

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Çilekeş Müslümanlar

“Roman”

BEKA YAYINLARI

Roman

Çilekeş Müslümanlar

Durali Yılmaz

Yayına Hazırlayan

Osman Arpaçukuru

Kapak Tasarım

Ahmet Mayalı

Baskı

Kilim Matbaası

Şubat 2005

BEKA YAYINLARI

Çatalçeşme Sok. Üretmen Han No: 18

Tel.&Faks: 0212 512 51 66 – 512 45 43

Cağaloğlu – İstanbul

DURALİ YILMAZ

Çilekeş Müslümanlar

“roman”

BEKA

Darukitap.com

[Facebook / ücretsiz İslami e kitap indir](https://www.facebook.com/ucretsizislami)

İÇİNDEKİLER

İlksöz / 7

Birinci Bölüm

ÖLÜMSÜZLÜĞE UYANIŞ

Arayış / 11

Türkistan'dan Bir Kır Çiçeği / 21

Bir Acı Haber / 25

Yeni Bir Hayata Uyanış / 27

O'nun Huzurunda / 28

En Büyük İmtihan / 38

Büyük Müjde ve Ebediyete Uyanış / 46

Bir Başka İman Abidesi / 50

Tesellilerin En Büyüğü / 57

Sabır ve Ruhsat / 61

Mekke'nin Gözdesi / 73

Kabe'de Namaz / 78

Daralan Zulüm Çemberi / 89

Ötelerin Ötesinden Haber / 93

Devlet ve Hicret / 103

Peygamber Mescidi / 115

Bilal Evleniyor / 119

İkinci Bölüm

DEVLETE YÜRÜYÜŞ

Devlet / 123

Mus'ab Şehitler Kervanının En Önünde / 130

Gerçeği Arayan Adam / 139

Çile ve Sevgiliye Kavuşma / 146

Küfrün Son Çırpınışı / 156

İnsanlar İslam'a Koşuyorlar / 166

Ammar'a Lanet Edene Allah Lanet Eder / 171

Kabe'nin Damında Bilal / 177

Habbab ve Ammar'ın Sevinci / 182

İslam Ordusunun Bizans'a Yürüyüşü / 185

En Büyük Matem ve Sonrası / 188

Ammar Yemen'de / 194

Halife'ye Kim Vekalet Edebilir? / 200

Bilal Mescid-i Aksa'nın Damında / 203

Ammar Kûfe Valisi / 208

Selman Evleniyor / 213

Selman İran Yollarında / 217

Bilal'in Son Ezanı / 224

Selman Medain Valisi / 227

Bilal Efendimizdir / 230

Süheyb'in Hilafeti / 232

Selman Dostunun Yanında / 236

Üçüncü Bölüm

FİTNE

Karışıklıklara Doğru / 241

Ammar Kürsüde / 249

Habbab Ağır Hasta / 252

Süheyb Üzgün / 256

Ammar Muharebe Meydanında / 258

Süheyb'in Vedası / 268

Sonsöz / 279

İlksöz

İbn Mes'ud anlatıyor:

"Kureyş'ten birkaç kişi, Allah Rasulü'nün yanına gelmişti. Allah Rasulü'nün yanında Süheyb-i Rumi, Bilal-i Habeşi, Habbab ve Ammar... vardı. Bunu gören Kureyşli müşrikler şöyle dediler:

"Kavmin arasından bunları mı seçtin?.. Biz, bunlara mı uyacağız? Yoksa Allah'ın kendilerine ihsanda bulunduğu kimseler bunlar mıdır?.. Bunları yanından uzaklaştırmazsan, biz, sana asla tabi olmayız!.."

Allah Rasulü, bir süre durakladı. Bu sırada şu ayetler indi:

"Rablerinin huzurunda toplanacakları günden korkanları Kur'an ile uyar. ..Onların Allah'tan başka dost ve aracıları yoktur. Umulur ki Allah'tan sakınırlar. Sabah-akşam Rablerinin rızasını isteyerek Allah'a yalvaranları, yanından kovma!.. Onların yaptıklarından sen, senin yaptıklarından da onlar sorumlu değilller ki, onları yanından kovasın. Eğer bunu yaparsan, zulmedenlerden olursun."

(En'am, 51-52)

Habbab bin Eret Anlatıyor:

"Kureyş'in ileri gelenlerinden Akra bin Haris ve Uyeyne bin Hısn, Allah Rasulü'nün yanına gelmişlerdi. Baktılar ki, Allah Rasulü; Ammar, Süheyb, Bilal ve benimle oturuyor. Onlar, bizi görünce hakaretler ederek uzaklaştılar. Fakat biraz sonra tekrar geldiler ve Allah Rasulü'ne şöyle dediler:

"Arap heyetleri, zaman zaman sana geliyorlar. Biz, onların bizi, bu kölelerle otururken görmelerinden utanıyoruz. Bundan sonra biz, senin yanına geldiğimiz zaman, bu köleleri buradan uzaklaştır..."

Allah Rasulü, bir süre susutuktan sonra:

"Pekiyi, olur," dedi.

Bunun üzerine onlar:

"O halde, seninle bir anlaşma yapalım, " dediler.

Allah Rasulü, onların istediği anlaşmayı yazdırmak üzere Ali'yi çağırdı. Bu sırada biz de,

bir köşeye çekilmiş oturuyorduk. İşte tam bu sırada ilâhi kelâm geldi.

"Sabah-akşam Rablerinin rızasını isteyerek, Allah'a yalvaranları, yanından kovma!.. Onların yaptıklarından sen, senin yaptıklarından da onlar sorumlu değildir ki, onları kovasın. Yoksa zulmedenlerden olursun... Böylece 'Allah, aramızda, bunlara mı ihsanda bulundu?' demeleri için onları birbirleriyle denedik. Allah, şükredenleri en iyi bilen değil mi? Ayetlerimize inananlar sana gelince: 'Size selam olsun!..' de. Rabbiniz, size mutlaka merhamet edecektir. Sizden kim, bilmeyerek bir kötülük işler, arkasından da tevbe eder, halini düzeltirse, Allah, onu bağışlar ve ona merhamet eder. Elbette Allah, bağışlayandır, esirgeyendir." (En'am, 52-54)

O zaman Allah Rasulü, elindeki sayfayı attı ve bizi yanına çağırdı. Yanına vardığımızda bize:

"Size Selam olsun!.." dedi.

Biz de, dizlerimiz, onun dizlerine değinceye kadar Allah Rasulü'ne yaklaştık.

Bugünden sonra Allah Rasulü, hep bizimle oturdu. Ancak kalkmak istediği zaman kalkar, o kalkınca biz de yanından ayrılırdık.

Bir gün de Allah, şu âyeti, Rasul'üne indirdi:

"Nefsini, sabah-akşam rızasını isteyerek, Rablerine yalvaranlarla bir tut; onlarla birlikte oturmaya candan sabret!.. Gözlerin, dünya hayatının süsünü isteyerek, onlardan başka yana sapmasın. Kalbine, bizi anmayı unutturduğumuz, nefsinin arzusuna uyan ve işi hep aşırılık olan kimselere uyma!.." (Kehf, 28)

Bu âyetin inmesinden sonra Allah Rasulü ile birlikte otururduk. Kalkma zamanı gelince de ayağa kalkar ve ondan ayrılırdık. Allah Rasulü, biz kalkıncaya kadar sabreder ve oturur; biz kalkmadan asla kalkıp gitmezdi..."

Ã

BİRİNCİ BÖLÜM

ÖLÜMSÜZLÜĞE UYANIŞ

ARAYIŞ

Günler haftalara, haftalar aylara, aylar yıllara eklendi; bir bitmeyen bekleyiş ve dayanılmaz hasret, tükenen sabır. Yürüdü Yasir, Yemen'deki köyünden çöllere. Yüreğini titreten hasret, beynini zonklatan özlem ve bütün yönlerle birden yürüyen kardeşinin hayali. Yasir, kardeşini bulmak için düştü yollara ama, hangi yöne gitmeliydi? O, kayıp kardeşinin hayali gibi bütün yönlerle birden gidemezdi ki... Durdu ve uzun uzun etrafına bakındı, bakındı, içinde filizlenen bir his; sevgili kardeşi arada bir karşısına çıkıverecekmiş gibi. Güneşe baktı, tıpkı kardeşi gibi gülümseyerek geliyordu Yasir'e doğru ve Yasir yürüdü güneşe doğru umutla.

Güneş doğdu gülümsedi, ağladı battı; Yasir yürüdü umutla, yattı hüznle. Artık bütün sevdikleri ve bildikleri çok gerilerde kalmıştı; ulaşılacak tek bir sevgili, tek bir tanıdık vardı, kardeşi Hasan. Her gördüğüne Hasan'ı soruyor, onun boyunu posunu, ismiyle müsemma civanlığını ve

yakışıklılığını anlatıyordu uzun uzun;
karşısındakinin dinleyip dinlememesi onu pek de
ilgilendirmiyordu. İnsanlarsa Yasir’e, Mekke’ye
gitmesini söylüyorlardı. Bir zaman sonra Yasir’in
kafasında Mekke ile Hasan bütünleşti ve giderek
Mekke ile Hasan’ı birbirinden ayırdedemez hale
geldi; gördüklerine bazan Mekke’yi soruyor,
bazan da Hasan’ı. Mekke, şehirler anasıydı, yılın
belli mevsimlerinde burada panayırlar kurulur; her
beldeden insanlar bu panayırlarda buluşurlar,
bütün Arabistan’ın haberlerini birbirlerine
ulaştırırlardı. Bütün yitikler de bu panayırlarda
bulunurlardı. Ne var ki Yasir, şimdi de Mekke’ye
gitmekten korkuyordu. Çünkü Mekke ona son
umut gibiydi, işte bu umudu yitirmek istemiyordu,
ya da Mekke’yi bulduğunda Hasan’ı ebediyen
kaybedecekmiş hissine kapılıyordu. Bazan öyle
oluyordu ki, Mekke’ye doğru değil de ters yöne
gidiyordu. İstiyordu ki içinde büyüyen kardeş
hasreti ve sevgisi sönmesin, alevlensin; öylesine
alevlensin ki Yasir yaşadığının sürekli bilincinde
olsun. Ne zaman ki Hasan aklından çıkar gibi
oluyor; derhal o an içinde bulunduğu ortamda
yitip gidiyordu.

Zaman zaman yönler birbirine karışıyor, beldeler
birbirine benziyor, yollar çölleşiyor, çöllere yol

oluyordu. Doğup büyüdüğü köyü, her defasında değişik bir görüntüyle karşısına çıkıyordu. Gecelediği bütün evler, doğup büyüdüğü o ufacık toprak eve benziyordu. Giderek ak sakallı insanlar babasına, yaşlı kadınlar da anasına benzemekteydi ki, Yasir’i asıl korkutan da buydu; ya bütün gençler kardeşine benzeyiverirse... İşte o zaman hasret biter, sevgi biter, arayış biter, yol biter ve Yasir’in yaşama sevinci sönerdi. O da herkes gibi sıradan biri olup çıkardı.

Günlerden bir gün, ayaklarının yürümeye isyan ettiği bir gün, kardeşi Hasan’ı yüreğinde iyice büyüttü, bütün benliğini yaşama sevinciyle bezedi ve cesaretle kendinden emin, durdu, etrafına bakındı, birkaç ev gördü, yürüdü. Tıpkı kendi köyüne gider gibi gitti ve tıpkı kendi evine girer gibi bir eve girdi, karşısına çıkan adama da tıpkı kendi babasına sorar gibi sordu:

“Ben neredeyim?”

Yaşlı adam, tıpkı kendi oğluna bakar gibi baktı Yasir’e ve tıpkı kendi oğluna cevap verir gibi konuştu:

“Mekke’ye çok yakın bir yerdesin. Geceyi burada geçirmelisin ve Mekke’ye günışığıyla girmelisin.

Korku ve cesaret arasında olmalısın. Kâbe'ye varıp derdini Tanrılara açmalısın önce...’’

Yasir, adamın yüzüne bakakaldı, ona kardeşini so-
ramamanın üzüntüsüyle adamın gösterdiği köşeye
gidip büzüldü. Artık bekleyecekti, günüşiğini ve
derdini Tanrılara anlatmayı. Emir böyleydi; Yasir,
babasına sorar gibi sormuştu, adam da oğluna
söyler gibi söylemişti.

Sabah gün ışıırken uyandı Yasir Mekke gününe.
Adam oradaydı ve Yasir'i bir şeyler yemeye
çağırıyordu. Yasir karnını doyururken adam
anlatıyordu Mekke dününü ve geleceğini; Yasir
düşünüyordu sadece, çünkü o Kâbe'de Tanrıların
önünde konuşacaktı. Kardeşinin hasretini ve
sevgisini kalbinde bütün canlılığıyla tutabilmek
için büyük bir çaba içindeydi. Ama Mekke
yakınında olmanın heyecanından da bir türlü
kurtulamı-yordu. Karşısında sürekli konuşan bu
adam da kimdi? Bu evde yalnız mı yaşıyordu?
Onu daha önce hiç görmediğinden emindi emin
olmasına da onu babasından daha yakın
hissetmesinin sırrı neydi? Kardeşinin özlem ve
sevgisini zedelemesinden korktuğu bütün
düşüncelerden kurtulmak için kalktı yürüdü.

Yasir, Kâbe'nin siyah duvarları önünde durdu ve ziyaretçilere baktı. Hiç tanımadığı insanlar arasında, hikâyesini bildiği ama daha önce hiç görmediği şehirde, insanlığın en kutsal yapısının önünde korumasız ve yalnızdı Yasir. İlk kez içi ürperdi, ilk kez yüreği boşaldı, ilk kez kendinden öte hayallere daldı; başkalarının ardınca geçmişin aydınlığına yürüdü...

İşte nur yüzlü bir ihtiyar duruyordu az ileride ve onun hemen yanında da kucağında çocuğuyla genç bir kadın. Evet o yaşlı adamı tanıyordu, çocukluğundan beri onun hikâyesini dinlemişti ve İbrahim peygamber genç karısı Hacer'i kucağındaki çocuğuyla bırakıp gitti ardına bakmaksızın. Yasir dondu kaldı bu manzara karşısında. Bir süre sonra onlara doğru ilerlemek istediye de başaramadı; o, şimdi bir çölün ortasında Hacer'le oğlu İsmail'i seyreden biriydi. İbrahim Peygamber, genç karısını ve bebeğini bırakıp yaşlı ve kıskanç karısı Sara'ya dönmüştü. Çölün ortasında bir genç anneyle bebeğinin hayat mücadelesi başlamıştı. Bebek ağlıyor, anne çırpınıyor ve bebeği sırtüstü yere bırakıp bir o yöne, bir bu yöne koşuyor koşuyor. Bebek sürekli ağlıyor ve tepiniyor. Bir su sızıyor bebeğin sağ ayağının altından. Bunu gören anne koşuyor ve

elleriyle suyu avuluyor. Çölde bir hayat başlıyor, bebek büyüyor, anne gülüyor ve Anne Hacer’le Bebek İsmail’in etrafında insanlar toplanıyorlar, çünkü İsmail’in sağ ayağıyla deşip çıkardığı Zemzem suyu, çevresinde yerleşenler arttıkça daha da çoğalıyor.

Başlangıçta Hacer’le İsmail’e hem su, hem gıda olan Zemzem artık sadece temiz ve kutsal bir sudur. Bir yerlerden gelen insanlar, gece gündüz toprak evler yapıyorlar Zemzem suyunun etrafında. İsmail, büyüyüp delikanlı olmuştur ve şimdi buranın ilk sahibi olmanın gururuyla bakmaktadır etrafındakilere. Zaten buraya yerleşen herkes de bunun bilincindedir ve İsmail’e saygıyla davranmaktadır.

Ufacık bir bebeğın, bir ulu şehrin kurulmasına vesile olduğunu ve şimdi de bu şehrin saygı duyulan tek adamı mevkiine geçtiğini gören Yasir, her şeye yeniden başlamanın heyecanını ta yüreğinde hissederek yürümek istedi İsmail’e doğru, çünkü o da bu şehrin yerlisi olmak istiyordu, yoksa yarın geç kalmış olabilirdi. İşte o an yeniden gördü İbrahim Peygamber’i; İsmail ile birlikte Zemzem suyunun önünde durmuşlar bakıyorlardı. Acaba ne görüyorlardı kutsal suyun aynasında da böyle kendilerinden geçmişçesine bakıyorlardı? Bir an

baba olma duygusuna kapıldı Yasir ve yüreğindeki aşkı, bir türlü ikiye bölemeyerek tekrar Hacer’e dönen İbrahim Peygamber işte orada, baba olmanın bütün ihtişam ve gururuyla duruyordu. Ya kardeşi Hasan? O şimdi Yasir’in kalbindeki karanlık odalardan birine çekilmişti: Ondan boşalan yerlere de Mekke yürüyordu, aşk yürüyordu, çocuk sevgisi yürüyordu. Görüyordu Yasir; İbrahim Peygamberle oğlu İsmail, taştan ve topraktan bir ev yapıyorlardı Zemzem suyunun hemen yanına ve insanlar onlara yardım ediyorlardı. Acaba bu evde kim oturacak diye içinden geçirdi Yasir. O an İbrahim Peygamber, Yasir’e döndü ve gülümsedi:

“Burası Allah’ın evidir ve burada bütün insanlık oturacaktır.”

Bir an şaşırان Yasir, İbrahim Peygamber’e doğru yürüdü. Kâbe’nin kapısında İbrahim Peygamber şöyle devam etti:

“Sen şimdi bu şehrin gerçek sahiplerinden biri oldun. Bu ev senindir, bütün insanlar da kardeşlerin. Bundan böyle herkesi kardeşin Hasan olarak görmelisin. Zaten burada gördüğün herkes Hasan’dır.”

İbrahim Peygamber, henüz yeni tamamladığı eve buyur etti Yasir'i. Huşu ile içeri giren Yasir, taşlardan ve tahtalardan yapılmış birçok tuhaf şekille karşılaştı: Kimi insan yüzlü, kimi arslan yüzlü, kimi de karışık yarı insan, yarı hayvan... Dehşete düşen Yasir, etrafına bakındı: Tanımadığı insanlar, putların önünde saygıyla bekliyorlardı. Bilmediği ve tanımadığı bu yerden uzaklaşmak istedi. O sırada bir el dokundu omzuna. Döndü baktı Yasir; aydınlık yüzlü bir ihtiyar, tıpkı dün gece evinde kaldığı adam gibi, tıpkı İbrahim Peygamber gibi.

“Sen...” diye kekeledi Yasir.

Gülümsedi adam, tıpkı babası gibi, dünkü adam gibi, İbrahim Peygamber gibi ve Yasir'e hiç de yabancı gelmeyen bir sesle konuştu:

“Buranın yabancısı olmalısın, yorgun olmalısın. Anlaşılan kimsenin himayesinde de değilsin Ben şimdi seni himayeme aldım. Artık bu beldede emniyettesin.”

Yasir bir türlü kendini toparlayamıyordu. Karşısındaki adama çok şey sormak istiyordu ama kelimeleri hatırlayamı-yordu bir türlü. Onun tereddüdlü halini gören adam devam etti:

“Derdini anlatmak için çok vaktin olacak. Şimdi içimdeki sese uyarak seni evime davet ediyorum. Burası bildiğin şehirlerden değildir. Korumasız yaşayamazsın burada. Az önce duydun; seni himayeme aldım. Şimdi bu şehrin gerçek sahiplerinden biri sayabilirsin kendini.”

Yasir, yaşlı adamın yanında Kâbe’den çıkarak, Mekke sokaklarına daldı.

Mekke sokaklarında her rastladıklarının, himayesine girdiği yaşlı adama saygıyla selam vermesi, Yasir’in dikkatini çekti ve onun bu şehrin ileri gelenlerinden olduğunu fark etti. Böylesine saygın birinin, durup dururken kendisini himayesine almasını tesadüfle açıklamak da zordu. Yasir, dün akşamdan beri yaşadıklarını da bir türlü çözemiyordu; sürekli düşle gerçek, hayalle hayat arasında gidip geliyordu. Binbir tereddüt içinde durdu ve yaşlı adamın yüzüne baktı:

“Senin bu şehrin gerçek sahiplerinden ve ileri gelenlerinden olduğun anlaşılıyor. Adın nedir?”

“Ya sen kimsin? İçimdeki ses, senin çok temiz bir adam olduğunu söyledi gerçi; seni de içimdeki sese uyarak himayeme aldım.”

“Adım Yasir, Yemen’den gelirim. İbrahim Peygamber’i görene kadar kardeşimi arardım; şimdi neyi aradığımı, nerede duracağımı kestiremiyorum.”

Yasir’in binbir tereddüdü yansıtan yüzüne baktı adam.

“Dediklerinden bir şey anladığımı söyleyemem ama senin iyi bir insan olduğundan eminim. Bugüne kadar hislerim beni hiç yanıltmadı. Benim adım Ebu Huzeyfe, Kureyş’in Mahzumoğulları kolundanım.”

“Kureyş...” dedi Yasir.

“Kureyş’i bilir misin ki?”

“Bizim oralarda da bilinir Kureyşliler. Mekke’nin gerçek sahipleri, Tanrı’nın seçkin kulları...”

“Tanrılar, bizi mi koruyorlar, Kâbe’yi mi?”

“Tanrılar, Tanrı...”

“Biraz sonra evde oluruz. İyice bir dinlen ve kendine gel. Sonrası hep iyi olacaktır.”

Tekrar yürümeye başladılar. Yasir'in bilinci yavaş yavaş açılıyor; zihnindekiler yerine geliyordu. Evet, Kureyş'in ününü daha önceleri çok duymuştu. Zaten dünyada Kureyş'in ününü bilmeyen mi vardı? İbrahim ile İsmail Peygamberlerin soyundandı Kureyşliler; Kâbe'nin mimarları, Mekke'nin gerçek sahipleriydiler ve onlar, ilâhi koruma altındadırlar.

Yasir, ta çocukluğundan beri duyardı ki, bir zamanlar Yemenli Ebrehe, zırlarla donatılmış askerlerini, kocaman fillere bindirerek Mekke'ye yürümüşü. Maksudı Kâbe'yi yıkmak, Sana'da yaptırdığı mabedi onun yerine koymaktı. Böylece Kureyş'in şöhreti bitecek, Mekke değil, Sana şehirler anası olacaktı. Ebrehe'nin ordusunu gören Kureyşliler, Kâbe'yi Allah'a emanet edip şehri terk etmişlerdi. Çünkü bu ordunun karşısında durmanın mümkün olamayacağını biliyorlardı. Ebrehe, bütün gurur ve ihtişamıyla Mekke'ye girmiş, Kâbe'ye yürümüşü. Ebrehe'nin ordusu, kazma ve baltalarını hazırlamışlar, onun işaretiyle Allah'ın evini yeryüzünden kaldırmak üzere harekete geçmişlerdi ki, gökyüzünde kara kara kuşlar belirdi. Kuşlar, gagalarında ve ayaklarında taşıdıkları küçücük taşları, askerlerin üzerine bırakıyorlar. Kendisine taş isabet eden asker,

çıldırılmışçasına koşuyor ve bir süre sonra yere düşüp kıvranmaya başlıyordu. Taşı yiyen fillerse kudurmuşçasına bağırarak koşmaya başlıyor ve önüne çıkanı ezip geçiyordu. Kuşlarla Ebrehe ordusunun arasında geçen bu akıl almaz muharebenin, çok kısa bir sürede Ebrehe ordusunun helakiyle sonuçlandığı, hâla bir efsane gibi anlatılmaktadır. Herkes gibi Yasir de bu hikâyeyi dinleyerek büyüdü.

Yasir'in gönlü çocukluğunda zaman zaman Ebrehe tarafında olurdu. Şimdi ise ona, Mekke'nin gerçek sahiplerinden olduğu söylenmişti. Üstelik şu an asil bir Kureyşlinin himayesindeydi; ona gönlü daha ilk gördüğünde ısınmıştı. Ebu Huzeyfe'nin evine, baba evine gider gibi gitmekteydi.

Eve vardıklarında, Ebu Huzeyfe'nin ailesi, Yasir'e aileden biri gibi davrandılar. Yasir, bu şehrin gerçek sahiplerinden olduğuna şimdi daha da inandı. İbrahim Peygamber'in ona zaman tüneline söyledikleri, Ebu Huzeyfe'nin evinde yaşanan bir hayat olmuştu.

Ebu Huzeyfe, Yasir'i hiç yanından ayırmıyor, her nereye giderse onunla birlikte gidiyordu. Bu durum, Yasir'in Mekkeliler'i kısa zamanda daha

yakından tanımasını sağladı. Üstelik onları fert fert tanımanın da ötesinde, aile hayatlarını, şahsi hayatlarını da tanıdı. Giderek öyle bir noktaya geldi ki, Kureyşlilerin her birini, kardeşi Hasan olarak görmeye başladı. Böylece İbrahim Peygamber'in sözleri de hayatın kendisi olmuştu. Kâbe'nin önünde başlayan değişim bütün hızıyla sürüyordu. Yasir, Ebu Huzeyfe'yi hayatının vaz geçilmez bir ayağı olarak görüyordu artık. Bu ayak aksadığı an, hayatı altüst olabilirdi, belki de bitebilirdi.

Durum Ebu Huzeyfe için de aynıydı: O da Yasir'i bundan böyle vaz geçilmez görüyordu. Sanki Yasir'in gelişile hayatı yeniden hem de en mükemmel biçimde düzenlenmişti. Bir gün bunu Yasir'e hissettirmek istedi ve kendisinin Mekke'ye yerleşmesini, şayet bunu yaparsa, bundan böyle kendisini kardeşten de öte bir dost olarak kabul edeceğini ve ekmeğini de onunla paylaşacağını söyledi. Yasir'in bunu kabul eder gibi olduğunu farkedince, sevinçle onun yüzüne baktı ve heyecanla şöyle konuştu:

“Artık burada, benim yanımda kalıyorsun ve beni, bir baba, bir kardeş kabul ediyorsun. Sana, benden asla kötülük gelmeyecek, hep iyilik gelecektir. Bütün Kureyşlilerin de seni

sevdiklerini gördün. Diyebilirim ki artık sen Kureyş'tensin, Ebu Huzeyfe ailesindensin.”

Yasir, Ebu Huzeyfe'nin sözlerini duyunca büyük bir yürek ferahlığı duydu, kelimeler uçtu kafasında ama nasıl anlatmalıydı mutluluğunu?

“Ey Ebu Huzeyfe, Kureyş'in ulusu...” diye başladı Yasir. “Bu sözlerinle beni gerçekten mutlu ettin. Beni, bir evladın, bir kardeşin belle. Bundan böyle sana yönelen her saldırı, bana yönelmiş demektir. Senin üzüntün, benim üzüntüm; senin mutluluğun, benim mutluluğum; senin sevincin, benim sevincim...”

Herşey tamamdı da Yasir'in kafasını kurcalayan bir mesele vardı. Kendisi Yemen'den gelmişti. Bulunduğu yöredeki halkın çoğunluğu Hıristiyandı. İbrahim Peygamberle oğlu İsmail'in hikâyelerini de onlardan öğrenmişti. Ne var ki, Yasir'in dinle pek ilişkisi olmamıştı. Hıristiyanlardan veya putperestlerden dinledikleri, ona hoş bir hikâyeye gibi geliyordu. Bunlar üzerinde kafa yormayı hep gereksiz bulmuştu. Fakat Ebu Huzeyfe'nin dindarlığı biraz ağır basıyordu; önemli bir karar vereceği zaman mutlaka Kâbe'ye gidiyor, putlara saygıyla adak sunuyor ve bazan da fal oklarına da müracaat ederek kararını

veriyordu. Yasir de hep onunla birlikteydi. Ebu Huzeyfe'nin bu yönünü bir türlü kabullenemiyor ama bir şey de söyleyemiyordu.

Yasir, Ebu Huzeyfe ile birlikte defalarca Kâbe'ye gitti. Ebu Huzeyfe, Yasir'in tanrılara karşı kayıtsızlığını daha ilk günden fark etmesine rağmen, onunla bu konuda hiç konuşmamayı tercih etmişti. Zamanla onun da dinden nasibini alacağını ve hayatının daha da güzelleşeceğini ve iç huzura da ereceğini düşünüyordu.

Sonunda din konusundaki sessizliği bozan Yasir oldu:

“Kureys'i şimdi çok daha yakından tanımaktayım,” dedi Yasir. “Her biri mertlikte, dürüstlükte, cömertlikte yarış ediyorlar. Bu insanların, hiç bir gücü olmayan şu putlar karşısında saygıyla eğilmelerini, işlerini de onlardan geleceğini vehmettikleri bazı işaretlere göre düzenlemelerini bir türlü akıl erdiremiyorum. Hristiyanlarsa hiç olmazsa bir insan olan İsa'ya ve onu yaratan olarak düşündükleri bir güce inanıyorlar.”

Ebu Huzeyfe, şaşırmış ve telaşa kapılmış olarak Yasir'e baktı. Bir taraftan da onun sözlerini,

birilerinin duymuş olabileceği korkusuyla etrafına baktı. Kimsenin kendileriyle ilgilenmediğini görünce rahat bir nefes aldı. Yasir, onun bu korku ve telaşını görünce heyecanlandı ve dostunu kırmış olabileceği korkusuyla kalbi titredi. Yaptığı hatayı düzeltme gayretiyle ekledi:

“Kureyşliler, dünyanın efendileridirler. Ticaret maksadıyla her beldeye giderler, her bir şeyi bilirler ve her yerde de saygı görürler. Fakat onların, putlar karşısındaki tavırları bana bir tuhaf gibi geldi de...”

Ebu Huzeyfe, Yasir’in yüzüne önce acıyarak, sonra da giderek büyüyen bir öfkeyle baktı ve haykırırcasına şöyle dedi:

“Genç adam, dilini tut ve ilahlarımız hakkında böyle konuşma. Onlar bizim yol göstericilerimizdirler ve kâinatın yaratıcısına giden yolu aydınlatırlar. Onlara sormadan hiç bir yola gidemeyiz, çünkü onlarsız her yer karanlıktır. Bu yolda, Hıristiyanların sandığı gibi senin benim gibi sıradan bir ölümlüyle ilerlenemez. Sakın ola ki senin bu sözlerini Kureyş’ten kimse duymasın.”

Ebu Huzeyfe'nin bu tavrı karşısında bir süre bo-
calayan Yasir, kısa zamanda kendini toparladı:

“Aziz dostum,” dedi. “Ne olur kusurumu
bağışla. Görüyorum ki dininizde çok samimisiniz.
Aslında benim de inanmaya ihtiyacım var.
İnançsız nasıl yürünür hayatta; senin de dediğin
gibi, hep karanlık... Dininde samimi olan insandan
hiç korkmamalıdır. Şimdi sana olan itimadım bir
kat daha artmıştır.”

Yasir'in bu sözleri üzerine Ebu Huzeyfe'nin yüzü
aydınlandı; elini, sevgi ve samimiyetle Yasir'in
omzuna koydu:

“İşte şimdi beni çok sevindirdin dostum.
Gönlüme neşe saçtın. Ben de senin, ilahlarımıza
âsi olup helâk olacağından korkmuştum. Sen,
Yemen'den geldin, bizim ve dinimizin yabancıısı
sayılırsın. Zamanla ilahlarımızla aranda
samimiyet başlayacaktır ve senin de yolun
aydınlanacak, için huzur dolacaktır.”

Bu olaydan sonra Ebu Huzeyfe, Yasir'i daha da
çok sevdi. Artık Yasir, Mahzumoğullarının bir
ferdi olmuştu. Mekke'yi de öz vatanı bellemişti.
Buraya ilk geldiğinde, Kâbe önünde yaptığı tarih
içindeki yolculuğuyla başlayan yepyeni bir

hayatta benliğinin tekrar tekrar şekillenip değiştiğinin farkındaydı. İbrahim Peygamber'i, İsmail'i ve annesi Hacer'i düşündü; bir hanımı olsun, bir oğlu olsun istedi ve onlarla elele verip bir ev yapsın istedi. Bu düşüncesini de Ebu Huzeyfe'ye açtı. Ebu Huzeyfe, sevinçle ellerini çırpı:

“Sen bana biriki gün müsaade et, sana uygun bir eş bulurum,” dedi Ebu Huzeyfe.

Ã

TÜRKİSTAN'DAN BİR KIR ÇİÇEĞİ

Ebu Huzeyfe'nin Sümeyye adında bir cariyesi vardı. Efendisinin sevgi ve şefkati, bu genç ve güzel kızın buralara uyum sağlamasına yetmemişti; bir özlem yanıp duruyordu ta canevinde.

Sümeyye, henüz beş yaşlarındayken Çinlilerle Türkler'in bir savaşında bütün ailesiyle birlikte esir düşmüştü. Onu anne ve babasından, kardeşlerinden ve tüm sevdiklerinden ayırmışlardı. Şimdi hiç birinin yüzünü açık olarak hayal edemiyordu. At kışnemeleri, kılıç şakırtıları hâla kulaklarındaydı ama sevdiklerinin sesleri ve

yüzleri giderek silinmişti. Fakat annesinin anlattıklarını zaman zaman hayal edebiliyordu. Savaşçı atalarının Çin ülkesine ve daha uzak diyarlara yaptıkları akınları ve zafer çılgınlıklarını duyar gibi oluyordu. Bazan da Türkmen akıncılarının buralara kadar gelip kendisini de o çiçek çiçek kokan vadilere ve dağlara alıp götürecekleri hayaliyle Mekke'yi çevreleyen çıplak ve boz dağlara bakardı uzun uzun. Mekke'ye gelen ve Mekke'den giden kervanlardaki develeri gördükçe, çingirak seslerini duydukça içinde Türkistan vadileri açılır, mor sümbüllü dağlar yükselir; kuzular ve oğlaklar meleşirdi.

Sümeyye, olgunluk yaşına eriştiğinde, içinde bulunduğu hayatın giderek öne çıktığını, yıllardır hayallerini süsleyen hayatınsa her gün biraz daha kendinden uzaklaştığını farkediyordu. Zaten yıllardır konuşmadığı anadilini de unutmuş; her bir kelimesiyle önüne koca bir Türkistan açan türküler de, anlamını yitire yitire sıradan nağmelere dönüşmüştü. Çıplak ve boz tepelerin arasına sıkışmış Mekke şehri, Sümeyye için bir hapisane olmaktan çıkarak, canlı ve şen bir yer olmuştu. Şehirler anası diyorlardı Mekke'ye ve artık Sümeyye için de böyleydi.

Ebu Huzeyfe’de hep atalarının kahramanlık ve yiğitliklerini arayan Sümeyye, onu her gün biraz daha sevip benimsemişti. O, bir babaydı, bir koruyucuydu ve o, Kureyş’in en saygın kişisiydi. Ebu Huzeyfe olmasaydı, bu hayata ve bu şehre asla alışamazdı, biliyordu bunu. Ebu Huzeyfe de onu kızı gibi sevmiş ve büyütmüştü.

Yasir için bir eş arayan Ebu Huzeyfe, uzun uzun Sümeyye’ye baktı ve onu Yasir’le evlendirmeye karar verdi. Hemen de düğün hazırlıklarına başladı. Önce kendi evinin yanbaşında bir küçük ev satın aldı. İki kişilik bir aile için gerekli olan şeyleri de alıp evi döşedi.

Ebu Huzeyfe, bir babanın evlatlarına yapabileceğinin de ötesinde bir düğün yaptı Sümeyye ile Yasir için. Bütün Kureyş’e yemek verdi, şenlik düzenledi. Sonra da vazifesini fazlasıyla yapmış olmanın huzur ve mutluluğuyla genç çifti evlerine yerleştirdi. Böylece Mahzumoğulları, kendi kanlarından olmayan ama kendi kanları ve canları bildikleri bir aileye daha sahip oldular.

Ebu Huzeyfe’nin keyfine diyecek yoktu. Yemen çöllerinden gelerek kısa zamanda Ebu Huzeyfe’nin gönlünde taht kuran Yasir’le savaşçı ve yiğit bir milletin çocuğu olan Türkmen kızı

Sümeyye'nin mutluluğunu görmek, Ebu Huzeyfe'nin yüreğinde sevgi ve şefkat çiçekleri açtırmış, ömrüne ömür katmıştı. Ebu Huzeyfe, hayatı yeni baştan yaşamanın heyecan ve mutluluğu içindeydi. Yasir ile Sümeyye ise, Ebu Huzeyfe'de artık çok gerilerde kalmış, yüzlerini bile hatırlayamadıkları bütün sevdiklerini ve geleceğe uzanan bütün bir ömrü görüyorlardı.

Ã

Yasir ile Sümeyye, yıllar yılı içlerinde bir alevlenen bir küllenen geçmişe ait ne kadar özlem ve sevgi varsa hepsini ölümsüz bir aşka dönüştürüp birbirlerine sundular; her biri, bu aşk şarabından kana kana içti; içti ki bundan böyle kalplerinde kin ve nefrete yer olmasın. Bu aşk, yalnız Mekke'yi değil bütün dünyayı kaplayabilirdi; yalnız Kureyş'e değil bütün insanlığa yetebilirdi. Aşk denizine öylesine dalmışlardı ki, Sümeyye, artık hiç hatırlamadığı ana dilinin aşk kelimelerini Arapça'da tekrar bulmuştu. Artık Yasir ve Sümeyye için Arapça, bir aşk diliydi, her bir kelimesiyle bir büyük mutluluk dünyasının kapısını aralıyordu.

Evliliklerinin birinci yılı sonunda, beyaz tenli, kara gözlü bir oğulları dünyaya geldi. Bu çocuk,

onların Mekke'ye yapışan kökleri idi. Ebu Huzeyfe, çocuğun doğumuna onlar kadar sevinmişti. Hemen o gün Yasir ile Sümeyye'nin evlerine gelen Ebu Huzeyfe, çocuğun adını Ammar koydu. Ammar, bir büyük aşkın meyvesiydi, Ammar, Mekke'nin ta kendisiydi. Bundan böyle Ammar'dan nasıl vaz geçemezlerse, Mekke'den de öyle vaz geçemezlerdi. Ebu Huzeyfe, hem baba ve hem ana tarafından Ammar'ın dedesi sayıyordu kendini. Onu kendi torunlarından çok daha fazla seviyordu. Ammar, onun için torundan ve hatta çocuktan da öte bir şeydi; bir ömürdü, Ebu Huzeyfe'nin çocukluğunu yansıtan bir ömür.

Yıllar yılları izledi. Ammar, büyüyüp serpildi. Uzun boylu ve yakışıklı bir delikanlı oldu. Anasına, babasına ve Ebu Huzeyfe'ye olan sevgi ve saygısı sınırsızdı. Ne var ki anne ve babasının hikâyelerini öğrenince, yüreğinde iki başlı bir hasret filizlenmeye başladı. Bir filiz, Yemen çöllerine doğru uzayıp giderken; bir filiz, Türkistan yaylalarına kol atıyordu. Mekke'ye bakıyordu; Mekke, şehirler anasıydı, Yemen'di, Türkistan'dı. Ebu Huzeyfe, bir çift kanattı Yemen'den Türkistan'a uzanan.

Ebu Huzeyfe, Ammar'ı elinden tutarak sık sık Kâbe'ye götürüyor ve oradaki Kureyş ilahlarının hikâyelerini anlatıyordu. Ammar da bazıları taştan yontulmuş, bazıları ağaçtan yapılmış Kureyş ilahlarına, Lat'a, Uzza'ya, Hübel'e, Menat'a... bakıyordu. Bunların karşısında daha bir yalnız hissediyordu kendini. Ebu Huzeyfe ise Ammar'ın ilahlar karşısındaki umursamazlığının farkında değildi. O, kendi dünyasında, Ammar kendi dünyasında, Kâbe'de saatlerce duruyorlardı. Ammar, içinde bulunduğu düşünce ve duygularını kimselere açamıyordu. Bir hasretti, bir özlemde içini yakan, bilmediği, görmediği ülkelerin, tanımadığı insanların hasreti, özlemi...

Ammar sonunda bir dost ve sırdaş bulmuştu kendine: Süheyb... Musul'da doğmuştu Süheyb. Musul valisinin oğluydu. Rumlarla Perslerin arasında geçen bir savaşta, Persler, Musul ve Kerkük'ü işgal etmişlerdi. Bu sırada Süheyb esir düşmüştü. Köle tüccarları onu, Mekke panayırlarından birine getirmişlerdi satmak üzere. Burada onu, Kureyş'ten İbn Ceda satın almıştı. İbn Ceda, birkaç gün içinde Süheyb'in asaletini fark etmiş ve hikâyesini öğrenmek istemişti. Onun Musul valisinin oğlu olduğunu öğrenince dehşete düştü. Bu kadar asil bir insanı köle olarak tutmak

büyük vicdansızlık olurdu. İbn Ceda, derhal Süheyb'i azat etti. Hürriyetine kavuşan Süheyb, bir süre Mekke'de kalıp kalmama tereddüdünü yaşadı. Fakat artık ne ailesi vardı, ne de gidecek bir yeri. Belki kervanlara katılarak vatanına dönebilirdi, çok düşündü bunu. İçindeki ses ise Mekke'de kalmasını söylüyordu. İbn Ceda da Mekke'de kalması konusunda ısrar edince, içindeki sese de kulak vererek Mekke'de mekân tuttu.

Ammar ile Süheyb, daha ilk karşılaşmalarında birbirleriyle kaynaştılar, ayrılmaz iki dost oldular. Ammar, Anne ve babasının bir zamanlar yaşadıkları garipliği ve yalnızlığı, yüreğinin ta derinliklerinde farkına varmadan hissetmeye başlamıştı. Bu şehirde doğup büyüdüğü halde, garipti, yabancıydı. Keşke annemin ve babamın hikâyelerini öğrenmeseydim, diye geçirirdi içinden zaman zaman gariplik çekilmez olursa. Süheyb ise daha baştan bu şehirde garipti, yalnızdı. Üstelik Süheyb-i Rumi diyorlardı ona. Böylece insanlar, her daim ona yabancılığını hatırlatıyorlardı.

Ammar ile Süheyb'in dostlukları, bütün Kureyş'in dikkatini çekiyordu ve böylesi bir dostluk, insanları kışkandırıyordu doğrusu.

Ã

BİR ACI HABER

Yasir'in evine düşen bir acı haber, herbirinin ciğerini dağladı, yüreğini titretti; Ebu Huzeyfe ölmüştü. Oysa daha dün uğramıştı onlara, hallerini hatırlarını sormuş, uzun uzun sohbet etmişlerdi. Ah şu insanoğlu, bir varmış, bir yokmuş. Yasir ailesi, elleri böğürlerinde kalakalmışlardı.

Mahzumoğullarının kadınları ağıt yakıp zılgıt çekiyorlar, erkekleri, Ebu Huzeyfe'nin yiğitliğini ve cömertliğini sayıp döküyorlardı. Fakat hiç birinin acısı ve üzüntüsü, Yasir'in, Sümeyye'nin ve Ammar'ınki kadar olamazdı. Onlar için Mekke, Ebu Huzeyfe'siz bir anlam taşımayacaktı. İlk kez, buranın yabancısı olmanın hüznünü duyuyorlardı içlerinde. Mahzumoğulları bile onların yası karşısında şaşkına dönmüşlerdi.

Ve Yasir ile Sümeyye, yıllardır unuttukları vatan hasretinin bir kor halinde yüreklerinde durduğunu fark ettiler. Ammar da babasının ve anasının sadece adlarını bildiği vatanlarının hasretini çekiyordu. Yemen'den Türkistan'a uzayıp giden

bir yoldu hasret, Ammar'ın yüreğinde. Oysa ki Ammar Mekkeliydi, burada doğup büyümüştü.

Ammar'ın yasına Süheyb de katıldı ve böylece can dostunun acısını paylaşmak istedi. Ammar'la karşılaştıkça gözleri doluyordu. Halbuki onun Ebu Huzeyfe ile bir yakınlığı yoktu, onu sadece Ammar vesilesiyle tanıyordu. Ammar'ın gözyaşlarında Dicle ve Fırat'ın hayalini gören Süheyb, Musul sokaklarında geçen günlerini tekrar tekrar yaşıyor; yüreğindeki hasretle yanıyordu.

Yasir ailesi ve Süheyb için Ebu Huzeyfe'nin ölümü, geçmişin derinliklerinden gelen bir hasret korunu alevlendiren bir acı rüzgâr olmuştu.

Ã

YENİ BİR HAYATA UYANIŞ

Süheyb, koşarak Ammar'a geldi. İçindeki sevinç ve heyecan, yüzünü aydınlatıyordu. Gözleri parıl parıldı. Ammar, onu hiç bir zaman bu kadar sevinç ve heyecan içinde görmemişti. İçi içine sığmayan Süheyb, çok şey anlatmak istiyordu ama bir türlü kelimeleri seçemiyordu. Onun bu heyecanı karşısında daha fazla sabredemeyen Ammar:

“Süheyb, kardeşim, dedi. Seni bu kadar heyecanlandıran nedir? Hayatının en güzel haberini almış gibisin.”

Süheyb, bir rüyadan uyanır gibi silkindi. Gözlerinde parlayan ışık silinir gibi oldu ve bakışları boşlukta kaldı. Şimdi üzerine bir büyük tereddüdün gölgesi düşmüştü. Ammar'ı da bir merak ve heyecan sarmıştı. Arkadaşının gözlerinin içine bakarak, durumu anlamaya çalışıyordu.

“Kardeşini daha fazla merakta bırakma,” dedi Ammar.

Süheyb, kuşkuyla etrafına baktı ve çevreyi kollayarak anlatmaya başladı:

“Sana nasıl anlatsam ki... Hani Muhammed var ya, Abdullah’ın oğlu, Abdülmuttalib’in torunu Muhammed... Bütün Mekkeliler’in “el-emin” dedikleri, yani “en güvenilir, en itimat edilir zat”... Her şey onda, bütün sır onda, kâinata yeniden hayat ve düzen verecek büyük haber onda... Hani seninle şu Kureyşlilerin inançlarından ve putlarından söz ederdik de derdimizi kimselere açamazdık ya... Gerçek ilahın ne olduğunu da bilemediğimizden şaşkınlık içinde bocalar dururduk...

Ammar, tepeden tırnağa kulak kesilmiş Süheyb’i dinliyor-du. Kâinattaki bütün sesler kesilsin, sadece ve sadece Süheyb konuşsun istiyordu. Fakat Süheyb susmuştu. Sanki onunla birlikte kâinat susmuştu. Ammar, bu ölümden beter sükûtu bozarak âdetâ yalvardı:

“Anlat, hadi anlat kardeşim...”

Susuyordu Süheyb. Bu haberi anlatmaya kelimeler yetmezdi ki... Değil Arapça, insanlığın bütün dilleri bir olup sayısız kelimeyle, sayısız anlatım biçimleri oluştursa, yine de bu haber

anlatılamazdı. Bunun farkında olan Süheyb, bu büyük haberi, kendi kelimelerine sıkıştırarak örselemek istemiyordu. Ammar'ın gözlerinin ta içine bakarak şöyle dedi:

“En iyisi, ben seni O’na götüreyim. Değil ötelerden alıp geldiği haberi, O’nun mübarek yüzünü tasvir etmek bile mümkün değil. Bütün insanlık, O’nun gözlerinin içine dolmuş, yalvarıyor sanki... Musullusu, Yemenlisi, Türkistanlısı hep onun gözlerine... Bütün bir insanlık tarihi, dudaklarından dökülen kelimelerde..”

Ammar, hep gözlerinin içine bakıyordu Süheyb’in ve Süheyb, sonsuzluğa bakıyordu. Zaman donup kalmıştı sanki.

Ã

O’NUN HUZURUNDA

Süheyb ile Ammar, Safa tepesine tırmanıyorlar. Anlar, asırlara dönüşüyor; adımlar, arşınlarca uzayıp gidiyordu. Tırmandıkları, Safa tepesi değil, insanlık tarihinin başlangıç ve bitiş noktalarının kesiştiği bir noktaydı sanki...

Süheyb, bir evin önünde durdu. Ammar, bu evi çok iyi tanıyordu; sahibi Mahzumoğullarından Erkam'dı. Ammar, Erkam'la birlikte büyümüşü. Bu yiğit, özü sözü bir delikanlıyı çok sever ve ona güvenirdi Ammar. Erkam'la geçen çocukluğunun en mutlu günlerine dalıp giden Ammar, bir süre sonra soran gözlerle Süheyb'e baktı.

Ammar'a bakarak gülümsedi Süheyb ve şöyle dedi:

“Seni, huzuruna götüreceğim zat, işte bu evdedir.”

“Erkam'ın evi...” diye kekeledi Ammar.

“Evet aziz kardeşim, Erkam'ın evi... Ama şimdi burası Mekke evlerinden herhangi biri değildir. Bütün bir insanlık buradadır.”

Ammar, yıllardır girip çıktığı Erkam'ın evine bir kez daha baktı. Evet, evet burası Erkam'ın evinden öte bir evdi şimdi. Ammar, her an yeniden keşfediyordu bu evi. Bu ev, sanki bütün Mekke evlerini kanatlarının altına alacak gibi oturuyordu Safa tepesinin üzerinde.

“Burası hâkim bir yer,” diye ekledi Süheyb... Buradan, gelebilecek bir tehlikeyi anında görebilme imkânı var.”

Ammar, ne tehlikesi, der gibi Süheyb’e baktı. Mekkeliler’in “el-emin” adını verdikleri bir zata, düşman olabileceklerini düşünemiyordu bile. Süheyb devam etti:

“Kureyşliler, kendi içlerinden çıkan ve onları aydınlık yollara götürmek isteyen bu zata düşman kesildiler. Daha dün, en güvenilir ve sözüne inanılır bir insan kabul ettikleri bir zata karşı takındıkları bu tavır, gerçekten şaşırtıcıdır.”

Bütün bu olanlardan daha önce haberdar olamamanın üzüntüsüyle dinliyordu Ammar, Süheyb’in söylediklerini. Süheyb, devam ediyordu:

“Kureyş’in düşmanlığı yüzünden işte buraya, Erkam’ın evine sığındı . Burada hem kendisi, hem etrafındakiler emniyette sayılırlar.”

Süheyb, evin kapısını açtı ve Ammar, yıllardır girip çıktığı bu kapıya, ilk kez görüyormuşçasına baktı; hemen kapının arkasındaki silahlı nöbetçileri görünce iyice şaşırdı. Şimdi Ammar, olanları bir rüyadaymış gibi seyrediyordu.

Heyecanı doruğa ulaşmıştı ve Süheyb'den daha heyecanlı olduğunun farkındaydı. Muhammed'i tanıyordu tanınmasına ama artık, onun herhangi bir insan olmadığının bilincindeydi. Öyle ki, şu an onun yüzünü bile hayal edemiyordu. Süheyb, Ammar'ı elinden tutmuş, huzur götürüyordu. Ammar, Süheyb'in alnında parlayan nuru ilk kez fark etmenin şaşkınlığıyla, kendini ona teslim etmiş, ilerliyordu.

Ve Süheyb, can dostu Ammar'ı huzura çıkardı. Ammar, karşısında Abdülmattalib'in torunu Kureyş'in "el-emini"ni, onun yanıbaşında da Mekke'nin en büyük tüccarlarından Ebu Bekir'i görünce ne yapacağını bilemedi. Sonra iki köle ilişti gözüne: Habbab ve Bilâl... Bu nasıl meclisti böyle; yerliyle yabancı, köleyle efendi, zenginle fakir diz dize, içiçe... Neredeydi Ammar? Bir hayal dünyasına mı düşmüştü? Bu meclis, yerde miydi, gökte miydi? Ammar, rüyada mıydı, uyanık mıydı? Gerçekten de yaşıyor muydu? Bakındı Süheyb'i görebilmek için. Süheyb'in elini bir kez daha tutabilse, ebediyete dek bırakmayacaktı. Neredeydi Süheyb? Göremiyordu. Bir nur çağlayanının içinde kalakalmıştı Ammar; ne bir şey görebiliyor, ne bir şey duyabiliyordu. Şu anda değil yaşayıp yaşamadığının, var olup

olmadığının bile farkında değildi. Adının çağrıldığını duyar gibiydi Ammar.

“Ammar, hoş geldin.”

Bu ses, Ammar’ın kulaklarında öyle bir çınladı ki, dünya yeni yaratılıyormuş, ses yeni yaratılıyormuş gibi bir duyguya kapıldı. Bu ses, Ammar’ın yokoluşu ile varoluşu çizgisinden, insanlığın başlangıcıyla bitişinin kesiştiği noktadan yükseliyordu. Bütün kâinat bu sesin içinde dönüp duruyordu. Bu ses, insanlığın bütün dillerinin ifadesiydi ve bu ses, ancak gönülle algılanıyordu.

Allah Rasulü’nün önünde, varlıkla yokluk arasında diz çökmüş Ammar, gözlerini kaldırıp baktı; bir çift göz vardı kendisine bakan. Bu bir çift göz, bir anda uçsuz bucaksız bir göz oldu ve bütün bir insanlık bu gözün içindeydi; zamanın başlangıcı ve sonu da onun içindeydi. Bu gözün derinliklerinde kendini yeniden keşfetti Ammar; kâinatı gördü, yaratıcıyı bütün benliğinde hissetti ve kendini minnacık bir zerrecik olarak gördü, kâinatın efendisi olarak gördü. O an, nereden geldiğini kestiremediği bir ses yankılandı Ammar’ın kalbinde ve bu ses, dudaklarında kelimelere dönüştü:

“Allah’tan başka ilâh yoktur, Muhammed onun kulu ve Rasulü’dür.”

Ammar’ın dudaklarından dökülen bu kelimeler, bütün yönlerle yayıldı; Yemen’e, Türkistan’a ulaştı.

Ve Ammar, müslüman oldu, Ammar’ın kalbinde bir şimşek çaktı, Ammar’ın yüzü aydınlandı, kâinat aydınlandı. Ammar’ın önüne açıldı insanlık kitabı... ve Ammar, okumaya başladı. Bütün insanların, Adem ile Havva’nın çocukları olduklarını öğrendi. İnsanın kâinatın efendisi olduğunu, insanın nefsinin kölesi olup aşağıların aşağısına düştüğünü gördü. Üstünlüğün, efendiliğin ve yüceliğin, malla, mülkle, kuvvetle değil, ancak takva ile, Allah’a yürekten inanmakla olduğunu belledi. Her şey Allah’ın takdirindeydi, öğrendi Ammar. Kâinatın yaratılış sebebi, Allah’ın Rasulü ve sevgilisi Muhammed’di; bunu bizzat gördü Ammar ve Ammar, şimdi O’nun huzurundaydı. O’nun huzurundakiler, insanlığın efendileriydi. Mekke’nin bütün uluları, küçülüverdi Ammar’ın gözünde. İçinde büyüyen iki başlı hasret filizi kurudu, bir büyük iman ağacı yeşerdi ve bu ağaç, yalnız Yemen’e ve Türkistan’a değil her bir yöne uzuyordu. Hatta bu dünyaya sığmayıp aya, güneşe, yıldızlara ve bütün

kâinatlara yükseliyordu. Ammar'ın kalbini dolduran, kelimelerle artık ifade edilemeyen bir hasretti. Bu hasret, alıp götürüyordu Ammar'ı sonsuzluklara.

Ã

Ammar, ilahi kelâmın damla damla kalbine aktığı, gözlerindeki perdelerin bir bir kalktığı Erkam'ın evinden ayrıldığında, Safa tepesinde durup Mekke'ye baktı; insanlar, karıncalar misali yerlerde sürünüyorlardı. Bir an, gidip hepsini kaldırmak için Mekke sokaklarına doğru koşmak geldi içinden ve o an gördü ki, her biri, dünyaya son çare diye sıkı sıkıya tutunmuş, Allah'ın takdir ettiği bir kaderi yaşamaktadır. Ammar, dünyanın bir oyun yeri olduğunu, bir imtihan yeri olduğunu artık çok iyi biliyordu. Zaten dünya da öyle küçülmüştü ki önünde, gözleri, bunun gibi kaç dünyayı aşıp öteleri, ötelerin ötesini görüyordu. Çünkü perdeler, ard arda düşmüştü gözlerinden. Kalbi Allah'la doluydu, gönlü, Rasul sevgisiyle coşkuluymuştu. Şimdi o, yepyeni bir insandı, bambaşka bir Ammar'dı. Safa tepesinden “Lailahe illallah Muhammedün Rasulüllah/Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed Allah'ın Rasulü'dür” diyerek iniyordu. Bir yandan Ebu Huzeyfe'nin Allah

Rasulü’nden habersiz ölmesine hayıflanırken, bir yandan putlar önünde eğilen kör ve sağır insanlara karşı bir acıma duygusuyla yüreği sızlıyordu. Kendini, Safa tepesinden Mekke’ye inen bir kurtarıcı gibi hissediyordu, çünkü Kâinatın Efendisi’nin huzurundan geliyordu.

Birden durakladı Ammar, önemli bir şey unutmuşçasına; heyecanla etrafına bakındı, Süheyb’i göremedi. O zaman onun, Allah Rasulü’nün huzurunda kaldığını hatırladı. Pekiyi ama kendisi nasıl ve niçin ayrılmıştı o huzurdan? Hemen geri dönmek ve Allah Rasulü’nün yüzüne doya doya bakmak istedi ve ebediyete kadar da orada kalmak arzusuyla doldu kalbi. Bir kez ona bakmış olan göz, başka bir yere nasıl bakabilirdi?

Ve bir çağrı yankılandı Ammar’ın kalbinin ta derinliklerinde; anne ve babasının çağrısıydı bu. Onlar, ötelerden gelip insanı insan ederek, ölümsüzleştiren bu büyük haberi Mekke’ye geldiklerinden beri bekliyorlardı ve belki de bu şehirde mekân tutmaları da bundandı. Hemen koşup kalbini dolduran bu imanı onlara da sunmalıydı, bir anlık bir gecikmeye bile tahammülü olamazdı bu haberin. Anne ve babasına, imanın ölümsüzlük şerbetini sunar sunmaz da

tekrar Rasul'ün huzuruna varmalı ve ebediyete kadar orada kalmalıydı.

Ammar, annesiyle babasının yanlarına vardığında, sevinçten uçuyor, içi içine sığmıyordu. Yasir ile Sümeyye biraz şaşırılmışlar ve bir oğullarına, bir birbirlerine bakıyorlardı. Ammar'da bugüne kadar böyle bir hal görmemişlerdi.

“Yavrum, bu ne hal,” dedi Sümeyye. “Seni büyük bir sevinç içinde görüyorum.”

“Anneciğim, babacığım,” dedi Ammar, kalbi öylesine hızlı çarpıyordu ki, boğulacak gibiydi ve kelimeler boğazında düğümleniyordu. Bir süre soluklandı ve devam etti:

“Bugün size, haberlerin en güzelini getirdim. Belki de kâinat yaratılalı beri, böyle bir haber erişmedi insanlığa. Size, insanlığın babası Adem'den, anası Havva'dan haber getirdim. Güzel annem, sevgili babacığım, size Kâinatın Efendisi'nden haber getirdim ve size Büyük Kurtarıcı'dan, insanlığı kurtaracak büyük haberi getirdim. Bu haber, kulu kulluktan kurtaracak ve insanoğlunu bütün yaratıkların efendisi yapacak bir haberdir. Ve bu haberde rahmet vardır, yarlığama vardır, çünkü bu haber, âlemlerin

yaratıcısı Rahman ve Rahim olan Allah’tan gelmektedir.”

Yasir, Mekke’ye ilk geldiği günü, Kâbe’nin önünde çıktığı tarih yolculuğunda karşılaştığı İbrahim Peygamber’i görür gibi oldu. Yüreği genişledi ve kendini bir kuş gibi hissederek göklere kanatlandığını hissetti ve o anda da Ebu Huzeyfe’yi hatırladı, Kureyşlilerin putlara olan bağlılıklarını düşündü ve yüreği cız etti, bir ürküntü ve korku düştü içine; oğlunun başına bir felaket gelmesinden korkuyordu. Şimdi Ebu Huzeyfe de yoktu ki onları korusun.

Sümeyye, olanları tam da kavrayamamakla birlikte içinde filizlenen bir korku hissetmekteydi; oğlunun yüzünü ilk ve son kez görüyormuşçasına bakıyor, gözlerini bir lahza bile ondan ayıramıyordu.

“Oğlum, sen bütün bunları nereden öğrendin?” diyebildi Yasir.

“Allah Rasulü’nden babacığım.”

“Allah Rasulü mü, dedin?”

“Evet babacığım, Allah Rasulü...”

Yemen'deyken Hıristiyanlardan dinlediği peygamber kıssalarını hatırladı Yasir, bölük pörçük. En sonra da İbrahim peygamber ve oğlu İsmail peygamber; çileler, acılar, Kâbe'nin o ikisinin eliyle yapılışı... Tekrar baktı oğlu Ammar'ın yüzüne, ta o zaman, İbrahim peygamberle oğlunu gördüğü zaman istemişti bir oğlu olmasını. İşte oğlu Ammar, kocaman bir delikanlı olarak karşısında duruyordu. Yasir, sordu oğlu Ammar'a:

“Mekke'ye bir peygamber mi gelmiş? Tek bir Allah'tan sözeden bir peygamber ha? Kureyşliler, onun burada konuşmasına nasıl müsade ediyorlar? Köleyle efendiyi bir tutması, putları yok sayıp bir Allah inancına çağırması olacak iş değil... Yemen'deyken hıristiyanlardan işitmiştim; Yahudiler, sırf kendi çıkarlarına uygun düşmediği için, peygamber olduğunu bile bile İsa Peygamber'i öldürmüşler. Bu Kureyşliler, Yahudilerden daha gözü pek ve o kadar da kendi geleneklerine bağlıdırlar; Arapların efendisi sayarlar kendilerini. Putlarına düşkünlükleri ise meşhurdur; putlara adak sunmadan hiç bir şey yapmazlar.”

Ammar, babasına baktı, biraz sakinleşmiş gibiydi:

“Bu Peygamber, Kureyş’tendir babacığım. Hem de herkesin sevip saydığı, doğruluğundan ve dürüstlüğünden zerrece şüphe etmediği bir zattır. O, Kureyş’in ulusu Abdülmuttalib’in torunu Muhammed’dir.”

Bu kez şaşkınlıkla tedirginlik arasında kaldı Yasir ve şöyle dedi:

“Evet, Kureyş’in en köklü ve en şerefli ailesindendir o. Ona, kendi ailesi dışında kimsenin bir şey söylemesi mümkün değildir. Onda bir olağanüstülük zaten vardı. Doğumu sırasında dünyada bazı gariplikler olduğu söylenir. Çocukluğundan beri de doğruluğu ve eminliğiyle temayüz etmiştir. Bugüne kadar kimsenin kalbini kırdığı duyulmamıştır. Hatta şimdiye kadar hiç bir canlıyı da incitmediği söylenir. Ama atalarının dinine karşı çıkması...” Bir süre durdu, önce Sümeyye’ye, sonra Ammar’a baktı ve devam etti: “Yani şimdi Muhammed, atalarının dinine gerçekten karşı mı çıkıyor? Mekkeliler’in alışageldikleri her şey bundan böyle tepetaklak olacak ha? Kâbe’deki putlar ne olacak? Yani, yani şimdi o, bütün her şeyi silbaştan mı yapacak?”

“O, âlemlerin Rabbi’nden haber getiriyor, İbrahim’in, İsmail’in dinini tekrar öğretmek

istiyor. Bu dininin adına “İslâm” diyor. O, yalnız Kureyşlileri, yalnız Mekkeliler’i değil, bütün insanlığı Allah’a çağırıyor. Söze, ‘ey insanlar’ diye başlıyor.”

“O, bunu yapmaktan korkmuyor ha? Ebu Huzeyfe, sadece putlar hakkında birkaç kelime söyledim diye, beni Mekke’den kovuyordu az kalsın. Şimdi putları kökünden kazımak isteyen bir Peygamber karşısında Kureyş nasıl susabilir? Bana öyle geliyor ki, onun getirdiği dini kabul etmeyeceklerdir. Benim bildiğim Kureyş, tıpkı Yahudilerin peygamberlerine yaptığı gibi, onun canına kastetmeye kadar gideceklerdir”

Ammar, babasının sözleri üzerine biraz durakladı. Sonra da onun ta gözlerinin içine bakarak şöyle dedi:

“Her şey Allah’ın takdirinde değil mi? Onun iradesi dışında bir şey olamayacağına göre, aslolan ancak ve ancak onun rızasını gözetmektir. Onun rızasını kazandıktan sonra, insanların öfkesinin ve zulmünün ne önemi olabilir ki? Şimdi o, Allah’tan kendisine ulaşanı okuyor ve diyor ki: ‘De ki, ey kâfirler, ben sizin taptıklarınıza tapmam...”

Yasir, oğlunun bu kadar şeyi öğrenmiş olmasına şaşıyordu ve sordu:

“Şimdi nerededir o? Kavmi ona gerçekten karşı çıkmıyor mu? Mekke’de dolaşıp bütün bunları rahat rahat söyleyebiliyor mu?”

Ammar, bir an tereddüt geçirdi. Acaba Allah Rasulü’nün yerini söylese miydi? Çünkü onu, babasından da çok sevdiğini farkediyor, gerekirse onu, kendi canından bile aziz tutması gerektiğini hissediyordu kalbinde. Babasının yüzüne olanca dikkatiyle baktı; bu yüze, Peygamber’den bir ışık düşmüştü sanki, öyle aydınlık, öyle masum ve öyle müslüman yani, Allah ve Rasulü’ne teslim olmuş... Babasının yüzüne bakarak anlattı Ammar:

“Şimdi o, Erkam’ın evindedir. Doğru, kavmi ona karşı çıkıyor... Fakat o, her şeye sabırla göğüs geriyor. Önceki peygamberlerin de kavimleri tarafından yalanlandıklarını ve hatta öldürüldüklerini anlatıyor. Yalnız kendisinin değil, etrafındakilerin de eza ve cefaya uğrayabileceklerini söylüyor ama, sonunda dünya ve ahiret zaferinin müminlerin olacağını müjdeliyor. Bu dünyanın önemsiz, ahiret hayatının ebedi olduğunu anlatıyor. Her ölenin

bir gün dirileceğini, inananların cennete, inanmayanların cehenneme gideceğini; asıl büyük ve sonsuz nimetlerin cennette, kahredici azabın ve yakıcı ateşin cehennemde olacağını belirtiyor.”

“Sen bütün bunları bugün mü öğrendin yavrum?” dedi Sümeyye...

“Zaman denilen şeyin küçük bir anına bazan her şey sığar, bazan da hiçbir şey sığmaz,” dedi Ammar.

Sümeyye’nin gözlerinde bir ışık parladı, yüzünde bir tebessüm belirir gibi oldu ve sordu:

“Oğlum, bu cennete kimler gidecekmiş.”

“Allah’a ve Rasul’üne inananlar ve putlardan yüz çevirenler anneciğim. Üstünlük, malla ve nüfuzla değil, imanladır. Allah’a ve Rasul’üne inanan, hemen bütün yaratılmışların efendisi olur, o anda da en üstün olur. İman kardeşliği bütün kardeşliklerin üstündedir.”

Yasir, kardeşi Hasan’ı hatırladı, bütün insanların Hasan olmak üzere olduklarını düşündü. Sümeyye’nin kalbi genişledi, çocukluğundan beri kalbini dolduran hasret bulutları dağıldı;

Türkistan'ın yeşeren dağlarını gördü, sonsuz nimetlerini hayal etti; su şırıltılarını duyar gibi oldu. Bir nur kapladı içini ve dışını.

“Oğlum, beni hemen Allah Rasulü'ne götür, götür ki ona ben de inanayım.”

“İnanmak için, müslüman olmak ve cennete gitmek için onun huzuruna gidene kadar beklemeye gerek yok anneciğim. “Lailahe illallah Muhammedün Rasulullah”, de yeter. İşte bütün sır, bu cümlededir.”

Sümeyye, derhal şahadet getirdi ve müslüman oldu. Ardından Yasir de şahadet getirdi. Ammar'ın gözlerinde sevinç gözyaşları; anne ve babasının kurtuluşa ermesi onu, dünyanın en mutlu insanı etmişti. Böylece bu küçücük ev, Mekke'nin en kutsal evlerinden biri oldu. Bir nur indi göklerden Yasirlerin evine ve meleklerin sesleri duyuldu dört bir yandan; hepsi de bu küçücük müslüman evini görme heyecanıyla göklerle yer arasında koşuşturuyorlardı. Ammar, bu hareketliliği kalbinin ta derinliklerinde hissediyordu. Sümeyye, Yasir ve Ammar, bu şehirde garip değillerdi, bu dünyada garip değillerdi; âlemlerin yaratıcısına iman etmişler, onun Rasul'üne gönül vermişlerdi. Hiç kimsenin

korumasına ihtiyaçları kalmamıştı, Mekke putpe-restlerinden en ufak bir ekintileri yoktu artık. Cümle üzüntüler, cümle korkular bitmiş, umutlar uzayıp gitmişti dört bir yana. Rahmet melekleri, Rahman ve Rahim olan Allah’tan ebediyet muştusu getiriyorlardı kucak kucak. Onlar, canlar canını bulmuşlardı, varsın bu canları yağma olsundu; onlar ölümsüzlüğü hissetmişlerdi, varsın ölüm kol gezsindi Mekke sokaklarında...

Yasir, buraya ilk geldiğı günü hatırladı tekrar tekrar. Durup baktı evinin küçücük penceresinden Mekke’ye ve kendi kendine konuşmaya başladı; Ammar’la Sümeyye onu dinliyorlardı:

“Ey Mekke...” dedi Yasir. İsmail’in insanlığa yadigârı Mekke... İbrahim’le İsmail’in bizzat elleriyle yaptıkları insanlığın Kâbesini kucağında taşıyan Mekke... Sen ki şehirler anasıydın, Arapların gözbebeğıydin, şimdi insanlığın gözbebeğı oluyorsun. Ben şimdi sana tam mânasıyla âşık oldum; bundan böyle senden ayrılamam, çünkü Allah Rasulü sendedir.”

Yasir’in sözlerini duyan Sümeyye’nin gözleri dolu dolu olmuştu. Onu ne çok seviyordu. Bir kocasına, bir oğluna bakan Sümeyye’nin içinde bir hasret ağacı yeşermekteydi binlerce dalı olan.

Bu, bütün bir insanlığı kucaklayacak bir hasretti. Gözlerinde parlayan ışık, bütün dünyayı aydınlatacak bir ışıktı. İnsanlar görüyordu dünyanın dört bir yanından akın akın gelen rengârenk insanlar; her biri gelip Sümeyye'nin boynuna sarılıyordu kardeşten de öte bir sevgiyle.

Yasir, Mekke'ye bakıyordu; Sümeyye, Mekke'ye bakıyordu ve Ammar, Mekke'ye bakıyordu: Mekke, büyüyor, büyüyordu; Türkistan oluyordu, Yemen oluyordu ve Mekke bütün dünya oluyordu.

Ã

EN BÜYÜK İMTİHAN

Mekke'de, Allah Rasulü'ne karşı bayrak açmış Kureyş ulularından biri vardı: Ebu Cehil... O, dünyayı aydınlatmak, insanlığı kurtarmak isteyen nura saldıran kapkara bir karanlıktı. Işıktan korkanlar, karanlığa koşuyorlardı. Onlar, aydınlıkta küçülmekten ve zulümlerini sürdürememekten endişeliydiler; insanların, yüzlerindeki ihaneti görmelerinden çekiniyorlardı. Onun içindir ki Mekke'de parlayan kutsal ışığı, bir an önce söndürmek istiyorlardı. Ve şimdilik de güçleri, kimsesizlere, korumasızlara yetiyordu.

Yasir ailesinin müslüman olduğunu öğrenen Ebu Cehil, hemen Kâbe'ye koştu. Putlara adaklarını sunmak, bazı işleri için fal okları çekmek için Kâbe'nin çevresinde toplanan Kureyş topluluklarını tek tek dolaştı. Ebu Huzeyfe'nin sülalesinden olan Mahzumoğulları'nın bulunduğu yerin yakınında durdu ve sesinin çıktığı kadar bağırıp haykırmaya başladı:

“Ey Mahzumoğulları, ey Kureyşliler! Siz hâla buralarda dolanıyor, ilâhlarımıza saygılar sunmaya çalışıyor ve onlardan medet bekliyorsunuz... Siz bu gaflette helâk olup gideceksiniz... Duydunuz mu? Şimdi de Yasir ailesi, Muhammed'e uydu ve ilâhlarımıza küfretti. Bu ne garip haldir? Ey Mahzumoğulları, duyuyor musunuz? Yasir, Yemen'den geldi, büyüğümüz Ebu Huzeyfe, onu himâyesine aldı. Biz de onu, kendimizden bilip elimizden gelen ilgiyi gösterdik. Sümeyye ise Türkistan'dan gelmiş sıradan bir köleydi. Ebu Huzeyfe, ona kızı gibi baktı ve büyüttü. Ammar'ı da kendi torunlarından daha ilerde tuttu. Görüyorsunuz işte nankörlüklerini!.. Onların burada mekân tutmalarını sağladık; onlar ise ilâhlarımıza küfrediyorlar; bize karşı duruyorlar. Kureyş'in cömertliğinden istifade ettiler. Meğer bunlar koynumuzda beslediğimiz yılanlarmış;

şimdi dönüp bizi sokuyorlar. İşte bu ne idüğü belirsiz insanlar, bizlerin, Arapların efendisi asil insanların ilâhlarına karşı savaş açıyorlar ve atalarımızın dinini yıkmaya çalışıyorlar. Haydi diyelim, Muhammed, bizim kanımız ve canımızdır ve bir gün hatasını anlayacaktır. Fakat bunlar kim oluyorlar? Aslında bizimkini bu noktaya getirenler de böyleleridir. Neredesin ey Ebu Huzeyfe, gel de bak olanlara...”

Durup etrafına baktı Ebu Cehil; kendisini dinleyen hayli insan vardı ve devam etti:

“Yemin ediyorum size ki, böyle nankörlerin işini bitirip, sizi ilahlarımızın gazabından kurtaracağım. Yine ilâhlarımıza and içiyorum ki, Yasir ailesine azapların en büyüğünü tattıracağım. Onlar, ya en feci şekilde yok olacaklar, ya da gelip ilâhlarımızın önünde secdeye kapanıp kurtuluşa erecekler.”

Konuşmasını bitiren Ebu Cehil, çevresindekilerin heyecanını ve öfkesini görünce sevindi. Konuşması hedefini bulmuş, özellikle Mahzumoğulları’nın öfkesi doruğa ulaşmıştı. Bunun üzerine Ebu Cehil, kendinden emin bir komutan edasıyla derhal topluluğa emrini verdi:

‘‘Haydin Yasirlerin evine... Böyle bir evin Mekke’de yeri artık olamayacağı gibi, böyle insanların da bu şehrin havasını teneffüs etme hakları yoktur...’’

Kalabalık dalgalandı ve Yasirlerin evine yöneldi; kalplerde kin, gözlerde öfke, dudaklarda en galiz küfür, ellerde taş ve sopalar... Ebu Cehil, topluluğun heyecanını düşürmemek için sürekli tahrik edici sözler söylüyordu. Ebu Cehil ve çevresindekilerin i lerini dolduran küfür karanlığı, yavaş yavaş Mekke’nin aydınlık yüzüne yayılıyordu. Mekke’de her zamanki gibi bir akşam oluyordu ve bu akşam, her zamankinden daha yavaş düşüyordu Mekke’ye.

Mekke’nin bu akşam saatinde, Yasir, Sümeyye ve Ammar, imanın sevincini doya doya yaşıyorlar; pek yakında Kâinatın Efendisi’nin huzuruna gitme düşüncesiyle zamanın ötesine doğru koşuyorlardı. Dışarıdaki gürültüler üzerine büyük rüyadan uyandılar ve dinlemeye başladılar. Gürültüler ve ayak sesleri giderek yaklaşıyordu. Derken bir anda evlerine dalan karanlık yüzler...

Daha düne kadar dost bildikleri bu insanlara ne oluyordu böyle, her biri bir canavara d nm ş, adeta gözleriyle parçalamak istiyorlardı Yasir’i ve

ailesini. Yasir ve Ammar, özellikle Mahzumoğulları'na bakıyorlardı olup biteni anlayabilmek için. Fakat onlar, derhal Yasir'in üzerine atıldılar ve onu zincire vurdular. Ardından da Sümeyye ile Ammar'ı. Hiçbir şey söylemeden sürüklemeye başladılar onları ve evi de ateşe verdiler.

Anlamışlardı Yasirler, iman etmeleri yüzünden bu felaket başlarına geliyordu. Fakat ne gam; ebediyeti gördükten, ölümsüzlüğü hissettikten sonra bütün bunların ne önemi vardı? Üçü birden haykırdılar Kureyşlilerin yüzüne: “Allah'tan başka ilâh yoktur, Muhammed onun Rasulü'dür...” Kelime-i şahadet, Yasir ailesinin metanetini artırırken, Ebu Cehil'in suratına bir şamar gibi indi ve Ebu Cehil, elindeki sopayla onlara saldırdı, olanca gücüyle vurmaya başladı. Onlarsa şahadet getirmeye devam ediyorlardı. Onların her şahadet getirişinde, Ebu Cehil ile birlikte diğer Kureyşliler de ellerindeki taş ve sopalarla saldırıyorlardı. Yanan evlerinden yükselen yalımlar, Mekke'ye çöken geceyi parçalayarak göklere yükseliyordu. Sanki Yasirlerin eviyle gökler arasında ateşten bir ip uzuyordu.

Mekke'nin üzerine mazlumların ahıyla ıslanan, yanan evlerinin alevleriyle ısınan bir ağır gece iniyordu yavaş yavaş. Mekke şehrine bulaşan ilk Müslüman kanı ve göklerden inen rahmet melekleri... Müşrikleri yutmak istercesine kımıldayan Mekke toprağı, yıldırımlar indirmeye hazırlanırcasına titreyen gökyüzü... Dünyaya savrulan Yasirlerin evinin külleri... Mekke'de ilk kez böyle bir vahşet görülüyor ve bu vahşetin etkisiyle bütün Mekke ayakta. Müşriklerin kalbine damla damla dökülen korku... Yasir ailesini zincirlerle sıkı sıkıya bağlayıp bir mahzene atıyorlar, kapısını sıkı sıkıya kilitleyip, kalplerinden bir türlü atamadıkları korkuyla evlerine dağılıyorlar.

Yasir, Sümeyye, Ammar... bu üç iman âbidesinin kalplerinde daha da yeşeren iman çiçekleri; onlar, kızmıyorlar, lânet okumuyorlar, sadece acıyorlar, kendilerine bunca zulmü reva görenlere, onların da karanlıklardan aydınlıklara çıkmaları için dua ediyorlar. Mahzen, iman nuruyla ıslıl ıslıl ve bu nur, müşriklerin kararmış kalplerine bir türlü erişemiyor. Bir yanda iman ve merhamet; bir yanda korku ve kin...

Ã

Huzursuz bir gece geçiren Ebu Cehil, sabaha doğru kendinden geçti ve güneş, bir mızrak boyu yükselip ortalık ısındığında uyandı. Kafasında binlerce işkence tasarlayarak Kâbe'ye vardı. Burada kümelenen müşriklerden bir kısmını alarak, dün gece Yasir ailesini kapattığı mahzenin önüne geldi. Bir süre burada durup dinlediler. İçeriden ses gelmeyince, ölmüş olabileceklerini düşünerek üzüldü. Zira Ebu Cehil'in tek isteği, onları dinlerinden döndürmek ve bunun için de elinden geleni yapmaktı. Kafasında binbir çelişkiyle kapıyı açıp içeri girdi. Baktı ki Yasir, Sümeyye ve Ammar, birbirlerine sokulmuşlar kımıltısız duruyorlar. Varıp ayağıyla itti Yasir'i. O an zincirleri sürüyerek kalktı Yasir. Ebu Cehil'in karşısında güçsüz ve zavallı duruma düşmek istemiyordu. Sümeyye ile Ammar da tıpkı Yasir gibi ayağa fırladılar. Ebu Cehil, alaycı bir şekilde sırtıyordu. Yasir, Sümeyye ve Ammar ise hem yaralı, hem yorgun ve hem açtılar, ayakta durabilmek için bütün güçlerini harcıyorlardı. Fakat yine de Allah'a hamt ediyorlardı, çünkü Allah, onlara böyle sıkıntılar vererek imanlarını sınama imkânı bahşediyordu. Mekkeliler, onların bu fütursuzluğu karşısında önce şaşırdılar, sonra kendi acizliklerini örtmek hırsıyla saldırdılar. Yere düşen üç iman âbidesini, sürükleyerek dışarı

çıkardılar. Onlar Mekke sokaklarında müşrikler tarafından sürüklenirken, insanlar, bu olanlara sıradan bir olaya bakar gibi duygusuzca bakıyorlardı.

Sümeyye ile Yasir'in, ayaklarına ve ellerine vurulmuş zincirleri taşıyacak mecalleri kalmamıştı; zaman zaman yere düşüyorlardı. Müşriklerse, bir taraftan onları sürüklüyorlar, bir taraftan da ellerindeki mızraklarla dürtüyorlardı acımasızca. Şimdi Mekke'nin epeyce dışındaydılar ve hâla kızgın kumlar üzerinde sürükleniyorlardı. Üzerlerindeki giysiler tamamıyla yırtılmış, vücutları yara bere içinde kalmıştı. Mekke'nin kızgın kumları, bu yara bere içindeki mübarek vücutlardan utanarak titriyordu. Müşriklerse, bir yandan onlara işkence ederken bir yandan da gülüşüyorlardı. Ebu Cehil, Yasir'i sakalından tutmuş sürüklerken, bir diğer müşrik, Sümeyye'yi saçlarından tutarak sürüklüyordu. Bir diğeri de Ammar'ı tekmeliyordu.

Bu manzara karşısında gökler titriyor, yerler bü-zülüyordu; müşriklerin kalpleri ise katılaştıkça katılaşıyordu. Bir büyük imtihandı bu, biliyorlardı Yasir, Sümeyye, Ammar ve yine biliyorlardı her şey Allah'ın takdirindedir.

Sümeyye'nin üzerindeki parçalanmış, yara bere içindeki vücudu, kumlar üzerinde seyiriyordu. Müşrikler, onu, beline kadar kuma gömdüler. Yasir'i de zincirlerle kazıklara bağladılar. Bu manzara karşısında Ammar, en ufak bir yılgınlık göstermiyor, Ebu Cehil ve yanındakilere küçümseyerek bakıyordu. Onun bu tavrı, Ebu Cehil'i çıldırtıyordu. Gidip Ammar'ı tekmeliyor, en ağır küfürleri savuruyordu.

“Sen, basit bir kölenin oğlusun,” diye bağıırıyordu Ebu Cehil. “İşte bak, âdî bir köle olan annene bak, nasıl da kumların içine saklanmaya çalışıyor. Hani nerede Tanrınız, gelip niçin kurtarmıyor sizi?..”

Ebu Cehil'in küfürleri, Ammar'ın imanını artırıyordu. Ammar'ın başı gökleri delip geçmişti; dünya ve içindekiler, bir avuç kum tanesiydi gözlerinde.

Ebu Cehil, elindeki mızrakla Yasir'e saldırıyor ve çıldırmışçasına bağıırıyordu:

“Akılsız başınızın cezasını çekin şimdi. Lat ve Uzza'yı inkâr etmek ha! Bu, ilâhlarımızın gazabıdır size. Bu daha en hafifi, inadınız devam ederse göreceksiniz neler olacağını...”

Yasir ve ailesi, bütün bunlara sadece gülümsüyorlardı. Yüzlerini, yerlerin ve göklerin Yaraticısına çevirmişler, onun yüceliğini ve vadettiği ebedi nimetleri düşünüyorlardı. Ruhları ölümsüzlük ufuklarında, vücutları ise müşriklerin murdar ellerinde...

Yasir, ölümden korkmuyordu, biliyordu ölümün ölümsüzlüğe geçiş olduğunu; onu üzen tek şey, ilahî haberi Yemen'e ulaştıramadan, oradaki kabilesine gerçeği anlatamadan ölmekti. Oysa ne kadar istiyordu Yemen'de ilahî nurun parlamasını, insanların ebediyet ufuklarına kanatlanmalarını...

Sümeyye, vücudunu dağlayan kızgın kumların, sırtına inen mızrak darbelerinin acısını hissetmiyordu bile. O, şimdi Türkistan yaylalarını hayal ediyor, yiğit atalarının kahramanlık destanlarını hatırlamaya çalışıyordu. Bir gün onların ilâhî kelâmı duyacaklarını, ila-yı kelimetullah için ve bütün insanlığı kurtarmak heyecanıyla harekete geçeceklerini görür gibi oluyordu. Bugünler öylesine yakındı, çünkü Sümeyye'nin ruhu asırlar ötesinde kanat çırpıyordu. Derin ve anlamlı bakışlarını, oğlu Ammar'a çeviren Sümeyye, onun gözlerinde, asırları aşan bir ışık, bir nur görüyordu. Ölüm bir mutluluktı, Allah'a ve cennete giden yolun kapısıydı, ondan bir çekintisi

yoktu Sümeyye'nin ve hatta onu arzuluyordu bile... Ama Ammar yaşamalıydı; onun gözlerinde parlayan iman ışığı, Yemen çöllerinden Türkistan yaylalarına kadar bütün dünyayı aydınlatmalıydı.

Ebu Cehil, Yasir ailesini, dinlerinden döndürmek için her türlü işkenceyi deniyordu. Kızgın kumların ortasında harlı bir ateş yakmışlardı. Bir yanda da bir su havuzu oluşturmuşlardı. Mızraklarının ve kılıçlarının uçlarını ateşte iyice kızdırarak onların vücutlarını dağlıyorlardı. Ammar, acılar içinde kıvranan anne ve babasına bakıyor ve baktıkça da yüreğindeki iman, biraz daha serpilip geliyordu. Vücutları iyice dağlanan Sümeyye ile Yasir, bir an kendilerinden geçip hareketsiz kalıyorlar ve o zaman müşrikler tarafından su havuzuna atılıyorlardı. Ayıldıklarında tekrar kızgın kumların üzerine yatırılıp vücutları akkor halindeki kılıç ve mızrak uçlarıyla tekrar dağlanmaya başlanıyordu. Ağızlarına bir damla suyun girmesine de asla izin verilmiyordu. İnsanoğlunun tahammülünü çoktan aşmış olan bu işkenceler altında Sümeyye ile Yasir, sürekli Allah ve Rasulü'nün adlarını sayıyorlardı. Önlerinde açılan yollar görüyorlardı ışık ışık cennet bahçelerine uzanan... Dünya, küçüldükçe küçülüyordu gözlerinde.

Onlar, bu dünyanın yaratılış sebebinin Allah Rasulü olduğunu biliyorlardı ve zaten her şey onun şerefine yaratılmamış mıydı? Ölüm yokluk değil, bir uyanıştır, gerçek hayata uyanış, ebediyete uyanış; Sümeyye ile Yasir, şimdi bunu ilmelyakin biliyorlar ve aynelyakin görüyorlar. Beri yanda gittikçe körleşen ve karanlılara gömülen Ebu Cehil...

İman kalesinden ufacık bir taş bile sökemeyen Ebu Cehil, sürekli bu kaleye tosluyor, tosladıkça da çılgına dönüyor; Yasir'le Sümeyye'ye saldırıyordu. Ebu Cehil'in küfrüyle kişisel kini içiçe... Atalarının dini yıkılacak ha? Mekke'nin hakimiyeti Haşimoğullarına geçecek ve Muhammed, Mekke'nin mutlak hâkimi olacak ha? O zaman da kendisi sıradan biri oluverecek... Bu işin önüne bir an önce geçmezse, kısa sürede her şey bitmiş olacak. Hele kölelerin ve yabancılardan, Kureyşliler'le yanyana oturmaları ve onlardan daha şerefli sayılmaları olacak şey değil... Bu düşüncelerle iyice çıldıran Ebu Cehil, daha bir hırsıyla saldırıyor Yasir ve Sümeyye'ye. Onları, dinlerinden bir döndürebilse başarıya bir adım atmış olacak. Muhammed'in etrafındakiilerde bir çözülme başlayacak ve bu da aynı zamanda Haşimoğulları'nın sonunu getirecek...

Ebu Cehil, daha bir hınçla saldırıyor iman âbidelerine.

Ã

BÜYÜK MÜJDE VE EBEDÎ YETE UYANIŞ

Allah Rasulü, yanına Mekke'nin önde gelen tüccarlarından Osman'ı almış, birlikte Mekke'dışında bir gezintiye çıkmışlardı. Rasulüllah, Kureyş'in kendisine olan düşmanlığını her geçen gün biraz daha şiddetlendirdiğini gördüğünden, yanına bazan Ebu Bekir'i, bazan Osman'ı, bazan da birkaç müslümanı daha alır öyle gezintiye çıkardı. Kureyşlilerin kendisine bir taşkınlık yapmalarını önlemek için böyle yapardı. Böyle bir taşkınlık ise müslümanları derinden yaralardı, Allah Rasulü'nün yalnız çıkmamasının tek sebebi işte buydu, yoksa müşriklerden çekindiği filan yoktu. Rasulüllah ile Osman'ın yolları, Batha vâdisine düştü. Burası Mekke'nin dışındaydı, öteden de içerisi pek görünmezdi. Allah Rasulü, vâdide bir ateş gördü. Bu sıcakta, burada böyle bir ateş olmasına bir anlam veremedi. Sonra iniltiler duydu. Bunun üzerine durup Osman'a baktı; o da ateşi görmüş ve iniltileri duymuştu. O tarafa doğru ilerlediler. Bir kümelenme vardı. Aralarında Ebu Cehil'in de olduğunu fark eden Allah Rasulü,

biraz daha kalabalığa yaklaştı. Onu gören Kureyşliler önce şaşırdılar ve kenara çekildiler. O zaman Allah Rasulü, Sümeyye'yi, Yasir'i ve Ammar'ı gördü. Ammar çömelmiş duruyor; Sümeyye ile Yasir yara bere içinde kumlar üzerinde kıvranıyorlardı. Ayaklarında da zincirler vardı. Allah Rasulü, bir süre onlara baktı üzüntüyle. Ebu Cehil, bir ara Allah Rasulü'ne bir şeyler söyleyecek gibi olduysa da, diğerlerinin şaşkınlığını görünce, olduğu yerden Allah Rasulü ile Osman'a bakmaya başladı.

Kureyşliler, Allah Rasulü'ne ilişmekten çekiniyorlardı. Hele Osman ile Ebu Bekir'in de onun yanında yer alması onları iyice ürkütüyordu. Yapacakları bir taşkınlığın kendilerine bir zararı dokunacağı gibi, Mekkeli müslümanların yeni dine daha da sıkı sarılmaları ihtimalini de akıldan çıkarmıyorlardı. Hem sonra asabiyet hırsı da öne çıkabilir, o zaman da Kureyş ikiye bölünür, araya büyük bir düşmanlık girebilirdi. Bütün bunları düşünen Ebu Cehil ve yandaşları, bütün hınçlarını Mekkeli olmayan müslümanlardan alıyorlardı. Onlara yaptıkları akıl almaz işkencelerle müslümanlığın önünü kesmek istiyorlardı.

Allah Rasulü, Yasir'e yaklaştı. Müşriklerin her biri kaskatı taş kesilmişti âdeta. Yasir, önce

gözlerine inanamadı, fakat gelenin gerçekten Allah Rasulü olduğunu görünce sevinç ve heyecanla ayağa kalkmak istediysede başaramadı, ancak oturabildi. Allah Rasulü, Yasir'e iyice yaklaştı ve elini omuzuna koydu. Yasir yeniden doğdu o an ve Allah Rasulü'nün mübarek yüzüne doya doya baktı. Hiçbir nimet, hiçbir hayat onun için şu anki kadar değerli olamazdı. Anlamsız bir asır yaşamaktansa, böyle bir ânı yaşamak, çok daha değerli ve önemliydi.

Allah Rasulü'nün üzüntü içinde olduğunu fark eden Yasir:

“Ey Allah'ın Rasulü, zaman böyledir,” dedi.

Yüzünde mutluluk, gözlerinde parlayan iman nuru... Tek arzusu Allah'ın ve Rasul'ünün rızasını kazanmak..

Allah Rasulü, Yasir'e baktı:

“Sabret,” buyurdu.

Sabrın sınırını çoktan aşmış olan Yasir, çevresinde sağır ve dilsiz putlar gibi bekleyen müşriklere küçümseyerek baktı; Allah Rasulü'ne bakmakta olan karısı Sümeyye'yi ve oğlu

Ammar'ı gördü, içinde inanılmaz bir ferahlık duydu. Bakışlarını tekrar Allah Rasulü'ne yönelterek şöyle dedi:

“Bize ne yaparlarsa yapsınlar, Allah'ın dininden döndüremeyeceklerdir. Sen Allah'ın elçisisin ve senin söylediklerin elbette haktır, gerçektir. Allah'ın vadi bir gün gelecektir.”

Allah Rasulü, Allah'a hamt etti ve sonra şöyle dua etti:

“Ya Rabbi! Yasir ailesini ğufranına mazhar eyle...”

Allah Rasulü'nün sözlerini duyan Yasir, yücelerin yücesine erdi. Yüzüne bir gülümseme yayıldı, çünkü kalbine şehitlik heyecanı düşmüştü. Allah Rasulü'nün sözlerinde bir şehitlik müjesi vardı. Rasul, onların İslam'ın ilk şehitleri olacaklarını bildirmek üzere buraya gelmiş olmalıydı. “Ya Rabbi! Yasir ailesini ğufranına mazhar eyle...” sözlerinin mânası çok açıktı. Artık Yasir'in can kuşu, cennet bahçelerine bir an önce uçmak için sabırsızlanıyordu.

Allah Rasulü, Osman ile beraber oradan uzaklaşmıştı. Sümeyye, Allah Rasulü'nün duasını işitince

âdeta bir başka dünyaya uçup gitmişti. Kalbi imanla dopdolu ve bir an önce Allah’a kavuşmanın ve ölümsüzleşmenin heyecanıyla Ebu Cehil’in yüzüne haykırdı:

“Ey Allah düşmanları! İşte bedenlerimiz elinizde, istediğinizi yapın, elinizden geleni de ardınıza koymayın. Ruhlarımız yücelerde, burnumuza gelen cennet kokusudur.”

Bu sözler, Ebu Cehil’in öfkesini büsbütün artırdı. Kalbi karardıkça karardı. Kudurmuşçasına koştu, Sümeyye’yi, saçlarından tuttuğu gibi ateşe attı, oradan da havuza. Soluk soluğaydı, adamlarına haykırdı:

“Çıkarın şunu sudan! Böyle birden bire ölerек elimizden kurtuluvermesini istemiyorum. Daha ona ne azaplar tattıracağım.”

Sümeyye’yi, havuzdan çıkarıp boylu boyunca kumların üzerine uzattılar. Ebu Cehil, kin ve öteden katranlaşmış kalbiyle ona yaklaştı:

“Sen böyle kalmayacaksın,” dedi. “Sonunda ilâhlarımızın önünde yere kapanıp imana geleceksin. Bak işte Muhammed de seni bırakıp gitti. Alıp götürseydi ya sizi de veya Allah’ına

söyleseydi de, bizi helâk ettirip sizi kurtarsaydı ya...’’

Sümeyye, Ebu Cehil’in, Allah Rasulü hakkında konuştuğunu duyunca canlandı ve bütün gücünü toplayarak haykırdı:

‘‘Sana ve ilâhlarına lânet olsun. Kalbin kararmış, kulakların mühürlenmiş olduğu için Allah Rasulü’nün bize verdiği müjdeyi anlayamadın. Seni gidi lânet herif seni, şimdi seni cehennem çukurunda görüyorum ve bana yalvarıyorsun kurtarmam için...’’

Ebu Cehil, bu sözler karşısında bir an bocaladı. Sonra mızrağını olanca gücüyle Sümeyye’nin göğsüne sapladı. Sümeyye’nin ruhu, beden kafesinden ayrılıp cennet bahçelerine uçup gitti.

Böylece Türkistan yaylalarının bu asil çiçeği, kutsal kanıyla Mekke’nin topraklarını suladı ve İslâm’ın ilk şehidi olma şerefine erdi. Büyük davanın nûrdan gülü, ilk şehidenin kanıyla sulandı, bengisu ile yıkandı; bundan böyle onu kim soldurabilirdi? O an yüce Allah, Sümeyye’nin kavmine, dünya durdukça bu gülü sulama vazifesini verdi. Makamların en yücesine, şehitlik makamına, hasret ve aşkı kalplerine yerleştirdi. O

andan itibaren insanlık, Türkistan yaylalarından gelecek kurtarıcıları beklemeye başladı.

Yasir, ilk şehit olma yarışını kaybetmiş olmanın üzüntüsüyle ve bir an önce Sümeyye'ye kavuşmanın heyecanıyla Ebu Cehil'e haykırdı:

“Ey Allah'ın düşmanı! Ey en sefil yaratık! Sana ve ilâhlarına lânet olsun... Ey Sümeyye'm, yerin cennettir; bekle, ben de geliyorum. Şahadet ederim ki Allah'ın vadi haktır, Rasulü'nün söyledikleri gerçektir.”

Çılgına dönen Ebu Cehil, bu kez de mızrağını Yasir'in göğsüne sapladı. Yasir'in can kuşu havalandı; Yemen çölleri sarsıldı Türkistan yaylalarına doğru. Yemen, Türkistan'ın ardınca gidiyordu dünyanın dönüşüne uyarak.

Ammar, annesiyle babasının ebediyete doğru birer ışık yumağı halinde uçup giden ruhlarının ardınca bakakaldı.

Ammar'ın göklere baktığını gören müşriklerin içine bir korku düştü ve Ammar için Ebu Cehil'e yalvardılar. Onların merhamet duygularının kabardığını fark eden Ebu Cehil, hemen Ammar'ın yanından uzaklaştı. Biliyordu,

merhametle öfkenin kesiştiği noktada olabileceklerin tehlikesini.

Müşrikler, şehit annesiyle şehit babasının naaşları başında Ammar'ı bırakıp gittiler. Ammar, hep göklere bakıyordu, olup bitenlerin farkında bile değildi. Müşriklerse dönüp arkalarına bakamadılar, bir korku, onları Mekke'ye doğru kovalıyordu sanki. İşledikleri cinayet, bir karabasan gibi üzerlerine çökmüştü. Görüyordu Ammar, yerdekilerin ve göktekilerin lânetinin bir sağanak halinde müşriklerin üzerine yağdığını.

Ammar, yapayalnız kalakalmıştı Batha vâdisinde, anne ve babasının ruhları ardınca gidememişti. Ammar, annesinin cesedine doğru yürüdü; yer sarsıldı, gökler titredi ve kâinat yasa büründü; her yan sükuta kesti. Güneş düştü, karanlık bir göz-yaşı çağlayanı gibi Batha vâdisine dökülmeye başladı.

Ã

BİR BAŞKA İMAN ABİDESİ

Ammar'ı, şehit anne ve babasının cesetleri başında bırakan Ebu Cehil, yanındakilerle birlikte Batha vâdisi boyunca ilerledi. Bir süre yürüdükten

sonra bir bahaneyle adamlarından ayrıldı. Çünkü onların merhamet damarları kabarıp gibiydi. Bunun bir tehlike olabileceğini hissetmekteydi. Yeni bir işkence manzarası, onların merhamet damarlarını iyice kabartır, bu da müslüman-ların önünü açar, Ebu Cehil'in bütün planlarını bozardı.

Yanındakilerden uzaklaşan Ebu Cehil, bir başka işkence yerine vardı. Gülüşen, alay eden, zaman zaman da küfreden bir Kureyş topluluğu... Ortalarında oldukça zayıf, uzun boylu ve siyah renkli bir genç, boylu boyunca uzanıyor. Siyah vücudunda yer yer kırmızı kan lekeleri. Tepesinde dikilen Ümeyye, Halef'in oğlu Ümeyye... Ebu Cehil, Ümeyye'ye yaklaştı:

“Ben az önce öfkeme yenilip Yasir ile Sümeyye'yi öldürdüm. Sen bari bu işi ölüme vardırma, çünkü bu çare değildir. Aslolan bunları, dinlerinden döndürüp Lat ve Uzza'nın önünde tevbe ettirmektir. Şu kara köleye bunu yaptırabilirsen ne âla... Bunun yolu açıldı mı gerisi gelecektir.”

Ümeyye'nin çok sıkıntılı olduğu yüzünden anlaşılıyordu. Ebu Cehil'in gelişiyile biraz rahatlamıştı. Önünde yatan siyahî gence bakarak şöyle dedi Ümeyye:

“Bunlara ne oluyor bilmem ki? Büyülediler hepsi de... Tatlı vaadlere kandılar.Yoksa efendilerinin dinine karşı gelmeye nasıl cesaret edebilirlerdi? Bir kölenin hayal bile edemeyeceği şeyler bunlar...”

Tam bu sırada, kumlar üzerinde uzanan genç mırıldanıyor:

“Allah bir, Muhammed onun Rasulü...”

Ümeyye, elindeki kırbacı olanca hızıyla indiriyor ve o, yine duyulur dıyulmaz inliyor: “Allah bir...”

Yerde uzanan siyahî genç, Bilal, Habeşli Bilal’dir. Ümeyye ise onun efendisidir. Ve Ümeyye, Bilal’in gözünde ufaldıkça ufalmakta, alçaldıkça alçalmaktadır. Bu işkence sahneleri günlerdir sürmektedir. Ümeyye, Bilal’i boynuna bir ip takarak, Mekke sokaklarından geçirir ve buraya getirir. İki yanına kızgın kumlar yığar, üzerine de bir taş bastırır, sonra da tepesinde dikilip Kureyş’in ilâhlarına inanmasını, Muhammed’e ve İlahı’na küfretmesini söyler. Bilal ise nefesi kesilene kadar sürekli şahadet getirir. Bu sahne, saatlerce sürer gider. İşte bugün de günün sonuna

gelinmiştir ve Bilal, yine şahadet getirmeye devam etmektedir.

Ümeyye, Bilal'in göğsünü ayağıyla tekmeleyerek bağırır:

“Ya bu şekilde can vereceksin ya da bizim dinimize döneceksin...”

Bilal, kalbi iman dolu, yüzü âlemlerin Rabbi'ne dönük, son gücünü kullanarak mırıldanır:

“Allah bir, Muhammed onun Rasulü...”

Ümeyye, öfkeden çatlayacak sanki. Bilal'in göğsünün üzerine çıkıyor ve tepiniyor. Çevredekiler, bir eğlence seyrederek gibi gülüşüyorlar. İyice kuduran Ümeyye, Bilal'in boynuna bağladığı ipi iki tarafından çektiyor. Bilal'in soluğu kesiliyor, yüzü morarıyor. Ebu Cehil hemen müdahale ediyor, çünkü Bilal'in ölüp de kurtulmasını istemiyor. Boynundaki ip gevşer gevşemez daha ilk nefesinde tekrarlıyor Bilal:

“Allah bir, Muhammed onun Rasulü...”

Ümeyye, Ebu Cehil'in önünde Bilal'i dininden döndürüp bir zafer kazanmak için çırpınıyor ve akıl almaz işkenceler deniyor ama boşuna; Bilal'in kalbinde iman, dudaklarında Allah ve Rasul'ünün isimleri...

Bilal'in sarsılmaz imanı karşısında Ebu Cehil de öfkesini yenemiyor, Bilal'in göğsüne birkaç tekme indiriyor ve dişlerini gıcırdatarak mırıldanıyor:

“Hiç olmazsa birini döndürebilsek... Bu ne sihirdir böyle, ölümü hiçe sayıyorlar, hatta ölmek için çabalıyorlar sanki...”

Akşama kadar Bilal'e işkence eden Ümeyye, akşam onu boynuna bağladığı iple sürükleyerek eve götürür, ertesi gün tekrar buraya getirirdi. Bugün ise, onu zincire vurup kazıklara bağladı ve burada bırakıp gitti. Yanına da iki adamını nöbetçi bıraktı ki, ertesi sabah onu burada tekrar sağ olarak bulabilsin ve işkencelerine kaldığı yerden devam etsin...

Batha vâdisine her zamankinden daha hüzünlü bir gece indi. Vâdinin bir tarafında inleyen Habeşli Bilal, bir tarafında Türkistanlı annesiyle Yemenli babasının cesetleri başında hüznle bekleyen

Ammar. Yıldızlar daha bir hüznle göz kırptırıyor bu gece. Ay, Batha vâdisini görmemek için doğmayacak bu gece. Ammar ve Bilal'in vücutlarındaki titreme geceye geçiyor; gece titriyor, gece, onların yanan vücutlarını soğutmak için serinliyor. Sümeyye ile Yasir'in ruhları, Batha vâdisinin semalarından dünyaya bakıyor yıldız yıldız. Mekke evleri, iyice büzülüp içlerine kapanmış, müşrikleri barındırmanın utancıyla...

Safa tepesindeki Erkam'ın evinde Rahmet Peygamber'i'nin göklere açılmış elleri... O, insanlık için rahmet diliyor, af diliyor. Göklerde kümelenen rahmet melekleri, oradan oraya gidip gelen gazap melekleri; Allah'ın rahmeti gazabını geçmiştir ve Mekke'de rahmet Peygamber'i vardır. Kâbe, Mekke'nin ortasında, içindeki putların utancıyla büzülmektedir.

Acı ve elem dolu günlerden aydınlık günlere doğru yuvarlanıp giden zaman dairesi ve yaklaşan seher vakti... Bu vakit, vakitlerin en kutsalıdır çünkü Ammar ve Bilal, Allah'ı tesbih etmektedirler ve bütün kâinat, onların tesbihine katılmaktadır ve Batha'nın kumları, kımıl kımıldır. Seherle uyanan bütün canlılar, Ammar ve Bilal için rahmet dilemektedirler. Allah Rasulü'nün göklere açılan elleri... Safa

tepesindeki evle gökler arasında sürekli bir mesaj alışverişı vardır.

Ã

Kuşluk vakti... Batha vâdisinde olanları duyan Ebu Bekir, yanına birkaç dostunu alarak buraya geliyor. Ebu Bekir, Mekke'nin en önde gelen tüccarındır ve daha ilk günden itibaren Allah Rasulü'nün yanında yer almıştır. Ebu Bekir ve yanındakiler, önce Ammar'ın bulunduğu yere varıyorlar. Manzarayı gören Ebu Bekir, gözyaşlarını tutamıyor; o ki, merhamet timsalidir; o ki, yüreğinde bütün insanlığın acısı ve hüznü gizlidir. Ebu Bekir, Ammar'ın yanına varıyor, onu okşuyor ve teselli etmeye çalışıyor. Diğerleri de Sümeyye ile Yasir'i, Batha vâdisine kazdıkları mezarlara gömüyorlar. Toprak, İslam'ın ilk şehitlerini kucaklamanın heyecanı ile sarsılıyor ve kendine emanet edilen bu iki şehide sınımsız sarılıyor. Batha vâdisi, bu kutsal emanetleri ebediyete kadar koruma ve bu şerefi elinden kaçırmama gayretindedir. Türkistan toprakları, Yemen toprakları, bir gün yetişiriz umuduyla Mekke'ye doğru ilerlemektedir. İhtiyar dünya da, onları Batha vâdisindeki şehitlerine kavuşturma gayretiyle biraz daha hızlı dönmektedir.

Ebu Bekir, Ammar'ı da yanına alarak, Batha vâdisinde ilerledi. Yolda rastladığı Mekke'nin nüfuzlu kişilerinden birine teslim etti Ammar'ı. O, artık himayededir, emniyet içinde Erkam'ın evine giderek yüce huzura ulaşabilir. Ammar'ı, emniyet içinde Mekke'ye gönderen Ebu Bekir, Batha vâdisi boyunca yürümesine devam ediyor. Bir süre sonra Bilal'in bulunduğu yere geliyor. Ümeyye ve adamları, çoktan gelip Bilal'in başına dikilmişler. Ebu Bekir'i görünce duraklıyorlar. Ebu Bekir, kolları ve bacakları kazıklara bağlanmış, üzerine kocaman bir taş bastırılmış Bilal'i görüyor ve gözyaşlarını kalbine akıtarak, Ümeyye'ye yaklaşıyor. Ümeyye, merhamet timsali Ebu Bekir'i karşısında görünce şaşırıyor.

“Yazıklar olsun size!..” dedi Ebu Bekir. “Şu kimsesiz ve çelimsiz çocuktan ne istiyorsunuz? İnsanlığınızdan utanın...”

Ümeyye, gözlerini yere indirmiş, Ebu Bekir'in yüzüne bakamıyor. Ebu Bekir, yalnız Kureyş'in değil, bütün Arapların tanıdığı ve saygı gösterdiği bir insan. Allah Rasulü'nün de en yakın dostu. Ümeyye'nin tüyleri diken diken, tedirginlikle öfke arasında... Ebu Bekir'le çekişmenin kötü sonuçlar doğurabileceğini düşünüyor. İşi geçiştirmekten başka çaresi yok...

“Ey Ebu Bekir, seni sever ve sayarız... Bu adam benim kölemdir. Efendisine isyan eden kölelere sahip çıkarsak akıbetimiz pek iyiye gitmez.”

Ebu Bekir, Bilal’e bakarak diyor ki:

“Bu adamın tek suçu Allah’a ve Rasul’üne inanmaktır. Sana bir isyanı var mıdır? Kendisine verdiği işleri yapmıyor mu? Sırf Allah’a inanıyor diye bir insana bu kadar işkence yapılır mı?”

Ümeyye, Ebu Cehilvâri hesapları bir an unutup öfkesini yutamayarak parlıyor:

“Bunu da ifsat eden, büyüleyen sizsiniz...”

“Onun müslüman olmasının ne zararı var? Herkesin inancı kendine değil midir? Seninle aynı dinden olmaması, senin hizmetini görmesine engel değil ki...” dedi Ebu Bekir.

“O, benim kölemdir. Benim dinimden olmak zorundadır...”

“Ya senin dinine dönmez ve müslümanlıkta ısrar ederse?...”

“O zaman işkenceyi daha da artırırım; ya dinimize döner ya da mahvolup gider. Sen var git kendi kölelerinle uğraş ey Ebu Bekir! Biz senin kölelerine nasıl davranacağına karışıyor muyuz? Onları, ister âzat eder, ister işkence edersin...”

Bu sırada biraz kendine gelen Bilal mırıldanır:

“Allah bir, Muhammed onun Rasulü...”

Gözleri yaşaran Ebu Bekir, şöyle dedi:

“Bu çıkar yol değil ki, işte görüyorsun inancından dönmüyor; Allah ve Rasul’üne inanmakta devam ediyor. Sen şimdi onu öldürürsen, boşu boşuna bir köleden olursun. Bu da senin için maddi bir zarardır. Halbuki bu işten kârlı çıkman da mümkün...”

Ümeyye, önce şaşırıyor, ardından sinsice bir hesap yapıyor ve Ebu Bekir’e soruyor:

“Nasıl yani?..”

“Senden bu genci satın alıyorum.”

Ümeyye, sinsi sinsi gülümsedi:

“Kabul... Yedi okka gümüş isterim.”

“Tamam... şimdi bırak onu...”

Ümeyye, kulaklarına inanamadı, bu sıska siyahîye, bu kadar parayı Ebu Bekir’in verebileceğini hiç tahmin etmemişti. Tekrar etti:

“Yedi okka gümüş, dedim...”

“Evet duydum, haydi bırak artık onu.”

Ümeyye, hayretler içindeydi:

“Önce paramı isterim.”

Ebu Bekir, Ümeyye’ye küçümseyerek baktı ve şöyle dedi:

“Bu ne garip hal Ümeyye! Sen ne zaman böyle aç gözlü ve zâlim oldun?”

Ümeyye yutkundü. Gururu incinmişti. Biraz da kendini suçlu hissetti:

“Hakkın var ey Ebu Bekir! Sen Mekke’nin en güvenilir insanısın. Al köleni ve parasını istediğin zaman gönder...”

Ümeyye, Ebu Bekir'in yüzüne bakamadı ve hemenn oradan uzaklaşmak üzere hızlı adımlarla yürümeye başladı, adamları da onu takip ettiler.

Ebu Bekir, Bilal'in zicirlerini bizzat elleriyle çözdü, üstünü başını temizleyip ayağa kaldırdı. Bilal'in kan revan içindeki yüzüne sevgiyle baktı uzun uzun ve şöyle dedi:

“Bilal, sen artık hürsün ve benim kardeşimsin...”

Bilal, kara gözlerini kaldırıp Ebu Bekir'e baktı. Bu yüz, Allah Rasulü'nün yüzünden sonra dünyada en mübarek yüzdü ve Bilal ona bakarak yeniden hayata dönüyordu. Şimdi yüreğinde, Habeşistan kadar büyük bir heyecan ve sevinç vardı. Büyük Ebu Bekir, bu siyahînin gözlerinde bütün bir Habeşistan halkını görüyordu ve bütün siyahîlerin bakışlarını üzerinde hissetti, gözleri yaşardı.

Bilal, gözlerini bir türlü Ebu Bekir'den ayıramıyordu.

“Allah senden razı olsun ey Ebu Bekir! “ dedi Bilal de gönülden. Günlerdir gördüğü işkenceler nedeniyle ayakta durmakta zorluk çekiyordu.

Ebu Bekir, Bilal'i de yanına alarak, Batha vâdisinden Mekke'ye yürüdü.

Vakit öğle... Güneş, Mekke'nin tepesinde gülümsüyor; Afrika çölleri, Habeşistan topraklarını sevinçle okşuyor, tıpkı Ebu Bekir'in Bilal'i okşaması gibi...

Ã

TESELLİLERİN EN BÜYÜĞÜ

Ammar, Batha vâdisinden doğruca Safa tepesindeki eve vardı. Kapıdakiler, Ammar'ı görünce sevindiler ve onu alıp doğruca Allah Rasulü'nün huzuruna iletiler. Allah Rasulü, çevresindekilere İslam'ı anlatıyor, yeni inen Kur'an âyetlerini talim ettiriyordu. Ammar, gidip bir köşeye oturdu ve gözlerini bir an olsun Allah Rasulü'nden ayırmaksızın onun anlattıklarını dinlemeye başladı. Kâinatın Efendisi konuşuyor, müslümanlar dinliyor, bütün kâinat dinliyordu. İlahi kelâmı, bütün benliğiyle hissederek Ammar'ın içi ferahlıyor, vücudundaki yaraların farkında bile olmuyordu. Sözü tamamlayan Rasul, Ammar'a baktı. Onun bakışıyla birden canlandı ve yeniden hayat buldu Ammar. Rasul'ün bakışı ne demektir;

onun baktığı, sevgiyle baktığı bir insan, dünyanın en mutlu insanı olmaz mıydı?

Allah Rasulü, Ammar'ın ve ailesinin başına gelenleri bizzat görmüştü ve onlara hayır dua etmiş, büyük müjdeyi vermişti. Ammar'dan, Sümeyye ile Yasir'in şehit edildiklerini öğrenen Rasul'ün gözleri nemlendi. İslâm'ın bu ilk şehitleri için Allah'tan rahmet diledi ve onlar için uzun uzun hayır duada bulundu. Bütün müslümanların üzerine, yüce davanın, ilk şehitleri vermesinin hüznü çökmüştü. Bütün benliğini saran hüznün, oradaki müslümanlar tarafından paylaşıldığını gören Ammar, vücudundaki yaraların en ufak sızısını bile hissetmez olmuş ve içinin sıkıntısının da gitmesiyle bir kuş gibi hafiflemişti. O, şimdi Allah Rasulü'nün huzurundaydı ve doya doya onun yüzüne bakabiliyordu, bu dünyada daha ne isterdi ki?..

Bu sırada huzura Süheyb girdi. Süheyb, Ammar'ın başına gelenleri öğrenmiş, teselli etmek üzere onu aramaya çıkmıştı ve onun Rasul'ün huzurunda olduğunu öğrenmiş, çok sevinmişti. Bunun üzerine de heyecanla huzura koşmuştu. İşte yakinen gördü ki, Ammar huzurdadır ve dünyanın en mutlu insanıdır.

Az sonra Ebu Bekir'in Bilal'le birlikte Rasulüllah'ın huzuruna geldiği görüldü. Bütün müslümanlar, sevinçle onlara baktılar. Türkistan, Yemen, Irak ve Habeşistan halkları bir aradadır ve Rasul'ün huzurundadır. Rasul, Ammar'a, Süheyb'e, Bilal'e bakmaktadır ve Rasul, onların yüzlerinde bütün dünyayı görmektedir. Rasul'ün gözlerinde parlayan nûr ve bu nûrle aydınlanan insanlık... Allah Rasulü'nün hemen yanında, ondan sonra yaratılanların en seçkini, merhamet timsali Ebu Bekir oturmakta... Bilal'in bakışları, Rasulle Ebu Bekir üzerinde. Süheyb'in sevinç ve mutluluk gözyaşları Dicle ve Fırat'a eş; Ammar'ın şahsında Yemen çöllerini, Türkistan yaylalarını; Bilal'in şahsında Habeşistan çöllerini sulamakta.

Gecenin ilerleyen saatlerinde müminler, Allah Rasulü'nün huzurundan ayrıldılar. Süheyb ile Ammar, huzurdan birlikte çıktılar ve Safa tepesinden Mekke'ye baktılar. Kalplerinde yan-kılanan ilahî kelimeler, ayaklarının altına serilen Mekke evleri ve her birinde küfrün soluk alıp verişini duymanın utancı ve ezikliği. Süheyb, Ammar'ın evinin kâfirler tarafından yakıldığını biliyordu. Zaten onu, bu günlerde yalnız

bırakması da mümkün değildi. İki can dost, Safa tepesinden inerek Süheyb'in evine gittiler.

Ã

Sabah, Süheyb ve Ammar, binbir sıkıntı ve endişe içinde Ammar'ın evinin yolunu tuttular. Evin yanına varınca durdular, baktılar; yanmış, yıkılmış bir ev. Ammar, gözleri yaşararak uzun uzun evine baktı. Anne ve babasını hatırladı. Süheyb ise, göz yaşlarını içine akıtıp üzüntüsünü gizlemeye çalışarak Ammar'a:

“Bunlar kaderin basit cilveleri,” dedi. “Ev dediğin ne ki, iki günde daha güzelini yaparız.”

Süheyb ile Ammar, hemen kolları sıvadılar ve işe koyuldular. Ebu Bekir ile Osman da maddî destek verince, Ammar, kısa zamanda daha güzel bir eve kavuştu. Müşrikler, onlara bu süre içinde nedense ilişmediler, alaycı bir şekilde uzaktan izlemekle yetindiler. Belki de Ebu Cehil'in yeni bir kurnazlığıydı bu. Ammar'ın üzerine giderse Mekkeliler'in merhamet duygularının uyanabileceğinden çekinmekteydi. Açtığı büyük yaranın soğumasını beklemekteydi. Ebu Bekir ile Osman'ın Ammar'a sahip çıkmaları da işin bir başka boyutuydu.

Ammar, evinin bir odasını mescit haline getirdi, burada ibadetle, Kur'an okumakla meşgul olmaya başladı. En yakın dostları Süheyb ile Habbab idiler. Üçü birbirinden ayrılmaz bir bütün olmuşlardı. Allah Rasulü'nün huzuruna birlikte gidiyorlar, yeni gelen Kur'an âyetlerini birlikte talim ediyorlar, birlikte yiyorlar, birlikte içiyorlardı.

Habbab, Ammar'a evinin yeniden inşasında çok yardımcı olmuştu. O da bu şehre sonradan gelmişti ve burada garipti, korumasızdı. Arabistan'ın çok uzak bir yerinden, Temim kabilesindendi Habbab. Çocukluğunda, başka kabileler tarafından memleketleri yağmalanmış; yakınları katledilmişti. İşte Habbab bu sırada esir düşmüş, Mekke panayırlarından birine, köle olarak satılmak üzere getirilmişti. Habbab'ı, Ümmü Enmar adında bir kadın satın almıştı. Bu kadın, yalnız yaşıyor ve sünnetçilikle geçiniyordu. Habbab'ı demircilik sanatına verdi. Demircilik, Mekke'de en geçerli sanattı. Usta demircilerin yaptıkları kılıç, kalkan ve benzeri silahlar, Mekke panayırlarının en gözde metalarıydı. Habbab, kısa zamanda iyi bir demirci olmuş, Ümmü Enmar, ona tam teşekküllü bir de dükkân açmıştı. Habbab kısa zamanda büyük bir şöhret yapmış ve çok iyi para

kazanmaya başlamıştı. Ümmü Enmar, onu oğlu gibi görür ve çok severdi. Habbab da bir gün Ammar ve Süheyb gibi ilâhî kelâmı duymuş ve hiç vakit kaybetmeden Allah Rasulü'ne koşmuştu. Daha önceden tanıdığı Ammar ile Süheyb'i de yüce huzurda görünce çok sevinmiş ve bir daha onlardan ayrılmamıştı.

Ammar, Süheyb ve Habbab... işte bu üç can dost, Ammar'ın evinde sık sık buluşarak, Kur'an okuyorlar ve ibadet ediyorlardı. Sık sık da yüce huzura varıp yeni inen Kur'an âyetlerini talim ediyorlardı. Habbab'ın Kur'an'a büyük kabiliyeti vardı. İyi bir demirci olan Habbab, aynı zamanda iyi bir Kur'an öğreticisi de olmuştu. O, Kur'an okurken, Ammar ile Süheyb, âdeta bu dünyadan koparlar, kâinatta ilâhî bir gezintiye kanat açarlardı. Allah Rasulü de Habbab'ın Kur'an okuyuşunu takdir buyurur ve müslümanların Kur'an'ı ondan talim etmelerini söylerdi. Habbab için bundan daha büyük mutluluk olabilir miydi?

Şimdi Ammar, her şeyiyle yeniden doğmuştu; anne ve babasını kaybetmişti ama Süheyb ile Habbab'ı bulmuştu. Öte yandan Allah Rasulü'nün ve bütün müslümanların Ammar'a özel ilgileri vardı, çünkü onun ailesi, yüce davanın ilk şehitle-riydi.

SABIR VE RUHSAT

Ammar, Süheyb ve Habbab, Kureyş'ten olmadıkları gibi, Mekke'de, kendilerini koruyacak sürekli bir hâmiden de yoksundular. Zaten müslümanlara karşı Kureyş, ortak bir düşman cephe oluşturduğundan Ebu Bekir ve Osman gibi Mekke'nin en önde gelen zenginlerinin müslümanları korumaya çalışmaları da bir şey ifade etmiyordu. Daha doğrusu birisinin korumasında olmanın da bir güvencesi kalmamıştı. Bir müşrikin ise bir müslümanı himayesine alması söz konusu olamazdı. Sonuçta Ammar, Süheyb ve Habbab, sahip çıkabildikleri kadar ancak birbirlerine sahip çıkabilirlerdi; öyle de yapıyorlardı. Şimdi tek sığınakları Allah ve Rasulü'ydü; tek teselli kaynakları da Kur'an-ı Kerimdi. Ammar'ın anne ve babasının şehit edilmelerinden sonra müşriklerin kendilerine ilişmemelerine bir anlam veremiyorlar ve duruma hep şüpheyle bakıyorlardı. Çünkü müşriklerin müslümanlara yeniden saldıracakları söylentileri Mekke sokaklarında hep söylenegeliyordu.

Günlerden bir gün Ammar ile Süheyb, Ammar'ın evinde Habbab'ın ta kalplere işleyen bir sesle

okuduğu Kur'an âyetlerini dinliyorlardı. İnsan olarak yaratılmış olmanın sevinç ve mutluluğuyla ruhları, sonsuzluklarda geziniyordu. İşte tam bu sırada dışarıda gürültüler olduğunu fark ettiler. Ammar'ın yüreği cız etti; evlerinin yakıldığı, anne ve babasının şehit edildiği günü hatırlatan bir gürültüydü dışardaki. Hele Ebu Cehil'in konuşması kulağına çarpınca iyice tedirgin oldu. Habbab, sesinin bütün yanıklığıyla okuyor, okuyordu. Bir süre sonra Süheyb ve Habbab da dışarıda bir şeyler olduğunu farkederek kulak kabarttılar.

Ve kapının önünde Ebu Cehil'in konuşması duyuldu:

“Şu Ammar'a bakın siz... Anasının ve babasının akıbetini gördükten sonra, aklını başını devşirip işine gücüne bakacağı yerde, Muhammed'in masallarıyla meşgul oluyor!.. “

Bunları duyan Ammar, kendini değil evinde misafir bulunan Süheyb ile Habbab'ı düşünüyordu; yüreği onlar için çarpıyordu. Derken müşrikler, onların bulundukları odaya girdiler; üç can dostu, tutup zincire vurdular.

Ebu Cehil, elindeki kırbaçla Ammar, Süheyb ve Habbab'ı acımasızca vururken, bir taraftan da söyleniyordu:

“Kureyşlilerin kendi elleriyle besleyip büyüttükleri şu kölelere bakın siz!.. Kendi sefilliklerine bakmadan ilâhlarımıza karşı tavır almaya yelteniyorlar. Bunlara öyle bir iş etmeliyiz ki, ilâhlarımız memnun olsun ve Mekke rahat bir nefes alsın.”

En ağır hakaretler ve kırbaç darbeleri altında üç iman âbidesini sürükleyerek dışarı çıkardılar. Mekke, acılı bir güne daha başlıyordu. Sokaklarda sürüklenerek götürülen üç can dostu, evlerinden çıkarak bakıyordu Mekkeliler; bir eğlence alayını seyreder gibi seyrediyorlardı duygusuz ve acımasız...

Ammar, Süheyb ve Habbab'ı demirci dükkânına götürüp her birini bir direğe zincirlediler. Müşrikler öylesine acımasızca saldırıyorlardı ki, sonunda üçü de bayıldı. Ebu Cehil, yüzlerine su atarak onları ayılttı. Süheyb ile Ammar'ı çözdüler. Süheyb'in tekrar bayıldığını görünce, onu olduğu yerde, elleri ve ayakları zincire vurulmuş bırakarak, Ammar'ı sürükleyip gittiler.

Seher vaktine doğru kendine gelen Süheyb, sürüne sürüne evine gitti. Habbab, dükkânında bir direğe zincirli kaldı.

Süheyb, yaralarını tedavi etme gayretiyle evinin içinde oradan oraya sürünüyordu. Durumdan hiç de şikâyetçi değildi. Bütün bunları bir imtihan olarak görüyordu, bu imtihanın sonu ölümsüzlüktü, ebediyetti. Öte yandan kendi başına gelenleri, Ammar'ın çektikleri yanında hiç sayıyordu ve daha da fazlasına katlanabilecek gücü kendinde buluyordu. Allah'ın rahmetinden ümit kesilemeyeceği inancıyla Kur'an okumaya başladı ve bütün acılardan kurtuldu. Dünyada Allah kelamından daha üstün şifa kaynağı olabilir miydi?

Zincire vurulduğu direkte, kendinden geçmiş vaziyette duran Habbab, vücuduna dokunan kızgın demirlerin acısıyla uyandı. Müşrikler, ocağı yakmışlar, burada kızdırdıkları demirlerle Habbab'ın vücudunu dağlıyorlardı. Habbab, acılar içinde kıvranıyordu ve bu durum, müşriklerin kalbini yumuşatacak yerde, daha da katılaştırıp acımasızlaştırıyordu. Bütün bu dayanılmaz işkenceler altında inleyen Habbab'ın gözüne Ümmü Enmar ilişti. Elindeki kızgın demirle kendisine geliyordu. Habbab, annesi gibi sevip

saydığı kadına baktı dehşet içinde. Ümmü Enmar, Habbab’a kin ve öfkeyle baktı, elindeki kızgın demiri, onun göğsüne bastırdı. Habbab, daha fazla dayanamayıp bayıldı.

“Sana bu bile az!..” diye bağırdı Ümmü Enmar.

Temimliler’in en asil ailelerinden birine mensup olan Habbab, müşriklerin murdar bakışları altında, zincire vurulmuş ve baygın, kendi dükkânının direğinde sallanıyordu. Habbab’ı ayıltmaya çalışan Ebu Cehil, bundan bir sonuç alamayınca, acı çekmenin sınırını çoktan aşmış olan Habbab’ı çözdü ve Ümmü Enmar’ın önüne uzattı boylu boyunca:

“Ümmü Enmar! Bunu sana bırakıyoruz. Ona öyle bir işkence etmelisin ki, sonunda ilâhlarımıza dönsün. Sakın ölmesine mücadele etme, çünkü ölüp kurtulması bizim için iyi değildir.”

Ebu Cehil ve adamları, Habbab’ı baygın vaziyette Ümmü Enmar’la başbaşa bırakıp gittiler.

Ümmü Enmar, Habbab’ı yine dükkânın bir direğine bağladı, dükkânı da üstüne kilitleyerek çekip gitti. Habbab, yarı baygın, aç ve susuz şimdi, kendisine hapisane olan dükkânında akşama

kadar Allah’a hamt etti, Rasul’üne salavat gönderdi; ezberindeki Kur’an âyetlerini okuyarak teselli buldu.

Akşama Ümmü Enmar, bir tas su ve biraz kuru ekmekle geldi.

“Al bakalım nankör köle!.. bunları ye de ölüp kurtulma.”

Habbab, Ümmü Enmar’a acıyarak baktı. Ona karşı kin ve nefret duyamıyordu. Onun da bir an önce hakikati görerek, bu tek boyutlu hayattan kurtulmasını istiyordu. Bu düşüncelerle onu kurtuluşa götürür umuduyla, Kur’an âyetleri okumaya başladı. Ümmü Enmar, Habbab’a öfkeyle tükürdü ve küfürler ederek dükkândan uzaklaştı. Bu durum, birkaç gün devam etti, Ümmü Enmar küfründe direndi, Habbab ona, ebediyet yolunu açmak için çırpındı durdu.

Habbab’ın yaraları nispeten iyileşmiş, tekrar çalışabilecek duruma gelmişti ki, Ebu Cehil ve adamlarının dükkânına geldiklerini gördü. İşkence sahnelerinin tekrar başlayacağını beklerken, Ebu Cehil şöyle dedi:

‘‘Haydi bakalım demirci Habbab, işte canını bağışladık. Bize, eskiden olduğu gibi tekrar en iyi kılıçları hemen yapmaya başla. Müslümanlar daha da çoğalacak olursa, onların kafalarını kesmede bu kılıçlar lazım olacaktır.’’

Habbab, etrafına bakındı; acımasız ve karanlık gözler... Yapabileceği bir şey yoktu. Çaresiz işe koyuldu. Dükkanından çıkıp Allah Rasulü’nün yanına gitmesin diye de gece gündüz nöbet tutuyorlardı, kapısının önünde. Ümmü Enmar, aklına estikçe bir tas suyla biraz kuru ekmek getirip önüne atıyordu. İşte şimdi günler çekilmez olmuştu Habbab için... Ah bir yol bulabilseydi, bir kez daha Allah Rasulü’nün huzuruna varabilseydi, Yaratıcıdan gelen yeni Kur’an âyetlerini, Rasul’ün mübarek ağzından duyup ezberleyebilseydi... Ammar ile Süheyb’in akıbetlerini de çok merak ediyordu. Onlardan alacağı bir haber için, canını vermeye hazırdı. Ve Habbab, müşriklerin ortasında ve gözetiminde bir büyük yalnızlığı yaşıyordu.

Â

Müşrikler, Ammar’ı, elleri bağlı olarak Mekke’nin dışına doğru alıp götürdüler. Ammar, dayanılmaz işkencelere uğrayacağını

düşünüyordu. Habbab ve Süheyb'in de başına gelenlerde biraz da kendi payı olduğu hissine kapılıyor, az sonra uğrayacağı işkencelerden daha çok sıkıntı veriyordu kalbine bu durum.

Mekke'nin hemen dışında, bir kuyunun başında durdular. Ebu Cehil, Ammar'ın ayaklarına bir ip bağladı, elleri zaten bağlıydı. Adamlarına dönerek:

“Onu bu kuyuya sarkıtın da aklı başına gelsin... Bakalım Tanrısı, imdadına gelecek mi?” dedi.

Ammar'ı karanlık kuyuya sarkıttılar. Ebu Cehil, yukarıdan bağırıyordu:

“Muhammed'in Allah'ından vaz geçip Kureys'in yüce ilahları Lat ve Uzza'ya dönmezsen, anne ve babandan daha feci bir ölümü tadacaksın.”

Ammar, zifiri karanlık kör kuyunun hangi noktasında olduğunu kestiremiyordu. Beyni zonkluyor, midesi bulanıyor, bütün vücudu karıncalanıyordu. Şu an ölümle hayat arasındaydı. Ölümün soğuk yüzünü ilk kez hissediyordu. Anne ve babasının gözlerinin önünde öldürüldüğü zaman bile böyle ürkmemişti ölümünden. Halbuki daha biraz önce ölümü hiçe sayıyor, ebediyetin kapısını ayağıyla itiverip geçmek istiyordu. Annesi geldi gözü

önüne, babası geldi. Onları hiç böyle aydınlık görmemişti. Ammar'ın yaşaması için dua ediyorlardı. Birden canlandı Ammar, Türkistan yaylaları, Yemen çölleri serildi önüne. İnsanlar renk renk dizilmişlerdi Ammar'ın önünde. Hepsi onu beklemekteydi.

Ammar, kendisi için değil, anne ve babasının kavimleri için yaşamak istiyordu çünkü onlar, hasretle onu bekliyorlardı. Bu sırada Ebu Cehil'in sesi yankılandı kuyuda:

“Boşuna bekleme, inanıp güvendiklerin seni unuttular. Bizim ilâhlarımıza dönmezsen seni burada bırakıp gideceğiz, yılanlar, çıyanlar, her türlü haşare gelip sabaha kadar yiyip bitirecekler seni... Haydi kararını ver, bizim seni bekleyecek vaktimiz yok...”

Ammar, hayatla ölüm arasında bir sarkaç gibi sallanıp duruyordu.

“Tamam mı?” dedi Ebu Cehil. “Bir daha sormayacağım, bilmiş olasın...”

“Tamam, ben de sizdenim,” dedi Ammar.

Ebu Cehil, büyük bir zafer kazanmış komutan edasıyla bağırdı:

“Hemen çekin, iş tamamdır.”

Ammar’ı kuyudan çektiler, ellerini ve ayaklarını çözdüler. Ammar’ın bütün vücudu karıncalanıyordu; sanki binlerce böcek hücum etmişti üzerine.

“Sen bize Ebu Huzeyfe’nin emanetisin,” dedi Ebu Cehil. O seni daha küçücükken elinden tutar ilâhlarımıza götürürdü. İşte nihayet aklın başına geldi ve Kureyş’in ilâhları, seni ölümden kurtardı. Evine tam bir emniyet içinde gidebilirsin.”

Müşriklere gün doğmuştu, çünkü bir müslüman dininden dönmüştü. Üstelik bu Ammar’dı. Bu olay Muhammed’in etrafındakileri kahredecektir, diye düşünüyordu müşrikler. Bu düşüncelerle, daha o gece bu haberi, ev ev dolaşarak bütün Mekke’ye yaydılar.

Doğruca evine giden Ammar, bildiği bütün Kur’an âyetlerini okuyor, içinde bulunduğu durumdan kurtulmaya çalışıyordu.

Haber tez yayıldı. Haberi duyan müslümanlar, telaş ve heyecan içinde Allah Rasulü'nün çevresinde toplanmışlardı. İçlerinde en üzgün olan, hiç şüphesiz ki Süheyb idi. Musul, Yemen, Türkistan yeryüzünden kaldırılmış, deselerdi bu kadar şaşırmazdı. Müslümanların üzüntü ve telaşını gören Allah Rasulü buyurdular:

“Ammar, müslümandır ve öyle de kalacaktır. Çünkü İslam, onun bütün benliğini sarmıştır.”

Müslümanlar sevinerek Allah'a şükrettiler, hamdettiler. Ammar, müslümandı, dünya ve ahirette kurtuluşa erenlerdendi; bu, bir Peygamber müjdesiydi. Bundan daha kesin delil olabilir miydi Ammar'ın müslümanlığına? Elbette ki hayır...

Tam bu sırada Ammar, iki gözü iki çeşme çıka-geldi. Perişan bir haldeydi; gözlerinin yaşını silerek Allah Rasulü'ne bakmaya çalışıyordu; görüyordu işte, dünya gözüyle tekrar görüyordu karşısında duran insanlığın en aydınlık yüzünü. Kâinatın Efendisi, mübarek elini uzatıp Ammar'ın gözyaşlarını sildiler. Ammar, o an binlerce defa hayata yeniden doğdu. Artık her şey çok uzaklarda kalmıştı, dünyada Allah Rasulü'nün

elinin değdiği yüzden daha mutlusu olabilir miydi?

“Ey Allah’ın Rasulü!” dedi Ammar. Bırakmadılar, çok zorladılar, bir an umudumu yitirir gibi oldum, bütün vücudum karıncalanıyor ve uyuşuyordu. İstediklerini dudaklarımla söyledim. Kalbim ise dudaklarımdan dökülenleri sürekli yalanlıyordu. Kalbimde sadece Allah ve Rasulü vardı.”

“Şu anda kalbin nasıl Ammar?” buyurdular.

“Kalbim iman dolu ve huzur içinde ya Rasulallah!”

“Allah’a hamd olsun. Sana tekrar işkence yaparlarsa aynı şekilde hareket et ve kurtul,” buyurdular ve yeni inen âyeti okudular Yüce Rasul:

“Gönlü imanla dolu olduğu halde, zor altında olan kimse müstesna, inandıktan sonra Allah’ı inkâr edip gönlünü kâfirliğe açanlara Allah katından bir gazap vardır; büyük azap da onlar içindir.” (Nahl, 106)

Yüce Allah, Ammar'ın şahsında, zorda kalan bütün müslümanlara ruhsat vermişti; bu, müminlerin içini ferahlattı. Her biri Ammar'a şimdi gıptayla bakıyordu. Ammar'ın kalbi mutmain olmuştu. Böylece mertebelerin en yükseğine eren Ammar, Allah Rasulü'nün huzurundan ayrılarak evinin yolunu tuttu.

Ammar, evine vardığında, Allah Rasulü'nün yanından ayrılırken Süheyb'i beklemediğine çok üzüldü. Sevincinden Süheyb'in bile farkına varamamıştı. Acaba Habbab ne haldeydi? Hâla işkence altındaysa, bu büyük ruhsat haberini hemen ona ulaştırmalıydı. Ammar, Süheyb, Habbab... müşriklerin işkencesi hep onlar üzerinde yoğunlaşıyordu. Bu haberi, Süheyb, bizzat Rasul'ün ağzından duymuştu ve haber Habab'a da ulaşmalıydı.

Ã

Ammar'ı, dininden döndürdüklerine inanan müşrikler, müslümanlara uyguladıkları baskıyı gevşettiler, hatta onlardan habersizmiş gibi davranmaya başladılar. Şimdi merakla ve heyecanla sonucu bekliyorlardı. Bu uğurda anne ve babasını kaybeden Ammar'ın dininden dönmesi çok önemliydi. Çünkü ondan bir intikam hırsıyla

dinine daha da sıkı sarılması, gerekirse t pk  anne ve babası gibi bu uğurda ölmesi beklenirdi.

Ammar ki, müslümanlıktan dönmüştür; Süheyb de dönecektir, Habbab da. Tabii ki bundan sonra müslümanlık yayılmayacak, birkaç Kurey li'nin arasında kalacak ve unutulup gidecektir. Durum böyle olunca, Muhammed'in ve müslümanların üzerine giderek içi tekrar gündeme getirmenin anlamı yoktur.

Müşriklerin bu tutumu, Allah Ras l 'n  de rahatlatmı tı. Şimdi o, yanındakilerle birlikte Mekke sokaklarında dola abiliyor, Kâbe'nin çevresinde oturarak insanlarla konu abiliyordu. Tabii ki Habbab'ı da serbest bırakmıştı müşrikler. D kk nında kimsenin gözetiminde olmaksızın  alı abiliyordu. Ümmü Enmar da yoktu görünürlerde.

Birkaç gün etrafı gözledi ve dinledi Habbab; m  riklerden hiç ses yok, onunla ilgilenmiyorlar bile. Habbab iyice meraklanmı tı. Ne olup bittiğini anlamak için Kâbe çevresine gitmeye karar verdi; zira Mekkeliler, genelde Kâbe çevresinde kümeler halinde toplanarak meselelerini konu urlardı. Bir kümeye sokulup kulak verirsem her şey aydınlığa çıkar, diye düşünüyordu Habbab.

Habbab, Kâbe'nin yakınlarına vardığında, Allah Rasulü'nü gördü, birkaç kişiyle oturmuş konuşuyorlardı. Diğer kümelerin onlarla ilgilendiği yoktu. Önce şaşırdı Habbab; demek ki müşrikler, müslümanlarla uğraşmaktan vazgeçtiler diye geçirdi içinden; büyük bir merak ve heyecanla Allah Rasulü'nün yanına vardı. Durumu fark eden müşrikler, olanları görmemezlikten geliyorlardı ama, bir taraftan da gizli gizli o tarafa gözetiyorlardı.

Habbab, sırtını açarak Allah Rasulü'ne gösterdi. Durumu gören müşrikler sevindiler, demek ki Habbab durumundan şikâyet ediyordu. Bugüne kadar hiç bir müslüman, Peygamber'i üzer endişesiyle durumundan şikâyetçi olmamıştı. Habbab'ın yakındığı ve şikâyet ettiği tavırlarından belliydi. Müşrikler, büyük bir sevinç içinde oradan uzaklaştılar. Pek yakında Peygamber'in etrafıdakilerin dağılacağına kesin kes inanmışlardı.

Habbab'ın göğsündeki ve sırtındaki oluk oluk yanık izlerini gören Allah Rasulü, ziyadesiyle üzüldüler. Oradaki müslümanlar da durumdan çok rahatsız oldular, çünkü onların Allah Rasulü'nü üzgün görmeye tahammülleri yoktu. Her biri

Habbab’a sitemle bakıyordu. Habbab, ağlamaklı bir sesle şöyle diyordu:

“Ya Rasulallah! Bize dua buyurunuz, çektiğimiz azaplar hafiflesin... Şu müşrik efendilerimizden de kurtulalım.”

Allah Rasulü, ötelere ta ötelere baktılar; Arabistan’ın en kuzeyinde oturan Habbab’ın kabilesi Temimliler’i görür gibi oldular. Onlar savaşçı bir kabileydiler. Ölümü hiçe sayarlar, her zorluğa göğüs gererlerdi. Allah Rasulü, Habbab’a baktılar, ondaki metanet ve imanı biliyordu ve böyle bir hareket beklemiyordu ondan. İnsan aynı zamanda zaaflarla da maluldur. Rasulüllah buyurdu:

“Sizden önce gelen milletler arasında, iman ve fazilet uğruna etleri, demir taraklarla biçilenler oldu. Başları, testereyle ikiye bölünenler oldu. Ateş dolu hendeklere atılanlar oldu. Bütün bunlar, onları dinlerinden alıkoymadı. Allah, bu dini her tarafa yayacaktır. O zaman insanlar, Allah’tan başka kimseden korkmadan Yemen’den Türkistan’a kadar yürüyeceklerdir.”

Habbab, Allah Rasulü’nden istediklerini işitti. Bir süre sonra da titremeye başladı; acaba Allah

Rasulü neden mahzun olmuştu? Onu gerçekten üzmüş müydü? Hemen af dilemeye ve yalvarmaya başladı Habbab. Allah Rasulü, mübarek eliyle Habbab'ın sırtını sıvazladı. Habbab'ın sırtındaki yaraların sızısı o an kesiliverdi. Sonra Rasul, onun göğsünü okşadı ve dua etti. Habbab, dünya ve ahirette ulaşılabilcek en yüce mertebeye ulaştı; Temimliler'in de bir gün müslüman olacağı inancı ve heyecanıyla evinin yolunu tuttu. Çünkü Rasul, az önce bunun da müjdesini vermiş, hatta Türkistan'ı bile teleffuz etmişti.

Habbab, Allah Rasulü'nün huzurundan ayrıldıktan bir süre sonra şu âyetler indi:

“‘Ayetlerimizi inkâr eden ve: ‘Bana elbette mal ve çocuk verilecektir,’ diyeni gördün mü? O, gaybı mı biliyor, yoksa Rahman olan Allah katından bir söz mü almıştır? Hayır, söylediğini yazacağız ve onun azabını uzattıkça uzatacağız. o söylediklerine biz vâris olacağız. Ve kendisi, bize, tek başına gelecektir.’” (Meryem, 77-80)

İşte tam bu âyetleri, Allah Rasulü etrafındaki müslüman-lara bildirirken, Habbab, As bin Vâil'den alacağını istiyordu. As bin Vâil ise:

“Muhammed’i inkâr edersen alacağını veririm,” diyordu.

Az önce Allah Rasulü’nün yanından imanın zirvesine ulaşarak ayrılan Habbab, onun yüzüne öfkeyle ve küçümseyerek baktı, şöyle dedi:

“Ne hayatımda, ne ölümümde, ne de tekrar dirildiğimde onu asla inkâr etmem...”

Mekke’nin mal ve evlatça zengin bu şımarık insanı As, alaylı alaylı Habbab’a baktı:

“İşte bak,” dedi, “dirildiğin zaman bana gelirsin, o zaman benim malım ve çocuklarım daha da çok olacak; sana istediğinden daha fazlasını veririm.”

Habbab, onunla daha fazla tartışmak istemedi ve onu küfrüyle başbaşa bırakarak uzaklaştı. Bu arada evine gitmekten vaz geçti. Önce Ammar’a gitmeliydi, ona verecek önemli bir müjdesi vardı. Allah Rasulü, Yemen ve Türkistan’dan sözetmişti. İslamiyet’in her tarafa yayılacağını, o zaman insanların, emniyet içinde hiç korkmadan Yemen’den Türkistan’a kadar gidebileceklerini söylemişti. Bu, Yemen ve Türkistan’ın pek yakında müslüman olacağını çok açık bir ifadesiydi. Türkistanlı annesiyle Yemenli babasını

İslam'ın ilk şehitleri olarak Mekke toprağına veren Ammar, bu haberi duyunca kim bilir ne kadar sevinecekti? Habbab âdeta koşuyordu, yerde miydi, gökte miydi; uçuyor muydu, yürüyor muydu? O ara, bir solucan gibi toprağı sarılan As bin Vâil'i hatırladı: Şu an onun gibi milyonlarca solucana karşı koyabilirdi, kendinden ve imanından o kadar emindi.

Ammar, evinde Kur'an okuyordu; özellikle Rasulüllah'ın kendisine en son talim ettirdiğı ruhsat âyetini durup durup tekrarlıyordu. Habbab'ın geldiğini görünce hemen ayağı kalktı ve boynuna sarıldı. Şimdi bu âyeti, Habbab'ın sesinden dinleyecek, sonsuzluk âlemlerinde kanat çırparak bütün sıkıntılardan, üzüntülerden kurtulacaktı. Habbab, soluk soluğı tekrarlamaya başladı Yüce Rasul'ün sözlerini.

Ammar, Habbab'ın yüzüne baktı; Yemen ve Türkistan'ı gördü onun gözlerinde: Yemen ve Türkistan'dan parlayan ışık, Habbab'ın gözlerinden bütün dünyaya yayılıyordu. Yasir, Yemen'den; Sümeyye, Türkistan'dan oğulları Ammar'a bakıyorlardı. Ammar, gözlerini bir türlü Habbab'dan ayıramıyordu, bu büyük rüya ebediyete kadar sürsün istiyordu.

Ammar’la Habbab, Kur’an okumak üzere karşılıklı oturmuşlardı ki, Süheyb çıkageldi. Müşriklerin Ammar için çıkardıkları, dininden döndü, dedikodularına çok üzülen Süheyb, Rasul’ün huzuruna binbir endişe içinde varmış; işin aslını öğrenince de dünyanın en mutlu insanı olmuştu. Hele Ammar ve Habbab için inen âyetleri öğrenince, mutluluk ve imanın gerçek lezzetine ermişti. Şimdi, insanlık tarihinin bu en büyük müjdesini vermek üzere, iki can dostunun yanındaydı.

Ve okudu Süheyb, Ammar ve Süheyb’in şahsında insanlığa yepyeni ufuklar açan âyetleri. Sonra Habbab, o ta yüreklerin derinliğine işleyen sesiyle okumaya başladı. Süheyb-i Rumi, Fırat ile Dicle’nin ortasına oturmuş, ırmakların Habbab’la birlikte bu âyetleri tekrarlayışını dinliyordu. Süheyb, elini uzatsa Dicle ve Fırat’a dokunacaktı. Yemen ile Türkistan arası bir adımdı, Ammar ayağa kalksa bir ayağını Yemen’e, bir ayağını Türkistan’a basacaktı. Habbab, Temim ülkesinden Mekke’ye bakıyordu ve korkular içinde titreyip duran kimsesiz ve çaresiz As bin Vâil’i görüyordu.

Ã

Ammar, Süheyb ve Habbab... Meke'deki hayatlarını binbir sıkıntı içinde sürdürüyorlar ve hallerinden asla şikâyet etmiyorlardı. Çünkü onlar, ballar balını bulmuşlardı, varsındı kovanları yağma olsundu.

Habbab, her inen âyeti ezberliyor ve müslümanlara öğretiyordu. Şimdi o vazifelerin en kutsalını yürütüyordu: Kur'an öğreticiliği... Müslümanlar, Habbab'ın sesinden dinledikleri âyetlerin her kelimesiyle, ölümsüzlüğü ve ebediyeti tadıyorlardı. As bin Vâil'in feci sonunu da gören Habbab, bütün mesaisini Kur'an öğrenmeye ve öğretmeye veriyordu.

Bütün kazanç yolları da tıkanmıştı üç can dost, herşeylerini paylaşarak geçinmeye çalışıyorlardı. Onların en büyük destekçisi Ebu Bekir'di. O, bütün varlığını müslümanlara veriyordu. Evinin yanında da küçük bir mescit açmış, burada Kur'an okunup öğrenilmesi için çalışıyordu. Bu mescidin önde gelen öğreticisi Habbab'tı. Habbab'ın sesi öylesine içliydi ki, Ebu Bekir, o Kur'an okurken hep ağlardı. Hatta bazan müşrikler de gizli gizli Habbab'ın okuduğu Kur'an âyetlerini dinlerlerdi bir musiki gibi. Allah'ın kalplerini mühürledikleri için, ne mâna ifade ederdi ki bu âyetlerde anlatılanlar?..

Ã

MEKKE’NİN GÖZDESİ

Mus’ab, Ümeyr oğlu Mus’ab, Mekke’nin en zengin ve en yakışıklı genci... Çok güzel giyinir, her istediğini elde edebilirdi. Mekke’nin bütün kızlarının gözleri hep onun üzerindeydi. Mus’ab, Mekke sokaklarında gezintiye çıktığında, kadın erkek herkes ona gıptayla bakardı. Bir bakan, döner tekrar bakardı.

Mus’ab, çocukluğundan beri babası Ümeyr ile birlikte Kâbe’ye gider, bütün dini törenlere katılırdı. Fakat bu, ona hep oyun gibi gelirdi. İnsanların, kimisi taştan, kimisi ağaçtan yontulmuş şekillerin karşısında saygıyla durmaları, onlara adaklar sunmaları öteden beri Mus’ab’ın tuhafına giderdi. Her kabilenin bir putu olmasına da bir türlü akıl erdirememişti. Bazan kabilelerin aralarına düşmanlık girerdi ama putları yine yanyana dururdu. Hatta Mus’ab, çocukken iki kabile birbirine girmişti ama putları yanyana kalmıştı da , Mus’ab da ilahların kendi aralarında kavga edip etmediklerini babasına sormuştu. Babası, duymamazlıktan gelmiş, o da daha fazla ısrar etmemişti.

Allah Rasulü'nün davetini duyan Mus'ab, hemen onun huzuruna koştı ve hiç tereddüt etmeden müslüman oldu. Böylece çocukluğundan beri içini kemiren çelişkiden kurtulmuş; her şeyi yaratan, yarattıklarını sürekli gözetten mutlak hâkim bir Allah'a inanıp teslim olmuştu. O zaman, bu dünyada varoluş nedenini anladı, dahası yaşadığının farkına vardı. İşte bundan sonra olanlar oldu: Bütün ailesi, bütün dostları ona düşman kesildiler. Mus'ab, olanlara bir türlü inanamıyordu; insanların yaşamın farkına varmamak için direnmeleri, hayatı, yeme, içme ve eğlence olarak görmeleri, bunun ötesinde insanı insan yapan bir hayatı reddetmeleri, ebediyete giden yoldan ürkmeleri... olacak iş miydi bu?

Ve Mus'ab, Mekke'nin en zengin genci, fakr-ü zaruret içine düştü, zaman zaman bir dilim ekmek bulamadı ve aç dolaştı ama insan olduğunun, yaşadığının farkında olarak. Durumundan hiç bir şikâyeti yoktu; onun için, Habbab'ın sesinden birkaç âyet dinlemek, her şeyden önemliydi, çünkü o anda yaşadığının tam bilincine varıyor; bir anda kâinatın da ötesine geçiyor ve zamanın önünde yürüyordu. Böyle bir andan, sıradan zevkler uğruna nasıl vaz geçilebilirdi? Ammar, Süheyb, Habbab, Bilal... Mus'ab'ın en yakın

dostlarıydılar. Mus'ab, bu yakın dostlarından her birinin, çok asil ailelerin çocukları olarak dünyaya geldiklerini, ama kaderin bir cilvesi sonucu Mekke'ye köle olarak düştüklerini hemen anlamıştı. Yoksa böyle bir davayı hazmedip bütün Mekkeliler'i karşılarına alabilmeleri nasıl mümkün olabilirdi? Mekkeliler'in ufku, Arabistan'ın ötesine pek geçemezken; onlar âdetâ bütün dünyayı kucaklıyorlardı. Öte yandan Allah Rasulü de, onlarla konuşurken Bizans'tan, İran'dan, Türkistan'dan... söz ediyordu. Ve Mus'ab, bu yeni dostlarındaki derinliği hissediyordu. Fakat Mekkeliler, onları sıradan birer köle olarak görüyorlar; ezilmişliğin verdiği kompleks yüzünden müslüman olduklarına inanıyorlardı ve onları bir an önce boğmak için çırpınıyorlardı; bir sonuç alamamalarına da anlam veremiyorlardı.

İslam halkasının giderek genişlemesi, Ebu Bekir ve Osman gibi Mekke'nin ileri gelenlerinin yanı sıra Mus'ab gibi herkesin gıptayla baktığı gençlerin de müslüman olmaları, müşrikleri iyiden iyiye telaşa düşürdü. Müslümanlıktan döndüğünü herkese yaydıkları Ammar'ın dinine daha da sıkı sarılması, onları iyice çıldırtmıştı. Bir ara gevşettikleri zulüm çemberini iyice daraltmaya karar verdiler. Müşrikler, Ammar,

Habbab, Süheyb, Bilal gibi kimsesiz müslümanların yanısıra, Ebu Bekir ve Osman gibi ileri gelenlere de sözlü sataşmalara başlamışlardı. Bu yolu da Mus'ab'ın ailesi açmıştı, çünkü onlar, her türlü hakareti yapıyorlardı ona. Durum o hale geldi ki, Ebu Bekir bile açıktan Kur'an okuyamıyor, ibadet edemiyordu. Hatta müşrikler, müslümanların gizlice ibadet ettiklerini duyduklarında, gidip onlara en ağır hakaretleri ediyorlardı.

Sonunda Allah Rasulü'ne, hakareten de öte fiili saldırıya kadar vardırıdılar işi. Öyle ki, bir gün Rasul, Kâbe yakınlarında yani Harem-i Şerif'te, etrafına toplananlara İslam'ı anlatıyordu ki, müşriklerin saldırısına uğradı. Orada bulunan Ebu Hale oğlu Hâris, Allah Rasulü'nü korumak üzere koştu. Müşrikler, Hâris'e kılıçlarıyla saldırdılar ve şehit ettiler. Böylece dünyanın en kutsal mekânı, müşrikler tarafından da kutsal sayılan Harem-i Şerif'te müslüman kanı aktı. Müşrikler, kendi kutsallarını da hiçe sayıyorlardı artık. Sümeyye ile Yasir, Batha vâdisini kanlarıyla sulayarak İslam'ın ilk şehitleri olurlarken, Hâris de kanıyla Harem-i Şerif'i sulayarak İslam'ın üçüncü şehidi olma şerefine ermişti. İnsanoğlunun bu kadar vahşileşmesi karşısında, bütün kâinattakiler

dehşete düşmüşlerdi; kâinatın efendisi olmayı değil, canavarı olmayı seçiyordu insanoğlu.

Müşriklerin dehşet verici vahşeti karşısında Allah Rasulü bir çıkış yolu aradı. Yine müşriklerin, müslümanlara en ağır hakaretlerle saldırdıkları bir gün, Erkam'ın evine sığınmışlardı. Değil tek başına, müslümanların topluca bile çarşıya veya müşriklerin toplu bulundukları bir yere gidebilmeleri iyice zorlaşmıştı. Allah Rasulü, yeni bir kapı açtı: Müslümanların Habeşistan'a hicret etmelerini buyurdu. Birkaç gün içinde hazırlıklarını tamamlayan bir grup müslüman, Allah Rasulü'nün işareti ve izniyle Habeşistan'a gitmek üzere yola çıktılar. İçlerinde Mus'ab da vardı.

Ammar, Süheyb, Habbab, Bilal; can dostları Mus'ab'ı, Habeşistan'a uğurlamak üzere geldiler. Her birinin gözü yaşlı, yüreği sancılıydı. Mus'ab'dan ayrılmak onlara çok zor geliyordu. Ne var ki, bu hicret, Allah Rasulü'nün işaretiydi. Belki de orada Mus'ab'ı çok önemli işler bekliyordu? Allah Rasulü'nün: “Mekke'de Mus'ab kadar yakışıklı, Mus'ab kadar servet sahibi kimse yoktur,” diye tasvir ettiği yiğit delikanlı; yarı aç yarı tok, sırtında yıpranmış ve yer yer de yamalı bir entariyle Habeşistan yolla-

rına düşmüştü. Müslümanlar, kalbi iman dolu bu yiğidin ardından baktılar, baktılar...

Habeşistan’a gidenler arasında Mus’ab’ın yanı sıra Mekke’nin en zengin ve en ileri gelenlerinden Osman ile Utbe bin Rebia da vardı. Müşrikler, buna bir anlam veremiyorlardı; gece gündüz işkence ettikleri, sataşmaktan zevk aldıkları kimsesiz müslümanlar Mekke’de kalırken, Kureyş’in en önde gelenleri hicret ediyordu. Belli ki bu, bir kaçış değildi. Hele Habeşli Bilal’in Mekke’de kalması, bu fırsatı değerlendirerek öz yurduna dönmemesi, inanılır gibi değildi. Müşrikler, binbir şüphe içindeydiler.

Allah Rasulü, Habeşistan’a gidenlere:

“Orada bir hükümdar vardır ve Hıristiyandır,” dedi. “Hıristiyanlar da bizim Allah’ımıza inanmaktadırlar. Yüce Allah, size yardımcı olacaktır.”

Ammar, Süheyb, Habbab, Bilal’e bakıyorlardı gıptayla. Rasul, müslümanları onun memleketine göndermişti. Bilal, Allah’a hamd ediyordu, İslam nurunun kendi ülkesinde de parlayacağını düşünerek.

Allah Rasulü: “Yemen’den Türkistan’a...” demişti; Ammar, müslümanların pek yakında oralara da gideceklerini düşünerek, Bilal’in boynuna sarılıyordu. Süheyb, bir gün Dicle ve Fırat’ın müslümanlara su vereceğini düşünerek, Bilal’in boynuna sarılıyordu. Habbab, Temimliler’in yurtlarına bakarak, Bilal’in boynuna sarılıyordu. Biliyorlar ve inanıyorlardı ki, bugün Habeşistan’a onlarsız giden Mus’ab, bir gün onları da yanına alarak, her birinin ülkesini ziyaret edecekti, çünkü Allah Rasulü: "Allah bu dini, her tarafa yayacaktır,” dedi. Bu sözün anlamını, müşriklerin kavraması mümkün değildi; onlar için bugün vardı, gezip görebildikleri yerler vardı. Ama Mus’ab, şimdi Ammar’ın, Süheyb’in, Bilal’in gözüyle görüp algılayabiliyordu her şeyi. İşte bu yüzden her şeyden vazgeçebilmişti.

Müslümanlar için Habeşistan, en yakın ülkeydi şimdi. Müslümanlar, durup durup Bilal’in kara gözlerine bakıyorlardı, çünkü Habeşistan’a açılan bir pencereydi onun gözleri ve Habeşistan görünüyordu oradan. Ammar, Süheyb ve Habbab, Bilal’in gözlerinden Mus’ab’ın kendilerine baktığına inanıyorlardı. Habbab, Kur’an okurken, Bilal de oradaysa, sesini yüreklerin derinliğine salıyor ve herkesi ağlatıyordu.

Ã

KÂBE'DE NAMAZ

İslam ışıĒı, Mekke'de yanmaya başlayalı tam altı yıl olmuştu. Müslümanlar, altı yıldır müşriklerin akıl almaz hakaretlerine, dayanılmaz işkencelerine göğüs geriyorlardı. Bu yolda üç de şehit vermişlerdi. Müşriklerin saldırıları giderek şiddetleniyordu. Habeşistan'a bir kapı açılmıştı ve müslümanlar orada rahattılar ama Mekke'de kalanlar, Allah Rasulü'nün yanından ayrılmıyorlardı çünkü, müşriklerin ona bir kötülüğü dokunabilir diye korkuyorlardı; Onun olmadığı bir dünyanın bir anlamı yoktu; yaşamak onunla olabilirdi ancak.

Müşriklerin zulmü o kadar artmıştı ki, Allah Rasulü, Safa tepesindeki Erkam'ın evinden de pek çıkamaz olmuştu. Bir gün, evin önünde, Safa tepesinde oturmuş, müslümanlara yeni gelen âyetleri bildiriyordu. Bu sırada yanında birkaç adamıyla Ebu Cehil göründü. Allah Rasulü'nün karşısında duran Ebu Cehil, hakaretler yağdırmaya başladı. Ammar, Habbab, Süheyb, Bilal hep oradaydılar. Müslümanlar Ebu Cehil'e cevap vermek istediler fakat Allah Rasulü, sükut etmelerini işaret etti. Bu durum Ebu Cehil'i daha

da zıvanadan çıkardı; müslümanları, korkaklık ve pısrıklıkla itham ederek oradan ayrıldı. Kafasında da binbir desise vardı. Üzerlerine biraz daha giderse, onları biraz daha tahrik ederse sabırlarını taşırayabilir, böylece de hazır Kureyş'in önde gelen müslümanları, Habeşistan yollarına da düşmüşken, geride kalanları kılıçtan geçirir ve bu işi bitirirdi.

Ebu Cehil, kafasında binbir fitne, Safa tepesinden inerek Kâbe'ye doğru yürümeye başladı. Bu sırada elinde yayı ve kılıcıyla avdan dönmekte olan Allah Rasulü'nün amcası Hamza, Ebu Cehil'in Safa tepesinden geçerken Allah Rasulü'ne hakaret ettiğini, hatta daha da ileri giderek, sülalesi hakkında da ileri geri konuştuğunu öğrendi. Artık bu kadarı da fazlaydı, ona bir ders vermenin zamanı gelmişti. Hamza, büyük bir öfke içinde, burnundan soluyarak durdu ve etraftaki topluluklara bakmaya başladı. Ebu Cehil, çoğu zaman buralarda bulunur, insanları, müslümanlar aleyhine kışkırtmaya çalışırdı. Hamza, bir de baktı ki Ebu Cehil, yanında birkaç adamıyla Kâbe'ye doğru geliyor. Hemen koştu Hamza ve Ebu Cehil'in karşısına dikildi:

“Sen, benim yeğenime nasıl hakaret edersin, Abdülmenaf oğulları hakkında nasıl ileri geri konuşabilirsin?” dedi.

Ebu Cehil’in cevabını beklemeden de, sağ elinde tuttuğu yayı, onun kafasına indirdi Hamza. Başı yarılan Ebu Cehil, hiç sesini çıkarmadan oradan uzaklaştı. Çevredekiler, olanları şaşkınlıkla seyrediyorlardı. Ebu Cehil’in böyle bir hakaret karşısında sessiz kalmasına bir türlü akıl erdiremiyorlardı. Hamza’nın hızlı adımlarla oradan uzaklaştığını gören Ebu Cehil, çevresinde toplananlara şöyle dedi:

“Ben Hamza’ya karşı koysaydım, o öfkesini yenemez ve hatta işi müslüman olmaya kadar götürürdü. Bu da bizim için hiç de iyi olmazdı.”

Oradakiler kulaklarına inanamıyorlardı, bir kısmı, Ebu Cehil’e hak verirken, bir kısmı da bunu onun korkaklığına verdi çünkü, Hamza’yla kimsenin başetmesi mümkün değildi.

Öfkesini bir türlü yenemeyen Hamza, elinde yayı ve kılıcıyla doğruca Safa tepesine çıktı. Allah Rasulü, oradaydı ve müslümanlarla konuşmaya devam ediyordu. Hamza’nın kılıcı ve yayıyla büyük bir öfke içinde geldiğini gören

müslümanlar telaşlandılar. Allah Rasulü, sakın olmalarını buyurdu. Müslümanlar rahatladılar çünkü Hamza'nın yeğenini çok sevdiğini, ona toz kondurmadığını biliyorlardı. Allah Rasulü'nün yanına gelen Hamza anlatmaya başladı:

“Ebu Cehil'in kafasını parçaladım; kim sana bir şey söylerse, bundan böyle beni karşısında bulacaktır. Sen dilediğini söylemeye devam et!..”

Allah Rasulü, Hamza'yı sükunetle dinledikten sonra şöyle buyurdu:

“Sevgili amcam! Senin müslüman olmandan başka yapacağın hiç bir şey, beni memnun etmeyecektir.”

Hamza, dondu kaldı. Bir süre Allah Rasulü'nün gözlerine baktı ve orada göreceğini gördü, hemen şahadet getirip müslüman oldu.

Safa tepesindeki müslümanlar, tek yürek halinde Allah'a şükrettiler. Hamza gibi bir yiğidin müslüman olması, Ebu Cehil'in önderliğinde müslümanlar üzerinde yoğunlaşan zulüm perdesini en azından aralardı.

Ã

Allah Rasulü, yeni müslümanların evlerine giderek, onlara Kur'an öğretme vazifesini Habbab'a vermişti. Hamza'nın müslüman olduğunu öğrenen müşrikler, bir şok yaşıyorlar, bir süreden beri müslümanların üzerine pek fazla gelemiyorlardı. Bu da Habbab'ın daha rahat hareket etmesini sağlıyor; o da, müslümanların evlerine rahatça giderek, onlara Kur'an öğretiyordu.

Hamza'nın müslüman olmasından sonra yeni yeni planlar düşünen Ebu Cehil, tek çare olarak Allah Rasulü'nün öldürülmesini görmekteydi. Fakat bunu kim yapabilirdi ki? Bunun için bütün Mekkeliler'in birlik olması gerekirdi, ama nasıl? Müşriklerin Kâbe'de toplanması için bütün evlere haber ulaştıran Ebu Cehil, büyük bir kalabalık toplandığını görünce sevindi. Şimdi bunların asalet duygularını tahrik edebilirse netice alabilirdi. Bu düşüncelerle müşriklerin karşısına çıkıp şöyle dedi:

‘‘Ey asil Kureyşliler! Sizler, Arapların en güçlü ilahlarına sahipsiniz, bütün Araplar da size saygı duymaktadır. Bu Kâbe'yi Ebrehe'nin ordusundan Kureyş'in ilahları korumadı mı? Bütün bunlar ortadayken, Temimli bir köle olan Habbab, Muhammed'in dinini öğretmek için ev ev dolaşabiliyor. Görün işte Muhammed, sizinle

değil, kölelerle iş tutmaktadır. Bir an önce bunun önü alınamazsa, Mekke, kölelerin eline geçecek, bizler de ilahlarımızın hışmına uğrayıp helak olacağız...”

Müşrikler, hep bir ağızdan haykırdılar:

“Ey Ebu’l-Hakem! Ne yapmamızı istiyorsun?..”

Arap âdeti üzere, erkekler ilk erkek çocuklarının adıyla çağrılırdı. Ebu Cehil’in ilk oğlu Hakem olduğundan, Hakem’in babası anlamına kendisine Ebu’l-Hakem diyorlardı. Asıl adı ise Ömer’di. Fakat Allah Rasulü, İslam’a olan kör düşmanlığından dolayı ona “cehaletin babası” anlamında “Ebu Cehil” lakabını takmıştı.

Ebu Cehil, karşısındakilere baktı, hepsi de tam tahrik olmuşlar, onun işaretini beklemekteydiler. Şöyle devam etti:

“Bana sorarsanız bir tek çare vardır: Muhammed’i öldürmek... O hayatta oldukça, müslümanların hepsini öldürsek de etrafına yenileri toplanacaktır.”

Ebu Cehil’in bu sözü üzerine herkes dondu kaldı. Ebu Cehil yutkundu ve şöyle dedi:

“Fakat Kureyş’te bunu yapacak yiğit nerede?..”

Herkes susmuştu. Bu sessizliği gür bir ses bozdu:

“Bunu ancak ben başarabilirim!..”

Ömer’di bu, Hattaboğlu Ömer... Bütün gözler ona çevrilmişti.

Ömer, müşriklerin şaşkın bakışları altında hışımla kılıcını çekti, Safa tepesine doğru yürüdü. Müşrikler, şaşkınlık içinde olacakları beklemeye başlamışlardı.

Ömer’i, elinde kılıçla koşar adım yürürken gören Nuaym, onun vaziyetinde bir gariplik olduğunu anladı. Nuaym, mümkün olduğu kadar olayların dışında kalıyordu ama, gönlü müslümanlardan yanaydı. Fakat Ömer’in nereye gittiğini de merak etti ve sordu:

“Hayrola Hattaboğlu! Böyle pürtelaş nereye?”

Durdu Ömer, burnundan soluyarak âdeta homurdandı:

“Arapların arasına tefrika düşüren, Kureyş’in itibarını zedeleyen Muhammed’in vücudunu ortadan kaldırmaya gidiyorum!

“Vallahi müşkil bir işe kalkışmışsın... Hem sonra Muhammed’in ashabı çevresinden hiç ayrılmıyorlar; ona ulaşmak için hepsini de kılıçtan geçirmen gerekecek. Hadi diyelim, o söylediğini başardın, Abd-i Menaf oğulları seni yaşatırlar mı?”

Ömer, öfkeyle Nuaym’ın üzerine yürüdü:

“Yoksa sen de mi onlardan yanasın?..”

Nuaym, Ömer’in kılıcından kurtulma telaşıyla kelimeleri sıraladı:

“Sen, beni bırak da önce kendi ailene bak! Enişten olan amcanoğlu Sait ile onun eşi kızkardeşin Fatıma da müslüman oldular...”

Bunu duyan Ömer, Nuaym’ı eliyle itti ve Sait’in evine yöneldi. Sait, Ömer’in eniştesi ve aynı zamanda da amcasının oğluydu. Evi de Safa tepesinin hemen alt tarafındaydı.

Sait ve Fatıma, Habbab'dan Taha suresini öğreniyorlardı. Ömer, kızkardeşinin kapısına vardığında Habbab'ın sesini duydu ve kan beynine sıçradı; olanca gücüyle kapıya vurmaya başladı. Bir taraftan da bağıırıyordu:

“Açın, açın diyorum size; yoksa kırarım...”

Fatıma, Ömer'in sesini duyunca, Kur'an sayfalarını, hemen entarisinin altına sakladı. Habbab'ı da perdelerin arkasına gizledi. Sait, gidip kapıyı açtı. Ömer, fırtına gibi içeriye daldı.

“Az önce buradan garip sesler geliyordu... Neydi o okuduğunuz, hani o Temimli köle nerede?”

“Yanılıyorsun, burada kimse yoktu... Kızkardeşin Fatıma'yla oturmuş konuşuyorduk, sen geldin.”

Ömer, eniştesi Sait'in sözlerini duymadı bile, âdeta bağıırıyordu:

“Beni kandıramazsınız, kulaklarımla duydum. Siz de Muhammed'in sihirli sözlerine kandınız!.. Şimdi ben size göstereceğim.”

Bir taraftan da etrafı araştırıyordu ki, Sait:

“İşte görüyorsun yok kimse...” diyerek Ömer’in önüne geçti.

Ömer, Sait’i yere çarptı ve boğazını sıkmaya davrandı. Fatıma, kocasını kurtarmak için koştu ama Ömer, onun yüzüne öyle bir tokat indirdi ki, gözlerinde âdeta şimşekler çakan Fatıma, bir süre kendine gelemedi. Bu sırada Habbab, nefesini tutarak olanları perdenin arkasından izliyordu. İçinde ümit ve korku vardı.

Bir süre sonra kendine gelen Fatıma, hâla Sait’in boğazını sıkmakta olan Ömer’in üzerine saldırdı. Bu kez, Ömer’in daha şiddetli bir tokatıyla yere yuvarlandı. Ağzı, burnu kan içindeydi. Ömer, Sait’in boğazını sıktıkça sıkıyordu, Sait’in hırıltılarını duyan Fatıma, Ömer’in yüzüne haykırdı:

“Ey Ömer! Yazıklar olsun sana! Bir kadına, hem de kızkardeşin olan bir kadına yaptıklarına bak... Allah’tan kork! Evet, biz müslüman olduk. Başımızı kessen de bundan dönmeyiz. Bak, işte duy: La ilahe illallah Muhammedün Rasulüllah... Ne duruyorsun, haydi vur kılıcını!..”

O ana kadar sadece içgüdüleriyle ve asabiyet hırsıyla hareket eden Ömer, kızkardeşinin sözleri

karşısında donup kaldı. Kalbinde bir şeyler yıkılıp bir şeyler yeşerdi. Ruhunun derinliklerindeki okyanuslar dalgalandı. Sait'i bırakıp, olduğu yere oturdu... Müthiş bir iç çekişme yaşadığı belliydi. Kızkardeşine baktı, ne kadar da aydınlık bir yüzü vardı. Sanki onu ilk kez görüyormuş gibi bakıyordu Ömer. Bir süre baktıktan sonra mırıldandı Ömer:

“Hele şu okuduklarınızı bana verin...”

Ömer'in büyük bir değişim geçirdiğini ve âdeta yalvarırcasına konuştuğunu gören Fatıma, koynundaki Kur'an sayfalarını çıkarıp ona uzattı.

Ömer, kızkardeşinin uzattığı sayfaları aldı ve merakla okumaya başladı:

“Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

“Ta ha... Kur'an'ı, sana, sıkıntıya düşesin diye değil, ancak Allah'tan korkanlara bir öğüt; yeri ve yüce gökleri yaratanın katından bir kitap olarak indirdik. O Rahman olan Allah, arşı istila etmiştir. Göklerde ve yerde, her ikisinin arasında ve toprağın altında bulunanlar onundur. Sen, sözü istersen açığa vur; şüphesiz Allah, gizliyi de, gizlinin gizlisini de bilir. Allah'tan başka tanrı

yoktur, en güzel isimler Allah'ındır...' (Taha, 1-8)

Ömer'in aklı allak bullaktı, elindekilere hayret ve şaşkınlıkla bakıyordu. Kızkardeşine sordu:

“Bütün göklerin ve yerin hükümranlığı ve saltanatı sizin taptığınız Allah'ın mı?”

“Elbette... Ona ne şüphe!..” dedi Fatıma.

Bugüne kadar bu tür şeylere hiç kafa yormamıştı Ömer. O da çocukluğundan beri Kureyş'in putlarına saygı gösterir, onlara adaklar sunardı. Önemli bir iş yapmadan önce de, fal okları çekerek, bir bakıma ilahların tasvibini alırdı. İlk defa yıllardır yaptıklarından şüpheye düşüyor, kâinatın sahibi bir yüce varlığın olması gerektiğini düşünüyordu. Binbir şüphe içinde kıvranarak ve utanarak mırıldandı:

“Bizim taptıklarımızinsa hiç bir şeyleri ve hiçbir güçleri yok! Yazık...Ne konuşabiliyorlar, ne hareket edebiliyorlar... Demek ki biz, bugüne kadar hep kendimizi kandırmışız.”

Ömer'in bu sözlerini duyan Habbab, sevinçle saklandığı yerden çıktı. Çünkü o, Allah Rasulü'nün

duasını biliyordu ve gerçekleşeceği günü bekliyordu. İşte Rasul'ün bir mucizesi daha gerçekleşmişti.

“Müjde ya Ömer!” diye bir sevinç çılgılığı attı Habbab. “Allah Rasulü, ‘Ya Rab! Bu dini iki Ömer’den biriyle aziz kıl’ diye dua etti. İşte bu saadet ve devlet sana nasib oldu...”

Öteki Ömer, müslümanlara olmadık işkencelere maruz bırakan Ebu Cehil’di.

Bu büyük müjdeyi duyunca iyice heyecanlanan ve kalbinde iman fırtınaları esmeye başlayan Ömer, bir an önce Rasul'ün huzuruna ulaşmak istiyordu. Habbab’a döndü ve şöyle dedi:

“Haydi beni, ona götür!..”

Ã

Müslümanlar, Safa tepesinde, Erkam’ın evindelerdi. Kılıçları yanlarında, Allah Rasulü’nün etrafında sıkıca kenetlenmişlerdi. Daha önce hiçbir müslüman, Allah Rasulü’nün huzurunda silahıyla bulunmazdı. Bugün, fevkalade bir gündü; Hamza’nın hem yayı, ham kılıcı elindeydi, gözleri de yolda. Zira az önce

ulaşmıştı Ebu Cehil'in müşrikleri tahrik ettiği, Ömer'in Allah Rasulü'nü öldürmek kastıyla Safa tepesine yollandığı haberi. Müslümanların silahlarını yanlarında bulundurmaları, gözlerinin yolda, kulaklarının kirişte olması bundandı. Rasul ise gayet sakin, yeni gelen âyetleri tebliğ ediyordu. Ömer'in gelişi geciktikçe, müslümanların telaşı artıyordu; ona, birilerinin daha katılabileceği endişesi vardı herkeste. Kâinatın Efendisi'nin sükuneti ise her an biraz daha artmada... Çünkü o, az sonra olacakları biliyordu; Varlığın Sebebi için zamanda meçhul bir nokta olabilir miydi? Zaman da, onun yüzü suyu hürmetine yaratılmamış mıydı ki?

Ve Ömer göründü; yanında Habbab, heyecanla Safa tepesine tırmanıyor, Habbab'ın neşesi, yürüyüşünden belli... Fakat nasıl olurdu bu? Yine de tedbiri elden bırakmak doğru olmazdı.

“Ömer geliyor ey Allah'ın Rasulü!.. Yanında da Habbab var. Belki onu rehin aldı?” dedi yolu gözetleyen müslüman-lardan biri.

Habbab'ın adını duyan Ammar ile Süheyb merakla baktılar; evet, Hattaboğlu Ömer'in yanında Habbab vardı.

Hamza kılıcını eline almıştı:

“Bu işe kimse karışmasın, onu bana bırakın! Geleceği varsa göreceği de var!” diyordu.

Allah Rasulü, sükunetini hiç bozmuyor, şefkatle etrafındakilere bakıyordu.

Kapıdakiler, Ömer’i bırakmak istemiyorlardı. Rasul’ün yanına silahlı çıkamazdı, üstelik Ömer’in niyetinin kötü olduğunu da biliyorlardı. Elindeki kılıcı bile unutmuş olan Ömer, o an nerede olduğunun farkına varıyor ve kılıcı Habbab’a vererek yalvarıyor:

“Beni hemen ona götürün!..”

Habbab, Ömer’in koluna giriyor ve Allah Rasulü’nün huzuruna çıkarıyor. Kızkardeşinin evinde Kur’an ile tanışan ve kalbi imanla dolan Ömer, Rasul’ün önünde diz çöküyor, az önce kızkardeşinden duyduğu kelimeleri tekrarlıyor:

“Allah’tan başka ilah yoktur, Muhammed onun Rasulü-dür...”

Ve Ömer müslüman oluyor.

Müşrikler, Kâbe’de bekliyorlar; Ömer’in zaferle döneceğinden eminler ama, bu kadar gecikmesi de hepsini telaşlandırmada...

Ömer, heyecanla Allah Rasulü’ne soruyor:

“Yâranımız kaç kişidir ey Allah’ın Rasulü!”

“Kırk...”

Kırkıncı müslüman Ömer, hemen ayağa kalkıyor:

“Öyleyse ne duruyoruz? Hemen Kâbe’ye gidiyoruz. Orası Allah’ın evidir yani bizim evimizdir.”

Allah Rasulü, kalkıyorlar ve kapıya yürüyorlar. Onu gören müslümanlar da ardınca yürüyorlar. Allah Rasulü önde; sağında Ömer, solunda Hamza, arkada ise diğer müslümanlar... Habbab, Ömer’i huzura getiren Habbab, Ammar ile Süheyb’in ortasında, hemen yanlarında da Bilal... Hepsinin içinde bir sevinç, bir coşku, bir heyecan... Yemen, Türkistan, Musul, Habeşistan... koskoca bir ümmet, Allah Rasulü’nün ardınca Kâbe’ye yürüyor. Bütün kâinat Kâbe’ye yürüyor; göklerde sevinç, yerde heyecan...

Manzarayı gören müşrikler şaşkın... Önce Ömer'in müslümanları esir aldığını sanıyorlar fakat, onlar yaklaştıkça müşriklerin şaşkınlığı artıyor. Ömer'in müslüman olacağı akıllarının köşesinden bile geçmiyor. Hepsi şoktalar...

Allah Rasulü, Kâbe'nin önünde duruyorlar; müslümanlar da onun ardında saf tutuyorlar. Müşriklerin şaşkın bakışları altında açıktan açığa namaz kılıyorlar.

Müşrikler, olanlara hâla bir anlam verememektedirler. Gördükleri rüya mıydı, gerçek miydi? Taşlaşmış kalpleri ha durdu, ha duracak... Daha fazla dayanamayıp dağılıyorlar. Şimdi Kâbe, müslümanlarla başbaşadır.

Â

Müslümanların Kâbe'de namaz kılmaları, yıldırım hızıyla dört bir yana yayılıyor. Meke'de müslümanlar açıktan Kur'an okuyup ibadet etmeye başlamışlardır. Müşrikler hâla şaşkın ve müslümanları uzaktan sessizce izlemekteler. Hamza ile Ömer'in müslüman olmaları her şeyi değiştirmiştir; onlara Mekke'de kimsenin karşı durabilmesi mümkün değil...

Haber, Habeşistan'a ulaşıyor. Bütün Mekkeliler'in müslü-man oldukları haberini alan müslümanlar, dönüş hazırlığına başlıyorlar. Gerçi burada çok rahattırlar; Habeşistan hükümdarı Necaşi, müslümanlara kol kanat germekte ve rahat etmelerini sağlamaktadır. Zaman zaman da onlardan, yeni gelen âyetlerden kendilerine ulaşanları sormakta ve kendisine ulaştırılan âyetleri büyük bir merak ve heyecanla okumaktadır. Her şey iyi güzel de, müslümanlar için Allah Rasulü'nden uzakta yaşamak çok zor. Onun için bir an önce Allah Rasulü'ne kavuşabilmek için acele ediyorlar.

Habeşistan'dan yola çıkan müslümanlar, Mekke'ye yaklaştıklarında, müşriklerin daha bir acımasızlaştıklarını, müslüman-lara topyekün savaş açtıklarını öğreniyorlar. Bunun üzerine bir kısmı Habeşistan'a geri dönüyor, bir kısmı da müşriklerin daralan zulüm çemberine aldırmayarak Mekke'ye geliyor. Onlar, her zulme razıdırlar, yeter ki Allah Rasulü'nün yanında olsunlar, yüce Allah'ın vahyettiklerini günü gününe onun mübarek ağzından duysunlar.

Mekke'ye gelenler arasında Mus'ab da vardır. Onun gelişi, Ammar, Süheyb, Habbab için bir bayram... Bilal, Mus'ab'tan Habeşistan'la ilgili

şeyler sormakta ve duyduklarından çok mutlu olmaktadır. Bilal'in ülkesi, müslümanları sevgiyle kucaklamış; müslümanların ikinci vatanı olmuştur. Bilal için bundan daha sevindirici ne olabilirdi?

Ã

DARALAN ZULÜM ÇEMBERİ

Habeşistan hükümdarı Necaşi, müslümanların tam anlamıyla koruyucusu olmuştı. Öyle ki, Kureyş'in ileri gelenlerinden bir grup Amr ibn As komutasında, Necaşi'ye giderek, ülkesindeki müslümanları geri vermesini ve Mekkeliler'in iç meselesi olan böyle bir işte, taraf olmamasını istemişlerdi. Necaşi, müşriklerle müslümanları huzurunda toplamış ve her iki tarafı da dinlemeyi uygun bulmuştu. Ne olduysa bu toplantıda olmuştı. Koyu bir Hristiyan olan Necaşi, müslümanların, Meryem ve İsa hakkındaki görüşlerini sormuştu. Bunun üzerine oradaki müslümanların lideri durumunda olan Allah Rasulü'nün amcası Ebu Talib'in oğlu Cafer, Meryem suresini okumuştı. O zaman Necaşi, eline küçük bir çöp alarak:

“Sizin dininizle bizimki arasında, şu çöp kadar bile fark yoktur,” demişti.

Bunun üzerine müşrikler, Mekke’ye dönmüşler, Necaşı’yi, müslümanların büyülediğini söylemişlerdi. Bu, müşrikleri büyük bir ümitsizliğe düşürdü. Müslümanların Mekke dışında da taraftar bulmaları, Kureyş’in sonu demekti. Öte yandan, Hamza ve Ömer’in müslüman olmaları, Mekke’deki dengeleri değiştirmişti. Ömer, Kâbe’ye giderek açıktan ibadet ediyor:

“Her kim bir müslümana zarar verirse, beni karşısında bulur,” diyordu.

Müşrikler, Ömer ve Hamza’dan çekindikleri için Ammar, Habbab, Süheyb ve Bilal gibi kimsesiz müslümanlara da dokunamıyorlardı. Artık müslümanlık, Mekke’de hızla yayılıyordu.

Ebu Cehil ve adamları, sonunda bir karara vardılar: Allah Rasulü’nü himaye eden Haşimoğulları ve müslümanlarla bütün teması kesmek... Kimse onlarla konuşmayacak, bir şey alıp vermeyecek. Müşrikler, bu kararı hemen uygulamaya başladılar. Niyetleri belliydi: Allah Rasulü’nü ve müslümanları, açlığa mahkum etmek...

Müslümanlar ve Allah Rasulü'nü koruyan Haşimoğulları, bir mahalleye çekildiler. Onlar, kelimenin tam anlamıyla ablukadaydılar. Mahallelerine kimse uğramıyor; kendileri başka bir mahalleye gitseler, kimse onlarla konuşmuyordu. Dünya ile bağlantıları kesilmişti.

Müşriklerin bu acımasız boykotu, üç yıl sürdü. Açlıktan ağlayan çocukların feryatları, arşı titretti. Açlıktan ölenler oldu. Müşriklerde en ufak bir yumuşama yok, kalpleri taşlardan daha katı. Gökler ve yer yasta; müşriklerin üzerine azap melekleri ha üşüştüler ha üşüşecekler... Fakat merhamet Peygamber'i, kavminin helâkine razı değildir; onların hidayete ermeleri için gece gündüz Allah'a dua etmektedir. İşte Kureyş'i helâk olmaktan kurtaran bu; ama müşrikler sağır ve dilsiz...

Kureyş'in bu ablukası ve boykotu, kavmiyet asabiyetiyle Allah Rasulü'nün yanında yer alan Haşimoğulları'nın hemen hemen tamamının müslüman olmalarına sebep oldu. Zülmün çemberi daraldıkça, müslümanlar, birbirlerine daha sıkı sarılıyorlardı. Açlıkla burun buruna olan müslümanlar, dünyadan ahirete açılan kapıdan baktıkça, imanları artıyor ve hayata yeniden başlıyorlardı. Müşriklerin bir türlü akıl erdire-

medikleri buydu. Nasıl oluyordu da yaşama sevincini yitirmiyorlardı?

Müslümanlara, her türlü zulme, her türlü güçlûge dayanma gücü veren Kur'an-ı Kerim'di. İnen her âyet, müslümanları tazeliyor, müşrikleri çıldırtıyordu. İşte müşrikleri çıldırtan ilâhî hitap:

“Ne zaman ki o müthiş sayha kopar: O gün kişi, kardeşinden, anasından, babasından, karısından ve oğullarından kaçır. Her birinin o gün işi başından aşkıdır, herkes kendi derdindedir. O gün bir takım yüzler aydınlıktır, gülmekte ve sevinmektedir. Nice yüzleri de o gün toz kaplamış ve karanlık bürümüştür. İşte bunlar, inkârcılar ve Allah'ın buyruğundan çıkanlardır.” (Abese, 33-42)

“O, gün huzura alınıp hesaba çekilirsiniz, gizli hiç bir şeyiniz kalmaz. Kitabı sağından verilen: ‘Alın kitabımı okuyun, doğrusu bir hesaplaşma ile karşılaşacağımı umuyordum’ der. Artık o, meyveleri sarkmış, yüksek bir bahçede, hoş bir yaşayış içindedir. Onlara şöyle denir: ‘Geçmiş günlerde, peşinen istediklerinize karşılık, âfiyetle yeyiniz içiniz.’ Fakat kitabı solundan verilen kimse: ‘Kitabım keşke bana verilmeseydi; keşke hesabımın ne olduğunu bilmeseydim; bu iş, keşke

son bulmuş olsaydı; malım bana fayda vermedi, gücüm de kalmadı,’ der. Şöyle buyrulur: ‘Onu alın, bağlayın, sonra cehenneme yaslayın. Sonra onu, boyu yetmiş arşın olan zincire vurun. Çünkü o, yüce Allah’a inanmazdı. Yoksulun yeyeceği ile ilgilenmezdi. Bugün de, burada ona dostluk gösterecek hiç kimse yoktur. Günahkârların yiyeceği olan en kötü şeyden başka bir yiyeceği de yoktur.’” (Hâkka, 18-37)

Bunları duyan müşriklerden bazılarını, korku almaya başlamıştı. Bütün bunlar ya gerçek olursa, şüphesi düşmüştü bir kısmının içine. Müslümanlar ise müşriklerin sonunu açık açık görüyorlardı. Onların başına geleceklerin yanında, kendilerinin bu sıkıntıları çok hafif kalıyordu.

Müşrikler, müslümanlara uyguladıkları boykotu, maddeler halinde yazarak Kâbe’nin duvarına asmışlardı. Kur’an âyetleri karşısında korku ve şüpheyi düşen müşriklerden bazıları, Kâbe’ye giderek, boykot kararına tekrar bir göz atmak istediler. Gördükleri karşısında neredeyse küçük dillerini yutacaklardı: Kurtlar, kararın yazılı olduğu kâğıdı tamamiyle yemişler, sadece “Allah adıyla” kelimeleri kalmıştı.

Bunun üzerine önde gelen müşriklerden bazıları, boykot kararının kaldırılmasını dile getirmeye başladılar. Müşriklerin içine düştüğü çıkmazı gören Ebu Cehil, neticenin müslümanlar lehine dönebileceğinden korkarak, gücün kendinde olduğunu hissettirmeyi de düşünerek, boykot kararının kaldırılmasını kabul etmek zorunda kaldı. Kâbe’de toplanan müşriklerin hepsi de bunu uygun buldular, hatta buna sevindiler; böylece müslümanlara uygulanan üç yıllık boykot sona ermiş oldu.

Boykottan kurtulan müslümanlar, bu kez de iki büyük acıyla karşılaştılar: Allah Rasulü’nün eşi, ilk müslüman büyük Hatice’nin ölümü, Allah Rasulü’nün amcası ve en büyük koruyucusu Ebu Talib’in ölümü... Allah Rasulü, amcası Ebu Talib’in ölümüne çok üzüldü. Bunun sebebi ise, bütün gayret ve telkinlerine rağmen onun hidayete eremediği idi. Rasulüllah, kendisine bu kadar yardım eden bir insanın müşrik olarak ölmesini düşündükçe, kalbi sızlıyordu.

Haşimoğullarını, Allah Rasulü’nün etrafında kenetleyen Ebu Talib idi. Onun iki oğlu Ali ile Cafer, daha ilk günden müslüman olmuşlardı. Babalarının müşrik kalması, onları da çok üzüyordu. Belli ki bu da bir imtihandı...

Ebu Talib'in ölümünden sonra müşrikler, müslümanlar üzerindeki zulümlerini tekrar artırmaya başladılar. Hatta gizli gizli toplanarak, Allah Rasulü'nü katletme planları bile yapmaktaydılar. Allah Rasulü, müslümanlara, Mekke yakınında yeni bir yurt açması için Allah'a dua ediyordu. Habeşistan çok uzaklardaydı; Rasul, Allah'ın evi Kâbe'den pek uzaklaşmak istemiyordu. Allah Rasulü'nün bu arzusu, Habbab'ı çok sevindiriyordu. İçinde bir his vardı; Allah belki de kendi kavmi Temimliler'e böyle bir lütufta bulunabilirdi. Nitekim Bilâl'in ülkesi böyle bir lütfâ nail olmaktaydı. Ammar ise, Yemen'le Türkistan arasında gidip geliyordu. Süheyb'in kulaklarında Dicle ve Fırat'ın sesi vardı. Hepsi biliyorlardı yeni bir mekândan yeni bir ışıık parlayacağını, çünkü bunu Allah Rasulü istiyordu, ama nereden? Bekliyorlardı, müşriklerin zulmüne göğüs gererek ve bütün kalpleriyle inanarak bekliyorlardı.

Ã

ÖTELERİN ÖTESİNDEN HABER

Mekke'de İslam nurunun parlamasından bu yana tam on yıl geçmişti. Bu on yıla ne akıllalmaz işkenceler, ne akıllalmaz acılar ve sıkıntılar

sıgılmıştı. Bütün bunlara, Ebu Talib ile Allah Rasulü'nün eşinin ölümleri de eklenmişti. Müminlerin annesi Allah Rasulü'nün eşi, ona ilk inanma şerefine ermiş en asil kadın Hatice'nin ölümüyle Rasulüllah, bir yalnızlık ve hasret hissetmeye başladı. Onun bu hali, müslümanları çok üzüyordu.

Gecelerden bir gece, âlemlerin Yaratıcısı, kâinatı yüzü suyu hürmetine yarattığı sevgili Muhammed'ini, zamanın ve mekânın ötesine bizzat bu dünyadaki varlığıyla geçirmek ve ona olan yakınlığını, bu dünya gözüyle göstermek diledi. Sevgili Peygamber'i'nin yakın bir ilimle bildiğini, bir de yakın bir gözle göstererek, onu gerçeğe bizzat erdirmek istedi.

“Kulu Muhammed'i, bir gece Mescid-i Haram'dan, kendisine bir kısım âyetlerimizi göstermek için çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Doğrusu o, işitir ve görür.” (İsra,1)

Allah Rasulü, çok sevdiği Kâbe'den, Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya vardı gecenin bir vaktinde. Kendisinden önceki bütün peygamberler orada, onu bekliyorlardı. Peygamberler Peygamber'i, burada öne geçip bütün peygamberlere namaz

kıldıldılar ve buradan kâinatın derinliklerine, belki de ötesine ilerledi. Çükü Kâinatın Yaratıcısı, ona ötelerin ötesini de göstermek istiyordu, hem de dünya gözüyle göstermek istiyordu.

“Muhammed, en yüksek ufukta idi. Sonra Allah’a yaklaştı ve yüksek ufkun ötesine yükseldi. Onunla arasındaki mesafe iki arşın kadar veya daha yakın oldu. Bu suretle Allah, vahyettiği vahyi verdi. Gözünün gördüğünü kalbi yalanlamadı. Şimdi siz, onun gördüğü konusunda onunla mücadele mi ediyorsunuz?.. O dem ki Sidre’yi bürüyen bürüyordu. Göz şaşmadı ve aşmadı. Andolsun ki Rabbinin âyetlerinden en büyüğünü gördü.”
(Necm,7-18)

Yüce Allah, işte böyle anlatıyordu Rasul’üne yaştıklarını ve gösterdiklerini.

Sabah, Allah Rasulü, Kâbe’nin önüne vardı. Bir gecede, yüzyıllar yaşamıştı; yaşadıkları ve gördükleri, insanlık tarihini aşırıyordu. Değil rüya, gerçeğin de ötesindeydi hepsi de... Görünmeyeni görmüş, bilinmeyeni bilmişti; zamanın öncesinde ve sonrasında yaşamıştı. Şimdi bütün bunları nasıl kavrayacaklardı insanlar, zamanın ve mekânın dar kalıplarına sıkışıp kalmış akılları ve hayalleriyle? Fakat anlatmak zorundaydı, onun görevi,

inandırmak değil tebliğ etmektir. Sabahın erken saatinde Allah Rasulü'nü, Kâbe önünde gören ve o günkü işlerini putlar önünde çekecekleri fal oklarına göre düzenlemek üzere orada bulunan müşrikler, merakla çevresini sardılar.

Ve Peygamberler Peygamber'i anlatmaya başladı... Müşrikler dehşet içindeler. Rasul, Yaratıcı'dan bizzat aldığı âyetleri okudu. Müşrikler, alaycı bir şekilde sordular:

“Bütün bunlar ne zaman oldu?”

“Bu gecenin bir kısmında,” dedi Rasul.

Müşrikler gülüşüler:

“İşte şimdi çıldırdı!..” diyerek dağıldılar.

Müşrikler, bu haberi, Ebu Bekir, Ömer, Hamza gibi Mekke'nin önde gelenlerine ulaştırmak için acele ediyorlardı. Bunu duyduktan sonra onların da şüpheye düşerek, Rasul'ün yanından uzaklaşacaklarına inanıyorlardı. Yıllardır bekledikleri haberi almanın sevincini yaşıyorlardı âdeta.

Allah Rasulü, müşriklerin bu tavırlarına biraz üzüldü ve Allah’a hamtederek evine doğru yürüdü.

Ebu Cehil ve arkadaşları, Allah Rasulü’nün anlatıklarını öğrenir öğrenmez Ebu Bekir’e koştular. Rasul’ün anlattıklarından anlayabildikleri kadarını Ebu Bekir’e iletiler ve dediler:

“Bir gecede Mescid-i Haram’dan Mescid-i Aksa’ya, oradan da Allah’ın yanına çıktığını söyleyen bu adama hâla inanacak mısınız?”

“Bütün bunları o mu söylüyor?” dedi Ebu Bekir.

Müşrikler alaycı bir tavırla:

“Evet!..” dediler.

Ebu Bekir, karşısında duran ve yaşadıkları ânın ve mekânın dışına çıkamayan zavallılar güruhuna baktı ve kendinden emin, şöyle dedi:

“Bütün bunları o söylemişse doğrudur... O ki, her an Yaratıcı ile beraberdir ve bize ondan haber getirmektedir.”

Müşrikler şaşkın:

“Bunların hepsi büyülenmiş,” diyerek uzaklaştılar.

Müslümanlar, akın akın Allah Rasulü’ne koşuyorlardı, çünkü onun, ötelerin ötesinden yepyeni haberler getirdiğini duymuşlardı. Allah Rasulü, gördüklerini bir bir anlattı, Alemlerin Rabbi’nden talim ettiği âyetleri tebliğ etti. Habbab, yeni gelen âyetleri de yazdı kalbine, bundan böyle onları da öğretecekti müslümanlara ve Mekke’nin müslüman evlerinde, yürekleri titreten sesiyle okuyacaktı bütün bu âyetleri.

Ötelerin ötesinden bir de beş vakit namazı getirmişti Yüce Rasul. Bu da ibadette başlayan bir düzendi ve zamanın müslümanlar tarafından tasarrufu ve değerlendirilmesiydi. Bu düzen alıştırmasının hemen ardından Allah Rasulü, ashabına asıl büyük müjdeyi verdi: Devlet... Allah, sevgili peyganberine devlet vadetmişti. Müslümanlar, bu vadin ne anlama geldiğini çok iyi biliyorlardı; Ammar, Habbab, Süheyb ve Bilal farklı devletlerin ve milletlerin çocukları olduklarının bilincindeydiler; devletin ne olduğunu en iyi kavrayanlar da onlardı. Habeşistan’a gidip gelenlerse, devleti görmüşler ve

yaşamışlardı. Bu devlet nereden başlayacaktı? Müslümanların zihnini asıl meşgul eden bu soruydu. Devlet ışığı nerede parlayacaktı? Yemen’de mi, Türkistan’da mı, Musul’da mı, Temim diyarında mı?.. Yoksa Habeşistan’da şimdiden parlamakta mıydı? Ammar’ın, Süheyb’in, Habbab’ın ve Bilal’in kafalarında parlayan devlet ışığı, her birinin ülkesine yansıyor. Mus’ab’ın kafasındaki devlet ışığı, Mekke’den dünyaya yayılan güzel bir aydınlıktı bütün insanlığa yol açan...

Ã

Müşriklerin boykotu bile, müslümanlığın yayılışını engelleyemedi. Müşrikler, bunun zulümle, işkenceyle durdurulamayacağını farkındaydılar. Türlü yollar deniyorlardı, sonuç alamıyorlardı. Mesela Kur’an okunduğunu duyduklarında hemen koşuyorlar, insanların okunanları anlamaması ve etkilenmemesi için gürültü ediyorlardı. Allah Rasulü’nün bulunduğu yerlere gidip alay ediyorlar, gürültü çıkarıyorlardı. Mirac olayından sonra ise Allah Rasulü’nün artık çıldırdığını, garip hayaller görmeye başladığını yayıyorlardı. Bu olaydan sonra müslümanların imanı iyice kemale ermiş, devlete giden yoldaki umut ışığı, her an biraz daha parlamaya

başlamıştı. Allah Rasulü de, Arapların Mekke'ye toplandıkları hac mevsimi ve panayır günlerinde, insanlara İslam'ı anlatıyordu gece gündüz. Allah Rasulü, Habbab'ın yanısıra Mus'ab'ı da Kur'an öğreticisi olarak görevlendirmişti. Ammar, Süheyb ve Bilal ise mümkün olduğu kadar Allah Rasulü'nün yanından ayrılmamaya çalışıyorlardı.

Müşrik Araplar, hac mevsiminde Kâbe'yi ziyaret ederler, kabileler, burada bulunan özellikle kendilerine ait putlara adaklar sunarlardı. Kureyş'in en büyük putları; Lat, Uzza, Menat ve Hübel ise bütün Araplar tarafından saygıyla ziyaret edilirdi. Bu mevsimde aynı zamanda panayırlar da kurulur, insanlar, yıllık ihtiyaçlarını buradan karşılarıydı. Allah Rasulü'nün Mirac'a çıktığı bu yıl, hac mevsimi çok daha canlı ve kalabalıktı. Rasul, tebliğini özellikle Mekke dışından gelenlere ulaştırmaya çalışıyordu. Bir akşamüzeri, Medine'den bir grup, Rasul'ün etrafını sardılar ve dikkatle onu dinlediler. Ve hemen orada müslüman oldular. Allah Rasulü, buna çok sevindi.

“Ya Rabbi! Senin vadin haktır,” diyerek Allah'a hamt etti.

Medineliler, Allah Rasulü'nün kendilerine bir öğretici göndermesini istediler. Rasul, hemen ertesi sabah Mus'ab'ı, Medinelilere öğretici olarak vazifelendirdi. Mus'ab için bu, en büyük mutluluktu. Can dostları Ammar, Süheyb, Habbab ve Bilal; Mus'ab'ın Medine'ye gideceğini duyduklarında seviçle karışık bir hüznü duydular. Ama bu kez, Habeşistan gibi uzak bir diyara değil de Medine gibi komşu bir beldeye gidiyordu Mus'ab; bu da onları sevindiriyordu.

Bir zamanlar Mekke'nin en zengin ve en yakışıklı genci; sırtında eski bir aba, Mekke'den Medine'ye gitmek üzere, Medineliler'le birlikte yola çıktı. Onun sırtındaki aba eskiydi ama kalbindeki iman nuru gözlerinden fışkırıyordu ve bütün insanlığı aydınlatmaya aday olarak Medine'ye, dünyaya yürüyordu Mus'ab...

Medine'ye vardıklarında, Zürrare oğlu Esat, Mus'ab'ı, Beni Zafer'in evine yerleştirdi. Esat, Mekke'de Allah Rasulü'yle buluşan ve müslüman olan Medineliler'in lideri durumundaydı. Mus'ab, Mekke'den onunla birlikte gelmiş ve Medine'de de onun himayesindeydi. Mus'ab'ın gelişiyile birlikte Beni Zafer'in evi, Medineli müslümanların merkezi oldu. Buraya gelerek İslamiyet'i ve Kur'an'ı öğreniyorlardı. Bir

zamanlar, Mekke'nin en güzel giyinen genci, şimdi sırtında yıpranmış bir gömlek, yalın ayak, başı açık, yarı aç, yarı tok, yorulmak nedir bilmeden Medineliler'e Kur'an öğretiyordu. Karşılaştığı bütün sıkıntılara göğüs geriyor, yılgınlık nedir bilmeden her an artan heyecan ve gayretle, Allah Rasulü'nün kendisine verdiği vazifeyi yerine getirmeye çalışıyordu.

Medine'de büyük nüfuz sahibi ve Abdüleşhel kabilesinin reisi Sa'd bin Muaz ile Üseyt bin Hudayr; Beni Zafer'in evinde Mekke'den gelen birinin olduğunu ve burada insanlara farklı şeyler öğreterek, insanların kafalarını bulandırdıklarını ve Medineliler arasına ikilik soktuklarını duyunca, işin aslını öğrenmek üzere oraya gitmeye karar verdiler. Beni Zafer'in evine geldiklerinde Mus'ab ile Esat'ın içeride olduklarını öğrendiler. Muaz, Esat'ın teyze oğluydu. Bu yüzden ilk anda işe karışmak istemiyordu. Üseyt, eline kılıcını alıp içeri yürüdü; Muaz da elinde mızrağıyla dışarıda onu beklemeyi uygun buldu.

Üseyt, büyük bir hışımla Esat ile Mus'ab'ın bulundukları odaya daldı:

“Siz, ne diye bizim insanlarımızı bazı beyinsizce hareketlere sevk ediyorsunuz?” dedi. “Bir belaya sebep olmadan hemen buradan gidin.”

Mus’ab, güler yüzlü ve yumuşak bir üslupla şu cevabı verdi:

“Hele bir kere otur da dinle... İşine gelirse kabul edersin, gelmezse o zaman dilediğini yaparsın. Biz, kimseyi işine gelmeyecek ve aklına uygun düşmeyecek bir hususta zorlayacak değiliz.”

Üseyt, durdu ve Mus’ab’a baktı; hayatında bu kadar yakışıklı bir delikanlı görmemişti. Söz ve davranışları da ne kadar asildi... Fakat sırtındaki yıpranmış gömleğe takılıp kaldı. Bu çelişkiye bir türlü akıl erdiremiyordu. Mus’ab’ın karşısına oturdu, kılıcını da yanına koydu.

“Haydi anlat bakalım,” dedi.

Mus’ab, kısaca İslam’ı anlattı, Kur’an’dan âyetler okudu. Üseyt, dalıp gitmişti. Mus’ab, ona bakarak en etkili sesiyle âyetler okuyordu. Üseyt’in içinde yıkılanlar yıkıldı, yapılanlar yapıldı. Bugüne kadar hiç düşünmediği, hayal bile etmesinin mümkün olamadığı şeylerden söz ediyordu karşısındaki yakışıklı delikanlı ve dünyayı

aydınlatan bakışlarını Üseyt'e çevirerek. Üseyt, dalıp gittiği dünyalardan tekrar Mus'ab'a döndü ve şöyle dedi:

“Bunların hepsi doğru, hepsi güzel ve iyi. Bunlar, insanı insan eden, yüceliklere alıp götüren şeyler.” Bir süre tekrar daldı ve ekledi: “Pekiye bu dine girmek için ne yapılır?”

“Çok kolay,” dedi Mus'ab. “Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed onun Rasulü'dür, demen yeterlidir.”

Üseyt, hemen şahadet getirdi ve müslüman oldu. Esat ve Mus'ab Allah'a hamd ettiler. Üseyt, ayağa kalktı, kılıcını kınına soktu; Mus'ab ile Esat'a gerçek bir kardeşe bakar gibi baktı ve şöyle dedi:

“Burada bir adam vardır ki, şayet size katılır ve müslüman olursa, kavminin tamamı müslüman olur. Şimdi ben gidip onu size getireceğim; siz de gerekeni yaparsınız.”

Mus'ab ile Esat'ın yanından ayrılan Üseyt, doğruca kendisini dışarıda beklemekte olan Sa'd bin Muaz'ın yanına vardı. Sa'd, Üseyt'e baktı; ondaki değişikliği hemen fark etti:

“Vallahi, “dedi kendi kendine, “Üseyt buradan gittiği gibi dönmedi. Ben onda başka bir hal seziyorum ama hayırlısı.” Üseyt’in gözlerinin içine bakarak şöyle dedi:

“Ne yaptın?”

Sa’d’a gülümseyerek baktı Üseyt:

“Onlarla konuştum. Yemin ederim ki onlarda bir kötülük görmedim.” Sa’d’ın asabiyet duygusunu körükleyerek teyzesinin oğlu Esat’a iyice yaklaştıırıp, böylece de onun inancına ilk anda tavrı almamasını sağlamak için ekledi : “Haber aldığımı göre, Harise oğulları, Esat’ı öldürmek için yola çıkmışlar; halk da onu himaye etmiş...”

Bu haberi duyunca, Sa’d’ın kan beynine şıçradı. Harise oğulları kim oluyorlardı ki teyzesinin oğlunu öldürmeye kalkışsınlar? Sa’d’e haber vermeden böyle bir işe kalkışmak ne büyük cüretti? Esat’ın bir suçu varsa, cezasını ancak Sa’d ve Abdüleşhel oğulları verebilirdi... Elinde mızrağı, fırtına gibi Esat ile Mus’ab’ın bulunduğu yere koştu. Onların gayet sakin ve huzur içinde Kur’an okuduklarını görünce; Üseyt’in maksadını anladı. O, böyle bir haber uydurarak kendisinin buraya gelmesini sağlamak istemişti. Etrafına

bakındı ama Üseyt'i göremedi; çünkü Üseyt dışarıda kalmıştı. Elinde mızrak, öfkeyle bağırды Sa'd:

“Nerede hani Harise oğulları?”

Esat, sakın sakın teyze oğlu Sa'd'a baktı, bu haberi Üseyt'in onu buraya getirmek için ortaya attığını anlamıştı. Sa'd ise oyuna getirilmenin öfkesi içine düşmüştü şimdi de:

“Aramızda akrabalık olmasaydı, sen beni böyle göremezdin ya...” dedi Sa'd.

Mus'ab araya girdi:

“Otur hele, biraz soluklan ve bir dinle.”

Sa'd, önce ne yapacağını kestirememenin şaşkınlığını yaşadı, sonra da oturdu. Mus'ab, insanın içini ürperten, yüreğini titreten bir sesle Kur'an okumaya başladı. Sa'd, Kur'an'ın belâğatı karşısında âdeta eriyordu. O, şu an sadece bir duygu olmuş, maddi varlığını tamamiyle unutmuş, yücelerden yücelere uçuyordu.

Kalbi imanla dolu olarak Üseyt'in yanına vardı Sa'd:

“İnandım ki, o sözleri bir insan söyleyemez. Evet Allah birdir, Muhammed onun elçisidir; onun aracılığıyla da bizlere âyetler göndermektedir.”

Üseyt, Sa’d’ın yüzüne sevinç ve mutlulukla bakıyordu. Artık onlar müslüman olmuşlardı; kalpleri arasında aynı duygular gidip geliyor, insan olmanın mutluluğuyla birbirlerine bakıyorlardı.

“Abdüleşhel oğulları, toplanmışlar, bizi bekliyorlar,” dedi Sa’d.

Medine’nin bu iki yiğidi, kalpleri iman dolu ve bu imanı kabilelerine de sunmak heyecanıyla yürüdüler. Kabilenin toplantı yerine vardıklarında Sa’d, bir taşın üstüne çıkarak şöyle dedi:

“Ey Abdüleşhel oğulları! Beni nasıl tanırırsınız?”

Orada bulunanlar hep bir ağızdan haykırdılar:

“Sen bizim efendimiz ve en faziletlimizsin. Sen ne yaparsan doğru yaparsın!..”

“O halde dinleyiniz! Sizler, Allah ve Rasul’üne iman etmedikçe, sizin erkekleriniz ve kadınlarınızla konuşmak bize haram olsun...”

Abdüleşhel oğulları, şaşkınlıkla Sa'd'a bakıyorlardı. Sa'd, az önce buradan, Mekke'den gelen adamı susturmak içi gitmişti. Ondan kabilesi, burada farklı bir haber bekliyorlardı. Kabilesinin sessiz kaldığını gören Sa'd:

“Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed onun elçisidir!..” dedi.

Abdüleşhel oğulları, hep birlikte şahadet getirip müslüman oldular. Mus'ab, bugünden itibaren Sa'd'ın himayesinde Abdüleşhel oğullarının evlerini tek tek dolaşarak Kur'an öğretmeye başladı.

Mus'ab'ın azim ve gayretiyle, Medine'de İslamiyet kısa zamanda yayıldı. Mekke'de tam on yıl süren bir çileden sonra, Allah'ın bu dini, bu kadar süratle yayması karşısında Mus'ab, gece gündüz şükrediyor, bir saniye durmaksızın insanlara Kur'an öğretiyordu. Medine evlerinin büyük bir çoğunluğu, geceler boyu Kur'an nuruyla aydınlanıyordu.

Bu sırada Yüce Allah, Rasul'üne Cuma namazını bildirmişti. Bunun üzerine Medineliler Cuma namazı kılmak istediler. Mus'ab, durumu Allah Rasulü'ne haber verdi. Allah Rasulü, Cuma

günleri müslümanlara namaz kıldırması için izin verdiğini Mus'ab'a ilettili. İzin çıkar çıkmaz, Mus'ab, gelen ilk cuma günü, Medinelilere Cuma namazı kıldırdı. öylece ilk Cuma namazını kıldır-mak Mus'ab'a nasip oldu.

Ve cuma namazı, İslam Devleti'ne atılan ilk adımdı. Allah Rasulü'nün, Allah katından bizzat getirdiğı devlet müjdesi, Mus'ab'ın şahsında Medine'ye iniyordu damla damla...

Medine'de İslam'ın hızla yayılışı, Mus'ab'ın burada Cuma namazı bile kıldırıldığı ve neredeyse Medineliler'in tamamına yakınının müslüman oldukları Mekke'de duyuldu. Müslümanlar sevince, müşrikler kin ve öfkeye boğuldu.

Müşrikler, çıldırmış ve kudurmuş; müslümanlara olmadık hakaretler ediyorlardı ama fiili saldırılarda bulunamıyorlardı. Çünkü hemen hemen her kabileden müslüman olanlar vardı; bu nedenle bir fiili saldırı olmadık sonuçlar doğurabilirdi. Ammar, Süheyb, Habbab ve Bilal, müşrikleri artık murdar ve iflah olmaz yaratıklar gibi görüyorlardı. Onların hakaretlerine aldıldıkları bile yoktu; yaşadıkları akıl almaz işkencelerden sonra geline bu nokta, bir zafer sayılabilirdi. Hele Mus'ab'ın Medine'deki

başarısı; her şeyin de ötesinde müslümanlara Cuma namazı kıldırması, onun şahsında Medine'ye, devletin ilk damlasının düşmesi demekti. Ve işte görüyorlardı; Allah'ın vadi gerçekleşiyor, Peygamber'in müjdesi tomurcuklanıyordu: Bu din, ötelere, ta ötelere doğru yürüyordu. Görüyorlar ve anlıyorlardı ki, İslam, önce Medine ve Mekke'de yayılacak; Temimliler'in beldesine ve Yemen'e yürüyecek, sonra Musul'a, Habeşistan'a, en sonunda da Türkistan'a uzanacaktı. Şehirler anası Mekke ise, İslam'ın ilk şehidesi Sümeyye'yi şefkatle kucaklayarak, kıyamete kadar onun ülkesi Türkistan'a bakacaktı; Türkistan yaylalarında da Mekke türküleri söylenecekti.

Ã

DAVET VE HİCRET

Mus'ab'ın Cuma namazı kıldırmasından sonra Medine, giderek bir müslüman şehri havasına büründü. Medine'nin en önde gelen kabilesi Abdüleşhel oğullarının reisi Sa'd, müslümanlarla tek tek ilgileniyor, şehrin tamamının müslüman olmasına gayret gösteriyordu. Öte yandan, vakit buldukça Mus'ab'dan Kur'an talim ediyordu. Hac mevsimi geldiğinde, Medineli müslümanlar bir

durum muhakemesi yaptılar. Niyetleri, Allah Rasulü'nü ve etrafındakileri Medine'ye davet etmektir. Rasul'ün, Mekke'de sıkıntı içinde olduğunu biliyorlardı. Bu daveti, Mekkeliler'in duymasını istemiyorlardı; onlar, her ne pahasına olursa olsun Allah Rasulü'nün Mekke'den dışarı çıkmasını engelleyeceklerdi. Onun Mekke'den çıkması demek, onların kontrolü kaybetmeleriyle bütün Arabların müslüman olması demektir. Bu da Kureyş'in Araplar üzerindeki saygınlığının bitişi olurdu. Neticede, Medineliler bir heyet seçtiler. Bu heyettekiler, Kureyş'in şüphelenmemesi için hac zamanı Mekke'ye gidecekler ve Allah Rasulü'yle gizlice görüşeceklerdi.

Beklenen gün geldi ve Medineliler, Mekke'ye hareket ettiler. Gidenler çok kalabalıktılar. Bu kalabalığın içinde ikisi kadın olmak üzere yetmiş beş kişi vardı ki, görevleri, Allah Rasulü'yle gizlice buluşmaktır. Buluşma yerleri de Mekke'nin dışında, Akabe mevkiysiydi. Allah Rasulü, henüz müslüman olmayan amcası Abbas ile birlikte gece karanlığında Akabe'ye geldiler. Medineliler, Allah Rasulü'nü şehirlerine davet ettiler ve onu canlarından aziz bildiklerini ifade ettiler.

Abbas, Allah Rasulü'nün Mekke'de can emniyeti olduğunu, Haşimoğulları'nın son ferdinin de

cesedine basılmadan onun canının asla tehlikeye düşmeyeceğini söyleyerek; onu koruyamayacaklarsa bu işten vaz geçmelerini söyledi. Medineliler de, kanlarının son damlasına kadar Allah Rasulü'nü koruyacaklarına dair Allah huzurunda söz verdiler. Onların bu teminatından sonra Allah Rasulü, hicret izni çıktığında hemen Medine yoluna çıkacağını söyleyerek, amcası Abbas'la birlikte Akabe'den ayrıldı.

Medineliler, müşriklerin şüphesini çekmemek için Allah Rasulü'yle bir araya gelmemeye özen gösterdiler. Hac mevsimi bitti, Medineliler içleri içlerine sığmayarak memleketlerine döndüler. Allah Rasulü'nün hicret edeceği haberini, bu yetmiş beş kişi büyük bir sır olarak sakladılar. Hatta Allah Rasulü'yle görüştiklerini bile açığa vurmadılar.

Allah Rasulü, tebliğ vazifesine başlayalı tam on üç yıl olmuştu. Bir yıl içinde, Allah Rasulü'nü hiç görmeden birçok Medineli müslüman olmuştu; Allah Rasulü, gece ve gündüz içlerinde olduğu halde Kureyş'in İslam düşmanlığı bir türlü bitmemişti. Allah Rasulü, hemen her gün pek sevdiği Kâbe'ye gidiyor, Allah'a hamd ediyor ve hicret için işaret bekliyordu. Müslümanlar, bir tarağın

dişleri gibi Allah Rasulü'ne sımsıkı kenetlenmişler, onun işaretini bekliyorlardı.

Habeşistan yolunun ilk yolcusu Mus'ab, bu kez Medine'nin de ilk yolcusu olmuştu ve Mekke ile Medine arasında sürekli yollar açmaktaydı. İnaniyordu ki, bir gün Allah Rasulü, bu yollardan birinde yürüyecekti. Bu yürüyüşle birlikte insanlık tarihi yeniden yazılacaktı. Mus'ab, her saniye bu yolları gözlüyordu. Allah Rasulü'yle birlikte can dostları Ammar, Süheyb, Habbab ve Bilal de bu yollarda yürüyeceklerdi. Mekke ile Medine arası, bazan bir nefeslik mesafe, bazan da yüzyıllık bir yoldu. Mus'ab, bir nefeslik zamanla bir asırlık zaman arasında binlerce yolu adımlıyordu.

Alemlerin Rabbi yüce Allah, sevgili Elçisine 622 yılının Temmuz'unda Medine'ye hicret izni verdi. On üç yıllık büyük çilenin sona ermek üzere olduğu bu sıcak temmuz günlerinde, Allah Rasulü, hicret iznini müslümanlara tebliğ etti. Müslümanlarda sevinç ve hüzün, hasret ve sıla içiçe... Hemen hazırlıklara başladılar. Bazıları hazırlıklarını açıktan açığa yaparken, bazıları gizli gizli hazırlanıyorlardı. Çünkü haberi duyan müşrikler, müslümanların hicretini önleme planları yapmaya başlamışlardı...

Bütün müşriklerin gözü, Allah Rasulü'ndeydi. Onun Mekke'den ayrılması demek, müslümanlığın dünyaya yayılması demektir. Ebu Cehil ve yandaşları, ne yapıp edip Allah Rasulü'nün Mekke'den ayrılmasını engelleyeceklerdi. Hatta Ebu Cehil'in kafasında onu öldürme düşüncesi de vardı ama şimdilik bunu açığı vuramıyordu.

Takvimler silbaştan oldu ve hicret başladı. Ömer, ailesini ve yükünü alarak ilk çıkanlardandı. Elinde kılıcı, bütün müşriklere meydan okuyordu:

“İşte ben Medine'ye gidiyorum. Yüreği yeten karşıma çıksın!..”

Müşrikler, dış biliyerek köşe başlarından bakıyorlar ama Ömer'in karşısına çıkmaya hiç birinin yüreği yetmiyor. Allah Rasulü ise Mekke'de kalacakmış gibi hareket ediyordu; bu da müşrikleri umutlandırıyor, Medine'ye gidenlerin de Habeşistan'a gidenler gibi bir sonuç alamayacaklarına inanıyorlardı, yeter ki Rasul, müşriklerin yanında ve gözetiminde kalsın...

Habbab, Ammar, Bilal, hazırlıklarını gizlice tamamladılar; müşriklerin şüphelenmediğinden tamamıyla emin olduktan sonra, sıcak bir temmuz

gecesinde birlikte yola çıktılar. Kureyşliler, onların yola çıktığını fark ederlerse, hicretlerini engellemekle de kalmazlar; bu kez çekinmeden onları katlederlerdi. Üç can dost, üç milletten oluşan bir büyük ümmet gibi yürüyorlardı gece karanlığını dalgalandırarak Mekke'den Medine'ye. Mus'ab, Mekke ile Medine arasındaki yollara bakıyordu gece ve gündüz. Ammar, Habbab ve Bilal gözlerini Medine tarafından ayırmıyorlardı; Mus'ab oradaydı, onları bekliyordu heyecanla. En büyük endişeleri Süheyb'di. Şartlar, böyle önemli bir günde Süheyb'i onlardan ayırmıştı. Medine'de buluşmak üzere vedalaşmışlardı Mekke'nin karanlık ve تنها bir sokağında.

Medine ayaktaydı; müslümanları karşılamamanın heyecan ve coşkusu dolmuştu bütün kalplere. Mus'ab, Medine girişinde mekân tutmuş; gelen Mekkelî muhacirleri, Medinelî ensarla eşleştiriyordu. Çünkü Mus'ab, hem Mekkelîler'i, hem de Medinelîler'i iyi tanıyor; her birini sosyal durumlarına göre eşleştiriyordu. Fakat bu, yine de geçici bir eşleştirmeydi, asıl eşleştirmeyi Allah Rasulü bizzat yapacaklar, muhacirle Ensar'ı kan kardeşliğinden de öte, dünya ve ahiret kardeşi, ebedi kardeş ilan edeceklerdi.

Mus'ab; Ammar, Habbab ve Bilal'i görünce mutlulukların en güzelini yaşadı. Fakat aralarında Süheyb'i göremeyince yüreğinde bir acı hissettiyse de, bir şey söylemedi. Çünkü tatsız bir haber duyarım endişesi düşmüştü bir an içine. Ammar, Habbab ve Bilal'i, üç Medineli müslümanla eşleştirdi.

Mekke'den gelen muhacirler, ensar kardeşlerinin sıcak ilgisinden hoşnuttular. Hele Medine'nin bir müslüman şehri olduğunu görmek, bugüne kadar çektikleri bütün sıkıntıları unutturmuştu. Birlikte Kur'an okuyabilmek, hep birlikte namaz kılabil-mek... Gözlerine inanamıyorlardı. Ne var ki Allah Rasulü burada değildi. Ondan haber alamamak ise bir müslüman için dayanılmaz bir üzüntüydü. Bir kısmı da Allah Rasulü'nü Mekke'de bırakıp gelmenin sancısını çekiyordu; ya başına bir şey gelirse? O zaman bu dünyanın ve yaşamının ne anlamı kalırdı ki!.. Üzüntüler dayanılmaz hale gelince de: “Allah, Rasul'ünü koruyacaktır,” diyerek kalplerini yatıştırıyorlardı.

Bilal, Habbab, Ammar ve Mus'ab'ın bir başka endişeleri daha vardı: Süheyb... Aradan iki gün geçtiği halde henüz ondan haber alamamışlardı.

Ã

Süheyb, hazırlıklarını tamamlayamadığı için yakın dostları Ammar, Habbab ve Bilal ile birlikte yola çıkamamıştı. Zaten topluca Mekke'den ayrılmaları da tehlikeli olabilirdi; müşrikler, Medine yoluna çıkan özellikle Mekkeli kabilelere mensup olmayan kimsesiz müslümanlara tuzaklar hazırlıyorlardı. Ammar, Habbab, Süheyb ve Bilal bunların en başında geliyorlardı. Bu yüzden müslümanların çoğu, Mekke'den gizlice ayrılıyorlar; dost ve akrabalarıyla yolda, genellikle de Medine yakınlarındaki köylerde buluşuyorlardı. Mekke'de müslümanlara huzur vermeyen müşrikler, bu kez de onların Mekke'den ayrılmalarını engelleme çabasındaydılar.

Gecenin ilerleyen saatlerinde Mekke'den ayrılan Süheyb, Mekke'den epeyce uzaklaşmıştı ki, yolu müşrikler tarafından kesildi. Çölün ortasında yapayalnız, müşriklerle karşı karşıyaydı. Hiç bir çıkış yolu yoktu; müşriklerin kapkaranlık bakışları, üzerindeydi. Kur'an'dan âyetler hatırlıyor; Allah'a sığınıyordu. Vekil olarak Allah kâfi değil miydi? Kalbi iman dolu, taş kalbli müşriklere baktı, baktı... Ne bir tereddüt, ne bir korku... Müşrikler önce şaşırıyorlar, sanki bir güç, ellerini tutuyordu Süheyb'e zarar veremesinler diye. Dediler:

“Yanındakileri bırak ve yoluna devam et!”

Süheyb, nesi var, nesi yoksa hepsini bıraktı ve yoluna devam etti. Müşrikler de onun bıraktıklarını alıp geri döndüler.

Süheyb, aç susuz günlerce yürüdü. Ayakları parçalandı, midesi günlerce yandı ve sonunda Mus’ab’a ulaştı. Ayakta duracak mecali kalmamıştı. Mus’ab, onu kucakladı; su ve yiyecek vererek kendine getirmeye çalıştı. Sonra da bizzat kendisi götürüp Sa’d bin Haysüme’nin evine yerleştirdi. Sa’d’ın evine varır varmaz yatağa düşen Süheyb, ateşler içinde ve kendini bilmez bir halde günlerce yattı. Mus’ab, Ammar, Habbab ve Bilal her gün ziyaretine vardılar, bir an önce sağlığına kavuşması için dua ettiler.

Ã

Allah Rasulü’nün Mekke’den ayrılacağını anlayan müşrikler, Darünnedve adını verdikleri karar meclisini topladılar. Ebu Cehil:

“Muhammed’i bu gece ortadan kaldıramazsak, yarın çok geç kalmış olabiliriz. Sonra bir gün gelir, o bizi ortadan kaldırır,” dedi.

Toplantıya katılan bütün müşrikler, aynı düşünceyi paylaşıyorlardı ama bunu kim yapabilirdi? Onun canına kasdedeni Haşimoğulları yaşatmazlardı.

O sırada Ebu Cehil'in aklına bir fikir geldi:

“Her kabileden bir kişi seçelim. Bu gece ay da yoktur. Seçilenler, Muhammed'in evine hep birlikte girsinler ve hep birlikte kılıçlarını ona indirsinler; böylece kimin kılıcıyla öldüğü anlaşılamayacağından Haşimoğulları, bütün kabilelere birden savaş açamazlar, mesele de kapanır gider.”

Bu fikir, benimsendi ve hemen her kabileden bir genç seçilerek Allah Rasulü'nün evine yollandı. Müşrikler, ellerini oğuşturarak evlerine çekildiler; artık bu işe bitti, gözüyle bakıyorlardı.

Yüce Allah, Rasul'üne müşriklerin kararını bildirdi. Bunun üzerine Allah Rasulü, yatağına yeğeni Ali'yi yatırarak, Ebu Bekir'e gitti. Ona, hicret izninin geldiğini ve hemen yola çıkmaları gerektiğini bildirdi. Allah Rasulü, yanına Ebu Bekir'i alarak, gecenin karanlığında yola çıktılar. Tan ağarana kadar durmaksızın yürüdüler. Ortalık

aydınlanırken de bir mağaraya sığındılar. Çünkü müşriklerin peşlerine düşeceklerini biliyorlardı.

Allah Rasulü'nün canına kasdetmek üzere gelenler, onun yatağında Ali'yi görünce şaşkına döndüler. Sabahleyin, Allah Rasulü'nün Ebu Bekir'le birlikte Mekke'den ayrıldığını öğrenen müşrikler, çılgına döndüler. Ebu Cehil ve diğer ileri gelen müşrikler, Allah Rasulü'nü ölü veya diri getirene büyük mükâfatlar vaad ettiler. Bunu duyanlar, onları yakalamak üzere yollara döküldüler. Öyle ki bir grup, iz sürerek, Allah Rasulü'yle Ebu Bekir'in saklandıkları mağaranın önüne kadar geldiler ve içeriye bakıp bakmama konusunda tartışmaya başladılar. Onların konuşmalarını duyan Ebu Bekir telaşlandı. Bu olayı insanlık tarihine bizzat Kur'an yazdı:

“Rasul, arkadaşı Ebu Bekir'e: ‘Üzülme Allah bizimlidir,’ diyordu; Allah da ona güven vermiş, görmediğiniz askerlerle onu desteklemiş, inkâr edenlerin sözünü alçaltmıştır. Ancak Allah'ın sözü yücedir. Allah güçlüdür, hakimdir.” (Tevbe, 40)

Müşrikler, mağaraya bakmadan oradan uzaklaştılar. Bundan böyle Ebu Bekir, Allah Rasulü'nün “mağara arkadaşı” adını aldı ve Allah, onun

adını Rasulü'yle birlikte andı Kitabında. Bir insan için bundan daha büyük şeref düşünülebilir miydi?

Allah Rasulü, Ebu Bekir'le birlikte binbir meşakkat ve çile içinde güzel bir temmuz sabahı, Medine'ye yakın bir belde olan Kuba'ya ulaştılar. Bunu haber alan Medineli ve Mekkeli bütün müslümanlar Kuba'ya akın ettiler.

Ve Allah Rasulü, Allah'ın mirac gecesi vaad ettiği devletin eşiğine gelip durmuşlardı. Yediden yetmişe bütün müslüman-ların dudaklarında bir neşide:

“Dolunay doğdu üzerimize

Veda tepesinin sırtlarından

Şükretmek vacip oldu bize

Onun Allah'a bizi davetinden

Ey bize gönderilen Rasul

İtaat olunan emirle geldin bize”

Müslümanların yaşadığı sevinci, kelimelerin anlatması ne mümkün?.. Dağlar, taşlar, çöller, kurtlar, kuşlar; canlı cansız her şey müslümanların sevincine ortaktı. Mus'ab, Ammar, Habbab, Bilal hep oradaydılar, bir büyük sevinci yaşıyorlardı. Fakat Süheyb, hâla hasta yatağından kalkamamıştı; can dostların yüreğinde düğümleli duran işte bu acıydı.

Allah Rasulü, Kuba'da bir mescit yapmaya karar verdiler. Böylece devletin kapısını yapacaklar ve bu kutsal kapıdan şehre, yani Medine'ye gireceklerdi. Yesrib'in adı, artık Medine olacaktı; medine, şehir demektir. Medine, bu adı alan ilk şehir oluyordu. Bugünden itibaren bütün şehirler bu adla anılacaktı.

Allah Rasulü başta olmak üzere bütün müslümanlar, canla başla çalıştılar ve mescidin yapımını bitirdiler. Günlerden Cuma idi, İslam'ın ilk mescidi tamamlanmış ve açılışa hazırды. Kutsal cuma saatinde, Allah Rasulü “ta ilk günden temeli takva üzerine kurulan” (Tevbe,108) Kuba mescidini ibadete açtılar. Müslümanlar, bizzat kendi elleriyle yaptıkları ilk ibadethaneye sahip olmanın heyecanıyla, Allah Rasulü'nün etrafında sımsıkı kenetlenmiş olarak içeri girdiler.

Allah Rasulü, ashabının karşısına çıkıp ilk hutbelerini okudular. Bu, İslam devletine giden yolda ilk bildiriydi. Rasul buyuruyorlardı ki:

“Müslüman, müslümanların, elinden ve dilinden selamette oldukları kimsedir...”

Yüce Rasul, müslüman bir devletin en önemli kuralını işte bu sözleriyle ortaya koyuyor; insana, insan olma haysiyetini verecek gerçek sistemin ne olduğunu bildiriyordu. Onu dinleyen Mekkeli ve Medineli bütün müslümanlar bunun farkındaydılar. Önlerinde açılan kapıdan, insanlığı kurtaracak olan devletlerini görür gibiydiler.

Namazdan sonra yanına Ebu Bekir’i alan Allah Rasulü, ashabını gözden geçirmek üzere onların aralarında gezinmeye başladı. Mekke ve Medine’nin bütün müslümanları oradaydı; küçüklü büyüklü gruplar halinde aralarında sohbet ediyorlar ve Allah Rasulü’nün yanlarına gelmesini heyecanla bekliyorlardı. Rasulullah, ashabının gözlerindeki sevince bakarak Allah’a hamd ediyordu. Bir taraftan da gözlerini, ashabı üzerinde gezdirerek birisini arar gibi bir hali sezdiriyordu. Fakat kimse bir şey sormaya cesaret edemiyordu. Allah Rasulü’nün sık sık Ammar, Habbab ve Bilal’in bulundukları tarafa baktığını

gören Ömer, onun kimi aradığını hissetti ve şöyle dedi:

‘‘Ya Rasul’ellah! Süheyb’i göremiyorum, acaba ne oldu?’’

Bu sırada Mus’ab, beline bir koyun postu dolamış, yarı çıplak çıkageldi. Onu gören müslümanlar, utanarak başlarını öne eğdiler. Mus’ab, Allah Rasulü’nün önüne gelip selam verdi, sonra da Ammar, Habbab ve Bilal’in bulunduğu tarafa yürüdü. O zaman Allah Rasulü şöyle dedi:

‘‘Allah’ın kalbini nurlandırdığı şu adama bakın! Vaktiyle ben onu, üzerinde iki yüz dirheme alınmış bir elbiseyle görmüştüm. Ebeveyni de ona en iyi şeyleri giydirir ve yedirirdi. Bir dediği iki edilmezdi. Fakat Allah ve Rasul’üne olan sevgisi, onu bu vaziyete düşürdü. Kureyş gençleri içinde bunun gibi rahat yaşayanı yoktu... İleride bir takım hadiseler olacak; Allah, size Fars ve Rum ülkelerinin fethini müyesser kılacak. O zaman siz çok zenginleşeceksiniz. Öyle ki, sabah ayrı, akşam ayrı elbiseler giyeceksiniz. Sabah ve akşam en güzel yemekler yiyeceksiniz.’’

Allah Rasulü'nün çevresinde onu dinlemekte olan müslümanlar sordular:

“Ey Allah'ın Rasulü! Bizim için bugün mü daha hayırlıdır, yoksa o gün mü?”

“Bugün sizin için daha hayırlıdır. Eğer dünya malı hakkında benim bildiklerimi bilseydiniz, onu istemekten vaz geçerdiniz.”

Allah Rasulü'nün bu sözleri üzerine, oradakiler, Mus'ab'a imrenerek baktılar. Rasul'ün övgüsüne layık olmaktan daha güzel ne olabilirdi?..

Allah Rasulü; Mus'ab, Ammar, Habbab ve Bilal'in bulundukları tarafa yürüdüler. Onlar, Rasul'ün yanlarına geldiğini görünce gözleri ışıltılı sevinçle parlayarak baktılar. Allah Rasulü, onlara Süheyb'i sordu ve 'Rumi' diye sordu; gözleri bütün bir Rum diyarını görür gibi bakıyordu... O an hepsinin kalbi sancıdı ve Mus'ab anlattı Süheyb'in başına gelenleri. O, şimdi Sa'd bin Haysüme'nin evince ateşler içinde yatıyordu. Yoksa onun burada olmaması düşünülebilir miydi? O zaman Allah Rasulü, Süheyb'in şifa bulması için dua buyurdular. Ammar, Habbab, Bilal ve Mus'ab büyük sevinç

içinde... Allah Rasulü dua eder de Süheyb sıhhat bulmaz mıydı?

Ã

Allah Rasulü, ashabıyla birlikte Medine'ye hareket ettiler. Bir büyük yürüyüşü bu; devlete yürüyüş, insanlık tarihinin en önemli yürüyüşü ve tarihin dönüm noktası...

Ammar, Habbab ve Bilal, Medine'ye döner dönmez hemen Sa'd bin Haysüme'nin evine koştular. Onları gören Süheyb, yatağında doğrulup oturdu. Onlar da onu sevinçle kucakladılar; işte Allah Rasulü'nün duası ve bereketi... Artık bütün sıkıntılar geride kalmıştı. Aydınlık ve mutlu günler başlıyordu.

Allah Rasulü, Medine'ye vardıklarında Ebu Eyyüb Ensarî'nin evine indiler. Burası, orta halli bir ailenin eviydi. Her Medineli müslüman, Rasulü misafir edebilme şerefini kazanmak arzusuyla çırpınıyordu. Allah Rasulü, devesi nereye giderse orada konaklayacağını ifade ederek, bütün müslümanların gönlünü aldı. Deve ise gidip Ebu Eyyüb'un evinin önünde durdu. Böylece Allah Rasulü'nü misafir etme şerefi ona nasip oldu. Rasul, bir süre istirahat ettikten sonra

bütün müslümanların toplanmasını istedi. İşte bu toplantıda, Muhacir ve Ensar kardeşliği, bizzat Allah Rasulü tarafından temellendirildi. Burada Ammar, Huzeyfe bin Yeman ile; Habbab, bir zamanlar Temim kölesi olan Harraş ile; Bilal, Ebu Ruveyha ile kardeş oldular. Süheyb henüz tam iyileşemediği için toplantıya gelememişti. Allah Rasulü, onu da Haris bin Same ile kardeş yaptı. Habbab, bu kardeşlikte kavmini bulmuştu, çünkü onun kardeşliği Temim'dendi. Bu eşleştirmede Allah Rasulü'nün en büyük yardımcısı Mus'ab idi, çünkü o, hem Mekkeliler'i hem de Medineliler'i tanıyordu.

Medineliler, Mekkeli kardeşleriyle her şeylerini paylaştılar. Bu, öyle bir kardeşlikti ki, kan kardeşliği bunun yanında hiç kalırdı. Öyle ki, Medineli müslümanlar, ellerindeki bir lokmayı bile Mekkeli kardeşlerine veriyorlar, kendileri aç kalmayı tercih ediyorlardı. Bunu da kardeşlerine sezdirmemek için gayret sarf ediyorlardı.

Haris bin Same, hemen Sa'd'ın evine koştu kardeşi Süheyb'i almak üzere. Fakat Süheyb henüz tam sıhhat bulamamıştı. Saat, bunu bahane ederek, Süheyb'in birkaç gün daha evinde kalmasını sağladı. Bu hadise bile ensar ile

muhaçir arasındaki sevginin derecesini göstermeye kâfidir.

Süheyb, kısa zamanda iyileşti. Sa'd istemeye istemeye onu Haris'e teslim etti. Ondan ayrılmamak için neredeyse biraz daha iyileşmemesi için dua edecekti Sa'd..

Bir gün Süheyb, Ebu Bekir'in de bulunduğı bir mecliste, hicretini Allah Rasulü'ne anlattı. Rasul, onu gülümseyerek dinledi ve şöyle dedi:

“Ey Süheyb, bu alış veriştten en kârlı çıkan sensin!..”

Yüce Rasul şu âyeti okudu:

“İnsanlar arasında, Allah'ın rızasını kazanmak için canını verenler vardır. Allah, kullarına karşı çok şefkâtlidir.”

(Bakara, 207)

Süheyb, sırf Allah rızasını kazanmak için canını ortaya koymuştu, sonra da her şeyini vererek canını satın almıştı. Allah da, onun hakkında âyet indirerek ondan ve onun şahsında onun gibi olacıklardan razı olduğunu bildirmişti. Daha önce Ammar hakkında da bir âyet inerek, onun

şahsında darda kalanlara ruhsat izni verilmişti. Böylece İslam'ın bu ilk çilekeşleri, daha bu dünyada ilâhî müjdeyi almışlardı. Bundan daha büyük bahtiyarlık, bundan öte bir zenginlik olabilir miydi? Bu, dünya ve ahirette kurtuluş müjdesiydi...

Ã

PEYGAMBER MESCİDİ

Medine'ye geldiklerinde Allah Rasulü'nün bindiği deve Ebu Eyyü'un evinden önce, hemen onun yakınında bulunan boş bir arsada çökerek biraz kalmıştı. Ebu Bekir bu arsayı satın aldı. Allah Rasulü de burada bir mescit yapılmasını uygun buldu. Bunun üzerine mescidin yapımına derhal başlandı. Bütün müslümanlar, mescidin tamamlanması için canla başla çalışıyorlardı. Hele Allah Rasulü'nün herkesten daha çok gayret içinde olduğunu gördükçe, müslümanlar daha bir şevke geliyorlardı. Mescidin bitmesiyle, hem ibadet yerleri olacak, hem de sıkıntılarını birbirleriyle paylaşabilmek için toplantı mekânları olacaktı. En önemlisi de Ebu Eyyüb'ün evinde misafir olan Allah Rasulü, kendi evine kavuşacaktı. Bu da hem Rasulüllah'ı hem de müslümanları rahatlatacaktı.

Peygamber Mescidi'nin yapımında biri vardı ki, dikkatleri üzerinde topluyordu. Herkes bir taş getirirken, o, iki tane yükleniyordu; herkes bir sefer yaparken, o, iki yapıyordu. Hatta istirahat saatlerinde bile çalışma içindeydi. Bu, Ammar'dı,

Sümeyye ile Yasir'in oğlu Ammar. Ammar, çalışırken şu mısraları terennüm ediyordu:

“Allah Rasulü çalışırken bize yakışmaz oturmak

Yanlıştır bu, gerekir bize daha fazla çalışmak..”

Ammar, hem çalışması, hem de neşesiyle bütün müslü-manları çalışmaya özendiriyordu.

Ammar'ın söylediği mısraları hepsi de tekrar ediyorlardı. Çalışırken yapılan terennüm, çalışmanın verdiği usancı ortadan kaldırıyordu. Allah Rasulü, Ammar'ın neşesini ve azmini görerek şöyle diyordu:

“Allah'ım! Gerçek hayat ahiret hayatıdır. Muhacirlere ve Ensar'a sen acı!”

Rasul'ün duasını duyan müslümanlar, onun sözlerini tekrarlayarak, daha bir gayrete geliyorlardı. Bütün bunlar, muhacirler ile ensar arrassındaki kardeşliği bir kat daha pekiştiriyor, aralarındaki bağları daha bir sağlamlaştırıyordu.

Üzerinde kıymetli elbiseler olan bazı müslümanlar, elbiselerini tozdan sakınıyorlar, bu da onların biraz yavaştan almalarına neden

oluyordu. Bunu gören Ammar, şu mısraları terennüm ediyordu:

“Mescitleri onaran

Taş taşıyıp çalışan

Olur mu hiç onunla eşit

İşin kolayına kaçan”

Ammar’ın tatlı tatlı terennüm ettiği bu sözlerden bazı müslümanlar alındılar. Hatta aralarında söylenmeye bile başladılar. Bir kısmı da şaka yollu şöyle dedi:

“Ey Sümeyye oğlu! Bugün söylediklerini duyduk. Bunu bir daha söylersen vallahi şu sopa ile burnunu kırarız...”

Ammar, üzgün ve kırılgan Allah Rasulü’ne vardı ve durumu anlattı. Bunun üzerine Allah Rasulü, Ammar’a laf atanların yanına vardılar ve şöyle buyurdular:

“Bazı kimselerle Ammar’ın arasında ne var?”

Hepsi de gözlerini yere indirdiler. Rasul devam etti:

“Ammar, onları cennete çağırıyor, onlarsa Ammar’ı ateşe çağırıyorlar. Bilmiş olun ki Ammar, benim gözbebeğimdir.”

Ammar’a söylenenler, Allah Rasulü’nün sözlerini duyunca, ağlayarak ondan özür dilediler. Gönlünü almak için ellerinden geleni yaptılar. Bunun üzerine Ammar, tekrar eski neşesini buldu ve canla başla işe koyuldu.

Allah Rasulü, bir süre sonra Ammar’ın yanına geldi. Onun üzerindeki tozları silkeledi. Başını ve sırtını okşadı. Bir süre sabit bir noktaya baktı ve şöyle dedi:

“Vah Ammar vah! Ammar, azgın bir topluluk tarafından öldürülecektir!..”

Rasul’ün sözleri, müslümanları hem üzdü, hem sevindirdi. Ammar’ın öldürüleceğine üzülmürlerken, şehit olacağına seviniyorlardı. Can dostları Habbab, Süheyb, Bilal ve Mus’ab ise Ammar’a imrenerek bakıyorlardı; annesini ve babasını bu dinin ilk şehitleri olarak Mekke

toprağına veren Ammar, gerçek ve ebedi hayatta onlardan geri kalmayacaktı.

Ammar çok sevinçliydi; ileride o da tıpkı ebeveyni gibi şehitlik şerbetini içecek, makamların en yücesine erecek ve anne babasına öyle kavuşacaktı. Bu müjde, onun için müjdelerin en büyüğüdü...

Peygamber Mescidi'nin yapımı tamamlandı. Şimdi müslü-manların topluca ibadet edebilecekleri, meselelerini konuşabilecekleri bir mekânları vardı. Burada Allah Rasulü için de birkaç oda yapılmıştı. Böylece müslümanlar, Peygamberleriyle günün beş vaktinde bir araya gelip sohbet edebileceklerdi. Fakat ortada bir mesele vardı: Medine'nin neredeyse tamamı müslüman olmuştu. İnsanları, namaz vakitlerinde mescide davet etmek ve vaktin girdiğini duyurmak için bir yol gerekti. Bugüne kadar, Allah Rasulü, namaz vakitlerinde çevresinde bulunanlara namazlarını kıldırırdı. Mescidin tamamlanmasıyla bunun da bir düzene konması gerekirdi; Allah, mirac gecesi devletle birlikte beş vakit namazı da müslümanlara hediye etmişti. Namaz, zamanın tasarrufu ve devletin temeliydi.

Allah Rasulü, namaz vakitlerinin duyurulmasında izlenecek yöntemi danışmak üzere ashabını topladı. Herkes bir fikir ortaya atıyordu. Kimisi, ateş yakalım dedi, kimisi çan çalalım, kimisi de boru öttürelim, dedi. Allah Rasulü, bunları uygun bulmadı. Çünkü ateş mecusilerin, çan hıristiyanların, boru ise yahudilerin çağrı usulüydü. Müslümanların bunların ötesinde bir çağrı usulü olmalıydı. Bu çağrı, İslam'ın esaslarına da uygun düşmeliydi. Hatta çağrıyı dinleyenler, müslümanlığın ne olduğunu da öğrenmeliydiler. Toplantıda bir neticeye varılamadı ve yatsı namazından sonra herkes evine gitti.

Gece, aldığı bir vahiy üzerine Allah Rasulü, Bilal'i çağırdı ve ona ezanı öğretti. Bilal, sabah namazında ezan okuyabilme heyecanıyla gözünü hiç kırpmadan bekledi. Şafakla birlikte de hemen Mescidin damına çıkıp ezan okumaya başladı.

“Allah'ü Ekber, Allah'ü Ekber...”

Medine, ilk kez duyduğu bu sesle ürperdi ve seher vaktine uyandı. Ammar, Mus'ab, Süheyb ve Habbab, çile arkadaşları ve can dostları Bilal'in sesiyle dolan Medine seherine büyük bir heyecan ve sevinçle uyandılar. Onlar için ne büyük

saadetti ki, müslümanları namaza çağırma görevi Bilal'e verilmişti. Evet, Bilal'di bütün dünyayı Allah'ın huzuruna çağıran. Sesi de ne kadar etkileyiciydi; bütün kâinat ürperiyordu.

Billal'in sesini duyan müslümanlar, hiç vakit kaybetmeden mescitte toplandılar. Birçokları, Bilal'in okuduğu ezanın aynısını rüyalarında duymuşlardı. Heyecanla bunu Allah Rasulü'ne anlatıyorlardı. Yüce Rasul, ashabının bu durumundan çok mutlu olmuştu. Kendisine böyle bir ashab lütfettiği için Allah'a hamd ediyordu. Ashabı için Allah'a dua edip mağfiret diliyordu.

Bilal, Allah Rasulü'nün müezzini olmuştu. Bundan daha büyük rütbe olabilir miydi? Bilal'in ezanını dinleyenler, kendilerinden geçip ulviliklere kanatlanıyorlar ve bu an, hiç bitmesin istiyorlardı. Ammar, Süheyb, Habbab ve Mus'ab, her namaz vakti Bilal'i daha yakından dinleyebilmek için önceden Mescide geliyorlardı. Bilal ezana başlayınca kalpleri ürperiyor, ruhları diyardan diyara dolaşıyordu: Medine'den Yemen'e, Temim'e, Habeş'e, Musul'a, Türkistan'a dalga dalga yayılıyordu Bilal'in sesi. Arap, Fars, Türkmen, siyah, beyaz bütün insanlar, Bilal'in sesini bir gün duyabilme heyecanıyla

bekliyorlardı; Ammar, Habbab, Süheyb, Mus'ab bunu açık ve seçik görüyorlardı.

Ã

Müslümanlık, Arap yarımadasında hızla yayılıyordu. Medine çevresindeki kabileler, heyetler göndererek, Allah Rasu-lü'nden İslam'ı öğretecek kimseler istiyorlardı. Rasul de onlara öğreticiler gönderiyordu. İlk Kur'an öğreticisi olan Habbab, bir gün sıranın Temimliler'e de geleceği inancıyla heyecanlanıyordu.

Ã

BİLAL EVLENİYOR

Özellikle yeni müslüman olan Medine çevresindeki Araplar, kızlarını, İslam'ı daha iyi bilen ve herkes tarafından sevilen kişilerle evlendirmek istiyorlardı. Bunun için sık sık Allah Rasulü'ne müracaat ederlerdi. Bir gün, işte böyle bir takım Araplar geldiler ve Allah Rasulü'ne, kızlarını, tavsiye edeceği biriyle evlendirmek istediklerini söylediler. Allah Rasulü, hiç duraksamadan şöyle dedi:

“Bilal ile nasılsınız?”

Gelenler, başlarını öne eğdiler ve hiç bir şey söylemeden huzurdan ayrıldılar. Ertesi gün, öğle namazından sonra yine Rasulüllah'ın huzuruna varıp, kızlarının evlendirilmesi meselesini açtılar. Rasul tekrar buyurdu:

“Bilal ile nasılsınız?”

Yine başlarını önlerine eğdiler ve bir şey söylemeden gittiler. İçlerinde hâla cehaletin sembolü asabiyet duygusu vardı. Bu da İslam'ı henüz yeterince hazmedememelerinden ileri geliyordu. Bilal'in gözlerindeki Habeşistan'ı ve ötesini görmeleri mümkün değildi. Onların gözünde Bilal, siyahi bir köleydi.

İki gün sonra aynı kişiler tekrar geldiler ve Rasulüllah'tan kızlarına bir damat tavsiyesi istediler. Yüce Rasul, hiç duraksamadan ve biraz da sitemle buyurdu:

“Bilal ile nasılsınız? Cennetlik bir adamla nasılsınız?..”

Allah Rasulü'nün bu sözleri karşısında biraz da utanarak huzurdan ayrıldılar. Rasul'ün cennetlik olduğunu açıkça ifade ettiği bir insan... Daha önce tereddüt içindeydiler, şimdi ise çekinceye

düştüler; ya Bilal teklifi reddederse?... Fakat ona gitmek zorundaydılar, bu, Rasul emriydi artık. Ve sıkıntılar içinde Bilal'e vardılar; kızlarını teklif ettiler. Bilal, başını öne eğdi:

“Ben Habeşli bir siyahiyim; daha dün bir köleydim...” dedi.

Gelenler, birbirlerine baktılar; Koskoca Peygamber'in övdüğü bir insanın bu alçak gönüllülüğü onları hayrete düşürmüştü. İçlerinde hâla alevlenip duran asabiyet duygusundan utandılar. Bilal'in karşısında ezilip büzülerek dediler:

“Bizi, Allah Rasulü gönderdi. Biz, onun razı olduğundan razıyız.”

Bilal'in gözleri doldu, Allah'a hamdetti. İçi sevinç doluydu, gözleri yaş... Kâinatın Efendisi, insanların yanında onu methetmişti; şimdi onun övgüsüne nasıl lâıık olabilecekti? Bilal'in karşındakiler, tekliflerine henüz olumlu bir cevap alamamanın sıkıntısını yaşıyorlardı. Bilal, gelenlere baktı ve tekliflerini kabul etti. Onlar da memnun ve mutlu ayrıldılar.

Allah Rasulü, müezzini Bilal'i, müslüman bir Arap kızıyla evlendirdi. Bilal'in evlenmesi, can dostları Ammar, Habbab, Süheyb ve Mus'ab'ı çok sevindirdi. Onun mürüvvetini, kendi mürüvvetleri saydılar.

Ã

Habbab, ilk Kur'an öğreticisiydi; Mus'ab da Medineliler'in ilk Kur'an öğreticisi... Bu iki can dost, şimdi hiç yorulmadan gece gündüz müslümanların evlerini tek tek dolaşarak, onlara Kur'an öğretiyorlardı. Mus'ab ile Habbab, aynı zamanda en iyi Kur'an okurları ve en iyi Kur'an hâfızlarıydılar. Kur'an konusundaki bütün müşküllerini, müslümanlar, onlara danışıyorlardı. Onların Kur'an okuyuşlarını dinlemek için de can atıyorlardı.

Bilal'i kendisine müezzin edinerek iltifatların en büyüğünü yapmış olan Rasul, Habbab ile Mus'ab'ı da Kur'an öğreticisi olarak tayin ederek onurlandırmıştı. Ammar ile Süheyb, dostlarının başarılarını gördükçe daha bir seviniyorlar, güçleniyorlar ve kendilerini daha bir Medineli hissediyorlardı. Medine ise onları, gözbebeği gibi koruyor, şefkatle kucaklıyordu. Allah Rasulü dememiş miydi ki: “Ammar gözbebeğimdir,”

diye. Onlar Şimdi Bilal'in ezanında, Mus'ab ile Habbab'ın Kur'an okuyan billur sesinde, on sekiz bin âlemi her an dolaşıyorlardı kanatlanan ruhlarının ardınca...

Medine, İslam'ın merkezi olmuştu. Müslümanlar arasında ayrıcalık ve üstünlük yoktu. Ne yerlinin yabancıya, ne yabancının yerliye üstünlüğü vardı; ne de Arabın Arap olmayanlara... Bu öyle bir toplumdur ki, insanlık hayal bile edemezdi bu kardeşliği ve gelecekteki bütün müslüman milletlerin temsilcileri de bu toplumda yerlerini almışlardı. Allah, bu toplumu, Rasulü aracılığıyla düzenliyor ve bir büyük devlete hazırlıyordu. Şehir devletinden cihan devletine açılıyordu yollar; ulus devletten ümmete aralanıyordu bütün kapılar. Bundan böyle, kıyamete kadar gelecek nesiller, bu toplumu örnek edinecekler ve hayatlarını ona göre düzenleme idealiyle yaşayamaya çalışacaklardı.

Ã

İKİNCİ BÖLÜM

DEVLETE YÜRÜYÜŞ

DEVLET

Allah'ın, Rasul'üne, huzuruna çağırarak bizzat vadettiği İslam Devleti, Peygamber Mescidi'yle birlikte teşkilatlanmaya başladı. Beş vakit namazla, zamanı tasarruf etmesini ve düzeni öğrenen müslümanlar, temelleri Allah Rasulü tarafından atılmasıyla başlayan devleti hemen kavradılar ve her bir müslümanın bu devletin en önemli uzvu olduğunu fark ettiler. Bunların en başında da Ammar, Bilal, Süheyb geliyordu. Müslümanların devlet bilincine ermesiyle birlikte, Medine merkezli devlet, kendini çevrede hissettirmeye başladı. Allah Rasulü, özellikle Mekke'li müşriklerin hareketlerini yakından takip etmek maksadıyla, geceleri etrafa seriyyeler çıkarmaya başladı. Bunlar, çevrede olup bitenleri öğrenmekle görevli küçük askeri birliklerdi yani bir bakıma keşif kollarıydı. Araplar, böyle bir şeyi ilk defa görüyorlardı. Bütün müslümanlar, bu devletin askeriydiler. Rasul, bununla da yetinmeyerek, Medine'nin çevresindeki Yahudi ve Arap kabileleriyle de anlaşmalar yaptı. Bu

sözlü anlaşmalar, bir yazılı anlaşmada bütünleştirilerek, Mekkeli ve Medineli müslümlar ile çevredeki Yahudi kabileleri tarafından imzalandı. Böylece Arabistan’da ilk kez böyle bir anlaşma imzalanmış oldu. Bu bir bakıma saldırmazlık paktıydı. Bu anlaşma, kurulan devletin gelecek yüzyıllara taşınmasıydı.

Medine’de kurulan İslam devletinin ayak seslerini duyan Mekke Müşrikleri, telaşa kapıldılar. Bu kez çevre kabileleri de tahrik ederek, büyük bir güç toplayıp Medine’ye saldırmak istiyorlardı. Niyetleri de Allah Rasulü başta olmak üzere, müslümanları ortadan kaldırmaktı. Öte yandan, Allah Rasulü’nün etrafa çıkardığı müfrezelerin Mekke-Suriye yolunu kontrol etmesi de müşrikleri ürküttü. Bu yolun müslümanların kontrolüne girmesi demek, Kureyş’in açlığa mahkum olması demekti. Hele Allah Rasulü’nün, Medine çevresindeki Yahudi kabileleriyle anlaşma imzalaması, Kureyş’i iyice çıldırttı.

Kureyş, varını yoğunu ortaya koydu, çevredeki müşrik kabilelerinin de katkısıyla bin kişilik bir ordu hazırladı. Bu ordunun Medine üzerine yürüdüğü haberi, Medine’ye ulaştığında, müslümanlar derhal Mescitte toplandılar. Herkes, Allah Rasulü’nün tavrını ve belirleyeceği

stratejiyi bekliyordu. Devlet kurulmuş, anlaşmalar yapılmış, etrafa zaman zaman müfrezeler gönderilmeye başlanmıştı ama, henüz müşriklerle savaşma izni verilmemişti. Halbuki şu an, bir savaşla karşı karşıyaydılar. Allah Rasulü, öğle namazını kıldırdı ve namazdan sonra sohbet etmek üzere ashabıyla oturdu. Nefesler tutulmuş, herkes Rasul’e bakıyordu.

Allah Rasulü, merhamet dolu bakışlarını ashabı üzerinde gezdirdikten sonra okudu:

“Zulme uğratılarak kendilerine savaş açılan kimselerin karşı koyup savaşmalarına izin verilmiştir. Allah, onlara yardım etmeye elbette kadirdir.”
(Hac, 39)

“Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın.”
(Bakara, 190)

Müslümanlar, Allah Rasulü’nden duydukları bu yeni âyetler üzerine rahat bir nefes aldılar. Evet, Allah, kendilerine cihat izni vermişti. Fakat bu izin, tamamıyla savunma savaşı izniydi. Durup dururken birilerine saldırmaya asla izin yoktu. Şimdi Mekke müşrikleri büyük bir orduyla üzerlerine geliyorlardı. Allah’ın izniyle küfre

karşı duracaklar ve kendilerini savunacaklardı. Ammar, Süheyb, Habab ve Bilal’de sevinç gözyaşları... Bugüne kadar karşılarında bir tek söz bile söyleyemedikleri müşriklere karşı, ellerinde kılıçlarıyla savaşıyorlardı. Bundan daha büyük mutluluk olabilir miydi? İçlerinde intikam duygusu kesinlikle yoktu; sadece savunma hakları olacağı için seviniyorlardı.

Allah Rasulü’nün çağrısı üzerine hemen üç yüz kişilik bir ordu hazırlandı. Bu ordunun en heyecanlıları, en çok zulme uğramış olan Ammar ve arkadaşlarıydı. Onlarda korku değil ümit vardı. Müslümanlar, kişisel hırsları için değil, Allah ve Rasulü için savaştıkları taktirde “Allah, onlara elbette yardım etmeye kadirdir.” Allah’ın yardımından daha büyük ne olabilirdi? Allah’ın yardımını oldukça, değil Kureyş, isterse bütün dünya çıksındı karşılarına...

İslam ordusu 624 yılının serin bir mart sabahında Medine’den yola çıktı. Bütün Medine ayaktaydı; savaşa gitmeye gücü olmayanlar, dualarıyla ve yürekleriyle orduya katılıyorlardı. Aslında Rasul izin verseydi, çocuk, kadın, ihtiyar, sakat, hasta... kim varsa yürüyecekti küfre karşı.

Muhacirlerin beyaz sancağı, Mus'ab'ın elindeydi; sulh zamanının Kur'an öğreticisi ve İslam tebliğcisi, seferde sancaktar olmuştu. Ammar, Süheyb, Habbab ve Bilal can dostları Mus'ab'ın sancağına bakarak, ellerinde kılıçları ve kalkanlarıyla, kendilerine en ağır işkenceleri yapanlara karşı yürüyorlardı; Mekke ve Medineliler'in yanı sıra Yemen'in, Musul'un, Habeş'in, Türkistan'ın... çocukları da yürüyorlardı. Mus'ab'ın taşıdığı herhangi bir kavmin sancağı değildi, milletlerin sancağıydı; yürüyen herhangi bir topluluk değildi, koca bir ümmetti. Yürüyen yalnızca görünen insanlar değildi, ruhlardı, meleklerdi... Ammar görüyordu şehit anne ve babasının ufkun ötesinden kendisine baktıklarını. Yürüyen Allah'ın ordusuydu.

Ve bu ordu, İslam'ın ilk ordusuydu. Onun zaferi, insanlığı kurtaracak; hezimetini ise insanlığın felaketi olacaktı. Yerlerdekilere ve göklerdekilere büyük bir heyecan içinde Peygamber ordusunun yürüyüşüne bakıyorlardı.

Bedir dağının eteklerine varıldığında, müşrik ordusu görüldü. İslam ordusu, tertibat almak üzere durdu. Allah Rasulü, ötelerdeki ihtişamlı müşrik ordusuna baktı, kalplerindeki imanla coşmuş, silah ve sayıca zayıf İslam ordusuna baktı ve

sonra ellerini açıp dua etti: “Ya Rabbi!.. Bana vadettiğin yardımını bugün lutfet!.. Ya Rab!.. Bu bir avuç muvahhid bugün telef olursa, yeryüzünde sana ibadet edecek kimse kalmayacaktır!..”

Müslümanların kondukları ve ordugâh kurdukları mevki kumluktu. Su kuyularının bulundukları yerler, daha önceden müşrikler tarafından tutulmuştu. Bu durum bazılarını endişelendirmekteydi, ama hepsinin de Allah’ın yardımına inançları tamdı. Gece yarısı, Allah’ın vadettiği yardım görülmeye başladı: Bardaktan boşanırcasına yağın yağmur, kumları sertleştirdi ve her tarafı suyla doldurdu. Müslümanlar, güzel ve tertemiz bir cuma sabahına uyandılar. Bütün yorgunluklarını atmışlar, bütün korkulardan emin olmuşlar, bütün endişelerden uzaklaşmışlardı.

Ve yağmur sonrasının tazeliğini yaşayan cuma sabahı, iki ordu karşı karşıya geldi. Gökler ve yer ayaktaydı. Bu iki ordu, bugüne kadar görülenlerden çok farklıydı; kardeşler, dayılar, amcalar, yeğenler, hatta babalar ve oğullar karşı karşıyaydılar!..

İslam’la küfrün ilk savaşı başladı!..

Müşriklerin ellerinde bir zamanlar Habbab'ın yaptığı kılıçların bulunması, onun yüreğini sızlatıyordu. Şimdi bu kılıçlar, müslüman kardeşlerine karşı kullanılacaktı. Onun sıkıntısını gören Ammar ve Bilal, o kılıçların müslümanlara zarar veremeyeceğini, müşrik ordusunun kısa sürede dağılacağını söylüyorlardı. Bu, Habbab'ı biraz ferahlatıyordu. Süheyb, iyi bir ok atıcısıydı. Çarpışmalar başlar başlamaz, oklarını büyük bir dikkat ve ustalıklarla müşrikler üzerine yağdırmaya başladı. Oklar, sanki görünmez bir güç tarafından yönlendiriliyor ve hedeflerinden hiç şaşmıyordu. Süheyb ve diğer okçuların ok yağmuru karşısında sarsılan müşrik ordusuna, müslümanlar, bütün güçleriyle hücum ettiler. Müşrikler daha fazla direnemediler, çözüldüler ve dağılmaya yüz tutular.

Ammar, Habbab ve Bilal... en ön safta müşriklerle çarpşıyorlardı. Bu sırada Bilal, Mekke'de kendisine her türlü zulmü yapan, inanılmaz işkencelerle acı çektiren Ümeyye bin Halef'i gördü. Görür görmez de bir feryat koparıp üzerine atıldı:

“İşte küfrün başı budur!..” diye haykırıyordu Bilal.

Bilal'in sesini duyan müslümanlar, hemen Ümeyye'nin etrafını sardılar ve onu esir ettiler. Şimdi Ümeyye, Medineli bir sahabinin esiriydi.

“Küfrün başı budur!...” diye haykırdı Bilal tekrar. “O kurtulursa, ben kurtulmuş sayılmam!...”

“Ey Bilal! O benim esirimdir...” dedi Ümeyye'yi tutan sahabi.

“Ey Allah Rasulü'nün yardımcıları!...” dedi Bilal. “Ey ensar kardeşlerim!.. Bu adam küfrün başı Ümeyye bin Halef'tir. O kurtulursa, ben kurtulmam!...”

Bilal'in sesini duyan Ammar ile Habbab hemen oraya geldiler. İşte Ümeyye, Bilal'in kılıcıyla yaralanmış ve bir sahabinin elinde kıvranıyordu. Müşrik ordusunun bozulması üzerine okçularla beraber olan Süheyb de kılıcıyla düşman saflarına dalmıştı. Bilal'in bulunduğu tarafa doğru o da koştu. Ümeyye'yi tutan sahabi, eline bir pislik bulaşmışcasına itti onu. Bilal, hemen sıçradı ve ayağını Ümeyye'nin göğsüne koydu, kılıcını da gırtlığına dayadı.

‘‘Ey Ümeyye!.. Ateşe, ateşe!..’’ diye bağıırıyordu Bilal.

Bilal’e gece gündüz işkence eden Ümeyye’nin, Bilal’in ayakları altında sürünerek cehennem çukuruna yuvarlanmasını gören Ammar, Habbab, Süheyb sevinç gözyaşlarıyla Allah’a hamd ediyorlardı.

Müşrikler bütün ağırlıklarını ve hatta ölülerini bile savaş meydanında bırakıp kaçmışlardı. Allah Rasulü, ashabıyla beraber savaş alanını geziyorlardı. Müşrik ölüleri arasında, Ebu Cehil’in de ölüsünü gördü. Ona acıyarak baktı; hırsın ve asabiyetin kurbanı olan bu adam, kıyamete kadar küfrün ve cehaletin sembolü olarak anılacaktı. İşte kâfirlerin vefası bu kadardı, liderlerinin cesedini bile bırakıp gitmişlerdi arkalarına bakmadan. Rasul, önce İslam ordusunun on dört şehidini tek tek defnettiler. Sonra müşriklerin ölülerini bir araya toplattılar; müşrikler yetmiş ölü bırakmışlardı. Onları da büyük bir çukur açtırarak topluca gömdürdüler.

Ammar ile Süheyb, Ebu Cehil’in ölüsünü görünce binlerce şükrettiler. Ümeyye’nin, Bilal’in ayakları altında cehenneme yuvarlanışından sonra Ebu Cehil’in yerlerde sürünen cesediyle karşılaşmak...

İşte Allah'ın vaadi ve yardımı!.. Ammar, anne ve babasını acımasızca şehit eden Ebu Cehil'in kana ve toprağa bulanmış yüzüne baktı, baktı. Ona, Bilal'in, Ümeyye'ye yaptığını yapamamanın üzüntüsü içindeydi. Ammar, Ebu Cehil'in cehennem çukuruna yuvarlanışını seyreden annesi Sümeyye ile babası Yasir'in gülümseyen yüzlerine bakıyordu.

O geceyi Bedir'de geçiren İslam ordusu; yetmiş müşrik esirini de alarak, Medine yoluna yürüdü. Yola çıkmadan önce Rasulüllah, müşrik esirlerini mücahitler arasında paylaştırmıştı. Esirlere işaret ederek buyurdu:

“Onlara iyi davranın!..”

Esirler arasında Mus'ab'ın ana-baba bir kardeşi Ebu Aziz de vardı. O, Ensar'dan Nadle oğlu Muhriz'in payına düşmüştü. Mus'ab, Muhriz'in yanına geldi:

“Bunu sakın bırakma!..” dedi Ebu Aziz'i göstererek. “Bunun annesi, Mekke'nin en zengin kadınıdır. Sana çok fidye verecektir.”

Ebu Aziz, Mus'ab'a baktı yalvaran gözlerle:

“Kardeşim, bana bunu mu yapacaktın?” dedi.

Mus’ab, acıyarak baktı Ebu Aziz’e ve şöyle dedi:

“O, bana senden daha yakındır; çünkü o, benim din kardeşimdir.”

Müslümanların arasındaki kardeşlik ve dayanışma buydu; müşrikler ise en yakınlarını bile her an terk etmeye ve hatta satmaya hazırdılar.

Mus’ab’a bir lokmayı bile çok gören, hatta onun canına bile kasdedecek kadar ileri giden annesi, bu oğlu Ebu Aziz için yasa Büründü. Esirlere ödenecek en yüksek fidyeyi araştırdı. Dört bin dirhemdi. Hemen bu parayı gönderdi ve oğlunu Mekke’ye getirtti. O anne ki, oğlu Mus’ab’ın sırtındaki bir gömleği bile ondan esirgemişti.

Medine’de bayram, Mekke’de matem... İşte İslam’la küfrün ilk savaşının sonucu... Bundan böyle müslümanlar, kendilerinden emindiler. İslam devleti nihayet bir zaferle de taçlanmıştı. Ebediyete akıp giden yolda, en büyük ışıktı bu devlet.

Bugünden itibaren Yüce Allah, Rasul’üne, ahkâm âyetleri göndermeye başlıyordu. Böylece

kıyamete kadar örnek alınacak bir nizamın temelleri atılmaktaydı. Bütün nizamlara kaynaklık edecek bir ilahî nizamdı temelleri atılmakta olan.

Ã

MUS'AB, ŞEHİTLER KERVANININ EN ÖNÜNDE

Bedir savaşı yenilgisi, müşrikleri korku ve umutsuzluğa düşürmüştü. Müslümanlarınsa kendilerine güvenleri tazelenmiş, Kureyş'in kervan yolları, onların denetimlerine geçmişti. Kureyş, Şam ve benzeri büyük şehirlere kervanlar gönderip geçimini, bunlardan elde edilen kârlarla sağlıyordu. Arap yarımadasındaki diğer kabilelerin de bu kervanlardan büyük menfaatleri vardı. Hatta Mekke'nin, bütün Arapları bir araya getiren büyük panayırları bile bu kervanların getirdiği mallarla doğrudan ilişkiliydi. Şimdi Medine, bu kervanları istediği anda vurabilecek konumdaydı. Kureyşliler bunu düşündükçe, geleceği büsbütün karanlık görüyorlardı.

Müslümanlar, bir an önce ortadan kaldırılmazlarsa, Kureyş'in işi bitikti. Ebu Cehil'in Bedir'de öldürülmesinden sonra Kureyş'in başına geçen Ebu Süfyan, hemen harekete geçti. Kureyş zaten onunlaydı ama Kureyş'in artık tek başına yapabileceği bir şey yoktu. Ebu Süfyan, Kureyş'in önde gelenlerinden bir kısmını yanına alarak, çevre kabilelere gitmeye karar verdi. Çünkü bu mesele yalnız

Kureyş'in meselesi olmaktan çıkmıştı. Bütün Arap kabileleri tehlikedeydi.

Arap kabileleri, durumun kendileri açısından vahametini kavramakta gecikmediler. Onlar için önemli olan özellikle maddi çıkarlarıydı. Öte yandan belli bir disiplin içinde yaşamak da korkulu rüyalarıydı; onlar, hayvanlar gibi gelişigüzel yaşamaya alışmışlardı. Ebu Süfyan'a inanan ve güvenen kabileler, iki bin asker toplayıp Kureyşlilerin emrine verdiler. Bu arada çok miktarda maddi destek de sağlıyorlardı. Buna karşılık Kureyş'in çıkarabildiği asker, ancak bin kadardı.

Ebu Süfyan, üç bin kişilik tam donanımlı ordunun başına geçti. Bu kadar büyük ve donanımlı bir ordunun, Medine'yi ezip geçeceğinden emindi ve gururla etrafına bakıyordu. Mekke'nin dışında karargâh kurmuş olan müşrik ordusu, 625 yılının serin bir mart sabahında Medine'ye doğru yürüyüşe geçti. Müşrikler, sayılarının çokluğuna, zırhlarına ve en mükemmel silahlarına güveniyorlardı.

Allah Rasulü'nün amcası Abbas, henüz müslüman olmadığı için Mekke'de bulunuyordu. Abbas, kardeşi Ebu Talib'in ölümünden sonra Allah

Rasulü’ne yardımcı olmayı vicdani bir borç bilmişti. Müşrikler, onun da orduya katılmasını istemişlerdi; o da çaresiz müslümanları yok etmek üzere harekete geçen orduda yerini almıştı. Fakat vicdani onu sürekli zorluyordu. Bedir savaşında esir düşen Abbas, müslümanlardan çok iyi muamele görmüştü. Öyle ki esaretten kurtuluş fidyесinin bir kısmı da Allah Rasulü tarafından karşılanmıştı. O, bütün bunları da unutamıyordu. Nihayet bütün tehlikeleri göze alan Abbas, bir mektupla durumu Allah Rasulü’ne bildirdi.

Amcası Abbas’ın mektubuyla durumu öğrenen Allah Rasulü, ashabını toplayarak, onları durumdan haberdar etti. Allah Rasulü’nün gözetim ve denetiminde müslümanlar derhal hazırlıklara başladılar. Bu arada Allah Rasulü, ilk önlem olarak Medinenin belli noktalarına nöbetçiler koydu ve keşif kollarının sayısını artırdı. Çünkü müşriklerin Medine’ye ani bir baskın yapma ihtimalleri vardı.

Allah Rasulü, ilk tedbirleri aldıktan sonra ashabını topladı. Danışma, onun çok önem verdiği bir husustu. Ashabına sordu: Medine’de kalıp savunma savaşı mı yapılmalı, yoksa Medine dışında bir meydan savaşı mı yapılmalı? İşte en

önemli soru... Hazırlıklar, bu konuda verilecek bir karara göre yürütülecekti.

Allah Rasulü, Medine’de kalarak savunma savaşı yapmayı önerdi. Fakat gençler, müşriklerle bir meydan savaşı istiyorlardı. Rasul, çoğunluğun görüşüne uydu ve hazırlıkların bir meydan savaşına göre yürütülmesini söyledi. Böylece, çoğunluğun fikrine saygı gösterilmesini de ashabına telkin etmiş oldu.

İslam ordusu, cuma namazı sonrası 625 yılının 24 Mart günü Medine’den hareket etti. Medine dışında Allah Rasulü, ordusunu teftiş etti. Mücahitler bin kişiydiler. Karşılarında ise üç bin kişilik bir müşrik ordusu vardı ama müslümanların morali oldukça yüksekti. Bu sırada Abdullah bin Übey, üç yüz adamıyla ordudan ayrıldı ve Medine’ye hareket etti.

“Muhammed, çoluk çocuğa uyararak bütün Araplarla savaşa kalkışıyor. Karşısında sadece Kureyş yok, bütün Arap kabileleri var..” diye kendi kendine söyleniyordu Abdullah.

Medine müslüman olunca, açıkça müşrik olduklarını söyleyemeyenler, dillleriyle müslüman olduklarını söylemeye başlamışlardı. Bunlara

“münafık” adı verilmişti. Müslümanlar bunların çoğunu biliyorlarsa da, dillleriyle müslüman olduklarını söyledikleri için yüzlerine bir şey demiyorlardı. İşte Abdullah bin Übey, bu münafıkların başıydı ve onları gizliden gizliye örgütlüyordu. Bu kez fırsatı değerendirip müslümanların maneviyatını bozmak istedi ve adamlarıyla yarı yolda İslam ordusundan ayrıldı.

Münafıkların ayrılmasıyla sayıca azalan İslam ordusunda, moralman en ufak bir sarsıntı olmadı. Bu arada orduyu teftiş eden Allah Rasulü, yaşı küçük olanları da Medine’ye geri yolladı. Tekrar hareket eden ordu, akşama Şeyheyn mevkisine vardı ve geceyi burada geçirdi. Burada müşrik ordusunun durumu hakkında istihbarat toplandı. Müşrikler, Uhud dağına yakın bir vadide karargâh kurmuşlardı.

Sabah namazından sonra Şeyheyn’den hareket eden İslam ordusu, gün doğumuyla birlikte Uhud dağının eteklerine vardı. Müşrik ordusu, hemen aşağıdaydı ve büyük bir alana yayılmıştı. Allah Rasulü, Uhud dağına arkasına alarak, ordusunu saf biçiminde yerleştirdi. Dağın arkasındaki bir geçitten gelebilecek bir tehlikeye karşı da, oraya kırk okçu yerleştirdi. Onlara da, savaşın sonuna

kadar buradan ayrılmamalarını sıkı sıkıya tenbihledi.

Zaman ibresi 625 yılının 25 Martını göstermede...
Günlerden cumartesi... Serin bir bahar sabahı...
Tam bir yıl önce yine böyle bir gündü ve İslam ordusu, küfre karşı Bedir’de saf tutmuştu. O zaman üç yüz mücahit, bin kişilik müşrik ordusunu darmadağın etmişti. Bugünse sayıları yedi yüz idi ve karşılarında üç bin kişi vardı. O gün karşılarında sadece Kureyş vardı; bugünse bütün Arap kabileleri...

Allah Rasulü’nün sancağı Mus’ab’da... Bedir’de muhacirlerin sancağını taşıyan Mus’ab, bu kez bizzat Allah Rasulü’nün sancağını taşımakta. Ammar, Habbab, Süheyb ve Bilal, Rasul’ün sancağını sımsıkı tutarak, âdeta bütün dünyaya göstermek için çırpınan can dostları Mus’ab’a bakmaktalar. Zaferden o kadar eminler ki, şu an bütün dünya karşlarına çıksa korkusuzca savaşılabirlerdi. Habbab biraz buruk, çünkü onun kabilesi Temimliler de müşrik saflarında. Ve müslümanlar, hemen ötelerinde duran müselllah (silahlanmış) müşrik ordusuna, sıradan, sefil bir topluluğa bakar gibi bakıyorlardı. Müşrikler ki, bu dünyaya sarılmış köksüz ve ufuksuz insanlardı. Önlerinde hep yokluk görüyorlardı.

Müslümanlarsa önlerinde bir büyük varlık ve ölümsüzlük görüyorlardı. Müşriklerin içleri boş, dışları en iyi zırhlar ve silahlarla donanmıştı. Müslümanlar ise yarı çıplaktılar, ellerinde de derme çatma silahlar, ama içleri iman dolu, umut dolu...

Savaş başlıyor. Yarı çıplak mücahitler, arslanlar gibi dalıyorlar müşrik saflarının içine ve neye uğradığını şaşırان, ölüm korkusuyla titreyen müşrikleri, ekin biçer gibi biçiyorlar. Kısa sürede müşrik ordusu bozuluyor ve dağılıyor. Mücahitler, savaş alanındaki ganimetleri toplamaya başlıyorlar. Müşrik ordusu kaçışta...

Allah Rasulü'nün, Uhud dağıının geçidine yerleştirdiğı okçular, müşrik ordusunun bozulduğunu ve savaş alanını tamamıyla terk ettiğini görünce yerlerinden ayrılıp savaş alanına, ganimet peşine koşuyorlar. Savaşın başından beri, emrindeki süvarilerle bu noktayı gözleyen Halit bin Velit, hemen harekete geçiyor ve müslümanları arkadan çeviriyor; kaçan müşrikleri de geri çağırıyor. Onların da dönmesiyle müslümanlar, müşrik ordusunun tam ortasında kalıyorlar.

Müşrik ordusunun ortasında kalan müslümanlar şaşırmışlar, sağa sola koşuyorlar. İslam ordusu panikte ve müşrik ordusunun içinde darmadağın. İşte müşrikler fırsatı yakaladılar; Rasulüllah'ı şimdi ortadan kaldırıabilirlerse ne âla... Böyle bir fırsatı ellerine geçirmeleri, bundan sonra pek de mümkün olmayabilir. Bu nedenle, müşrikler, bütün güçleriyle Allah Rasulü'nün bulunduğu noktaya yükleniyorlar. O, hayatta oldukça, bütün müslümanlar yok olsalar da, müslümanlık tekrar yayılır ve eninde sonunda başarıya ulaşırdı, biliyorlardı bunu.

Mus'ab, Allah Rasulü'nün hemen yanında, bir elinde onun sancağı, bir elinde kılıcı, sırtında basit bir gömlek, bütün gayretiyle savaşıyor. Onun cesedini çiğnemenen hiç kimse Rasul'e ulaşamaz. Ammar, Habbab, Süheyb, Bilal... düşman safları arasındda canla başla çarpışıyorlar; Mus'ab'ın elindeki sancağı görüyorlar ve ona ulaşmak, Allah Rasulü'nün çevresinde yer alabilmek için bütün güçlerini ortaya koyuyorlar ama düşman saflarını bir türlü yaramıyorlar, üstelik aralarındaki müşrik sayısı giderek artıyor.

Müşriklerden ibn Kame, Mus'ab'ı karşısında görünce hemen atılıyor ve bir kılıç darbesiyle, Mekke'nin bu en yakışıklı gencinin yarı çıplak

vücudunu al kana boyuyor ve Mus'ab şehit... Tepeden tırnağa zırhlara bürünmüş olan ibn Kame, Mus'ab'ı, Rasulüllah sanıyor. Çünkü Mus'ab, Rasul'e çok benzemektedir. Allah Rasulü'nü öldürdüğünü sanan ibn Kame haykırıyor:

“Ey Kureyş! Bu iş artık tamamdır. İşte ben Muhammed'i öldürdüm!..”

İbn Kame'nin sesi, savaş meydanında yankılanıyor ve haber yıldırım hızıyla yayılıyor. Bu sırada Hamza da şehit düşüyor. Peygamber'in ölüm haberini duyan müslümanlar, hızla kendilerini Uhut dağına atıyorlar. Rasul öldükten sonra savaşmanın ne anlamı vardı ki?.. Allah Rasulü, çevresinde birkaç mücahit, müşrik ordusunun ortasında kalakalıyor. Bu sırada Rasul'ün yanağına bir mızrak darbesi isabet ediyor ve Rasul devesinden düşüyor. Dişi kırılmış, yanağı kanamakta... Çevresindeki üçbeş müslüman, güğüslerini düşmana siper etmişler. Olanları gören Ammar, Habbab, Süheyb, Bilal, bir an önce Rasul'e ulaşmak için çırpınıyorlar ama ne mümkün... İnsanlık tarihinin en nazık anı... Gazap melekleri dizi dizi, bir anda müşrikleri helak edebilirler. Allah Rasulü endişede; kavminin helak olmasını istemiyor, onun tek arzusu,

kavminin hakikati görüp kurtuluşa ermesi...
Gazap Peygamber’i değil, rahmet Peygamber’idir o... Vazifesi, öldürmek değil yaşatmaktır. Büyük ok ustası Saad bin Ebi Vakkas, Allah Rasulü’nün önünde durmuş, müşriklere ok yağdırıyor. Allah Rasulü, oradaki okları eline alarak Saad’a uzatıyor:

“Ey Saad!.. Al şunları at, Allah senden razı olsun. Anam babam sana feda olsun!..” buyuruyor.

Yüce Rasul biliyor ki, şayet korumasız kalır da müşriklerin eline düşme tehlikesi belirirse, Allah, o an müşriklerin hepsini helak eder. Bunun için Saad’a oklar uzatıyor düşmanı engellemesi için.

O an bir haber yayılıyor: Allah Rasulü sağdır ve müşrik ordusunun ortasındadır. Bunu duyan müslümanlar, Uhut dağından tekrar savaş meydanına akıyorlar bir sel gibi... Ve sel, müşrik saflarını yararak Allah Rasulü’ne ulaşıyor. Rasul’ün çevresindeki saflar giderek sıklaşıyor ve artıyor. Allah Rasulü, o anda inen âyetleri okuyor bütün insanlığa:

“Muhammed, sadece bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o, ölür veya öldürülürse, siz gerisin geriye mi

döneceksiniz? Geri dönen kimse, Allah’a hiçbir zarar veremez. Allah, şükredenlerin mükafatını verecektir. Hiç kimse, Allah’ın izni olmadan ölmez. Ecel, belli bir vakte bağlanmıştır. Kim dünya nimetini isterse kendisine ondan veririz. Kim de ahiret nimetini isterse kendisine ondan veririz. Şükredenlerin mükafatını vereceğiz. Nice peygamberler vardır ki, yanlarında kendini Rabbine adanmış pek çok kimse savaşmıştır. Allah yolunda başlarına gelenlerden ötürü gevşememişler, yılmamışlar ve boyun eğmemişlerdir. Allah, sabredenleri sever.”
(Al-i İmran, 144-146)

Allah Rasulü’nün ağzından ilâhî kelâmı duyan müslüman-lar, önce sarsıldılar çünkü bu, kendilerine Allah’ın acı bir uyarısıydı. Bir süre Rasul’e bakamadılar. Daha sonra kendilerini topladılar, ilahî itaptan kurtulmak ve ahiretin ebedi nimetine kavuşmak heyecanıyla düşman üzerine atıldılar. Bir an önce şehit olma arzusuyla savaşıyorlardı. Böyle bir gücün ve imanın karşısında durulabilir miydi? Üstüste zırhlara bürünmüş ve zafer sevinciyle savaşan müşrikler, yarı çıplak mücahitlerin saldırısı karşısında daha fazla tutunamadılar. Kazandıklarını sandıkları zafer, büyük bir hezimet olarak geri dönüyordu.

Müslümanlar ise zafere tekrar kavuşmanın heyecanıyla çarpışıyorlardı. Aslında müslümanlar bir hezimet değil, bir imtihan yaşamışlardı ve sonunda imtihandan yüzlerinin akıyla çıkmışlardı.

Müşrikler çekilip gittikten sonra, bir süre Uhut dağının eteklerinde yaralarını saran müslümanlar savaş alanına indiler. Müşrikler, ağırlıklarını ve ölülerini alıp gitmişlerdi. Alanda yetmiş şehit vardı. Allah Rasulü, şehitleri bir bir gezdi. Rasul, fevkalade üzgündü. Bir süre sonra Allah Rasulü, Mus'ab'ın bulunduğu yere geldi. Burası, insanlık tarihinin dönüm noktasına şahitlik eden mekândı, Allah Rasulü'nün yaralandığı, gazap meleklerinin saf saf indiği mekândı. Mus'ab'ın al kanlara bulanmış cesedi işte burada duruyordu; Habbab ile Ammar ona bakıyorlardı. Az sonra Süheyb de geldi. Allah Rasulü, Mus'ab'ın cesedine uzun uzun baktı; sonra onun can dostlarına çevirdi rahmet dolu bakışlarını. Süheyb'in gözlerinden süzülen yaşlar... Ve Süheyb'in gözlerinde parlayan Dicle ve Fırat... Ammar'ın gözleri, Yemen çölleri gibi ısınıyor, Türkistan yaylaları gibi şimşekleniyordu. Habbab'ın gözlerinde Arabistan çöllерinin alevleri...

Allah Rasulü, Mekke'nin en yakışıklı ve en zengin genci Mus'ab'ın yarı çıplak vücuduna,

vücudunun ancak bir kısmını örtebilen kanlı gömleğine baktı, baktı... Ve en içten bir sesle ilâhî kelamı okudu:

“Müminlerden öyle erkekler var ki, Allah’a verdikleri sözde durmuşlardır. Kimi bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir. Onlar, sözlerini asla değiştirmemişlerdir.”
(Ahzab, 23)

Allah Rasulü’nün okuduğu âyetler, Mus’ab için olduğu kadar, Ammar, Habbab ve Süheyb için de ebediyetten uzanan bir müjdeydi. Anne ve babası, İslam’ın ilk şehitleri olan Ammar, bu âyeti duyunca, Allah Rasulü’nün mescidin yapımı sırasında kendisi için söylediği sözleri hatırladı. Şöyle demişti Rasul: “Vah Ammar vah! Ammar’ı azgın bir topluluk şehit edecektir...” Evet, Mus’ab şehit olmuş ve Rabbine yürümüştü; Ammar ise bekliyordu, şehitlik gününün gelmesini bekliyordu. İçinde Yemen’i Türkistan’a, Türkistan’ı Yemen’e bağlayan bir heyecan ve sevinç dalgası kabarıyordu. Bu dalga, ebediyete yürüyen Mus’ab’a da uzanıyordu. Bu dalga, köpük köpük bütün dünyaya yayılıyordu.

Ammar ile Süheyb, Mus’ab’ın mezarını hazırladılar. Mus’ab’ın, baba bir üvey kardeşi

Abdurrahman ile Habbab da oradaydılar. Abdurrahman yeni müslüman olmuştu. Diğer kardeşleri Ebu Aziz ise müşriklikte ısrar ediyordu. O, Bedir’de esir düştüğü zaman, Annesi en büyük fidyeyi vererek kurtarmıştı onu. Mus’ab’ı mezara indirmek üzere hazırladılar. Ne var ki gömleği çok kısaydı; başını örtsele bacakları, bacaklarını örtsele başı açıkta kalıyordu. İslam uğruna bütün maddi imkânları elinin tersiyle iten Mekke’nin en yakışıklı ve en zengin gencine bir kefen bile bulamamanın acısı ve ızdırabı... Bir çare bulunamayınca, Abdurrahman, Allah Rasulü’ne giderek durumu anlattı. Allah Rasulü, gömleğiyle baş tarafını örtmelerini; otlar ve yapraklarla da bacaklarını ve ayaklarını örtmelerini söyledi.

İslam’ın yorulmaz ve çilekeş tebliğcisi, Medine ile Mekke arasındaki yolların açıcısı Mus’ab’ın üzerine toprak atarak, onu Allah’a ısmarladılar. Ammar, Süheyb, Habbab ve Bilal, can dostları ve çile arkadaşları, Mus’ab’ı ebediyete uğurlamanın hasret ve acısını yüreklerinin derinliğinde hissederek Medine’ye dönüyorlardı.

Hamza gibi bir yiğidini, Mus’ab gibi bir tebliğcisini ve daha yetmiş kadar mücahitini, Uhut toprağına emanet eden İslam ordusu, yorgun ve

bitkin ama umudunu yenilemiş olarak Medine'ye dönüyordu.

Medine'de matem, Mekke'de sevinç... En büyük teselli kaynağı Allah kelâmı; Allah Rasulü mescitte toplanan ashabına okuyor:

“Eğer size Uhud'da bir yara dokunduysa, müşrik-lere de Bedir'de bir yara dokunmuştu. O günleri... evet, onları biz insanlar arasında çevirip duruyoruz. Allah, gerçekten inananları belli etsin ve içinizden şahitler edinsin diye... Yoksa Allah, içinizden cihat edenleri ve sabredenleri belli etmeden cennete gireceğinizi mi sanıyordunuz? Andolsun ki siz, ölümle karşılaşmadan önce onu temenni ediyordunuz. İşte onu gördünüz ama bakıp duruyorsunuz.” (Al-i İmran, 140-143)

Bu âyetler, müslümanların imanını artırıyor ve onları gelecek savaşlara hazırlıyordu. Bundan böyle zaman kah aleyhlerine, kah lehlerine akıp gidecekti. Ama Allah, sonunda mutlaka hakkı öne çıkaracak, bu uğurda gayret gösterenleri mükafatlandıracaktı. Öte yandan İslam'ın bütün insanlığın dini olduğu da hatırlatılıyor; “insanlar arasında” diye özellikle belirtiliyordu. Bu ise gelecekteki cihan devletlerine bir işaretti. Müslümanlar, özellikle de Ammar, Süheyb, Bilal bunu

çok iyi anlıyorlardı. Çünkü onların her biri, burada bir milletin temsilcisiydiler ve hep öteleri düşünüyorlardı. Müşriklerin ufku ise Arap yarımadasıyla sınırlıydı; bu dünyadan ötesini nasıl göremiyorlarsa, Arabistan'dan ötesini de göremiyorlardı.

Ã

GERÇEĞİ ARAYAN ADAM

İsfahan'ın Cey köyü... İnsanlar burada ziraatle uğraşıyorlardı. Toprak ise oldukça verimliydi. Köylüler Mecusiydiler. İçlerinde sürekli ateşler yanan tapınaklarına giderler; ateşin hem hayat veren, hem yok eden gücü, yüceliği ve sonsuzluğu önünde eğilirlerdi. Ateşin aydınlığında, iyilik ve kötülük tanrılarına yalvarırlardı. Zerdüşt rahipleri de onlara iyilik ve kötülük konusunda ve hayat hakkında bilgiler verirlerdi. Fakat köylüler gündelik hayatlarında asla dinlerini sorgulamazlar, geçimlerinin dışındaki konulara kafa yormazlardı. Yani onlar için din de tıpkı mahsul ekmek gibi bir şeydi, atalardan nasıl geldiyse öyle giderdi.

Cey köyünün en zengin ailesi, evlerinin yanına bir ateşgede yaptırmışlar. Bütün aile, her akşam

burada olağan ibadetlerini yaparlardı. Ailenin büyük oğlu Selman, çarşı-pazar işlerini yaptığı için sık sık şehre iner, burada her seviyeden insanla karşılaşırđı. İsfahan'da az sayıda hristiyan vardı. Bunlar pazar günleri şehrin tek kilisesinde toplanırlar ve âyin yaparlardı. Bir gün hristiyan bir tüccarla alışveriş yapan Selman, hristiyanlığı merak ettiğini söyledi. Tüccar da onu, pazar âyini için kiliseye götürdü. Selman, hristiyanların âyini dikkatle izledikten sonra ilk kez, atalarının dini mecusiliğı sorgulamaya başladı. Onu, Hristiyanlıkla karşılaştırmak istedi ama Hristiyanlık hakkında yeterli bilgisi yoktu. Ayinin sonunda rahiplerden birine yaklaştı ve hristiyanlığı öğrenmek istediğini söyledi. Rahip, ona hristiyanlığı anlattı. O anlatırken, Selman'ın gözünde ateş, giderek kutsallığını yitirdi, sıradan bir varlığa dönüştü. Rahip, görünmeyen ama her şeyi yaratan ve yöneten bir büyük güçten söz ediyordu. Selman'ın ilgisini çeken işte bu noktaydı.

Selman, kafası allakbullak köyüne döndü. Ailenin akşam âyinine katılan Selman'ın dalgınlığı ve ilgisizliği, babasının hemen dikkatini çekti. Ayinden sonra Selman'ı sorgulamaya başladı. Selman, önce kaçamak cevaplar verdiyse de,

babasının ısrarı karşısında mecusiliği eleştirir mahiyette birkaç kelime kaçırdı ağzından. Ateşin de bir yaratıcısı olabileceğinden söz etti. Nitekim biz de, ateşi, yakıp söndürebiliyoruz. Oğlunun bu düşünceleri, ihtiyar mecusiyi öfkелendirdi. Ataların dinine dil uzatmak demek, lânetlenmek demektir. Bu lânet, giderek bütün aileyi sarabilirdi. Ne yapıp edip oğlunu bu lânet çukurundan çekip almalıydı, ama nasıl?

Selman, giderek ailesinin dininden uzaklaştı. İşi, hastalık taklidi yaparak akşam âyinine katılmamaya kadar vardırırdı. Buna paralel olarak babasının öfkesi de artırıyordu. Şayet Selman'ı yola getirmek mümkün olmazsa, onu aileden hatta köyden uzaklaştırmak gerekirdi. Çünkü onun varlığı, bütün köye bir ilahî felaket getirebilirdi. Selman da köyünde yaşamasının giderek zorlaştığını fark etmekteydi. Bir gün babasına, şehre inmek istediğini söyledi. Babası zaten onun bu düşünceleri kafasında taşıdığı sürece köyde kalmasını istemiyordu. Şehre inerse belki düzelir umuduyla, Selman'ın şehre inmesine izin verdi. Hatta orada istediği kadar da kalabileceğini söyledi.

Bunun üzerine rahat bir nefes alan Selman, hemen İsfahan'ın yolunu tuttu. Babası da, onun köyden uzaklaşmasıyla rahatladı.

İsfahan'a inen Selman, doğruca kiliseye gitti. Hemen kilise papazının yanına çıktı. Ailesiyle olan macerasını kısaca anlattı. Artık bir mecusî toplulukla birlikte olamazdı. Hristiyan olmak istiyordu ama bunu da sorgulamaktan geri kalmıyordu. Papaza sürekli soruyordu. Papaz anlatıyordu ama Selman bir türlü tatmin olmuyordu. Sonunda papaz, Selman'a, Musul'a, gitmesini önerdi. Çünkü orada daha bilgili papazlar vardı ve onun kafasındaki bütün şüpheleri giderebilirlerdi. Zaten ailesinden kopmuş olan Selman, bu teklifi kabul etti ve papazın da yardımıyla bir hristiyan tüccarın himayesinde, bir kervana katılarak Musul'un yolunu tuttu.

Musul'a varan Selman, hemen kilisenin yolunu tuttu. Burada onu bir rahip karşıladı. Rahip, Selman'ı odasına götürdü, karnını doyurdu, yeni elbiseler giydirdi. Onda olağanüstü bir yetenek gören rahip, onun burada diğer rahipler veya papazlarla görüşmesini istemedi. Çünkü Selman'ın soruları karşısında bunalan bir rahip veya papaz, ters bir cevap verebilir ve bu genç

yeteneği Hıristiyanlıktan soğutabilirdi. Öte yandan kendi bilgisi de Selman'ı tatmin edemiyordu. Rahip uzun uzun düşündükten sonra Selman'ı Nusaybin'e göndermeye karar verdi. Burada hem museviliği, hem hıristiyanlığı iyi bilen, Tevrat ve İncil'in inceliklerini görebilen bir rahip vardı.

Selman, bir kervana katılarak bu kez de Nusaybin'in yolunu tuttu. Zorlu ve sıkıcı bir yolculuktan sonra Nusaybin'e varan Selman, kendisine tarif edildiği gibi soruşturarak buradaki rahibi buldu. Ona Musul'daki rahibin selamını ilettili ve geliş nedenini anlattı. Rahip onunla çok yakından ilgilendi. Burası tanınmış bir manastırdı. Selman'a burada bir yer tahsis edildi. Rahibin önderliğinde Tevrat ve İncil'i yakından tanıdı. Bu kutsal kitaplarda anlatılanları tek tek sorguladı, üzerlerinde uzun uzun düşündü. Fakat kafasını kurcalayan iki önemli soru vardı: Teslis, yani Baba-Oğul-Ruhulkudüs üçlemesine bir türlü akıl erdiremiyordu. Evet, bir Allah vardı, ama İsa ile Meryem birer insandılar; ilahî güce nasıl ortak olabilirlerdi? İnsanın işlediği bir günahı, yine bir insan olan papaza itaraf ederek, bu günahı kurtulması da Selman'ın kafasını kurcalayan bir diğer meseleydi. Ortada bir öte dünya varsa, hesap

orada görülmeliydi. Öte dünya ile ilgili tasarruf hakkını birer insan olan papazlar nasıl kullanabilirlerdi? O halde günah çıkartmanın anlamı neydi? İşte Selman'ın bir türlü çözemediği iki önemli mesele. Selman'ın beynini kemiren bu meseleler karşısında bir çözüm üretemeyen rahip, onun Ammuriyye'deki rahibe gitmesini söyledi. Beynindeki sancılardan bir an önce kurtulmak isteyen Selman, hiç vakit yitirmeden Ammuriyye'nin yolunu tuttu.

Ammuriyye'deki rahip, çok okumuş, çok düşünmüş bir zattı. Tevrat ve İncil'de sözü edilen Ahir zaman Peygamber'inin vasıflarını defalarca gözden geçiriyor; bu Peygamber'in nerede ve ne zaman ortaya çıkacağını ince ince hesaplarını yapıyordu. Kutsal kitaplarda sayılan bütün belirtiler ortadaydı. Bu durumda sözü edilen Peygamber'in ya gelmiş olması ya da gelmek üzere olması gerekiyordu. Rahip, hristiyanlığın asliyetini yitirdiği kanısındaydı. Ahir zaman Peygamber'i, onu aslına döndürecekti. O ki, İbrahim Peygamber'in dinini öğretecekti. İbrahim Peygamber ki, peygamberler babasıydı. Rahip, gece gündüz bu düşüncelerle yatıp bu düşüncelerle kalkıyordu. Hatta giderek bir yalnızlığa bürünmekteydi. Arkadaşları, ondaki bu

değişimin farkındaydılar ama büyük bir âlim olduğuna inandıkları bu insana bir şey söyleyemiyorlardı. Rahip, giderek kendisiyle daha fazla başbaşa kalmaktaydı.

Selman'ın gelişi, rahibi kendi yalnızlığından kurtardı. Sonunda birlikte düşünüp, bazı şeyleri birlikte sorgulayabilecekleri biri gelmişti. Bunu, Allah'ın büyük bir lütfu olarak gören rahip, yemek saatleri dışında hep Selman'la birlikte oluyordu. İçine doğan ve kimselere açmadığı düşüncelerini Selman'la paylaşıyordu. İkisi birlikte meseleler üzerinde saatlerce kafa yoruyorlardı. Fakat rahip, Ahir zaman Peygamber'i hakkındaki düşüncelerini Selman'a açıp açmamakta hâla tereddütlüydü. İş bu noktaya gelir de mesele açığa vurulursa, rahip arkadaşları, onu hemen dışlayabilirlerdi, çünkü kimse kurulu düzenin sarsılmasını göze alamazdı. Ne var ki bu ikilem içinde de yaşanamazdı... Rahip, bu konuda günlerce düşündü ve sonunda kararını verdi. Sonucu ne olursa olsun, en azından Selman'ın, gerçeğin peşine gidebilmesi için içindeki şüpheyi ona açmalıydı. Selman da rahipteki dalgınlığın farkındaydı ve bir gün kendisine kalbini açacağına inanıyor ve her an bekliyordu. Bir gece rahip, Selman'la gecenin ilerleyen saatlerine kadar

sohbet etti. Ahir zaman Peygamber'i'nin çıkacağı yeri ve zamanı şimdi tahminden de öte biliyordu. Selman'daki cevherden ve hakikati arama aşkından iyice emin olduktan sonra, düşüncesini ona açtı ve şöyle dedi:

"Ey hakikati arayan genç! Sana bir sır veriyorum, bir müjde veriyorum. Pek yakında Arabistan'da bir güneş doğacak. Bu güneş, insanlığın son Peygamber'idir. O, insanlığa, kıyamete kadar devam edecek saadet getirecektir. O, peygamberler atası İbrahim'in dinini ihya edecektir. Bunlar kutsal kitaplarda yazılıdır. Onun gelmesi çok yaklaşmıştır, belki de gelmiştir. Çünkü bütün âlametler belirmiştir. Bütün sır ondadır. Doymayan ruhları doyuracak olan odur. Ona kavuşmak istersen, hemen Arabistan'a yollan. Benim yaşıma çok ilerledi, ömrüm sona ermek üzeredir. Ona kadar ulaşabileceğime aklım kesse, hemen yollara düşerdim ve ruhumdaki boşluğu doldururdum."

Selman, rahibin yüzüne bakakaldı. Ondaki bu kadarını beklemiyordu doğrusu. Ruhunda fırtınalar esiyordu. Yıllar yılı aradığı hakikati demek, bulmak üzereydi. Artık ebediyet ışığının aydınlık yolunda yürüyecekti. İçi içine sığmıyordu. Hemen yerinden fırladı ve rahibin ellerine kapandı. Ona

can ve gönülden teşekkür etti. Aslında kendisine, hakikatin yolunu işaret eden bu mübarek insanı da alıp götürmek istiyordu ve bunu ısrarla söyledi de. Fakat rahip hastaydı, binekle bile gidemezdi onca yolu. Şimdi hakikate giden yolda bir ışık olan bu yaşlı insanı nasıl bırakıp gidecekti? Bu da uygun düşmezdi. Zira rahibin Selman'dan başka konuşup dertleşebileceği başka bir sırdaşı da yoktu. Öteki rahipler tarafından neredeyse dışlanmış bir hali vardı. Ortalık ışıırken Selman ve rahip istirahat etmek üzere odalarına çekildiler.

Büyük müjdeyi alan Selman, yatağına uzandığında, kafasına üşüşen binbir meseleyle başbaşa kaldı, uyumak artık ne mümkündü. Hemen yollara düşmek ve bir an önce son Peygamber'e kavuşmak istiyordu ama yaşlı rahibi bırakmaya vicdanı elvermiyordu.

Rahiple Selman, saatlerce Ahir zaman Peygamber'i'ni konuşur olmuşlardı. Rahip, bir an önce gitmesi için Selman'ı teşvik ediyorsa da, günlerinin de sayılı olduğunu sık sık ifade ediyordu. Rahiple birlikte kalmak, Selman için giderek doyumsuz bir zevke dönüştü. Şimdi Selman, Tevrat ifadesiyle, babasından, anasından ve kardeşlerinden daha iyi tanıyordu gelecek olan Peygamber'i. Tevrat ve İncil'in o peygamberle

ilgili bölümlerini ve yorumlarını döne döne okuyorlardı. Yuhanna İncili'nin şu bölümünü her gün yeniden okuyup yeniden yorumluyorlardı:

"Sürçmeyesiniz diye bunları size söylüyorum. Sizi havralardan kovacaklar, evet saat geliyor ki, sizi öldüren her adam Allah'a hizmet ettiğini sanacaktır. Ve bu şeyleri edecekler, çünkü ne Baba'yı, ne de beni tanıdılar. Fakat saatleri gelince, bunları size söylediğimi hatırlayasınız diye bu şeyleri size söyledim. Size bu şeyleri başlangıçtan söylemedim, çünkü sizinle beraberdim. Şimdi ise beni gönderene gidiyorum; ve sizden kimse: "Nereye gidiyorsun?" diye bana sormuyor. Fakat size bu şeyleri söylediğim için yüreğinizi keder doldurdu. Bununla beraber size hakikati söylüyorum; benim gitmem sizin için hayırlıdır, çünkü gitmezsem, Tesellici gelmez; fakat gidersem, onu size gönderirim. Ve o geldiği zaman günah için, salah için ve hüküm için dünyayı ilzam ececektir; günah için, çünkü Babama gidiyorum ve artık beni göremezsiniz; ve hüküm için, çünkü bu dünyanın reisine hükmedilmiştir. Size söyleyecek daha çok şeylerim var; fakat şimdi dayanamazsınız. Fakat o hakikat Ruhu gelince, size her hakikate yol gösterecek; zira kendiliğinden söylemeyecektir; fakat her ne

işitirse, söyleyecek; ve gelecek şeyleri size bildirecektir. O, beni yüceltecektir; çünkü benimkinden alacak ve size bildirecektir. Babanın her nesi varsa, benimdir; bunun için: “Benimkinden alacak ve size bildirecektir”, dedim. Biraz zaman ve artık beni göremeyeceksiniz; ve yine biraz zaman ve beni göreceksiniz." (Yuhanna İncili, 16/1-7)

Bunları her okuyuşunda, ihtiyar rahibin gözlerinden yaşlar boşanıyor ve Selman’a âdetâ yalvarıyordu:

"O Ahir zaman Peygamber’i’ni, o teselliciyi ve insanlığın geleceğini bildiren ve aydınlatanı gördüğün zaman, sakın ola ki benden bahsetmeyi unutma. Onun huzurunda adımın anılması bile, benim için en büyük kurtuluştur. Sevgili Selman’ım, ben seni, o Peygamber’in en yakınında yeralmış gibi görmekteyim..."

Rahibi dinleyen Selman, binlerce ışıktan yol görüyordu Ahir zaman Peygamber’i’ne giden ve onun aydınlık yüzünü, karşısında oturan rahibin yüzünden daha net görebiliyordu. Ve Selman, hep onunla beraberdi.

Çok geçmedi, yaşlı rahip vefat etti. Selman, Ammuriyye’de artık duramazdı. Bir an önce müjdeciye, gelecekleri aydınlatan Peygamber’e kavuşmalıydı. Ruhü, okyanuslar gibi çalkalanmaktaydı. Hemen yola çıkmalı ve Arabistan’a varıp o yüce Peygamber’in eteğine düşmeliydi. Ne var ki arada geçit vermez çöller vardı. Üstelik, yol iz de bilmiyordu. Arabistan dediğin koca bir ülke, burada o Peygamber’i nasıl bulacaktı? Şayet o tebliğe başlamışsa iş kolaydı, nasıl olsa en azından o bölgedeki Arapların haberi olmuştur. Yapılacak iş, bir an önce Arabistan’a ulaşmaktı, gerisini sonra düşünmeliydi.

Bu sıralarda Arabistan’dan Ammuriyye’ye bir kervan gelmişti. Kervanda Beni Kelb kabilesinden bir tüccar vardı. Selman, haber alır almaz hemen tacire koştu. Onunla uzun uzun konuşan Selman, Ahir zaman Peygamber’i hakkında bir bilgi edinemedi. Fakat bu, Selman’ı asla umutsuzluğa düşürmedi. Gerçi bütün alâmetler belirmişti ama Ahir zaman Peygamber’i henüz tebliğe başlamamış olabilirdi veya henüz bu tüccarın bulunduğu bölgeye kadar haber ulaşmış olabilirdi. Ve Selman, Arabistan’a gitmeye kararlıydı; tüccar da onu yanında götürmeye söz verdi.

Yollar yollar, uzayan ve kısalan yollar; Ahir zaman Peygamber'i'yle Selman'ın arasında bir aydınlanıp bir kararan yollar...

Ã

ÇİLE VE SEVGİLİYE KAVUŞMA

Kervan, bir süre yol aldıktan sonra Vadi'ül-furs'da mola verildi. Arap tüccar, Selman'ı köle olarak satmayı düşünüyordu. Nasıl olsa kimsesiz bir gençti. Buğday renginde, esmer ve uzun boylu, güçlü kuvvetli bir delikanlı; çok da para ederdi hani. Beni Kelbli tüccar, az ilerde hizmetçilerinin yanında duran Selman'a bir kez daha baktı. Onu, kendi hizmetinde çalıştıramazdı, en doğrusu iyi bir paraya satmaktı. Aynı kervanda seyahat ettikleri Medineli bir Yahudi tüccar vardı. Onun işine yarardı Selman, çünkü anladığı kadarıyla onun hizmetini görecektir doğru dürüst bir adamı da yoktu.

Akşam karanlığı, Furs vâdisine çökmüştü. Kervandakiler birbirleriyle sohbete başlamışlardı. Arap tüccar da aynı zamanda hemşehrisi olan Yahudi tüccarın yanına gitti. Sohbet içinde, satılık bir kölesi olduğunu çıtlattı. Yahudi, hemen işin üzerine gitti ve kendisinin bilgisi, güçlü kuvvetli

genç bir köleye ihtiyacı olduğunu söyledi. Arap tüccar, hemen Selman'ı pazarlamaya koyuldu. Kısa bir pazarlık sonucu Selman'ı Yahudi'ye sattı. Arap tüccar, paraları cebine koyarken pek keyifliydi, bu seyahatten ettiği en iyi kâr, bu olmuştu. Burada en büyük şansı, Selman'ın Arapça bilmemesiydi. İşte bu nedenle derdini kimseye anlatma imkânı yoktu çünkü kervandakilerden kimse Farsça bilmiyordu.

Sabahleyin Yahudi gelip Selman'ı aldı. Selman hiç itiraz etmedi, sonuç alamayacağını biliyordu çünkü. Böyle bir yolculuğa çıkanın, bu tür şeylere hazır olması gerekirdi. İçindeki ses de, kendisinin ergeç Ahir zaman Peygamber'i'ne kavuşacağını söylüyordu. Zaten kervan da Arabistan'a gidiyordu. Buradaki tüccarların hepsi Araptı.

Selman, Yahudi tüccarın maiyetine geçmişti ama köle olarak; kendisine verilen her işi yapmak zorundaydı. Bir süre sonra kendisini alan tüccarın Yahudi olduğunu öğrendi. Bu, onda biraz umutsuzluk yarattı. Yahudi tüccar, ya Arabistan'a değil de çok başka bir diyara gidiyorsa? O zaman Arabistan'daki Peygamber'e nasıl ulaşabilirdi? Selman hiç bilmediği diyalarda, hiç tanımadığı, üstelik dillerinden de bir şey anlamadığı insanların arasında kalakalmıştı. Geceler boyu

Allah’a yalvarıyordu kendisini Ahir zaman Peygamber’i’ne kavuşturması için. Kölelik umurunda bile değildi, yeter ki o Peygamber’e bir ulaşabilsin... Giderek ailesinin, dostlarının hasreti düşmeye başladı içine. Yıllar sonra ilk kez köyünü özlüyordu. Bir an her şeyden vazgeçmek, alıp başını gitmek ve hatta ölüme yürümek istiyordu. Fakat Ahir zaman Peygamber’i aklına gelir gelmez, yeniden umutla doluyordu yüreği ve yaşama sevinci sarıyordu bütün benliğini. Selman, şimdi Filistin’deydi ve Arabistan’a iyice yaklaşıyordu. İçine öyle doğuyordu ki, Arabistan’da ortaya çıkacak bir Peygamber’in sesi, kısa zamanda buraya ulaşır ve üstelik Yahudilerin de peygamber beklentisi vardı ama onlar, bu Peygamber’in kendilerinden olacağına inanıyorlardı. Bir yandan Yahudi tüccarın hizmetini gören Selman, bir yandan da gözlerini Arabistan’a çevirmiş ve baştan ayağa kulak kesilmişti. Bu arada çat pat İbranice de öğrenmiş ve çevresinde olup bitenlerden az çok haberdar olmaya başlamıştı.

Birgün Selman’ın efendisi olan Yahudi tüccarın amcası, Medine’ye gitmek istedi. Medine çevresinde Yahudi kabileleri vardı; bunlarla ilişki kurarak, Filistin ile bu bölge arasında ticari bir

bağ kurulup kurulamayacağını da araştıracaktı. Fakat bu yolculukta kendisine yardım edebilecek, hizmetini görecek kimsesi yoktu. Yeğeninden Selman'ı rica etti. Çünkü Selman hem zeki, hem bilgiliydi. Ona yoldaş olacağı gibi, işlerinde de yardımcı olabilirdi.

Selman, Medine'ye gitmek üzere yola düştüğünde dünyanın en mutlu insanıydı. Demek Allah, sonunda dualarını kabul etmişti. Arap yarımadasının iki büyük şehri vardı: Mekke ve Medine... Selman'ın tahminine göre, Ahir zaman Peygamber'i bu iki şehirden birinde ortaya çıkacaktı, çünkü Arabistan'ın kalbi Mekke'de atıyordu, Medine de hep ona bakıyordu. Selman'daki sevinç ve heyecanı gören Yahudi, şaşkınlık içindeydi. Ona herhangi bir şey sormayı gururuna yediremediğinden sürekli onu gözetleyerek sırrı çözmeye çalışıyordu. Selman, efendisine canla başla hizmet ediyor, o daha söylenmeden gerekenleri yerine getiriyordu. Yahudi, Selman'ın hizmetinden çok memnundu ve ona oldukça iyi davranıyordu. Fakat onu bu denli sevinç ve heyecana boğan, bu denli özenli çalışmaya iten neydi? Yahudi işte bunu çözme gayretindeydi. Selman'ın içindeki ses, bu yolun, aradığı Peygamber'e çıkacağını fısıldıyordu. Ahir

zaman Peygamber'i'nin Medine'de olduğuna inanmaya başlamıştı; hayalleriyle gerçekler birbirine iyice karışmıştı ve Selman onları birbirinden ayıramıyordu. Bugüne kadar hiç böyle bir şeyle karşılaşmamıştı.

Yahudi, yeni ticaret bölgeleri keşfederek bol para kazanma hayalinde; Selman da Ahir zaman Peygamber'i'ne kavuşma heyecanında... Her ikisi de neşe ve heyecan içinde, her biri bir ümidin ardınca çöller aştılar, şehirler geçtiler ve Medine'ye ulaştılar.

Medine'de birkaç tane önemli Yahudi kabilesi vardı. Selman ve efendisi Yahudi, şehre en yakın Yahudi kalesine yerleştiler. Selman, İbraniceyi nisbeten sökmüştü ama Arapçayı henüz anlayamıyordu. Bu yüzden efendisiyle Medine çarşısına indiğinde, ahaliyle hiç anlaşılamıyordu. Kısa sürede Arapçayı da öğrenebilirdi, hele bir Ahir zaman Peygamber'i'ni bulsundu.

Selman'ın Medine günleri başlamıştı... Bir gün Yahudiler arasındaki bir söylenti değdi kulağına; Mekke'li biri, Ahir zaman Peygamber'i olduğunu söylüyormuş... Selman, henüz tam olarak anlayamadığı Yahudiler arasındaki konuşmalara kulak kesilmişti. Yahudiler, işin alayındaydılar.

Onlar, son Peygamber'in mutlaka kendilerinden olacağına inanıyorlardı; hor gördükleri Araplar arasından bir peygamber olabileceğine asla inanmamışlar ve inanmaları da mümkün değildi. Allah, Yahudileri, insanların efendisi olarak yaratmış, bütün peygamberleri de onlar arsından seçmişti. Yahudi bilginleri de tıpkı Selman'ın çok sevdiği Ammuriyyeli rahip gibi düşünüyorlar; son Peygamber'in gelmek üzere olduğunu söylüyorlardı. Selman, bu kadarını anlamaktaydı. Zaten o, Peygamber'i burada bulacağına inanarak gelmişti ya buralara. Bunun içindir ki peygamber haberlerini en çok merak eden ve işin aslını bir an önce öğrenmek isteyen de Selman'dı. Belki de Ahir zaman Peygamber'i Medine'deydi de Selman bilmiyordu. O, bu kadar yakınlarında olmasaydı, Yahudiler sık sık ondan sözederler miydi? Selman, işte bu his ve düşüncelerle hülyalara dalıyor, geceler boyu uyumuyordu. Ahir zaman Peygamber'i'ni, giderek geceleri rüyalarında, gündüzleri hayallerinde görmeye başlamıştı.

Selman, bir ikinci vakti Yahudilerin kendisinden küçümseyerek söz ettikleri Peygamber'in adını öğrendi: Muhammed... Bu adın anlamı, övülmüş demektir. Bu kelime, Tevrat ve İncil'de bahsi

geçen Ahir zaman Peygamber'i'nin adı olmalıydı. Bir süre sonra yine kulağına geldi ki, bu peygamber, İbrahim Peygamber'in milletinden olduğunu ve onun dini, tevhid dinini öğretmek üzere geldiğini söylüyor, putperestlikle de amansız mücadele ediyormuş.

Selman'ın artık hiç şüphesi kalmamıştı; Allah, dualarını kabul buyurmuş ve onu Ahir zaman Peygamber'i'nin şehrine ulaştırmıştı. Heyecanla bekliyordu Selman, kimselere bir şey belli etmeden ve bir şey söylemeden sabırla, heyecanla bekliyordu. O, şimdi Ahir zaman Peygamber'i'nin çok yakınındaydı, kalbi öyle söylüyordu, bütün hisleri bu yöndeydi. Selman, zamanın kendisini mutlu sona yaklaştırmakta olduğunu bütün benliğiyle duymaktaydı.

Ã

Zaman 622 yılının Eylül ortalarını göstermekteydi ve Medine ayakta, heyecanlı bir bekleyiş içindeydi. Medineliler, günlerdir Mekke'den gelecek Ahir zaman Peygamber'i'ni bekliyorlardı. En heyecanlı bekleyiş ise elbette Selman'ın bekleyişiydi. Ahir zaman Peygamber'i'ni ulaşmak için ne büyük çileler çekmiş, ne aşılmaz yollar aşmıştı; hatta bu uğurda özgürlüğünü bile yitirmiş, sıradan

bir köle olmuştu. Anadili Farsçayı, yeni yeni öğrenmeye başladığı İbraniceyi, meremını anlatabilecek kadar bir Arapça karşılığında hemen unutmaya hazırdı. Çünkü Ahir zaman Peygamber'i'nin dili Arapçaydı ve bundan böyle bu dil, bütün insanlığın dili olmaya adaydı.

Selman, misafir oldukları Yahudinin bağında, bir ağacın dalına oturmuş, elindeki testereyle kuru dalları kesmeye çalışıyordu. Bu sırada ötelere sevinç çığlıkları ve şarkılar duyulmaktaydı. Bunlar Arapça olduğundan Selman olup bitenleri kavrayamıyordu. Onunla birlikte çalışan Yahudi hizmetçiye sordu Selman, “neler oluyor?” diye. Yahudi hizmetçi, Mekke’den bir Peygamber’in Medine’ye geldiğini, daha önceden bu Peygamber’e inanmış olan Medineliler’in, günlerdir bu günü beklediklerini yarım yamalak anlatmaya çabaladı. Selman, daha o söylemeden anlamıştı gerçeği ve o an dengesini kaybetti, ağaçtan aşağıya düştü. Çevreden yetişenler etrafını sardılar. Selman’ı ayağa kaldırdılar, üstünü başını silkelediler, elini yüzünü yıkadılar. Selman, biraz kendine gelir gibi oldu ve etrafındakilere soran gözlerle bakarak yalvarırcasına haykırmaya başladı:

"Nerede? Nerede o?.. O, nerede?.."

Bu sırada, Selman'ı buraya getiren Yahudi tüccar da gelmişti. Selman'ın saçlarını okşayarak onu teskin etmeye çalışıyordu. Selman'ın hep aynı soran gözlerle bakarak, aynı kelimeleri heceleyip durması, Yahudi tüccarı telaşlandırmıştı. Yeğenin emaleti olan bu efendi ve kültürlü İranlı kölenin ağaçtan düşmenin etkisiyle aklını oynatmış olabileceğini düşünüyor ve çok üzölüyordu. Bütün dünyayı arasa, böyle zeki ve bilgili bir köle daha bulmanın imkânsızlığının farkındaydı Yahudi tüccar. Kısa bir zaman sonra durum anlaşıldı; Selman, Mekke'den gelen Ahir zaman Peygamber'i'ni soruyordu. Bunu öğrenen Yahudi Ttüccar, önce sevindi çünkü Selman'ın aklı başındaydı ve vücudunda herhangi bir sakatlık da olmamıştı. Sonra hayretler içine düştü; Araplar arasında peygamberlik davası güden birinin Selman'la ne ilgisi olabilirdi? Selman İranlı'ydı ve Zerdüş'tü; bu Peygamber, Yahudileri ondan daha çok ilgilendirirdi. Gerçi Selman, Tevrat ve İncil'i biliyordu ama Musevi veya Hıristiyan değildi. Aslına bakılırsa atalarının dini mecusiliğe de pek kulak astığı yoktu; elhasıl tuhaf düşünceleri ve inançları olmalıydı onun. "Ne kadar zeki ve bilgili de olsa, köle, yine de köledir," diye geçirdi içinden Yahudi tüccar. Zira Selman'ın İbranicesi karşısındakilere, önemli bilgi

ve düşünceler aktarabilmesine yetmiyordu. Yahudi tüccar, uzun uzun Selman'a baktı ve dudaklarında alaycı bir gülümseme belirdi:

"Pekiye Selman," dedi, "haydi git de gör bakalım Ahir zaman Peygamber'i'ni."

Çevredeki Yahudiler gülüştiler. Selman, onların varlıklarının bile farkında değildi; onun tek anladığı ve duyduğu, efendisinin kendisine izin vermesiydi. Etrafına bile bakmadan, seslerin geldiği tarafa doğru koşmaya başladı Selman. Yahudi tüccar, onun arkasından gülerek bakıyordu ve şöyle diyordu:

"Nasıl olsa kaçma ihtimali yok, dönüp gelecektir. Zaten Araplarla anlaşması da mümkün değil..."

"Burada köle kaybolmaz," dedi oradakilerden biri. "Kaybolsa bile Araplar alıp getirirler. Çünkü çok dürüst ve mert insanlardır. Kimse, kimsenin kölesini sahiplenmez..."

Rasul'ün çevresindeki müslümanlar, Selman'ı görünce durakladılar; onu ilk kez görüyorlardı, ne Yahudiye benziyordu, ne Araba... Selman, Farsça ve İbranice karışımı bir dille derdini anlatmaya çalışıyor, el hareketleriyle de sözlerini

destekliyordu. Fakat onun dilinden kimse anlamıyordu. Bu arada Allah Rasulü'nü gördü Selman ve ona doğru atıldı insanların şaşkın bakışları arasında. Evet, Ahir zaman Peygamber'i karşısındaydı ve Selman hemen onu tanıdı, tıpkı babasını tanıdığı gibi, kardeşlerini tanıdığı gibi. Tevrat ve İncil'de vasıfları sayılan son peygamber işte buydu. Selman, babasını ve kardeşlerini tanıma konusunda şüpheyi düşebilirdi ve hatta kendinden bile şüpheyi düşebilirdi de hemen az ötede duran Allah Rasulü'nden şüpheyi düşemezdi. Varıp Allah Rasulü'nün önünde diz çöktü ve heyecanla anlatmaya başladı macerasını. Rasul, bir süre dinledi Selman'ın Farsça ve İbranice karışımı sözlerini; onun kalbini okuyordu ama sözlerinden bir şey anlamıyordu. Çevresindekilere sordu:

"Bu kimdir?"

"İran'dan gelmiş Selman adlı bir köle ya Rasulallah!"

İbranice bilen bir sahabe söylemişti bunu. Bunun üzerine Rasul buyurdu:

"İçinizde İbranice bilen var mı?"

Medine'deki Yahudilerin hepsi Arapça bilirlerdi, Arapların da bir kısmı İbranice bilirdi. Selman da meramını anlatacak kadar İbranice konuşabiliyordu. Az önce konuşan Medineli sahabi öne çıktı:

"Ben yardımcı olabilirim ey Allah'ın Rasulü!" dedi.

Allah Rasulü'nün işareti üzerine Selman macerasını anlattı, sahabi tercüme etti. Selman'ın macerasını dikkatle dinleyen Allah Rasulü, ona kelime-i şahadeti talim etti. Zeten Ammuriyye'deyken bütün kalbiyle müslüman olmuş olan Selman, Rasul'ün karşısında şahadet getirerek, imanını diliyle de ikrar etti.

Selman, Allah Rasülünün huzurundan ayrılmak istemiyor-du ama o, bir köleydi, efendisinin yanına dönmek zorundaydı. Yüce Rasul, Selman'ın içinden geçeni anlamış, ondaki cevheri görmüştü; onun mutlaka yanında kalmasını istiyordu. Kendisine yumurta büyüklüğünde bir altın verdi ve dedi:

"Bunu al, efendine götür ve kendi hürriyetini satın alıp gel..."

"Bu benim borcumun ne kadarını karşılar ey Allah'ın Rasulü!"

Selman'ın sözlerini Rasul'e naklettiler, o da şöyle dedi:

"Bunu al ve efendine git! Allah, senin borcuna bunu yetirecektir..."

Selman, tam bir teslimiyetle Rasul'ün buyruğuna boyun eğdi; altını alarak, hızla uzaklaştı. Sahabiler, Rasul'ün lutfuna eren Selman'a gıptayla bakıyorlardı ve Selman koşarak gidiyordu, neredeyse ayakları yere değmiyordu.

Selman, Yahudi tüccarın yanına varıp elindeki altını uzattı. Yahudi, altını eline aldı. Selman, hayretle Yahudinin elindeki altına bakıyordu; altın kocaman bir top olmuştu ve Yahudi onu kaldırmakta zorlanıyordu. Altını tarttılar, tam kırk okka çekti. Bu kadar büyük altını koşarak getiren gerçekten bu köle miydi? Orada bulunan Yahudilerden hiç biri buna inanamıyordu ama işte altın ortadaydı. Bu çok kârlı alışverişi gören Yahudi tüccar, Selman'ın asıl efendisi olan yeğenine bile danışma ihtiyacı duymadan hemen Selman'ı azat etti. Bu kadar büyük bir altın, Selman gibi on tane köle satın alırdı. Yahudi hiç

beklemediği bu büyük kazancın sevinciyle misafir kaldığı eve doğru yürüdü, o, artık Selman'ın farkında bile değildi. Selman, oradaki Yahudilerin şaşkın bakışları altında koşarak oradan uzaklaştı.

Hürriyetini satın alan Selman, sevinç ve heyecan içinde Allah Rasulü'nün huzuruna vardı. Bundan böyle Selman'ı, Kâinatın Efendisi Ahir zaman Peygamber'i'nden kimse ayıramazdı. Selman yaşadıklarının gerçek mi, rüya mı olduğunu bir türlü kestiremiyordu; o, şimdi özgür bir insan olarak Allah Rasulü'nün huzurundaydı!.. İnanılır gibi değildi doğrusu...

Allah Rasulü, ashabına, Selman'ı azat eden Yahudi tüccara ağaç dikerek yardımda bulunmalarını istedi. Sahabiler de onun misafir kaldığı evin bahçesine üç yüz ağaç diktiler. Yahudi tüccar, müslümanların bu cömertliği karşısında dayanamayıp müslüman oldu. Gidip müslümanların arasına yerleşti ve Medineli oldu. Bundan böyle Selman'la ilişkisi, efendi-köle ilişkisi değil, kardeş ilişkisi olacaktı ve o, Selman'dan çok şey öğrenecekti.

Ã

Allah Rasulü, Selman'ı, ashabdan Ebu Derda ile kardeş yaptı. Selman, giderek Allah Rasulü'ne yakınlığı ile temayüz etti. O, her zaman Rasul'ün hizmetinde bulunur ve evine teklifsiz girer çıkardı. Büyük güçlükler ve çileler sonucu kavuştuğu Ahir zaman Peygamber'i'nden bir an bile ayrılmak istemiyordu Selman. Kısa sürede mükemmel Arapça da öğrendi. Bazı geceler, Allah Rasulü'nün, Selman'la başbaşa konuşmaları olurdu. Tevrat ve İncil'i çok iyi bilen Selman, Kur'an-ı Kerim'in inceliklerine de kısa sürede nüfuz etti.

Peygamberler Peygamber'i, Ahir zaman nebisi, Selman için şöyle buyurdu:

"Selman, benim aile fertlerimdendir, ehl-i beytimdendir."

Bir insan için bundan daha büyük rütbe olabilir miydi? Selman, şimdi muradına ermiş olmanın mutluluğuyla çok mutluydu. Bugüne kadar uğradığı felaketleri çoktan unutmuştu.

Yine bir gün Allah Rasulü buyurdu:

"Cennet, üç kişiye hasret çekmektedir: Ali, Ammar, Selman..."

Böylece Allah Rasulü, Selman'ı, canı ve ciğeri Ali ile bir sayıyordu; Anne ve babası İslam'ın ilk şehitleri olan Ammar ile onu bir tutuyordu. Selman, kayıtsız şartsız Allah Rasulü'ne teslimiyetin mükâfatını almış, Ehl-i Beyt'ten olma şerefine ermişti.

Selman'ın adı, bizzat Rasul diliyle Ammar'ın adının yanına düşmüştü; onun can dostları Habbab, Süheyb ve Bilal'in adlarının yanına düşmüştü. Şimdi Süheyb-i Rumi ve Bilal-i Habeşinin yanında bir de Selman-ı Farisi vardı; Yemen'in, Türkistan'ın, Habeşistan'ın, Musul'un yanına bir de Fars diyarı yani İran eklenmişti. İslam ümmeti, ülke ülke, millet millet büyüyordu.

Ã

KÜFRÜN SON ÇIRPINIŞI

Uhud savaşından sonra Medine çevresindeki Yahudi kabileleri, müslümanlara karşı tavır almaya başladılar. İlk zamanlar Arap kabileleri arasındaki bir çekişme olarak baktıkları müslümanlık meselesinin giderek bütün insanlığın meselesi haline dönüşmekte olduğunu fark ettiler. Bu andan itibaren de içlerindeki fesat ve kıskançlık tohumları, bir ayırık otu gibi dallanıp bütün

benliklerini sarmaya başladı. Çünkü onların asıl hazmedemedikleri, Ahir zaman Peygamber'i'nin kendilerinden değil de Araplardan çıkmasıydı.

Medine çevresinde üç büyük Yahudi kabilesi vardı: Kaynuka, Nadir, Kureyza... Bunlar, sağlam kaleler içinde yaşarlar ve Arap kabileleri arasına fitne sokarak, sürekli onları birbirlerine düşürürlerdi. Ne var ki müslümanlık, giderek Arapları birbirine sımsıkı kilitlemekte ve Yahudilerin işini zorlaştırmaktaydı. Küçüm-sedikleri Arapların, bir gün başlarına bela olmaması için acele önlemler gerekiyordu. Çünkü bu durum onların uykularını kaçırmaya başlamıştı. Bunlardan Nadir kabilesi, Medine'ye en yakın olanlarıydı. Nadirliler âdeta öncülük yapmak istercesine gemi azıya aldılar; müslümanları küçümsemeye, onlarla alay etmeye başladılar. Bu arada Kureyşliler'in onlara işbirliği teklifi de gelmişti. Allah Rasulü, Nadirliler'e haber göndererek, yapılan anlaşmalara uymalarını, yoksa başlarına geleceklere katlanmalarını söyledi. Onlarsa, kalelerinin sağlamlığına ve müşriklerin yardım vadine güvenerek, Allah Rasulü'ne rest çektiler. Hatta ona karşı süikast planları bile yapmaya kalkıştılar. Bunun üzerine Rasul, ordusuyla Nadir üzerine

yürüdü. Onlarsa kalelerine kapanarak müşriklerden gelecek yardımı beklemeye başladılar. Müslümanların muhasarasının giderek sıkılaşması, müşriklerden de yardım gelmemesi üzerine teslim oldular. Allah Rasulü, onların canlarını bağışladı, silahları hariç, taşınabilir mallarını alarak Medine’yi terk etmelerini müsaade etti. Dileyenlerin de Kureyzalılar’ın yanına yerleşebileceklerini söyledi. Böylece Medine çevresinden bir Yahudi kabilesi eksilmiş oldu. Allah Rasulü, onların topraklarını muhacirler arasında taksim etti. Bu sayede muhacirler de Medine’de toprak sahibi oldular ve ensar kardeşlerine yük olmaktan kurtuldular.

Kureyza Yahudileri’nin yanına yerleşen Nadir Yahudileri, yurtlarından sürülmelerini hazmedemiyorlardı. Onlar ki, Allah’ın insanlığın efendisi olsun diye yarattığı bir kavimdiler. Nasıl olurdu da Araplara boyun eğerdiler? Bütün peygamberler onlardan çıkmışken, nasıl olurdu da Arap bir Peygamber’e inanıp itaat ederdiler? Bu duruma düşmektense yaşamamak çok daha iyiydi. Sonunda Kureyzalılar da bu vehme kapıldılar ve Arapları birbirine düşürerek, müslümanları perişan edebileceklerine ve böylece işin içinden sıyrılacaklarına inandılar. Bu inanç ve umutla

tıpkı daha önce Nadirliler'in yaptığı gibi müslümanlara karşı açıktan tavır almaya kalkıştılar. Öyle ki, Kureyzalılardan bir heyet, Kureyşliler'e gitti ve onların dininin müslümanlıktan üstün olduğunu söyledi. Bu durum Kureyşliler'i de şaşırtmıştı ve tekrar tekrar sordular:

"Siz, kitap ehlisiniz, biz sizin bilginize güveniyoruz. Gerçekten bizim dinimiz Muhammed'in dininden hayırlı mı?"

Yüzyıllardır Allah'ın birliğine inanmış ve bu yüzden birçok zulümlere uğramış, sayısız sürgünler yemiş olan Yahudiler, müşriklerin gözlerinin içine baka baka tekrarladılar:

"Sizin dininiz, Muhammed'inkinden daha hayırlıdır ve siz hak üzeresiniz!.."

Mekkeli Müşriklerle Medineli Yahudiler, müslümanları yoketmek üzere anlaştılar. Bu olay üzerine Allah, Rasulü'nün diliyle bütün insanlığa şöyle seslendi:

"Görmüyor musun, kendilerine Kitap'tan bir nasib verilenler, sıkılmadan putlara ve şeytanlara inanıyorlar da kâfir olanlara: "Sizler, Allah'a

inananlardan daha fazla doğru yoldasınız,” diyorlar. Bunlar Allah’ın lânetlediği kimselerdir. Allah’ın lânetlediği kimseler, hiç bir yardımcı bulamazlar.” (Nisa, 51-52)

Ve Allah’ın insanlığın efendisi kıldığı bir kavim, bu kez de Allah’ın lânetine uğruyordu. Bu durum, müslümanları gerçekten çok üzdü. Çünkü müslümanlar nazarında, Yahudiler Kitap ehli oldukları için her zaman müşriklerden üstündüler. Müslümanlar, müşriklere karşı daima Yahudileri tercih ederlerdi. Allah Rasulü, Medine’ye gelir gelmez önce Yahudilerle bir anlaşma imzalayarak onlarla ittifak yapmıştı. İslam’ın affetmediği yegane suç şirkti ve İslam, şirke karşı kıyamete kadar sürecek bir savaş açmıştı. Müşrikler murdardı; müşrik kadınlarla evlenilmez ve müşriklerin kestiği yenmezdi. Yahudiler ise Kitap ehliydiler; onların kestikleri temizdi ve yenirdi, Yahudi kadınlarıyla evlenilirdi...

Ve müslümanlar hayretler içindeydiler...

Selman, Yahudilerin bu tutumuna bir türlü akıl erdiremiyordu. Elllerinde Tevrat vardı ve Tevrat, onlara, Ahir zaman Peygamber’i’ne inanmayı ve itaati emrediyordu. Selman, Tevrat’ı okuyarak öğrenmişti Ahir zaman Peygamber’i’nin gelişini

ve ona ulaşmak için nice çilelere katlanmıştı. Yahudiler, Ahir zaman Peygamber'i'ni göre göre nasıl oluyor da tanımamazlıktan gelebiliyorlardı? Nasıl oluyordu da Tevrat'a rağmen müşriklerle elele verip müslümanlara savaş açabiliyorlardı? Yoksa Yahudiler, ellerindeki Tevrat'ı okumuyorlar mıydı? Okuyorlardı da işlerine geldiği gibi mi anlıyorlardı? Kendilerini Firavun'un zulmünden kurtaran peygamberleri Musa, Tevrat'ı almak için Tur dağına gittiğinde, Samiri adlı birinin yaptığı altın buzağıya tapanların çocukları, hiç değişmeyecekler miydi? Onların sürekli paranın ve menfaatin esiri olmalarının sebebi neydi? Selman, Yahudilerin bu kez de Kur'an diliyle lânetlenmelerine gerçekten üzülüyordu. Allah katında itibarlı ve ayrıcalıklı bir ırkın, kendi kendini alçaltmasına bir anlam verebilmek mümkün değildi...

Yahudilerin kışkırtması ve yardım vaadiyle Kureyş, müslümanlara kesin darbeyi vurmak, Medine'yi haritadan silmek hayaliyle harekete geçti. Hele putperstliğin müslümanlıktan daha hayırlı olduğunu Yahudilerin de doğrulamış olması, Kureyş'e daha bir güven vermiş, diğer Arap kabilelerinin yanındaki itibarını bir kat daha artırmıştı. Müslümanlara karşı Kureyş'in yanında

yer alıp almamakta giderek tereddüde düşmeye başlayan putperest Arap kabileleri, bu kez severek ve inanarak Kureyş'in çağrısına koştular. Kısa sürede on bin kişilik iyi donanımlı muazzam bir ordu toplandı. Kureyş, kendi emrine verilen bu orduyu görünce büyük bir gurura kapıldı. Kureyşliler, bu ordunun karşısında hiç bir gücün duramayacağı inancıyla Mekke'den Medine'ye doğru yürüdüler. Medine çevresindeki Yahudi kaleleri de emirlerindeydi. Ve zafer, Kureyş'in hemen önünde duruyordu; ellerini uzatsalar dokunacaklardı.

Müşrik ordusunun yola çıkış haberi, Medine'ye ulaştı. Allah Rasulü, âdeti olduğu üzere ashabını topladı. Meseleyi onlarla danışmak istiyordu. Müşrik ordusunun karşısına çıkarak, bir meydan savaşı yapmak çok zor görünüyordu. Düşmanın Medine'ye girmesi ise büyük bir felaket olurdu; bu, Medine'nin yağmalanması, yakılıp yıkılması demekti. Buna bir çare bulunmalıydı ve Medine kurtarılmalıydı, ama nasıl? İşte çözülmesi gereken bilmece buydu. Allah Rasulü, herkese söz hakkı veriyor ve her teklifi dikkatle dinliyordu. Medine'de kalınarak bir savunma savaşı yapılması fikri ağır bastı ama müşrik ordusu çok üstündü,

onlara karşı Medine’yi çepeçevre savunmak da çok zordu.

Bu sırada Selman-ı Farisi bir teklifte bulundu. Teklifi şuydu: Müşriklere karşı bir müdafaa harbi yapılmalıydı. Bunun için Medine’nin etrafına bir hendek kazılmalıydı. Düşman hendeği bir anda geçemeyeceği için, hendeğin gerisinden şehri savunmak daha kolay olurdu. Ashab, bu teklife önce şaşırdılar. Böyle bir savaş tekniği bugüne kadar Araplar arasında ne görülmüştü, ne duyulmuştu... Allah Rasulü, dikkatle dinliyor, Selman izah ediyordu. Bu usulün İran’da çok yaygın bir savaş tekniği olduğunu anlatıyordu. Allah Rasulü, Selman’ın teklifini uygun buldu. Sahabilerin de bu fikre katılmasıyla, Medine’nin etrafına hendek kazılmasına karar verildi.

Allah Rasulü,ashabıyla beraber önce Medine’nin çevresini incelediler. Medine’nin üç tarafı, birbirine bitişik evlerle çevriliydi. Bunlar, bir yerde sur görevi yapabiliirdi ve savunma için elverişliydi. Suriye tarafı ise açıklıktı. Hendek işte burada önem kazanıyordu. Rasul, herkese bir arşın olmak üzere onar kişilik gruplar halinde hendek kazılacak yerleri bölüştürdü. Allah Rasulü başta olmak üzere, Müslümanlar derhal işe koyuldular. Tıpkı mescidin yapımında olduğu gibi

şarkılar söylüyerek herkes hummalı bir çalışma içine girmişti.

Ammar, Habbab, Süheyb ve Bilal, can dostları Mus'ab'ı cennete uğurlamışlardı ama kendilerine şimdi de İranlı bir dost katılmıştı: Selman-ı Farisi... Üstelik hendek fikrini ortaya atan da oydu. Müşrik ordusu giderek Medine'ye yaklaşıyordu; Müslümanlar, müşrikler gelmeden hendek işini tamamlama gayretindeydiler. Bütün mesai, hendek kazımına verildiğinden, yiyecek bulmak da zorlaşmaktaydı. Zaten Müslümanlar da yemeyi, içmeyi unutmuşlardı. Bir kısmı da midelerindeki boşluktan rahatsız olmamak için karınlarına taş bağlamışlardı. Allah Rasulü, çalışmalara bizzat nezaret ediyor ve kendisi de çalışmaktan geri durmuyordu.

Allah Rasulü, ashabının aç susuz çalışmasına çok üzülüyordu. Bir gün sordu:

"Bize yemek yedirecek birini gösterir misiniz?"

Ashabdan biri cevap verdi:

"Evet, gösteririz ey Allah'ın Rasulü ama, kendisi burada yok!.."

"Bizi ona götürür müsün?" dedi Rasul.

"Elbette ya Rasul'ellah!.." dedi ve öne düştü sahabi.

Allah Rasulü, Ammar, Habbab, Süheyb, Bilal, Selman gibi kimsesiz müslümanların da bulunduğu bir grubu yanına alarak yürüdü. Yemek yiyecekleri sahabinin evine vardılar. Evin hanımı, hemen Allah Rasulü'nü ve çevresindekileri eve buyur etti ve kendisi de, az ileride hissesine düşen hendeği kazmakta olan kocasına koştu ve durumu bildirdi. Sahabi yıldırım hızıyla koşup geldi:

"Anam babam sana feda olsun ey Allah'ın Rasulü!" dedi.

Adamın oğlaklı bir keçisi vardı ve hemen keçiyi kesmeye davrandı. Evine Rasul gelmişti, heyecan ve sevinç içindeydi. Allah Rasulü şöyle dedi:

"Keçiden önce oğlak var!.."

Adam, Rasul'ün sözünü duyar duymaz hemen keçiyi bıraktı, oğlağı kesti. Bu arada karısı da un çekti, hamur yoğurdu ve ekmek pişirdi. Sonra da oğlağı etini haşlayıp çanakta tirit yaptı.

Hazırladığı yemeği, Allah Rasulü'ne ve yanındakilere sundu. Yüce Rasul, parmağını çanağa değdirerek buyurdu:

"Allah'ın adıyla... Allah'ım! Bunu, bize bereketlendir!.."

Sonra çevresindekilere çevirdi merhamet dolu bakışlarını:

"Yiyiniz!.." dedi.

Herkes doyuncaya kadar yedi ama yemeğin ancak üçte biri bitmişti. Çevresindekilerin doyduklarını gören Allah Rasulü:

"Şimdi gidip başkalarını çağırınız!" buyurdu.

Az sonra bir başka grup geldi, onlar da doyuncaya kadar yediler. Böyle böyle ihtiyaç sahibi herkes gelip yedi. Yemekten sonra Allah Rasulü, ev sahiblerine dua etti. Onlar, Allah Rasulü'ne ve ashabına yemek vermenin mutluluğuyla uçuyorlardı. Hele Rasul'ün duasını almak, dünya nimetlerinin tamamından daha makbul ve değerliydi.

Allah Rasulü, tekrar hendeğe vardığında Selman'ı sordu. Ona Selman'ın çalıştığı yeri gösterdiler. Rasul oraya vardığında Ammar'ı, Süheyb'i, Habab'ı, Bilal'i hummalı bir çalışma içinde buldu. Selman ise hemen arkalarında, büyükçe bir taşın önünde umutsuzca dikiliyordu. Onun hissesine düşen yerde çıkan bu büyük taş, çalışmasını engelliyordu. Onu kırabileceğini de gözüne kestiremiyordu. Allah Rasulü, Selman'ın yanında durup selam verdi. O zaman Selman, düştüğü umutsuzluktan sıyrılarak, sevinçle Rasul'e baktı. Çünkü, insanlığın kurtarıcısı gelmişse hiçbir engel ve müşkül kalmamış demektir. Allah Rasulü, hendeğe indi, Selman'ın sırtını sığazladı ve elindeki baltayı aldı:

"Bu taşa önce ben vurayım!" dedi.

Çevredekiler, baltalarını bırakmışlar, merak ve dikkatle Allah Rasulü'ne bakıyorlardı. Rasul, baltayı kaldırdı ve hızla taşa indirdi. Taştan bir kıvılcım çıktı ve taşın üçte biri koptu. Rasul buyurdu:

"Kâbe'nin Rabbi hakkı için Şam saraylarını görür gibiyim."

Ashabının hayret dolu bakışları altında Rasul, elindeki baltayı tekrar kaldırıp taşa vurdu. Bu kez daha büyük bir kıvılcım çıktı, taştan bir parça daha koptu. Allah Rasulü buyurdu:

"Allah'ü Ekber!.. Kâbe'nin Rabbi'ne yemin ederim ki, İran saraylarını görür gibiyim..."

Ve Allah Rasulü, elindeki baltayı tekrar kaldırıp bir kez daha önündeki taşa indirdi. Daha da büyük bir kıvılcım çıktı ve taş parçalandı. Ve Rasul buyurdu:

"Kâbe'nin Rabbi'ne andolsun ki, Bizans saraylarını görüyorum!..."

Münafıklar fısıldaştılar:

"Burada biz, kendi çukurlarımızı kazıyoruz, o ise bize, İran ve Bizans saraylarını vaad ediyor..."

Selman, Allah Rasulü'nün sözlerinde, geleceği, açık seçik, yakın gözüyle gördü; İran ve Bizans saraylarının müslümanların eline geçtiği günleri şimdiden yaşamaya başladı. İran semalarını çınlatan ezan seslerini duyar gibi oldu. Gözleri yaşardı; yanaklarından iki damla yaş süzüldü...

Selman'ın gözlerinden içinde bulunduğu hendeğe İran ırmakları akıyordu damla damla...

Allah Rasulü, önce Şam saraylarını anmıştı. Süheyb'in kalbi göğüs kafesine yırtarcasına çarpıyordu. Süheyb-i Rumi'nin bir gözünde Fırat, bir gözünce Dicle parladı ve yanaklarından süzülen iki damla yaş indi hendeğe... Bir zamanlar Rasul, Yemen ve Türkistan'ı anmıştı; Ammar, o günleri hatırladı ve bu kez de Süheyb'in ülkesinin İslam'la şerefleneceği müjdesini almanın sevinciyle Allah'a binlerce hamd etti. Habbab ve Bilal, can dostları Selman'a baktılar gıptayla; bir gün onun ülkesinde buluşacakları heyecanı sarmıştı kalplerini...

Ammar, Süheyb, Selman... Allah Rasulü'nün verdiği müjdeyle, her dem yeniden doğup tazelenen ölümsüz mücahitler. Yemen, Türkistan, Suriye, İran, Diyar-ı Rum... Heyecanla gerçek sahiplerini; Ammar'ı, Süheyb-i Rumi'yi ve Selman-ı Farisi'yi bekleyen ülkeler... Allah'ın ezelde koyduğu düzen ve kanun olmasa, bütün bu ülkeler, Medine'ye gelecekler, aslî sahiplerinin ayakları altına büyük bir mutlulukla serilecekler.

Hendek kazımı, kısa sürede tamamlandı ve hendegın içi suyla dolduruldu. Müslümanlar, Allah

Rasulü'nün etrafında sımsıkı kenetlenmişler, kendilerinden emin vaziyette müşrik ordusunu beklemeye başladılar. Müşrikler, büyük bir gurur içinde ve Medine'yi yerle bir etme hayaliyle yaklaştılar. Artık bu kez müslümanların kurtuluşu imkânsızdı, çünkü bütün Arap kabileleri ve Yahudiler de Kureyşle beraber diler.

Müşrikler, Medine'ye iyice yaklaşmışlardı ama müslüman-lardan hiç ses yoktu. Hatta müslümanların Medine'den kaçmış olabileceklerini düşünenler bile vardı. Derken Medine göründü ve yine kımıltı yok. Ve müşrik ordusu, Medine'yi tarümar etmek üzere ilerledi, bir süre sonra da dehşet içinde kalakaldılar. Karşılarına bugüne kadar görmedikleri, bilmedikleri ve işitmedikleri bir engel çıkmıştı: Hendek... Süvariler, Medine'nin çevresinde bir süre at koşturdular ama bir geçit bulamadılar. Hele hendeğin gerisindeki siperlerde mevzilenen müslümanların oklarına da hedef olunca iyiden iyiye umutsuzluğa düştüler.

Müşrikler, hendeğin gerisinden taş ve ok yağdırıyorlardı ama bir sonuç alamıyorlardı ve giderek içlerine korku ve umutsuzluk iniyordu. Kış soğuğu da şiddetlendikçe şiddetleniyordu. 626

yılının kışı, diğer bütün kışlardan çok daha acımasız geliyordu müşriklerin üzerine.

Müşriklerin umutlarının tükenme noktasına geldiği bir gece, tabiat âdeta çıldırdı. Yağmur ve fırtına, çadırları kökünden söküp atarken, develeri ve atları da darmadağın etti. Müşriklerin gözlerini kamaştıran şimşekler, kulaklarını sağır eden gök gürültüleri kalplere bir dehşet ve korku salıyordu. Sanki göklerin ve yerin bütün görünmez güçleri elbirlik olmuşlar da müşrik ordusunun üzerine çullanmışlardı.

"Ey iman edenler, Allah'ın o nimetini hatırdan çıkarmayınız ki, hani size karşı askerler geldiği zaman, biz onların üzerine rüzgâr ve sizin görmediğiniz askerler göndermiştik..." (Ahzab, 9)

Ve müşrikler, aslandan kaçan yaban eşekleri gibi panik içinde oradan oraya koşuyorlar; her biri kendine bir kaçış yolu arıyordu. Başkomutan Ebu Süfyan umutsuzca haykırıyordu:

"Burası durulacak yer değildir. Görüyorsunuz ki hayvanlarımız telef oluyor, çadırlarımız fırtınanın önünde sürükleniyor. Bir an önce çekip gitmezsek biz de telef olacağız!..."

Başkomutanının bu halde olduğu bir orduyu artık kim tutabilirdi?.. O Ebu Süfyan ki, devesinin üzerine çıkmış, bir an önce savaş meydanından uzaklaşmak istiyordu ve devesinin ayaklarının bağlı olduğunun farkında bile değildi.

Ã

Sabahleyin Medine, günlük güneşlikti. Düşman karargâhında bir yığın çerçöpten başka bir şey kalmamıştı. Müşriklerin bu defaki yenilgisi, akıllara durgunluk verecek denli dehşetti. Kış güneşinin altında parıldıyan Medine, Kureyş'in bu yenilgisine gülüyordu. Müslümanlar, Allah'a binlerce hamd ediyorlardı; Allah'ın görünmez askerleri, müşrik ordusunu bir gecede öylesine darmadağın etmişlerdi ki, bir daha kendilerine gelip toparlanmaları imkânsız görünüyordu.

Allah Rasulü, Allah'a hamd ü senalar ettikten sonra şöyle dedi:

"Artık nöbet bize gelmiştir. Bundan sonra Kureyş bizim üzerimize gelecek değildir."

Allah Rasulü'nün bu sözleri, müslümanların önünde fetih yolları açtı. Ammar, Süheyb, Bilal, Habbab, Selman... Hendeğin kazımı sırasında

Allah Rasulü'nün parçaladığı taştan çıkan kıvılcımların aydınlığında, Yemen'den Türkistan'a; Bizans saraylarından İran saraylarına uzayıp giden ısıt ısıt fetih yollarını seyrediyorlardı büyük bir huzur ve mutluluk içinde...

Ã

İNSANLAR İSLAM'A KOŞUYORLAR

Müşrik ordularının dağılmasından sonra Allah Rasulü, henüz silahlarını çıkarmamış olan ordu-suna, Kureyza Yahudileri üzerine yürüme emri verdi. Çünkü onlar, müslümanlarla yaptıkları anlaşmayı bozmuşlar; bununla da kalmayarak, müşriklerle anlaşmışlar ve onları müslümanlar aleyhine tahrik etmişlerdi. Hendek savaşının tek suçlusu onlardı. İslam ordusunun gelmekte olduğunu öğrenen Kureyzalılar derhal kalelerine kapandılar. Aslında Hendek savaşının müslümanlar lehine bitmesi üzerine, zaten onlar, bu sonucu beklemişler ve ona göre hazırlanmışlardı. Kureyzalılar'ın kalesi, bir muhasaraya günlerce dayanabilirdi. Kalelerine kapanan Kureyzalılar direnişe geçtiler. Gelecekte bir umut ışığı görünmese de, direnişi sürdürmekten başka çareleri yoktu. Çünkü

yaptıkları ihanetin, yenilir yutulur tarafı olmadığını kendileri de biliyorlardı.

Kureyza Yahudileri'nin direniş i tam yirmi beş gün sürdü. Giderek yiyecek stoklarının bittiğini, hiç bir umut ışığının da görülmediğini fark eden Kureyzalılar, çareyi teslim olmakta buldular. Allah Rasulü, kendi cezalarını vermek üzere dilediklerini hakem tayin edebileceklerini; seçtikleri hakemin vereceği hükmü uygulayacağını bildirdi. Kureyzalılar buna çok sevindiler, kendilerini bu hataları yaptıran Nadir Yahudileri'ne tatbik edilen sürgün cezasına çoktan razıydılar. Kureyzalılar, İslamdan önce müttefikleri olan Evs kabilesinden Sa'd bin Muaz'ı hakem seçtiklerini bildirdiler. Çünkü Sa'd'ın bir eski dost olarak ölüm cezasından başka bir ceza önerebileceğine inanıyorlardı. Allah Rasulü, Yahudi reislerinin önünde Sa'd'a hükmünü vermesini söyledi. Sa'd, hiç tereddütsüz kararını açıkladı: Bizzat savaşa katılanlar idam olunacak, diğerleri esir sayılacak...

Sa'd'ın verdiği hükmü duyan Kureyzalılar donup kaldılar. Bu durumu gören Selman, Tevrat'ın ilgili hükümlerini hatırladı:

"Bir şehre savaş için yaklaştığında, onları sulha çağırırsın. Eğer sulh cevabını verip sana kapılarını açarlarsa, oradakilerin hepsi sana haraç verecek, sana kulluk ve hizmet edecekler. Eğer seninle sulh yapmayıp cenk ederlerse, o zaman orayı muhasara edeceksin ve Allah'ın Rab, onları senin eline teslim ettiğinde, erkeklerin hepsini kılıçtan geçireceksin. Ancak kadınları ve çocukları, hayvanları ve şehirde olan her şeyi, bütün malını kendin için çapul edeceksin. Ve Allah'ın Rabbin sana verdiği düşmanlarının malını yiyeceksin. Bu milletlerin şehirlerinden olmayıp sende çok uzakta bulunan şehirlere böyle yapacaksın..."

(Tesniye, 20 bab 10-15)

Evet, Yahudiler hakkındaki hükmü, aslında Sa'd bin Muaz değil, ellerindeki Tevrat vermişti. Tevhide karşı şirki desteklemenin karşılığı olarak bu ceza aslında çok hafifti. Yahudiler de bunun farkındaydılar; en küçük bir itirazda bulunmadan verilen hükmü kabul etmişlerdi.

Selman, Yahudilerin, Ahir zaman Peygamber'i'nin yüzüne baka baka onu inkâr etmelerine bir türlü akıl erdiremiyordu. İnsan, önündeki apaçık gerçeği göre göre nasıl inkâr edebilirdi ki? İşte edebiliyordu Yahudiler ve sırf

bir gurur ve çekememezlik uğruna hem bu dünyadan, hem öte dünyadan vaz geçebiliyorlardı!..

Ã

Artık zaman, müslümanların lehine dönmüştü. Allah, insanlar arasında çevirip durduğu günleri, bundan böyle müslümanların hayrına ve dolayısıyla da bütün insanlığın saadetine yöneltmişti. Miracda vaadedilen devlet, Medine İslam devleti, giderek çevrede ağırlığını hissettirmekteydi. Müslümanlar, bundan sonra müşriklerin üzerlerine gelemeyeceklerinden emindiler; bu, Hendek savaşı sonrası Allah Rasulü'nün açık ve kesin bir müjdesiydi. Yüce Allah, müslümanların toplum hayatını düzenleyici hükümleri sık sık Rasul'üne vahy ediyor; böylece devleti, daha sağlam temellere oturtmalarını kolaylaştırıyordu.

Zaman çemberi, müslümanlar için öylesine hızlı dönüyordu ki, 628 yılının güneşli bir Mart günü, Allah Rasulü, müjdelerin en büyüğünü ashabına verdi:

"Bu yıl Kâbe'yi ziyaret edeceğiz!.."

Müslümanların, özellikle de beş yıldır Mekke'yi uzaktan bile görememiş olan muhacirlerin sevinç ve mutlulukları sınırsızdı. Önce bazılarının içinden hafif bir tereddüt geçer gibi olduysa da, herkes hazırlıklara başlamıştı. Allah Rasulü'nün söylediği gerçekten daha gerçektir, biliyorlar bunu; bütün kalpleriyle inanıyorlar buna... Yıllar yılı hasretini çektikleri Kâbe, günde beş kez kendisine yönelerek, Allah huzuruna çıktıkları Allah'ın evi Kâbe çağırıyordu onları. Bu çağrıdan daha güzel bir çağrı olabilir miydi? Müslümanların heyecanını ve hazırlığını gören Allah Rasulü buyurdu:

"Sulh zamanlarındaki yani günlük hayatta kullandığınız silahları alın; yoksa müşrikler kendileriyle svaşmaya geldiğimiz vehmine kapılabilirler..."

Allah Rasulü, bin dörtyüz kişiyle Medine'den yola çıktı. Müslümanların ellerinde hergün taşıdıkları hafif silahlar vardı; içlerinde Kâbe'yi görme heyecanı, mutlulukla yürüyorlardı.

Ammar, Habbab, Bilal, Süheyb ve Selman... herbirinin mutluluğu gözlerinden okunuyordu; biliyorlardı ki bu yürüyüş, Yemen'den Türkistan'a, İran'dan Bizans'a kesintisiz sürecektir.

Müslümanlar, Mekke'ye iyice yaklaşmışlar ve Hudeybiye-ye varıp konmuşlardı ki, Kureyş süvarileri karşılarına çıktı. Allah Rasulü onlara bakarak şöyle dedi:

"Bu Kureyş'e ne oluyor ki, kendilerini mahvediyorlar? Harblerden hâla bıķıp usanmadılar mı? Biz buraya sadece Allah'ın evi Kâbe'yi ziyaret için geldik. Sulhden ve sevgiden başka meselemiz yoktur."

Ne var ki müşrikler diretiyorlar ve müslümanları Mekke'ye sokmak istemiyorlardı. Müslümanların, Allah Rasulü'nün çevresinde kenetlenmeleri, müşriklerin kalplerini bir korkunun yalamasına neden oldu. Uzun bir tereddütten sonra gelecek yıl müslümanların Kâbe'yi ziyaret etmelerine razı oldular. Bunun üzerine Allah Rasulü, Kureyşliler'le bir anlaşma imzaladılar. Bu, onların Medine İslam devletini resmen tanımalarıydı.

Müşriklerle imzalanan anlaşmadan sonra Allah Rasulü, Hudeybiye'de ashabıyla üç gün daha kaldılar. Medine'ye dönerlerken Fetih suresi indi ve Rasul, ashabına ilahi kalamı okudu:

"Biz sana fetih ve zafer yolları açtık..." (Fetih, 1)

Müslümanlar, kulaklarında ilahî müjde, dört bir yöne uzayıp giden aydınlık fetih ve zafer yollarına bakarak, Allah Rasulü'nün iki yanında Medine'ye yürüyorlardı.

Ã

Hudeybiye anlaşmasından sonra müslümanlık hızla yayılmaya başladı. Kureyş engelinin kalkması, bunda en önemli etkendi. Halit ve Amr gibi iki büyük askeri dehanın müslüman olmaları, Kureyş'i ta canevinden vurdu. Hudeybiye anlaşmasıyla yaptıkları hatanın farkına vardılar ama artık çaresizdiler. İslam'ın yayılması karşısında sessiz kalarak bekle, gör politikası uygulamaya başladılar. Açıkça görüyorlardı ki, söz sırası şimdi müslümanlardaydı. Allah Rasulü, komşu kabilelere davetçiler göndererek onları İslam'a davet etmekteydiler.

Bundan böyle devlet başkanı da olan Allah Rasulü, Bizans, İran, Habeş gibi komşu devlet başkanlarına mektuplar yazarak, onları İslam'a davet etti. Bu durum, İslam'ın resmen dünyaya açılması demekti. Ve Rasul'ün mektupları, hendeğin kazımı sırasında onun bizzat baltasıyla vurarak kıvılcımlar çıkartıp bunlarla aydınlattığı

saraylara giden yolları, harf harf Medine'ye bağlıyordu.

Ammar, Allah Rasulü'nün Mekke'de en bunaldıkları bir dönemde verdiği müjdenin bu kadar çabuk gerçekleşebileceğini tahmin edememişti. Süheyb, Fırat ve Dicle'nin ak köpüklerince seviniyordu. Bilal, yıllar önce Necaşi'nin müslümanlara kucak açmasını hatırlayarak, Rasul'ün mektubunun Habeşistan göklerinde ezanları yankılandırıldığını görür gibi oluyordu. Selman, Rasulüllahın mektubunun, İran sarayında okunacağını düşündükçe durup durup Allah'a hamd ediyordu. Habbab, gözlerini Temim tarafına çevirmiş, oradan müslüman olmak üzere gelecek heyeti bekliyordu.

Ve büyük rüya, gerçekleşmek üzereydi: Habeş, İran, Turan... koşar adım geliyorlardı Allah'ın dinine... Ammar görüyordu bunu, Süheyb görüyordu, Bilal görüyordu, Selman görüyordu. Ve bütün müslümanlar görüyorlardı.

Ã

AMMAR'A LANET EDENE ALLAH LANET
EDER

Hudeybiye anlaşmasından sonra Allah Rasulü, öncelikle Yahudi meselesini halletmek istedi. Nadir ve Kaynuka Yahudileri, Medine’den uzaklaştırılmış, Kureyzalılar’ın savaşçıları da idam edilmişti. Şimdi Medine’nin yüz elli kilometre kuzeyinde Hayber Yahudileri kalmıştı. Hayber’de yedi müstahkem kale vardı. Medine’den sürülen Yahudi kabilelerinden bazı kimseler de gelip buraya yerleşmişlerdi. Burası oldukça verimli tarlalara da sahipti. Hayberliler, en büyük Arap kabilelerinden biri olan Gatafanlılar’la da anlaşarak, müslümanlara açıkça cephe almışlardı. Allah Rasulü, bu tehlikeyi de bir an önce uzaklaştırmak için bin altıyüz kişilik bir kuvvetle Hayber’e yürüdü. Gatafanlılar’dan yardım alamayan Yahudi kaleleri, birer birer düşmeye başlayınca, Yahudiler sulh istediler. Allah Rasulü, onların isteğini kabul etti. Bundan böyle Hayber Yahudileri yine kendi tarlalarını işleyeceklerdi ama müslümanlara haraç vermek şartıyla. Artık Yahudiler, Medine İslam devletine tabi bir topluluk haline gelmişlerdi ve böylece Yahudi tehlikesi bitmişti.

Çevrede henüz müslüman olmamış Arap kabileleri vardı. Bunlar, zaman zaman müslümanların özellikle mallarına zarar

veriyorlardı. Allah Rasulü, bunları kontrol altına almak için zaman zaman küçük askeri birlikler yani seriyeler gönderiyordu. Bir gün de yeni müslüman olmuş olan Halit bin Velit'i seriyeye komutanı tayin etti. Aynı seriyyede yine Halit'le birlikte müslüman olan Amr bin As da bulunuyordu. Seriyeye, emredilen yere gece vakti ulaştı ve komutan Halit, burada konaklamaya karar verdi. İslam ordusunun hedefi olduğunu fark eden yakındaki kabile, yerlerini yurtlarını bırakıp kaçtılar. Sadece müslüman olan bir aile, yükünü hazırlayıp müslüman ordugâhına gitti. Ailesini ve yükünü, ordugâhın hemen yakınında bıraktı ve şöyle dedi:

"Siz, beni burada bekleyin, ben gidip durumu öğreneyim."

Müslüman çadırlarının arasına dalan adam, tesadüfen Ammar'ın çadırının önüne vardı. Selam verdi ve şöyle dedi:

"Efendim, biz ailece müslüman olduk. Burada yurdumuzda kalırsak, müslüman olmanın faydasını göreceğiz miyiz? Kabilemin bütün fertleri buradan kaçtılar da..."

Ammar, adamın yüzüne baktı, doğru söylediği belliydi.

"Elbette müslüman olmanın karşılığını bulacaksınız. Siz burada kalabilirsiniz, çünkü emniyettesiniz..."

Adam, Ammar'a teşekkür ederek ailesinin yanına döndü. Onları da yanına alarak, geriye, yurduna döndü, yükünü indirdi ve evine yerleşti.

Sabahleyin Halit, kabilenin bulunduğu yere baskın düzenledi ama kimseyi bulamadı. Sadece gece Ammar'la konuşan adam ve ailesi yerlerindeydiler. Halit, adamı ve ailesini esir almak istedi. Bunu gören Ammar, Halit'e:

"Senin, müslüman olan bu adama dokunmaya hakkın yok," dedi.

Halit, Ammar'a öfkeyle baktı ve şöyle dedi:

"Sana ne oluyor? Komutanına karşı mı geliyorsun yoksa?"

"Evet, komutanıma karşı geliyorum! Çünkü bu adam iman etmiştir. İsteseydi, kabilenin diğer fertleri gibi o da çekip gidebilirdi; nitekim gitmek

için hazırlığını da tamamlamıştı. Akşam bana geldi, müslüman olduğunu söyledi ve burada kalıp kalamayacağını sordu. Ben de kendisinin burada kalabileceğini söyledim. Yani onun burada kalmasını ben istedim."

Ammar'ın sözleri, Halit'i daha da kızdırdı. Komutan oydu, ondan habersiz böyle bir şeyi nasıl yapabiliirdi Ammar? Halit, fkeyle Ammar'a bağırdı:

"Sen bir köle oğlusun! Benim yanımda ancak hizmetçi gibi davranmalısın... Unutma ki, ben efendiyim ve Kureyş'in ileri gelenlerindenim!.."

Halit'in bu sözleri, Ammar'ı ta canevinden vurdu. O ki, İşlam'ın ilk şehitleri olan bir anne ile bir babanın evladıydı. Halit'in kle dediği o anne ki, İşlam'ın ilk şehidi olmaktan da öte, bütün bir Türkistan'dı, bir büyük milletti. Ammar ki, Yemen'den Türkistan'a İşlam adına yürüyeceği günün heyecanını yaşıyordu. Arab'dan Türk'e, bütün bir insanlığı kurtarma rüyasını yaşayan birine, Kureyş'ten ve efendilikten sözetmenin ne anlamı olabilirirdi? Efendilik ne demekti ve Kureyş neydi ki koca bir insanlık ailesi yanında? Bütün Kureyş bir araya gelse, ulaşabilirler miydi Ammar'ın hayallerine? Ammar, bütün bunları

düşünerek ve ileri geri söylenerek Halit'in yanından ayrıldı.

Medine'ye döndüklerinde, Ammar ile Halit, Allah Rasulü'nün huzuruna vardılar. Ammar, olanları anlattı. Rasul, Ammar'ın kendi adına, o müslümana verdiği emanı uygun buldu. Fakat bundan sonra komutanından izinsiz iş yapmamasını ve komutanına karşı gelmemesini sıkı sıkı tenbihledi ve yasakladı. Ammar'ın öfkesi ve kırgınlığı hâla geçmemişti. Rasul'ün yanında Halit'e söylenmeye başladı. Bunun üzerine Halit, Rasulüllah'a şikayet etti:

"Ya Rasul'ellah! Bu, senin yanında bana kötü söylemeye kalkışıyor! Vallahi, sen olmasaydın, bana karşı böyle konuşamazdı..."

Halit'in kırıldığını ve Ammar'a kötü kötü baktığını fark eden Allah Rasulü şöyle buyurdu:

"Ey Halit! Ammar'a dokunma! Ammar'a buğzeden Allah'ın gazabına uğrar. Ammar'a lânet edene Allah da lânet eder... Ammar, benim gözbebeğimdir."

Ammar, Allah Rasulü'nün bu sözlerini duyunca, gözlerini yere indirdi ve biraz mahcup, izin istedi

ve Rasul'ün huzurundan ayrıldı. Halit de onun peşinden giderek, rızasını almak istedi. Amamr'ın boynuna sarılarak özür diledi. Ammar da Halit'in özrünü kabul etti ve onu affetti.

Bu olay üzerine şu âyet indi:

"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin ve içinizden emir sahibi olanlara da. Eğer bir şeyde ihtilafa düşerseniz, Allah'a ve ahiret gününe imanınız varsa, Allah'a ve Peygamber'e baş vurun. Bu, sizin için daha hayırlı ve sonuç bakımından da çok iyidir." (Nisa, 59)

Bu âyet, Halit ile Ammar'ın şahsında bütün insanlığa verilen bir öğüttü. Halit de, Ammar da hatalarını çok iyi anlamışlardı. Bundan böyle birbirlerine her nerede ve her ne zaman olursa olsun ilgi ve itibar gösterdiler.

Bu sıralarda Halit, Allah Rasulü'nün mescidin yapımı sırasında Ammar için söylediklerini öğrendi. Sonra Ammar'ın kalbini kırdığı günü hatırladı; gözleri doldu ve şöyle dedi:

"Benim için bundan sonra Ammar'ın rızasından daha kıymetli bir şey yoktur."

Bu olay, yalnız Ammar'ın değil, kendisi gibi buraların yabancısı olan çile arkadaşları Süheyb, Bilal ve Selman'ın da gönüllerini sevinç çiçekleriyle bezedi. Bir kez daha öğrenmişlerdi ki, Allah Rasulü'nün kendilerine olan sevgisi çok derindi ve başka türlüydü. Rasul, onların her birini, bir milletin temsilcisi olarak görmekteydi, bunun artık daha çok farkına varmışlardı.

Ã

Halit ve Amr'dan sonra Ebu Süfyan da müslüman olmuştu. O Ebu Süfyan ki, Ebu Cehil'den sonra Kureyş'in tek lideriydi. Uhud ve Hendek savaşlarında müşrik ordularının başkomutanıydı. Bu sırada Allah Rasulü, büyük bir orduyla Mekke'ye yürüyordu. Bu bakımdan Ebu Süfyan'ın müslüman olması çok önemliydi. Çünkü onun müslüman olduğunu duyan müşrikler, müslümanlara karşı savaşmaya kalkışmayacaklar, böylece Mekke fethi kan dökülmeden gerçekleşecekti. Allah Rasulü, bu kutsal belde kan dökülmesini istemiyordu.

Mekke fethi arafesinde gece vakti, Allah Rasulü'nün huzuruna gelerek müslüman olan Ebu Süfyan, sabahleyin birkaç adamıyla beraber İslam

ordusunun içinde ilerleyerek Mekke'ye dönüyordu.

Süheyb, Bilal ve Selman birlikte yürüyorlardı. Çevredekiler, Ebu Süfyan'ı görünce, ona imrenerek ve saygıyla baktılar:

"İşte Allah'ın kılıcı!.." dediler.

Selman ve arkadaşları:

"Allah'a çekilmiş bir kılıç!.." dediler.

Onlar, bu sözleriyle Ebu Süfyan'ın daha önce müslüman-lara verdiği sıkıntı ve zararları hatırlatmak istiyorlardı. Böylece de yeni müslüman olanları, büyük sıkıntı ve üzüntüler içinde bugünlere ulaşan müslüman kardeşlerine saygılı olmaya davet ediyorlardı.

Ebu Bekir, Selman ve arkadaşlarının bu tavırlarını yerinde bulmadı ve onların yanına gelerek şöyle dedi:

"Böyle konuşmanız pek hoş değil... Kureyş'in ileri gelenleri için ileri geri konuşmasanız iyi olur."

Süheyb, Bilal ve Selman, Ebu Bekir'in sözlerine kırıldılar. Allah'ın, Kur'an'da adını Rasulü'yle beraber andığı tek insan olan Ebu Bekir'den böyle bir tavır görmek onları çok üzmüş ve kalbden yaralamıştı. Hele Bilal... Ebu Bekir ki, onu müşriklerin elinden kurtarmış, çektiği acılara hep şahit olmuştu. Müşriklerin akıl almaz işkenceleri bile Bilal'i, Ebu Bekir'in sözleri kadar incitemişti; dostun attığı bir gülün bazan insanı, düşmanın attığı mızraktan daha çok yaraladığını işte şimdi fark etmişti Bilal.

Bir süre sonra içlerindeki kırıngılığa bir de tereddüt eklendi: Acaba yanlış mı yapmışlardı? Ebu Bekir, her şeyi bilen Ebu Bekir yanılmış olabilir miydi? Süheyb, Bilal ve Selman hemen Allah Rasulü'nün huzuruna vardılar; içlerindeki sıkıntıdan bir an önce kurtulmak ve Mekke'ye huzur içinde girmek istiyorlardı. Selman, olanları Allah Rasulü'ne anlattı. Rasul, Süheyb'e, Bilal'e ve Selman'a sevgi ve şefkatle baktı. Onlar, Allah Rasulü'nün gözlerinden anladılar her şeyi ve huzur içinde, mutlulukla oradan ayrıldılar.

Bu sırada Allah Rasulü, Ebu Bekir'i gördü:

"Sen," dedi, "Süheyb'i, Bilal'i ve Selman'ı işte bu üç kişiyi hoşnut etmezsen, Allah'ı da honut edemezsin..."

İnsanların en merhametlisi olan Ebu Bekir'in yüreği burkuldu, gözleri doldu ve hemen Süheyb, Bilal ve Selman'ın bulundukları yere koştu. Onların başlarını okşadı, gönüllerini aldı.

Bu olay, Selman ve arkadaşlarını çok duygulandırdı. Ammar ile Habbab da bu olaydan çok hislenmişlerdi. Allah Rasulü'nün en yakın dostu, mağara arkadaşı Ebu Bekir, insanların en merhametlisi, Mekke'nin en zengini Ebu Bekir, gelip üç yabancından özür dilemişti... Unutulur bir şey miydi bu?

Daha önce Allah Rasulü, Ammar'ı da, Halit'e karşı aynı şekilde korumuştı. Kâinatın Efendisi, Ammar, Bilal, Süheyb, Habbab ve Selman'ı her vesileyle koruyor; onların gözbebekleri olduklarını her defasında vurguluyordu. Bu dünyada, bundan daha büyük mutluluk olabilir miydi?

Ammar, Süheyb, Bilal, Selman... aslında en asil anne ve babaların çocuklarıydılar, kader onları bir süre için köle yapmıştı. Onların her biri, bir

milletin temsilcisiydi. O milletler ki, İslam'ın yarınki yıldızları olmaya hazırlanıyorlardı; Allah Rasulü bunu görüyordu ve zaman zaman da ashabına hatırlatmaya çalışıyordu. En son da hendek kazımında ima etmişti bunu.

Ã

KABE'NİN DAMINDA BİLAL

Yıl 630, Ocak ayı... Hicretin sekizinci yılı Ramazanı... Allah Rasulü, on bin kişilik muazzam bir orduyla Mekke'de... Sekiz yıl önce, müşriklerin verecekleri zarardan kurtulmak için gizlice terk ettikleri Mekke, şimdi müslümanlara kucak açmış, tarihinin en mutlu anlarını yaşıyor. Bundan böyle Mekke, keremli şehir, kutsal şehirdir ve adı Medine'yle birlikte anılacaktır kıyamete dek: Haremeyn, yani iki harem... Bilal, Kâbe'nin damında en içten ve en gür sesiyle ezan okuyor. İslam'ın sesi, Mekke göklerini tutuyor dalga dalga. Bir zamanlar Bilal'in acı dolu iniltileriyle üstlerinden çatlayacakmış gibi sarsılan Mekke gökleri, bu kez Bilal'in güzel sesiyle çiçek çiçek...

Ammar, Süheyb, Habbab, Bilal... artık bu şehirde kimsesiz ve garip değiller. Buranın gerçek sahipleri onlar. Selman-ı Farisi de, Mus'ab'dan

boşalan kaleyi tamamlamış... Hep birlikte Mekke'ye bakıyorlar; göklerde gezinen Mekke'nin en zengin ve en yakışıklı genci Musab, gülümseyerek onlara bakıyor, hep aynı tazeliği ve aynı yakışıklılığıyla. Onlar ki, Türkistan'dan, Yemen'den, Musul'dan, Habeşistan'dan, İran'dan geldiler, bir büyük davaya gönül verdiler; analarını, babalarını, en yakın dostlarını bu topraklara gömdüler ve kanlarını damla damla bu topraklara akıttılar, buranın gerçek sahipleri ve efendileri oldular.

İslam'ın ilk şehitleri Sümeyye ve Yasir'in buraları sulayan kanları, Türkistan yaylalarınca çiçekler açtı, Yemen ağaçlarınca meyvalar verdi. Sümeyye ve Yasir'in cesetlerini birer kutsal emanet olarak saklayan; Ammar'ın, Süheyb'in, Habbab'ın, Bilal'in vücutlarını dağlayan, kanlarıyla ıslanan Batha vadisinin kumları, Bilal'in ezanını duyduğu andan itibaren kımıl kımıl tesbih etmede... Dudaklarda hamd, gözlerde yaş, kalplerde merhamet...

Allah Rasulü, Safa tepesinde, Erkam'ın evinde... Bilal, Süheyb, Habbab, Ammar, Selman... Rasul'ün en yakınındalar. Ya Mus'ab nerede? Süheyb ile Ammar, aralarında Mus'ab'ı konuşuyorlar. Ve Mus'ab, beyaz ve kanlı

gömleğiyle Uhut dağından onlara bakıyor; işte yine her zamanki gibi bir aradalar ve bir de yeni dostları var: Selman... Bütün varını yoğunu Allah yolunda harcayan merhamet timsali Ebu Bekir nerede? Her zamanki gibi Allah Rasulü'nün yanibaşında. Ya Ömer? Onları buradan alarak ve bütün Mekkelilere meydan okuyarak Kâbe'ye götürüp orada ilk namazı kılmalarını sağlayan Ömer? Evet, o da orada, Allah Rasulü'nün yanibaşında. Ya Erkam? Evini onlara açan Erkam? İşte orada yıllardır göremediği evine bakıyor sevinç gözyaşları içinde. Ya Hamza? Allah Rasulü'nün öz amcası ve müslümanların dayanağı Hamza? İşte orada, Uhud'da, Mus'ab'la kolkola Mekke'ye, Erkam'ın evine bakıyor...

Selman, görmediği ve yaşamadığı Mekke günlerini o kadar iyi biliyor ki; yaşayıp görenler kadar kalbinde hissediyor ve gözleri dolu dolu oluyor. O da bu dava yolunda çok çileler çekti, aç kaldı, susuz kaldı, her şeyini kaybetti, hürriyetini bile... Sonunda muradına erdi; Ammar gibi, Süheyb gibi Rasul'ün ailesine, Ehl-i Beyt'e dahil oldu.

Mekkeliler, akın akın Safa tepesine, Erkam'ın evine gelerek, Allah Rasulü'ne biat ediyorlar. Bir zamanlar hınçla baktıkları, yeryüzünden

kaldırmak istedikleri bu ev, şimdi onlar için en büyük sığınak... Allah Rasulü, yıllar yılı canına kaseden, İslam'ı boğmak için seferber olan Mekkeliler'i affediyor. Öyle ki, Hamza'nın, Mus'ab'ın canlarını kıyanlar bile Rasul'ün affına mazhar oluyorlar. Bu af, insanlık tarihinde eşî görülmemiş ve görülmeyecek olan bir af... Alemlere rahmet olarak gönderilmiş bir Peygamber'in affına kim ulaşabilir ki?

Akşam... Yıllar önce Batha vadisinde, Sümeyye'nin, Yasir'in, Ammar'ın, Bilal'in, Süheyb'in, Habbab'ın... yara bere içindeki vücutları üzerine inen titrek ve gözü yaşlı akşam; bir kez daha iniyor Batha vadisine ve Mekke'ye. Kâbe'nin damından arşa yükselen Bilal'in sesi, akşam karanlığını yırtarak, bütün dünyayı namaza çağırıyor. Tekbir seslerine dönüşen bir kutsal gece iniyor Kâbe'ye ve Mekke'ye... Bundan böyle Kâbe, gönülden gönüle geçip giden bir kutsal mekândır.

Ã

Bir haber: Arapların bütün müşrik kabileleri, Huneyn'de toplanmışlar, Kâbe'yi müslümanlardan kurtarmak için Mekke'ye saldırı hazırlığına başlamışlar. Başı da Havazin kabilesi

çekiyormuş; Havazin, Arapların en savaşçı kabilesi... Huneyn’de tamı tamına yirmi bin silahlı adam toplanmış.

Allah Rasulü, haber Mekke’ye ulaşır ulaşmaz hazırlıklara başladı. Fetih ordusu, henüz silahlarını bile çıkarmamıştı. Bunlara yeni müslüman olanlardan iki bin silahlı adam daha katıldı. En modern silahlarla silahlanmış ve tepeden tırnağa zırhlara bürünmüş İslam ordusu, Allah Rasulü’nün komutasında Huneyn’e doğru yola çıktı. Herkes zaferden emindi. Arabistan, arabistan olalı böyle muazzam bir ordu görmemişti. Bu ordunun karşısında hiçbir kuvvet duramazdı; bu ordu, Bizans üzerine yürüse, bütün meydan savaşlarını kazanarak İstanbul’a kadar gidebilirdi. Henüz müslüman olup da orduya katılanlar, bütün dünyayla savaşacakçasına böbürlenerek yürüyorlar, yere göğe sığmıyorlardı. Silah bol, yiyecek bol, binek hayvanı bol; böyle bir orduda kim yer almak istemez?

Huneyn yakınına varan İslam ordusu, geceyi burada geçirdikten sonra sabahın erken saatlerinde tekrar yürüyüşe geçti. Öncü birliğin başında Halit bin Velit vardı. Henüz düşmana rastlamamışlar; düşmanın yerini de belirleyememişlerdi. Halit, çok temkinliydi. Henüz alacakaranlık olduğundan

ortalık pek seçilemiyordu. Dar bir boğazdan geçerlerken, üzerlerine yağmur gibi ok yağmaya başladı. Müşrik okçuları, tam bu noktada pusu kurmuşlardı. Ortalığın seçilememesi öncü birliğini panikletti; sanki dört bir yandan üzerlerine ok yağıyordu, hedefin belirlenmesi imkansızdı. Bozgun başladı. Halit'in askeri dehası, bozgunu bir türlü önleyemiyordu. Bunda, öncü birlikte bulunan henüz yeni müslüman olmuşların rolü büyüktü. Onlar, ölümden korkarak tabana kuvvet kaçıyorlardı. Müşrikler de arkalarına düşmüş kovalıyorlardı.

Bozgun kısa sürede bütün orduya yayıldı. Allah Rasulü, yıllar yılı şehitlik özlemiyle yanıp tutuşmuş bir avuç mücahitte, kaçanları durdurmaya çalışıyordu. Ammar, Süheyb, Bilal, Habbab, Selman... Rasul'ün yanından bir an olsun ayrılmıyorlar, kaçanları cihada çağırıyorlardı. Biliyorlardı ki, bu bir imtihandır, Allah'ın, böbürlenene ve sadece kendine güvenenlere bir hatırlatmasıdır.

Kaçan askerlere tebessüm ederek bakan Ebu Süfyan:

"Bu bozgunun denize kadar önü alınmaz," dedi.

Henüz İslam'ı idrak edememiş bir diğer Mekkeli:

"İşte bugün sihir bozuldu!" diye haykırdı.

Bu sırada ortalık aydınlanmaya başlamıştı ki, Rasul'ün amcası Abbas'ın gür sesi Huneyn vâdisini çınlattı:

"Ey Akabe'de biat eden Ensar, gelin! Ey Hudeybiye'de biat edip söz veren Muhacirler, dönün! İşte Muhammed buradadır!.. Siz nereye gidiyorsunuz?.."

Bu sözler, vâdinin dört bir yanından yankılanarak bir yıldırım gibi indi kalplere; ordu, halka halka Allah Rasulü'nün etrafında kenetlendi ve ardından da müşriklerin üzerine aslanlar gibi saldırdılar. Aslan, gerildi de öyle atladı ve tıpkı Uhud'da olduğu gibi, müslümanların önüsıra kaçan zafer, tekrar geri döndü.

Bundan böyle Arabistan'da küfrün son çırpınışı da bitmişti. İslam ordusu, şimdi nereye yürüyecekti? Ammar, Süheyb, Bilal ve Selman... kendi milletleri adına şimdi daha da heyecanlı bir bekleyişe girmişlerdi. Habbab, dönüp dönüp etrafına bakınıyordu: Hani neredeydi Temim

kabilesi? Niçin hâla Rasul'ün huzuruna gelmemişlerdi?

Ã

Zaferden sonra Allah Rasulü, ganimetleri taksim etmek üzere ordusunu topladı. Ganimetler âdeta bir denizdi: yirmi iki bin deve, kırk bin koyun, dört bin okka gümüş, altı bin esir... Bugüne kadar böyle bir ganimet, ne görülmüş, ne duyulmuştu.

Allah Rasulü, ganimetlerin taksimine başladı. Mekkeli yeni müslümanlara biraz fazla pay ayrılınca, Medineliler'in içine şüphe kurdu düştü. Onları ilgilendiren aslında ganimet filan değildi; Allah Rasulü'nün Mekke'de, hemşehrileriyle kalma ihtimaliydi. Ganimet taksimindeki tutumundan bunu sezinlemişlerdi. Aralarında şu konuşmalar olmaya başladı:

"Peygamber, kendi kabilesine kavuştu, artık Medine'ye dönmez. Bakın ganimet taksiminde onları nasıl da gözetiyor?"

Ensar'ın bu sözleri kulağına gelince Allah Rasulü, derhal onları topladı ve şöyle konuştu:

"Ey Ensar! Bir takım kimseleri kazanmak, onları müslü-manlığa ısındırmak için onlara verdiğim dünyalıktan ötürü, bazılarınızın kırıldığını ve söylendiğini duydum... Ey Ensar! Başkaları, deve ve koyun sürülerini alıp memleketlerine giderken, siz, Allah Rasulü'nü alıp memleketinize dönmeye razı değil misiniz? Hayatım elinde olan Allah'a yemin olsun ki, eğer hicret olmasaydı, ben, Ensar'dan bir fert olmayı tercih ederdim. Eğer bütün halk bir yola dökülse, Ensar da diğer bir yola dökülse, ben, Ensar'ın gittiği yolu tutardım... Ya Rab! Sen, Ensar'a rahmet et! Onların çocuklarını, çocuklarının çocuklarını bağışla!.."

Bu sözler, bütün Ensar'ı sevince boğdu, her birinin gözleri sevinç gözyaşlarıyla doldu; kalpleri sükun buldu...

Evet, İslam devletinin başşehri olma şerefi Medine'nin... Allah Rasulü, Medine'ye dönecektir ve bütün muhacirler Medine'ye döneceklerdir; Medine, onların öz anneleridir. Ammar, Süheyb, Bilal, Habbab, Selman... Medinesiz olamazlar, Medine de onlarsız olamaz, çünkü Rasul oradadır ve ebediyyen de orada olacaktır; onların milletleri de hep Medine'ye bakacaklardır. O milletlerin ülkelerini aydınlatan şimşekler hep Medine'de çıkmıştır.

Mekke, şehirler anasıdır; Medine, İslam'ın ebedi başşehridir... Mekke'de doğan güneş, dünyayı Medine'den aydınlatmıştır.

Ã

HABBAB VE AMMAR'IN SEVİNCİ

Mekke'den Medine'ye dönüş... Kâbe'nin putlardan temizlendiğini; gerçek anlamda müslümanların kiblesi olduğunu gören Arap kabileleri, putperestliğin anlamsızlığını kısa zamanda fark ettiler. Baştan beri müslümanlarla mücadelede başı çeken Kureyş ulularının müslüman olmaları, Mekke'nin de bir müslüman şehrine dönüşerek, her şeyiyle Medine'ye tabi olması, müşrik Arapların içine şüphe düşürdü ve giderek İslâm'a sempatiyle bakmalarını sağladı. Bu sempati de onların, İslam'a yönelmeleriyle sonuçlanmaya başladı.

Arap kabileleri, Medine'ye heyetler göndermekteydiler. Gelen heyetler, çoğunlukla kabilelerinin müslüman olduklarını ve kendilerine bir öğretici gönderilmesini istiyorlardı. Bir kısmı da Allah Rasulü'ne bağlılıklarını bildiriyor ve müslüman olma arzularını dile getiriyordu.

Bu sıralarda Medine'ye kalabalık bir heyet geldi. Bunlar Temim kabilesindendiler. Onların gelişini öğrenen Habbab, sevinerek Peygamber Mescidi'ne gitti. Allah Rasulü'nü mescitte bulamayan Temimliler, beklemeden Rasul'ün evine gittiler ve şöyle bağırmaya başladılar:

"Ey Muhammed, biz Temimliler'iz, haydi çık dışarıya!.."

Temimliler'in bu kaba tavırları, Habbab'ı çok üzdü. Hele içlerinden birinin gidip Mescidin duvarının dibini kirletmesi, Habbab'ı isyan ettirdi. Halbuki o, ne hayallerle beklemişti kabilesinin müslüman olacağı günleri... Onların bu kadar kaba saba ve yontulmamış çöl bedevileri olabileceklerini hiç aklından geçirmemişti. Habbab, tam patlamak üzereydi ki Allah Rasulü evinden çıkıp Temimliler'in yanına geldi. Rasul'ün çok sakin olması, hatta Temimliler'le yakından ilgilenmesi ve onların kabalıklarını görmemezlikten gelmesi, Habbab'ı şaşırttı. Bu arada Habbab'ın gözü, bir Temimlinin kirletmiş olduğu mescidin duvarına takılmıştı. Bunu fark eden Rasul, gayet yumuşak buyurdu:

"Oraya bir miktar su dökün de temizlensin..."

Sahabilerden biri, koşarak gitti ve pisletilen yere bolca su döktü. Habbab, işin nereye varacağına iyiden iyiye merak etmeye başlamıştı ki, Temimliler, müslüman olduklarını bildirerek, kendilerine bir öğretici gönderilmesini istediler. O zaman Habbab, rahat bir nefes aldı. Demek Allah Rasulü, onların içlerinden geçeni anlamış, kabalıklarının bunun için hoş görmüştü. Habbab, bedevileri eğitmenin ne denli zor olacağını işte şimdi farkediyordu. Fakat o, kendi kailesinin müslüman olduğu haberini almıştı; yeter ki kalplere bir kez Allah inancı girsindi, gerisi çok önemli değildi.

Bu arada Yemen'den de bir heyet geldi. Ammar, büyük bir sevinç ve heyecanla babası Yasir'in kavmini temsilen gelenleri görmeye gitti. Bunlar, oldukça kibar ve nazik insanlardı. Yemen'den buraya gelene kadar terennüm ettikleri şarkıyı mırıldanıyorlardı:

"Yarın ahbaba kavuşacağız

Muhammed'i ve ashabını göreceğiz..."

İşte bu şarkıyla çölleri aşip gelmişlerdi. Ammar da şarkı terennümünü çok severdi; Peygamber Mescidi'nin yapımında, hendek kazımında hep

şarkılar terennüm ederek, çalışan diğer müslümanları gayretlendirmişti. Şimdi anlıyordu ki, onun bu özelliği babası tarafından gelmektedir.

Ve Allah Rasulü, Yemen heyeti için dedi:

"İnce kalbli, nazik ve zarif insanlar..."

Yemenliler, Rasul'ün huzuruna saygıyla varıp dediler:

"Ey Allah'ın Rasulü! Biz, dinimizin ahkâmını öğrenmek için geldik..."

Ammar, sevinçten ve mutluluktan uçuyordu. Yıllar öncesine dalıp gitmişti. Müşriklerin işkencelerinden bunaldığı ve Rasul'ün yanında sızlandığı bir gün, Rasul, Yemen ve Türkistan'ın adlarını anmıştı ve işte bir asil evladını, İslam'ın ilk şehidlerinden biri olarak Mekke topraklarına veren Yemen, İslam'ın nuruyla aydınlanmıştı. Ammar, Yemen semalarında gülümseyen babası Yasir'in ruhuna bakıyordu. Hemen o anda da İslam'ın ilk şehidi annesi Sümeyye'yi gördü Türkistan semalarında... Babasının kavmi, kibarlık ve nezakette Peygamber'in övgüsüne mazhar olmuştu; ya annesinin kavmi Türkler? Bir gün onlar da Medine'ye gelecekler miydi?

Ammar, geçmişten geleceğe daldı gitti. Şimdi sıra kimlerdeydi? Musul, İran, Türkistan...

Ammar, büyük müjdenin ilk safhasının gerçekleşmesini yani babasının kavmi Yemenliler'in müslüman olmasını görmenin büyük mutluluğunu yaşıyor. Süheyb, Dicle ve Fırat'ın, İslam orduları karşısında tek güç olarak duran İran'a karşı sefere çıkan İslam ordusunun atlarına su vereceği günleri, ha gördü, ha görecek... Selman, İran'daki ezan seslerini ha duydu, ha duyacak...

Ã

İSLAM ORDUSUNUN BİZANS'A YÜRÜYÜŞÜ

Arabistan'da kavurucu sıcaklar vardı. Her tarafta kıtlık hüküm sürüyordu; hurmalar kurumuş, hayvanlar ölüyordu. İşte bu zorluk günlerinde, Medine'ye bir haber ulaştı: Bizans, müslümanlara karşı büyük bir ordu hazırlıyormuş... Bizans, karşısında tek güç olarak duran İran'ı, yakın bir geçmişte mağlup ederek kendine tabi bir devlet haline getirmişti. Bundan önceki bir savaşta, mecusi olan İranlılar, hıristiyan Bizans'ı mağlup etmişlerdi. Hatta o zaman müslümanlar, Bizans tarafını tutmuşlar, Bizans mağlup olunca da

üzülmüşlerdi. Henüz, Mekke'deki sıkıntılı yıllardı; müşrikler İran'ın kazanmasına sevinerek şöyle demişlerdi:

"Görüyorsunuz işte Hristiyanlık kaybetti. Eninde sonunda siz de kaybedeceksiniz; yol yakınken bu davadan vazgeçin..."

Bunun üzerine, Kur'an, yakın bir gelecekte Bizans'ın galip geleceğini haber vererek müslümanları teselli etmişti:

"Rumlar, en yakın bir yerde yenildiler; onlar bu yenilgilerinden sonra üç ila dokuz yıl arasında galip geleceklerdir. İş eninde sonunda Allah'a aittir. İşte o gün inananlar, istediğine yardım eden Allah'ın yardımına sevineceklerdir. O, güçlüdür, merhametlidir." (Rum, 2-5)

Şimdi ise, İranı yenen Bizans, kendisi için tehlike haline gelmekte olduğunu hesaplayarak, müslümanlar üzerine gelmeyi ve dünyada tek güç olmayı düşünüyordu; bu düşüncesini de tatbik sahasına koymaktaydı. Arabistan'da bir devlet olması, Bizans için sıkıntı yaratırdı; Arapların kabileler halinde bulunması ise Bizans'ın işine gelirdi. Arabistan'daki kıtlığı da hesap eden Bizans, kolay bir zafer hayalindeydi.

Bir zamanlar, Bizans'ın galibiyetinde teselli arayan müslümanlar, şimdi o Bizans'la boy ölçüşebilecek bir güce erişmişlerdi. Allah Rasulü, müslümanları sefere çağırdı; evet Bizans üzerine sefer vardı. Ve işte hendekteki taştan çıkan kıvılcımların açtığı yoldan Bizans sarayları görünüyordu.

Süheyb-i Rumi, Rum diyarına sefer yapılacağını duyduğunda sevicele can dostları Ammar'a, Habbab'a, Bilal'e, Selman'a koştu. Selman, İran seferini hayal ederken, Ammar, Bizans'ın hemen ötesinde Türkistan'ı görüyordu.

Müslümanlar, ilk kez Arap olmayan ve üstelik de dünyanın en büyük devleti Bizans'a karşı savaşacaklardı. Kıtılgâ, kavurucu sıcaklara rağmen otuz bin kişilik bir ordu hazırlandı. Ebu Bekir, bu ordu için bütün varlığını verirken, Osman, koca bir alay düzdü. Müslüman kadınlar, zinet eşyalarını seve seve orduya bağışladılar.

Otuz bin kişilik ordu, Bizans'a yürüdü. Süheyb diyar-ı Rum'a, Selman İran'a, Ammar Türkistan'a yürüyorlardı. Allah Rasulü'nün ordusunda; Fırat ve Dicle, bu ordunun atlarını ve develerine su vermek üzere akıyordu Şam'a doğru.

İslam ordusunun ilerlediğini duyan Bizans, gerilere doğru çekilerek kendini savunma hazırlıklarına başladı. Allah Rasulü, Tebük'e kadar ilerlediği halde, karşısında hiçbir kuvvet bulamadı. Burada karargâh kuruldu. Şam, hemen bir adım ötedeydi; Süheyb, elini uzatsa Musul'a dokunacaktı. Bazıları, buraya kadar gelmişken, Suriye'ye girmeyi teklif ettiler. Allah Rasulü, bu sırada Şam'da veba olduğunu öğrenmişti; buyurdu:

"Veba olan yere girmeyiniz; bulunduğunuz yerde veba çıkarsa, oradan ayrılmayınız..."

Böylece Allah Rasulü, insanlığa ilk kez karantina dersi verirken, Süheyb, iyice yaklaştığı memleketinde ezan seslerini duyamadan geri dönmenin burukluğunu hissetti. Ammar, Türkistan yaylalarının rüzgârını ciğerlerine çekememenin hüznünü duydu. Selman, yıllardır konuşamadığı anadili Farsçayı bu kez de konuşamamanın eksikliğini yaşadı.

Tebük'te yirmi gün kalan İslam ordusu, çevredeki bazı emirliklerle anlaşmalar yaparak Medine'ye döndü. Artık bütün müslümanlar biliyorlar ve görüyorlardı ki; Medine'den dünyaya bir kutsal

yürüyüş başlamıştır ve insanlık müslümanları beklemektedir.

Ã

Allah Rasulü, ordusuyla Medine'ye döndüklerinde, Habeş kralı Necaşi'nin ölüm haberini aldılar. Necaşi, en zor zamanlarında ülkesine gelen müslümanları korumuş ve hatta İslam'a olan sempatisini, zaman zaman açıklamaktan çekinmemişti. Onun, müslüman olduğu ama kavminin ve hristiyan dünyasının tepkisinden çekindiği için imanını açığa vuramadığı söyleniyordu. Allah Rasulü, Necaşi'den sitayişle bahsederdi ama müslüman olduğunu söylemezdi. Bu nedenle müslümanlar da onun imanı konusunda kesin bir şey söylemezlerdi. Fakat Bilal'in içindeki bir ses, Necaşi'nin müslüman olduğunu ve yakında bütün Habeşliler'in kurtuluşa ereceklerini söylüyordu.

Allah Rasulü, öğle namazından sonra müslümanları, cenaze namazı kılmaya davet etti. Ortada cenaze yoktu; herkes merakla birbirine bakıyordu. Derken Rasul, Habeş kralı Necaşi'nin cenaze namazını kılmak üzere tekbir aldı.

Bilal'in içi içine sığmıyordu, demek ki ülkesinin kiralı gerçekten müslüman olmuştu yoksa Rasul, gıyabında onun cenaze namazını kıldırır mıydı? Ammar ve Habbab, Bilal'i kutladılar. Bilal, Yemenliler'in ve Temimliler'in müslüman oluşlarına ne kadar sevinmişse, Ammar ile Habbab da, Necaşi'nin müslüman olarak ölmesine o kadar sevinmişlerdi. Süheyb ile Selman, kendi milletlerinin de müslüman olacakları günün bir adım daha yaklaştığını hissetmenin sevinç ve heyecanıyla Bilal'e candan sarıldılar.

Ã

EN BÜYÜK MATEM VE SONRASI

Hac mevsimi geldiğinde Allah Rasulü, Ebu Bekir'i hac emiri tayin etti, bundan böyle hiçbir putperestin Kâbe'ye gelemeyeceğini, şirke asla müsemaha olunmayacağını herkese ilan etmesini buyurdu. Ebu Bekir, hemen Mekke'ye giderek görevine başladı. Öteden beri putperest araplar da dahil olmak üzere, hac zamanı, bütün Araplar Kâbe'yi tavaf ederlerdi. Bu mevsim, aynı zamanda panayır mevsimiydi; Mekke'de büyük panayırlar kurulur, herkes yıllık ihtiyacını buradan karşılardı. Bu panayırlarda şiir yarışmaları da düzenlenir; başarılı şiirlerin şairleri

ödüllendirilirdi. Böylece panayırların kültürel yanı da olurdu. Ebu Bekir, hac emiri olarak, hac mevsimince Mekke’de düzenin sağlanmasından, insanların huzur içinde hacetmelerinden, alışverişte bulunmalarından da sorumluydu. Her şey yine eskisi gibi devam edecekti, sade putperestlik yasaklanmıştı; tabii ki putperestlikten kalma bütün kötü âdetlere de müsaade edilmeyecekti.

Bu yasaklar, sadece Mekke ile sınırlı değildi; bundan böyle Arabistan’ın tamamında putperestlik yasaklanmıştı ve şirk, en büyük günah sayılmıştı. Kitap ehli olan hristiyan ve yahudiler, İslam devletine cizye vermek şartıyla, Arabistan topraklarında oturabilirlerdi ve bunların güvenliğinden de müslümanlar sorumluydular.

Ebu Bekir’in dirayetli yönetimi sayesinde bu yılın hac mevsimi, her zamankinden çok daha düzenli geçti. İnsanlar, İslam’ın vaadettiği huzur ve güveni bizzat gördüler ve yaşadılar.

Ã

Ertesi yıl, Allah Rasulü, hacetmek üzere, Medine’den Mekke’ye hareket etti. Takvimler 632 yılının Şubat ayını gösteriyordu. Tabiat yeni yeni

canlanmaya hazırlanıyor, bahar güneşi yeni yeni kendini gösteriyordu. Allah Rasulü'nün gelişiyle, Mekke, tarihinin en kalabalık ve en mutlu günlerini yaşamaya başlamıştı.

Allah Rasulü, mahşeri bir kalabalıkla Kâbe'yi tavaf ettikten sonra Arafat tepesine çıktı. Burada Kasva adı verilen devesinin üzerinden yüz on dört bin kişiye hitap etti. Aslında bu hitap, kıyamete kadar gelecek müslümanlaraydı; hatta bütün insanlığıydı. Zira Allah Rasulü, "ey insanlar!.." diye başlamıştı konuşmasına. Cahiliyye devrinin bütün hurafelerini, insanlığa zararlı âdetlerini ayakları altına alıp çiğnediğini, bütün dünyaya ilan etti. Hutbesinin bitiminde de, kendisini dinleyenlere sordu:

"Tebliğ ettim mi?"

Kalabalık hep bir ağızdan tasdik etti:

"Evet ya Rasul'ellâh, tebliğ ettin!.."

İki kez daha aynı şekilde sordular; Arafat dağını dolduranlar da can ü gönülden aynı şekilde cevap verdiler. Bunun üzerine Rasul:

"Şahit ol ya Rab!.." dedi.

Sonra da devesini sürdü gitti.

Ebu Bekir, Ömer, Ali, Osman ve daha birçok önde gelen müslümanlar, Ammar, Habbab, Süheyb, Bilal, Selman bir an olsun Allah Rasulü'nün yanından ayrılmıyorlardı. Öyle ki, Allah Rasulü'nün yanında bile onu özlemekteydiler ve bugüne kadar hiç böyle bir şey olmamıştı.

Allah Rasulü, Arafattaki çadırına vardığında, o sırada inen âyeti okudu:

"İşte bugün dininizi ikmal ettim; üzerinizde olan nimetimi tamamladım ve size din olarak İslamiyet'i seçtim..."
(Maide, 3)

Bu âyeti duyan Ebu Bekir ağlamaya başladı. Orada bulunan diğer müslümanların içine de bir hüznün çökmüştü: Ammar, Habbab, Süheyb, Bilal, Selman... gözyaşlarını tutamadılar ve Rasul'ün yüzüne bakarak, ona olan hasretlerini gidermeye çalıştılar ama boşuna. Artık hepsi anlamıştı ki Allah, Rasul'ünü yanına çağırılmaktadır. Bu hac, Veda Haccı'dır; bu hutbe, Veda Hutbesi'dir...

Süheyb, Allah Rasulü'yle birlikte Fırat ve Dicle'ye ulaşamamanın, Ammar, Türkistan yaylalarının havasını teneffüs edememenin, Selman, İran semalarında ezan sesi duyamamanın sancısını yüreklerinde hissettiler. İlmel yakın biliyorlar ve aynel yakın görüyorlardı ki, Rasul yürüyordu, Rabbine ve ebediyete yürüyordu...

Ve Yüce Allah, dinini tamamladığını açıkça duyurmuş; Rasulü de tebliğini bitirdiğini açıkça ilan etmişti. Her şey, ne de çabuk olup bitmişti; müslümanlar Peygamberlerinin yüzüne doyasıya bakamamışlardı bile.

Ã

Allah Rasulü, Mekke'den döndü. Havalar iyice ısınmaya başlamıştı ve aylardan mayıstı. Tabiat, Allah'ın kudretini tekrar tekrar göstermek istercesine yeniden uyanmıştı. Her tarafın neşeye büründüğü bu mevsimde, bir hüznü haber düştü kalplere: Allah Rasulü hasta...

Allah Rasulü'nün hastalığı, yıldırım hızıyla müslümanlar arasında yayıldı. Önde gelen ashabın dışındakiler de, hastalık haberini alınca ve son inen âyeti duyunca, Rasulü'n görevinin bitmek üzere olduğunu sezdiler. Bu üzücü habere, sağda

solda türeyen yalancı peygamberler hadisesi de eklenince, müslümanlar sıkıntıya girdiler. Allah Rasulü'nün parlak zaferi, dar görüşlü bazı Arapları heyecanlandırmıştı. Peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkarlarsa, aynı başarıyı elde edebilecekleri vehmine kapılmışlardı. Bu tür peygamberlik iddialarının özellikle Yemen'de ortaya çıkması Ammar'ı üzüntüye boğdu. Yemenliler, Hicaz'dan çıkan bir Peygamber'i, asabiyet duygularının öne çıkması nedeniyle pek benimseyemiyorlardı. Halbuki en nazık ve en kibar heyet onlardan gelmişti. Aslında bu, onların henüz İslam'ı hazmedememiş olmalarından da ileri geliyordu. Ammar, bu noktadan sonra geriye dönüş olamayacağına, İslamiyet'in pek yakında Bizans'ı, hemen ardından da Türkistan'ı aydınlatacağına bütün kalbiyle inanıyordu ama yine de içinde beliren endişeyi yenemiyordu.

İşte tam bu sırada, Allah Rasulü, hasta yatağından kalkarak, Bizans'a karşı büyük bir ordu hazırlıklarına başladı. Hastalığına rağmen bu orduyu sefere hazır hale getirdi ve komutanlığına da Üsame'yi atadı. Üsame, Rasul'ün azatlı kölesi Zeyd'in oğluydu ve henüz yirmi yaşındaydı. Allah Rasulü, böylece insanlığa son bir mesaj daha veriyordu; insanlar, kabiliyetlerine göre

değerlendirilmelidirler ve herkes yapabileceği görevin başına getirilmelidir...

Üsame ordusu, Bizans'a yürümeye hazırды ve Allah Rasulü'nün emrini bekliyordu. Bu ordu, sağda solda türeyen yalancı peygamberlere de büyük bir gözdağıydı. Ve zamanlardan 632 yılının 8 Haziran Pazartesi... Hava berrak ve sıcak... Müslümanların yüreğine haberlerin en acısı düşüyor: Allah Rasulü, ebediyete, öte dünyaya yürüdü!..

Müslümanlar şokta... Müslümanların en metanetlilerinden olan Ömer, kılıcını alıp Peygamber Mescidi'ne koşuyor ve haykırıyor:

"Kim Muhammed öldü, derse kellesini vururum!.."

Ammar, Habbab, Süheyb, Bilal, Selman... birbirlerine sımsıkı kenetlenmişler, Mescitte Allah Rasulü'nü bekliyorlar; o, ölemez, İran ve Turan'a yürümeden ölemez o... işte ordusu hazır bekliyor Bizans'a ve ötesine yürümek üzere... Onlar, bu ordunun İran'a ve Turan'a, daha da ötelere bakan erleri...

Bu sırada Ebu Bekir, Allah Rasulü'nün bulunduğu odadan çıkıp Mescide yürüyor. Bütün gözler onda; o ki Rasul'ün en yakınıdır, o ki Allah onu Kur'an'da Rasulü'yle birlikte anmıştır... Ebu Bekir, doğruca Peygamber Mescidi'ndeki Peygamber minberine çıkıyor; nefesler tutulmuş, herkes ona bakıyor. Ebu Bekir, Uhud savaşında inen âyeti okuyor:

"Muhammed, sadece bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o, ölür veya öldürülürse, gerisin geriye mi döneceksiniz? Geri dönen kimse Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah, şükredenlerin mükafatını verecektir. Hiç kimse Allah'ın izni olmadan ölmez..." (Al-i İmran, 144)

Bu âyetleri duyan müslümanlar, ilk şoku atlattılar. Ebu Bekir devam etti:

"Kim, Muhammed'e tapıyorsa, bilsin ki o ölmüştür; kim, Allah'a tapıyorsa, bilsin ki o bakidir!.."

Şok bitiyor ve matem başlıyor. Ama devlet başsız olamaz; yoksa herşey biter ve bir daha toparlanmak mümkün olmaz. Müslümanlar, ittifakla Ebu Bekir'i halife seçiyorlar. İşte

Allah'ın, Mirac gecesi Rasul'üne verdiği devlet dimdik ayakta; İslam ordusu, Medine dışındaki kakargâhında, Halife Ebu Bekir'in vereceği emri bekliyor.

Göklerdekilere ve yerdekilere yasta... Medine'ye akşam iniyor. Peygamber Mescidi'nde yine her zamanki gibi akşam ezanı okunuyor. Fakat bu ses, Bilal'in sesi değil; Bilal nerede? Gökler ve yer, Bilal'in ezanıyla harekete geçmeye alışmış... Bilal, mescidin bir köşesinde ağlıyor; yüreğindeki büyük acı ve hasreti durduramıyor. Can dostları Ammar, Süheyb, Habbab ve Selman yanındalar. Halife Ebu Bekir'in ısrarı boşuna; Allah Rasulü'nün bülbulü bundan sonra nasıl şakıyabilir ki?..

Ã

AMMAR YEMEN'DE

Halife Ebu Bekir, Başkomutan Üsâme'ye Yemen'e hareket emri veriyor. Üsâme önce tereddüt eder gibi oluyor, çünkü bu orduyu Allah Rasulü, Bizans'a karşı hazırlamıştı. Ama Ebu Bekir, şimdi Peygamber'in halifesidir; Peygamber adına karar verecek olan da odur. Bazıları da Halife Ebu Bekir'e gelerek, ordunun başına daha

tecrübeli birini getirmesini, Üsame'nin henüz pek genç olduğunu söylüyorlar. Halife kesin kararlı: Allah Rasulü'nün atadığı bir komutanı değiştirmek kimin haddine? Sadece Başkomutan Üsame'den, Ömer için izin istiyor, çünkü devlet işlerinde onunla birlikte çalışmak arzusundadır.

Selman, Bilal, Süheyb ve Habbab, Medine'de yaşlı... Üsame, Allah Rasulü'nün en yakınında bulunan bu zatlara izin verdi. Fakat Ammar, savaşa gitmekte ısrar etti ve orduda kaldı. Hele ordunun Yemen'e gidecek olması, Ammar'ı daha da heyecanlandırmıştı ve mutlaka babası Yasir'in memleketine gitmelidir ve orada İslam'ın bayrağını bir daha inmemek üzere dalgalandırmalıdır.

Yemen'de bir yalancı peygamber türemiş ve huzuru tamamıyla bozmuştur. Adı Müseylime olan bu sahtekâr, Allah Rasulü'ne şöyle bir mektup yazma cüretini gösterebilmişti:

"Allah'ın elçisi Müseylime'den Allah'ın Rasulü Muhammed'e selam...

Ben senin ortağınım, mülk aramızda taksim olunmalıdır. Arzın yarısı bizim, yarısı sizin olsun. Fakat Kureyşliler adalete riayet etmezler ki..."

Bunun üzerine Rasulüllah ona şu karşılığı vermişti:

"Allah'ın Rasulü Muhammed'den yalancı Müseylime'ye...

Doğru yolda gidenlere selam. Yeryüzü Allah'ındır; onu, dilediği kullarına ihsan eder. Hayırlı akıbet müttakilerindir..."

Müseylime, içkiyi, zinayı ve insan nefesine hoş gelen diğer bazı yasakları helal edince, epeyce taraftar toplamıştı. Yemendeki müslümanlar büyük bir sıkıntı içinde, Medine'nin yardımını beklemekteydiler. Ammar görüyordu, babası Yasir'in aziz ruhu, Yemen göklerinde dolaşarak oğlunu çağırmaktadır. Yemen ve havalisi, neredeyse tamamiyle Müseylime taraftarlarının eline geçmiştir.

Üsame ordusu, Halife'nin emriyle Yemen'e hareket ediyor. Ordunun en önemli birlik komutanlarından biri Halit... Ammar, onun birliğindedir ve Halit, bir zamanlar aralarında geçen hadiseyi hiç unutmamıştır ve Ammar'ı her görüşünde, Allah Rasulü'nün: "Ammar'a lânet edene Allah lânet eder... Ammar, benim gözbebeğimdir..." sözünü hatırlar ve ona çok büyük ilti-

fatlarda bulunurdu. Şimdi yine Ammar, kendi ordusundadır ve birlikte savaşa gitmektedirler; hem de İslam'ın ilk şehitlerinden olan Ammar'ın babasının memleketine... Ve Halit verdiği bütün kararlardan önce Ammar'ın gözlerine bakmaktadır; o ki, Rasul'ün gözbebeğidir.

İslam ordusu, Yemen'de bir süre ilerledikten sonra Müseylime'nin ordusuyla karşılaşılıyor. Müseylime taraftarları, İslam ordusunu görür görmez bütün güçleriyle saldırıyorlar. En şiddetli saldırı da Halit'in komuta ettiği kanada oluyor. Düşmanın saldırısı o kadar şiddetli ki, Halit'in askerleri zor durumda kalıyorlar ve gerilemeye başlıyorlar. Bu kanadın çökmesi demek, İslam ordusunun hezimetli demek olabilir ve Yemen'de küfür tekrar hâkim olabilir. İşte Ammar, bu düşüncelerle, ok gibi fırlıyor; yaşı yetmişe dayanmasına rağmen, tek başına düşman saflarının arasına dalıyor. Burası onun baba yurdudur; burada küfür üstün gelirse sonra nasıl bakar Ammar, yarın öte dünyada babası Yasir'in yüzüne? Ammar, şehit babasının ruhunu bütün benliğinde hissederek saldırıyor düşmana ve tek başına bir orduya dönüşüyor sanki... Mücahitler, hayretle Ammar'a bakmaktalar. O an Ammar'ın kulağına bir kılıç darbesi geliyor ve kulağı

sallanmaya başlıyor. Fakat Ammar'da en küçük bir yılgınlık yok; kendi kılıcıyla, sallanan kulağını kesip atıyor ve heyecanından hiçbir şey yitirmeksizin tekrar düşman üzerine atılıyor. Düşmanın hücumu daha da şiddetleniyor ve İslam ordusu geriliyor... ama Ammar tek başına ilerliyor, üstü başı kan içinde. Bir fırsatını bulup düşman safları arasındaki bir kayanın üzerine çıkıyor ve haykırıyor:

"Ey müslümanlar! Bizler, Allah Rasulü hayattayken böyle savaşmıyorduk... Şimdi size ne oluyor böyle? Şehitlikten yani cennetten mi kaçırıyorsunuz? Bana... bana gelin! Ben Yemenli Yasir'in oğlu Ammar'ım!.. Annem ve babam bu davanın ilk şehitleri. Onlar beni çağırıyorlar, ben onlara gidiyorum... Onlar, cennetin kapısında beni bekliyorlar..."

Ammar, tekrar saldırıyor düşman saflarına. Mücahitler ona bakıyorlar: Bir kulağı kesilmiş, üstü başı kan içinde tek başına bir ordu kesilmiş sanki... Bu yiğitlik karşısında herkes çoştı ve cesaretini topladı. Bu arada, Ammar'ı kanlar içinde gören Halit, Rasul'ün "Ammar'ı azgın bir topluluk öldürecek!" sözünü hatırladı ve yüreği sancıldı; sesinin çıktığı kadar haykırdı:

"Ey Allah Rasulü'nün gözbebeği, dayan geliyorum!.."

Komutanları Halit'in de sesini duyan İslan ordusu, düşman üzerine kükremiş aslanlar gibi atıldı ve düşman safları dağıldı. Bu yenilgi ve panik diğer kanatlara da yayılınca, Müseylime ordusu tamamıyla bozuldu. Müseylime'nin de öldürülmesi üzerine, tehlike tamamıyla ortadan kalkmış oldu. Çünkü düşmandan kaçabilenler kaçtı ama büyük çoğunluk esir edildi.

Bu savaşı kazanan Ammar'dır, herkes bunu görmüştür. Büyük komutan Halit, Ammar'a saygıyla bakmaktadır. O ki, Ammar'ın kalbini kazanmak, gönlünü hoş etmek için yıllardır ona iltifat etmektedir. Bu kez, ona karşı iltifatın bile bir anlam taşımayacağını farkındadır çünkü Ammar'ın tek başına bir ordu olduğunu görmüştür. O öyle bir ordudur ki, komutanı da kendisidir, askeri de... Halit ise, sadece bir komutandır. Ve Halit, bugün Ammar'ı Yemenli isyancıların elinde şehit olmaktan kurtarmanın mutluluğunu yaşamaktadır.

Ã

Ammar'ın şecaati ve İslam ordusunun zaferi Medine'ye ulaştığında; Habbab, Süheyb, Selman ve Bilal gözyaşlarını tutamadılar. Can dostlarının özyurdu Yemen'i, âsilerin elinden kurtarması, onların matemini birazcık hafifletti ve bu yorulmaz savaşçı için yürekten dualar ettiler. Ve düşündüler: Ammar, ata yurdunu âsilerin elinden kurtarmıştır, o halde İran'ı, Irak'ı, Habeşistan'ı kurtarmak da onlara düşmez miydi? Bir an, Ammar'la birlikte cihada gitmemiş olmanın eksikliğini hissettiler. Bunu en derinden hisseden de Bilal oldu.

Bütün gece ibadet edip düşünen Bilal, sabahleyin Halife Ebu Bekir'in huzuruna çıktı ve şöyle dedi:

"Ey Allah Rasulü'nün halifesi ve müminlerin emiri! Eğer beni kendi nefsin için satın aldın, yanında tut, istediğini yaptır. Eğer Allah için aldın, beni bırak; işim Allah ile olsun..."

Ebu Bekir'in gözlerinin önünden Bilal'in işkenceler içinde kıvrandığı ve her nefeste 'Allah bir' diye inlediği günler geçti. İslam'ın bu büyük çilekeşine, merhamet dolu gözlerle baktı, baktı ve şöyle dedi:

"Ben seni Ümeyye'den Allah için satın aldım... sen hürsün Bilal!.. İstedğin gibi hareket et."

Bilal, bir süre Halife'nin yüzüne baktı, bu yüzde görünen Allah Rasulü'ydü sanki. Yüreğinde bir hasret debreşti ve dedi:

"Allah Rasulü'nden duydum... şöyle demişti: Kulun en faziletli işi Allah yolunda cihaddır."

Halife, bir kez daha baktı Habeşli Bilal'e ve Bilal devam etti:

"Ey Rasul'ün halifesi! Bana mücadele et; ben Şam'a gitmek istiyorum. Orada kâfirlerle cihad edeceğim."

İnsanların en merhametlisi Halife Ebu Bekir'in yüzünü bir hüznün yaladı, merhamet dolu bakışlarını Bilal'e çevirdi:

"Sen, yanımızda çok azizsin Bilal. Bizden ayrılmanı istemiyoruz. Fakat senin istediğin bir şeyi de reddetmek istemeyiz. Madem ki savaşa gideceksin, Allah seni korusun ve yardımcın olsun... Buyur, dilediğin yere git..."

Halife'nin iznini alan Bilal, cepheye gitmek üzere hemen hazırlıklara başladı. Şimdi tıpkı Ammar gibi o da Allah yolunda savaşıyordu. Durduğu yerde duramıyor, kuş gibi uçuyordu. Cepheye gidecek, şehitlik şerbetini bir an önce içerek, Allah Rasulü'nün huzuruna uçacaktı; yoksa bu hasret dayanılmazdı!..

Yemen'den zaferle dönen ve İslam dünyasında huzur ve sükunu sağlayan ordu, şimdi Şam'daydı. Ammar, seferden sefere koşuyordu; böylece bir bakıma da Allah Rasulü'ne olan derin hasretini dindiriyordu. Bir an önce şehit olmayı da istemiyor değildi hani, çünkü o zaman Rasul'e hemen kavuşacaktı. Ve Bilal de gidip katılmıştı orduya; artık can dostu Ammar'la birliktelerdi.

Süheyb, Habbab ve Selman, Medine'deydiler. Özellikle Şam cephesinden gelen haberleri her gün biraz daha artan bir merak ve heyecanla bekliyorlardı. Beklemedikleri ve duymak istemedikleri tek haber ise Bilal ile Ammar'ın şehitlik haberi idi. Çünkü onlar yaşadıkça ve savaş meydanlarını doldurdukça, büyük bir haz duyuyorlardı; sanki savaşan kendileriydi, bütün benlikleriyle yaşıyorlardı tüm savaşları.

Bir gün Süheyb için haberlerin en güzeli geldi: Irak ve Suriye fethedilmişti. Süheyb, bir gözü Fırat, bir gözü Dicle, şükür secdesine kapandı: Ammar ile Bilal'in atlarını gördü, Fırat ve Dicle'den su içiyorlardı; Musul göklerini dolduran ezan seslerini duydu. Süheyb'in secdesi uzadıkça uzuyordu: Ammar'ı gördü, atını Bizans'tan öteye koşturuyordu, annesi Sümeyye'nin kopup geldiği Türkistan yaylalarına ha vardı, ha varacak... Allah Rasulü'nün müjdelediği Yemen'den Türkistan'a uzanan İslam yolunun sonuna ulaşmadan cihaddan vaz geçmezdi Ammar, Süheyb bunu çok iyi biliyordu. Ve işte cihada Yemen'den başlamıştı Ammar... İslam yolunu aç aça gidiyordu. Şükür secdesinden kalkan Süheyb, ayağa kalktı ve yürüdü; kesin kararını vermişti, Halife Ebu Bekir'den izin alacak, silahlarını kuşanacak ve gidecekti Rum diyarına... Çünkü diyar-ı rumu fethedecek orduda Süheyb-i Rumi'nin olmaması düşünülemezdi. Rumî lakabını ona Allah Rasulü vermişti; böylece de onun, Rum diyarının gerçek ve ebedi sahiplerinden olduğunu ima etmişti.

Yolda Selman'a rastladı Süheyb. Onu hiç bu kadar heyecanlı görmemişti; iki dost bir süre bakıştılar ve Selman girdi söze:

"Kardeşim Ammar ile Bilal, İran kapılarında... Ordu, İran'a ha girdi, ha girecek. Bu durumda ben burada nasıl oyalanırım? Hemen Halife'nin huzuruna çıkıp cihada gitmek üzere izin isteyeceğim..."

Süheyb'in de aynı kararı verdiğini öğrenen Selman, cepheye birlikte gidecekleri için çok sevindi. Ve Habbab, o da bu can dostlarına katıldı. En kısa ve en uygun zamanda Halife'den izin isteyeceklerdi. Bilal'e izin çıktığına göre elbette onlara da çıkardı. Üç can dost, ertesi gün Mescitte buluşup Halife'ye durumlarını arzetme kararıyla ayrıldılar.

Selman, Habbab ve Süheyb, Halife'nin huzuruna çıkacakları zamanı âdeta iple çekiyorlardı ki, bir acı haberle sarsıldılar: Halife Ebu Bekir vefat etti!.. Ebu Bekir, Allah Rasulü'nden ayrı yaşamanın yüreğinde alevlendirdiği hasret ateşini, iki yıl boyunca fetihlerle hafifletmeye çalışmıştı ama işte sonunda daha fazla dayanamamış; mağara arkadaşına yürüyüp gitmişti. Acı haber, Medine'den bütün İslam dünyasına dalga dalga yayıldı.

Ã

HALİFE'YE KİM VEKALET EDEBİLİR?

Halife Ebu Bekir'in en yakın yardımcısı Ömer'di; hatta Halife Ebu Bekir, Üsame ordusunda bulunan Ömer için Başkomutan Üsame'den izin almış ve onu hep yanında tutmuş, alacağı bütün kararlara onun fikrine müracat etmişti. Bütün müslümanlar, Halife'nin bu tutumunu biliyorlardı. Onun içindir ki Ebu Bekir'in ölümünden sonra Hilafet makamına ittifakla Ömer seçildi. Ve Halife Ömer, Ebu Bekir'in kaldığı noktadan işe başladı, aynen onun gibi orduya çok önem verdi, böylece fetihler kesintisiz sürdü ve İslam, dünyaya yayılmaya devam etti.

Ömer, Hilafet makamına geçer geçmez, Habbab, onu tebrik etmekte çabuk davrandı; can dostları Süheyb ile Selman'a uğramadan Halife'ye gitti. Tebrikten sonra da ilk işi cihad için izin istemek oldu. Henüz makamına oturan Ömer'in ona izin vereceğini düşünmüştü; Habbab, bir an önce Ammar ile Bilal'e gidecek, sonra da şehitlik şerbetini içip Rasul'e kavuşacaktı. Halife Ömer:

"Acele etme, biraz daha Medine'de, yanımda kal," dedi.

Habbab, kararını çoktan verdiğini, cepheye gitmekte sabırsızlandığını söyledi. Halife ise yarın kararını verebileceğini belirtti. Habbab, üzgün bir şekilde Halife'nin huzurundan ayrıldı ve doğruca Mescide gitti. Süheyb ile Selman oradalar; onlar da Halife'ye gidip cihad için izin istemeyi düşünüyorlardı. Habbab'ın üzgün olduğunu fark ettiler ve soran gözlerle ona baktılar. Habbab da olanları anlattı. Olaya en çok üzülen Selman'dı, çünkü İslam orduları, İran sınırına ulaşmıştı. Selman, mutlaka orduya katılmak ve cihat ederek ülkesine girmek istiyordu. Hem sonra İran'da tercümana da ihtiyaç olabilirdi. Halife Ömer, Habbab'a izin vermemişse, kendisine de vermezdi. Üç can dost, cihada gidememenin hüznünü paylaşarak, bir birlerini teselli ettiler.

Halife Ömer, kendisini İslam'a çeken Habbab'dan ayrılmak istemiyordu. Öte yandan, Habbab'ın okuduğu Kur'an'ı dinlemek, Halife Ömer'in bu dünyada en çok sevdiği şeydi. Fakat Habbab'ın üzülmesine de bir türlü gönlü razı olamıyordu. Sonunda Habbab'a izin vermeye karar verdi. Süheyb ile Selman, Halife'nin bu kararına çok sevindiler ama kendileri için izin isteyemediler; reddedilmekten çekiniyorlardı.

Habbab'ın Medine'den cepheye uğurlanması, adeta devlet törenine dönüştü. Uğurlama törenine bizzat Halife de gelmişti. Selman ile Süheyb, en yakınında, gözleri yaşlı duruyorlardı. Hem can dostlarından ayrılmanın hüznü, hem de kendilerinin cihada gidememelerinin hüznü kalplerini dağlıyordu.

Halife Ömer, Habbab'ı elinden tutuyor ve kendi yerine oturarak şöyle diyor:

"Bu yere oturmaya senden daha haklı bir tek kişi vardır..."

Halife'nin sözlerini duyanlar, merakla birbirlerine bakıyorlar. Selman ile Süheyb, birbirlerinin gözüne bakıyorlar merakla. Herkes susmuş, Halife'nin yapacağı açıklamayı bekliyor. Bu açıklama uzayınca Habbab soruyor:

"Kimdir o ey Müminlerin Emiri?"

Halife Ömer, bir tek kelime söylüyor:

"Ammar!..."

Habbab, Süheyb ile Selman'a bakıyor; onların gözlerindeki parıltıyı görüyor. Bir süre dalıyor ve

dudaklarından adeta iradesi dışında kelimeler dökülüyor:

"Ammar, benden daha haklı değildir..."

Habbab, bir süre susuyor; ortalıkta çıt yok, herkes kulak kesilmiş, ona bakıyor... Habbab yutkunuyor, Süheyb ile Selman'a tekrar bakıyor ve devam ediyor:

"Bir gün kâfirler beni aldılar, götürdüler. Sonra bir ateş yaktılar. Beni korların üzerine koydular, bu sırada bir kâfir gelerek ayağıyla göğsüme bastı. Sırtımın yanışını ta yüreğimde hissediyordum, acı dayanılmaz haldeydi. Yağlarımın eridiğini duyuyor, közler üzerindeki çıtırtıları işitiyordum. Bir süre sonra közleri, eriyen yağlarım söndürdü; biraz ferahlar gibi oldum..."

Oradakilerin gözleri yaşarmıştı. Sonra Habbab, sırtını açtı ve Halife Ömer'e gösterdi. Halife, içi burkularak, Habbab'ın yara izleriyle dolu sırtına derin bir hüznle baktı. Habbab'ın sesinden ilk kez Kuran'ı duyduğu günü, kızkardeşi Fatıma ile eniştesine tokat attığı günü hatırladı ve gözleri doldu. Oradaki diğer müslümanlar, Habbab'ın o zamanlar çektiği acıları hissettiler onun benek benek sırtına bakarak.

Bu manzarayı gören Süheyb, kızgın demirlerle defalarca dağlanmış olan sırtının ve göğsünün acısını tekrar hissetti; o acılı günlere dalıp gitti. Acaba o da sırtını ve göğsünü Halife'ye gösterse miydi? Bunu sırf cepheye gitme izni alabilmek için yapacaktı, ama vaz geçti. Gözlerini Musul tarafına çevirdi; bir zamanlar orada vali olan babasını hatırladı, keşke yaşayabilseydi de kurtuluşa erseydi, diye geçirdi içinden. Halife Ömer'e baktı, baktı fakat cihat için bir türlü izin isteyemedi.

Selman, Allah Rasulü'ne ulaşmak için çektiği çileleri ve katettiği yolları hatırladı. Gözlerini İran tarafına çevirdi; bir zamanlar Allah Rasulü'ne ulaşmak için katettiği bu yolları, şimdi de o Rasul'ün dinini tebliğ ederek, kendi kavmini kurtuluşa götürmek için katetmek istiyordu. İlk geçlik yıllarını yaşadığı Cey köyünden bütün İran'a yayıldı bakışları, ama o da cepheye gitmek için Halife Ömer'den izin isteyemedi.

Habbab, Kûfe'ye hareket etti. Süheyb ile Selman, onun ardından mahzun ve üzgün bakakaldılar. O şimdi Ammar ve Bilal'le buluşacaktı; sonra da eline kılıcını alıp Allah'ın dinini yaymak için cepheden cepheye koşacaktı. Mus'ab, cennet bahçelerinde Allah Rasulü'nün yanında durmuş,

Habbab'ı, Ammar'ı ve Bilal'i bekliyordu. Süheyb, apaçık görüyordu bunu ve Medine'den çıkamamanın sancısıyla kıvranıyordu.

Selman, Süheyb'in koluna girmiş, birlikte Peygamber Mescidi'ne yürüyorlardı. Gidip Allah Rasulü'nün mezarına yüz sürecekler, yüreklerindeki hasreti dindirecekler, sancıyı hafifleteceklerdi. En kısa zamanda da Halife'den cepheye gitme izni koparacaklardı. Şimdilik ısrarcı olmayacaklardı, çünkü Halife Ömer, onların Medine'de kalmalarını ima etmişti. Habbab'ı uğurladıkları gün fark etmişlerdi bunu...

Ã

BİLAL MESCİD-İ AKSA'NIN DAMINDA

Suriye'nin fethedildiği haberi Medine'ye ulaştığında, bir bayam sevinci yaşandı. İslam orduları Kudüs'e ulaşmışlardı; Kudüslüler, Halife Ömer'in şehri bizzat teslim almasını, şehrin anahtarlarını ona vermek istediklerini söylemişler ve bunda da ısrar ediyorlardı. Bunun üzerine Halife, Kudüs'e gitmeye karar verdi.

Halife'nin Kudüs'e gideceğini öğrenen Süheyb ile Selman, büyük bir sevinç duydular. Halife,

Süheyb'in ülkesine bizzat gidecekti; belki bir süre sonra ordu, İran'a da girer ve Halife orayı da ziyaret ederdi. Artık onların tek arzusu Halife ile birlikte Kudüs'e gitmek, can dostları Ammar, Bilal ve Habbab'la da buluşarak, kendi memleketlerinde ezan sesi duymaktı.

Sabah namazından sonra Halife Ömer'in Kudüs'e hareket edeceği haberi yayıldı. Süheyb ile Selman bu haberi alır almaz hemen Mescide koştular. Böyle bir gecede nasıl uyuyabilirlerdi ve böyle bir sabaha, yatakta uyanmak nasıl mümkün olurdu? İki can dost, Mescidin bir köşesinde oturarak sabahı beklediler. Sabah, müminler akın akın Mescide geldiler. Bu sabah, olağanüstü bir sabahtı; Müminlerin Emiri, Medine'den Kudüs'e hareket edecekti.

Halife Ömer, sabah namazını kıldırdıktan sonra cemaate dönerek, biraz sonra Medine'den Kudüs'e hareket edeceğini bildirdi. Medine'de, Hilafete, Ali vekalet edecekti. Halife Ebu Bekir'in en yakın yardımcısı Ömerdi; Halife Ömer'in en yakın yardımcıları ise Ali ile Osman'dı. Süheyb ile Selman, Halife Ömer'in hemen yanındaydılar, gönüllerinde onunla gitme arzusu vardı. Fakat Halife, yalnız gideceğini, yanına sadece kölesini alacağını söyleyince Selman ile Süheyb'e bir

mahzunluk çöktü. Bunu fark eden Halife Ömer, onların Medine’de kalmalarının daha uygun olacağını ve kendisinin dönüşünü beklemelerini söyledi. Artık yapılacak bir şey yoktu; Peygamber’in Halifesi’nin kararında elbette bir hikmet vardır.

Halife Ömer, kölesiyle birlikte yolculuk ediyordu. Bir tek devesi vardı; ona da kölesiyle ortaklaşa biniyorlardı. Yol boyunca sıralanan yerleşim merkezlerinde, Halife’nin yaklaşmakta olduğu duyulur duyulmaz, halk yollara dökülerek onu karşılıyorlardı. Halife’yi, bir tek köle ve bir tek deve ile görünce de şaşkınlıklarını gizleyemiyorlardı. Bizans İmparatoru’ndan daha güçlü orduları olan bir devletin halifesinin, böyle yolculuk etmesine inanmak mümkün değildi gerçekten. Halife Ömer ise insanların büyük bir coşkuyla kendisini karşılamasından rahatsız oluyor; herhangi bir yolcu gibi ülkesinde seyahat etmek, her şeyi olduğu gibi görmek istiyordu. Ama bu bir türlü gerçekleşmiyordu; şehirler, onun gelişini önceden haber alıp yollara dökülüyorlardı.

Halife Ömer, Şam’a geldiğinde, şehir âdeta bir bayram havasına büründü. Onun Şam’a geldiğini öğrenen Habbab, Bilal ve Ammar da Şam’a geldiler. Burada onlarla karşılaşan Halife Ömer,

çok sevindi; İslam'ın bu büyük çilekeşlerine çok büyük ilgi ve iltifat gösterdi. Yanına onları da alarak Kudüs'e hareket etti.

Öğleye doğru Halife ve yanındakiler, Mescid-i Aksa'ya vardılar. Burası, hicretin ilk yıllarında müslümanların kiblesiydi. Bu bakımdan Kudüs'ün fethi, Mekke'nin fethi kadar önemliydi. Ve Müminlerin Emiri, müminlerin bir zamanlar kiblesi olan Mescid-i Aksa'daydı... Halife Ömer, hemen şükür secdesine kapandı. Onu gören müslümanlar da şükür secdesine kapandılar.

Öğle vakti girdiğinde Halife Ömer, Bilal'e ezan okuması için ricada bulundu. Allah Rasulü'nün ölümünden beri hiç ezan okumamış olan İslam'ın bu şeyda bülbülü, kendisini bu görevden affetmesi için Halife'ye yalvaran gözlerle baktı. Halife kararlıydı; Mescid-i Aksa'da ilk ezanı mutlaka Allah Rasulü'nün müezzini okumalıydı ve Rasul'ün burada olduğunu herkes hisstmeliydi. Ammar ile Habbab da bu düşüncelerle bakıyorlardı can dostları Bilal'e. Bilal, daha fazla dayanamadı ve Mescid-i Aksa'nın damına çıktı. Kâbe'nin damına çıktığı günkü heyecanı duydu içinde; Allah Rasulü'nün, Mirac gecesi buradan Allah'a yükseldiğini hatırladı ve Rasulü gördü; göklerden

kendisine bakıyordu. Bilal, o günlerin heyecanıyla ezana başladı.

Bilal'in ezanını duyanlar, Allah Rasulü'yle birlikte oldukları günlerin hasretini bütün benlikleriyle hissettiler. Sanki herkes, Mekke'nin fetih gününe uyanmıştı. Bilal, bir taraftan ezan okuyor, bir taraftan ağlıyordu. Bilal'in sesi öylesine etkiliydi ki, bütün yürekleri titretiyordu. Halife başta olmak üzere, bütün müslümanlar ağlıyorlardı. Ammar ile Habbab, Halife Ömer'e bakarak, Mekke ile Medine arasındaki yolların, bu kez de Medine ile Kudüs arasında parıldadığını görüyorlardı. Bundan böyle Medine ile Mekke'ye bir kutsal kardeş daha gelmişti: Kudüs... Yeryüzünde ilk ev olan Kâbe, artık yalnız değildi; Mescid-i Aksa işte ona bakıyordu...

Mescid-i Aksa'da, bu öğle vaktinde bütün müslümanlar, Peygamber'in Halifesi Ömer'in ardında saf bağladılar. Allah'ın Kur'an'da Mescid-i Haramla birlikte andığı Mescid-i Aksa, Allah Rasulü'nün Halifesi ile Müezzininin seslerini duyarak ürperiyor; varoluş nedenini şimdi daha iyi anlıyordu.

Namazın hemen bitiminde, Halife Ömer'in işaretile, Rasul zamanında müslümanların Kur'an

hocası olan Habbab, İsra suresini okumaya başladı:

"Kulu Muhammed'i, bir gece Mescid-i Haram'dan, kendisine bir kısım âyetlerimizi göstermek için, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. O, işitir ve görür." (İsra,1)

Halife Ömer, Habbab ile ilk karşılaştığı günü, Taha suresini ilk okuduğu ânı hatırladı. O zaman sıradan bir insandı, bir deve çobanıydı; şimdi ise bir dünya İmparatoru!.. Kırkıncı müslüman, şimdi Bizans ordularını yeniyor ve Diyar-ı Rum'u, Diyar-ı İslam yapıyordu... Bu kadar kısa zamanda bütün bunlar nasıl gerçekleşmişti? Gözlerinden süzülen yaşları silerek Allah'a hamdetti Halife Ömer...

Ã

Halife Ömer, yeni fethedilen yerlerde düzenlemeler yaptı. Bundan böyle her vilayetin ayrı bir bütçesi yani beytûlmali olmasını karara bağladı. Böylece her defasında merkezden para beklenerek işler geciktirilmeyecekti. Fakat denetim yine merkezde olacak, yıl sonu itibariyle her vilayet merkeze hesabını verecekti. Orduların durumunu

gözden geçirdi. Vali ve komutanlara gerekli talimatları verdi; onlarla yaptığı bir toplantıda şu ünlü sözünü söyledi:

"Fırat üzerindeki bir köprüden geçerken bir koyunun ayağı kırılrsa, hesabını Ömer'den sorarlar!.. Bu büyük sorumluluğu yüklenmiş olan Ömer, hiç rahat uyuyabilir mi?"

Bu, sorunluluk makamındaki bütün idarecilere verilen bir talimattı aslında; hiç bir zaman kendilerini düşünmeyeceklerdir, gece gündüz emirlerindeki sorumluluğunu hatırla tutacaklardır.

Ammar, Habbab ve Bilal sürekli Halife'yle beraberlerdi. Halife, onlara da idari birer görev vermek istiyordu; böylece onlar da onun sorumluluğunu paylaşmış olacaktı. Ve Halife Ömer, ilk teklifini Ammar'a yaptı; Ammar'ı, Kûfe valisi yapmak istediğini bildirdi. Bunu duyan Ammar'ın gözleri doldu. O an, müşriklerin Batha vadisinde şehit ettikleri anne ve babasının cesetleri başında geçirdiği geceyi hatırladı. O gece, ne kadar yalnız, ne kadar çaresizdi. Şimdi ise Allah Rasulü'nün Halifesi, kendisine valilik teklif ediyordu. Nereden nereye?.. Aslında onun bir tek isteği vardı; İslam'ın ilk şehidi olan annesi

Sümeyye'nin ülkesini görmek... Babası Yasir'in ülkesini, Müseylime'nin elinden kurtarmıştı; Rasul'ün sancağını Türkistan'a taşıyamazsa yarın nasıl bakardı annesinin yüzüne?.. Bir tereddüt yaladı Ammar'ı; Kûfe'de kalırsa, annesinin ruhunu şad edemeyebilirdi. Vali olmaktansa, Türkistan'a bir asker olarak girmek daha iyiydi. Ama Halife'nin teklifi de geri çevrilemezdi ki!..

Ammar, Halife Ömer'in teklifine itiraz edemedi ve Kûfe valiliğini kabul etti. Ama gönlü hep Türkistan'daydı; en yakın zamanda annesinin türküler dinlediği yaylalarda ezan sesi ve Kur'an sesi de duyulacağına olan inancı giderek pekişiyordu. Halife'nin kendisine döndüğünü gören Bilal, kendisine vazife teklif edilmesine fırsat vermemek için söze girdi; mücade edilirse Şam'a yerleşeceğini, burada ibadetle meşgul olarak, Allah Rasulü'ne kavuşacağı günü bekleyeceğini söyledi. Halife Ömer'in gönlünde bu büyük çilekeşe de valilik vermek vardı ama Bilal o kadar içten konuşmuştu ki:

"Dilediğin gibi hareket et Bilal," demek zorunda kaldı.

Halife Ebu Bekir bile Bilal'in arzusuna uymuş ve onun Medine'den ayrılmasına izin vermişti. Bunu

bilen Halife Ömer de Bilal'in isteğine “evet” dedi. Şimdi sıra Habbab'daydı. Daha önce çok ısrar ederek cepheye gitmek üzere izin almış olan Habbab, bir süre daha orduda kalmak istediğini söyleyince, Halife, ona da izin verdi.

Halife Ömer, yanına Ammar'ı alarak, Kudüs'ten Medine'ye hareket etti. Bilal ile Habbab, onları, gözleri yaşlı uğurladılar. Ammar, hüznle sevinci bir arada yaşıyordu: Hüzünlüydü, çünkü Türkistan'a varamadan cepheden dönüyordu, sevinçliydi, çünkü Medine'deki dostlarını özellikle de Selman ve Süheyb'i görecekti. Sonra Halife'den emirnâmesini alıp Kûfe'ye hareket edecekti.

Ã

AMMAR KÛFE VALİSİ

Medine'ye geldiğinde Ammar'ı, Selman ile Süheyb karşıladılar. Yemen'de tek başına bir ordu gibi çarpışarak, âsileri perişan ettiği günden sonra müslümanların gözünde Ammar, aynı zamanda en büyük kahraman olmuştu. Herkes onu görmek istiyordu. Ammar ise kendisine gösterilen aşırı ilgiden rahatsızdı. Selman ile Süheyb, Bilal'den ve Habbab'dan haber sordular. Ammar, oralardaki

durumu uzun uzun anlattı. Habbab'ın cepheде olduğunu, Bilal'in ise vazifesini bitirmiş olmanın mutluluğuyula Şam'da kendisini ibadete verdiğini söyledi. Süheyb, ülkesinin İslam'a uyandığını öğrenmenin mutluluğunu yaşarken; Selman, İran sınırına dayanan İslam ordusuna, bir an önce katılmanın heyecanını bütün benliğinde duyuyordu. Ne olursa olsun Halife'den bir kez daha izin istemeli ve İran fethinde bizzat bulunmalıydı. Süheyb ise Vali Ammar'a bakarak, bir zamanlar Musul valisi olan babasını hatırlıyor, çocukluk günlerini tekrar yaşıyordu. Bir taraftan da çocukluğunda yaşadığı felaketin, kendisini Allah Rasulü'ne götürdüğünü düşünerek, binlerce defa şükreliyordu. Onun da yüreğini saran arzu, bir an önce şimdi İslam diyarı olan Rum diyarına ulaşmaktı. Süheyb-i Rumî... Allah Rasulü ona bu lakabı vermiş, Bizans saraylarını da müslümanlara vadetmişti ve işte onun vaadi, adım adım gerçekleşmekteydi.

Halife Ömer, Ammar'ın eline bir emirname verdi ve onu Kûfe'ye yolcu etti. Halife'nin emirnamesi aynen şöyleydi:

"Allah'a hamd, Rasul'üne selam olsun...

Kûfeliler,

Size, Ammar bin Yasir'i emir; ibn Mes'ud'u muallim ve vezir olarak gönderiyorum. Beytûmalinize de ibn Mes'ud'u tayin ettim. Bunların ikisi de Peygamber'in ashabı içinde neciplerdendirler. İkisi de Bedir savaşına katılanlardandır. Onları dinleyiniz ve onlara itaat ediniz. İbn Mes'ud'u, yanımda alıkoymayı tercih ettiğim halde, sizi, kendi nefsim'e takdim ettim ve onu size gönderdim. Osman bin Hanif'i Irak'a gönderdim. Bunların günlükleri, bir koyundur. Onun bir kısmını Ammar'a verip, kalanını diğerleri arasında taksim ediniz."

Kûfeliler, Ammar'ı candan karşıladılar. Böyle bir kahramanın kendilerine emir olmasına şükrediyorlardı. Öte yandan Ammar, İslam'ın ilk şehitleri olan anne-babanın oğullarıydı ve Allah Rasulü onun için: "Ammar, benim gözbebeğimdir," buyurmuştu. Bütün bunları bilen Kûfeliler, Ammar'a itaati, Peygamber'e itaat olarak görüyorlardı. Müslümanların en seçkininin kendilerine vali olmasının mutluluğunu yaşıyorlardı.

Ammar, valilik makamına oturduktan sonra halktan biri gibi yaşamayı tercih etti. Çarşı ve pazarda geziyor, ölçü ve tartıları görüyor, halkla sohbet edip onların şikâyetlerini dinliyor ve

icraatını da ona göre yürütüyordu. Evinin ihtiyaçlarını bizzat kendisi görüyor; çoğu zaman da çarşıdan aldıklarını kendisi taşıyordu. Onun bu alçak gönüllülüğü herkesi şaşırtıyor; ona olan sevgi ve güveni artırdıkça artırıyor. Çünkü Kûfeliler, Bizans dönemi valilerini de biliyorlardı. O valiler ki, halkın içine çıkmak şöyle dursun, uzaktan bile görülmezler; sadece zulümleri bütün ağırlığıyla hissedilirdi. Öte yandan valiyi doyurmak da mümkün olmazdı.

Halk Ammar'ın idaresinden çok memnundu. Ammar da vazifesini canla başla yapıyordu ama cephe hasretini, Türkistan'a ulaşma arzusunu bir türlü bastıramıyordu. Bir gün Irak cephesinde savaşı can dostu Habbab'ı çağırttı. Onunla sohbet ederek içinin sıkıntısını dağıtmak istiyordu. Habbab, Ammar'ın davetini alır almaz, hemen koşup geldi. İslam'ın bu iki çilekeşi, hasretle kucaklaştılar, bol bol sohbet etiler. Ammar, Habbab'ın Kûfe'de kalmasını istiyordu. Çünkü o, yanında olursa, içine düştüğü yalnızlıktan ve sıkıntıdan kurtulacaktı. Hep konuşacaklar, geçmiş ve geleceği konuşacaklardı. Fakat Habbab, cepheye dönmekte ısrarlıydı. Ammar, onun daha fazla üzerine gidemedi ve içi burkularak Habbab'ı tekrar cepheye uğurladı.

Ammar da, savaşın çağrısını sürekli kulaklarında hissederek, Türkistan yaylalarının hasretiyle başbaşa kaldı.

Ã

Kûfeliler, Vali Ammar'ın yönetiminden çok memnundular. Onun her emrini eksiksiz yerine getirmeyi, âdeta gerçek müslüman olmanın birinci şartı sayıyorlardı. Ammar için içlerinden en ufak bir kırgınlık bile geçirmiyorlardı. Zaten Allah Rasulü dememiş miydi ki: "Ammar'a lânet edene Allah da lânet eder, Ammar'a buğzedene Allah da buğzeder," diye. Ne var ki bu tatlı rüyayı, iki vilayet arasındaki bir menfaat çekişmesi bozuverdi.

Basra Valisi Amr bin Süreka, Halife'ye mektup yazarak, Basra nüfusunun çok, arazisinininse az olduğunu, bu nedenle merkeze ödedikleri vergide zorlandıklarını bildirdi. Bilindiği üzere Halife Ömer, her vilayetin hazinesini ayırmış, onlara har-cama yetkisi vermişti. Ancak her vilayet, belirlenen miktarda vergiyi de merkez hazineye verecekti. Vali Amr, Kûfe arazisinin çok olduğunu ifade ederek, bunun bir kısmının Basra'ya verilmesini arz ediyordu.

Bunu duyan Kûfeliler, hemen Vali Ammar'a koştular. Basralılar'ın istedikleri Mahin ve Masin arazisinin kendilerine ait olduğunu söylediler. Buranın fethi sırasında Basralılar'ın hiç bir yardımları olmamıştı. Gerçi savaş sırasında Basralılar'dan yardım istemişlerdi ama onların yardımını gelmeden fethi tamamlamışlardı. Kûfeliler, bu durumu, Ammar'ın derhal Halife'ye bildirmesini, yoksa kendilerinin haksızlığa uğrayabileceklerini söylediler. Ammar ise bu tür çekişmelerin yanlış olduğunu, müslümanlar arasına fitne sokabileceğini; Halife'nin bu hususta en uygun kararı vereceğini anlattı. Orada bulunanlardan bazıları ise kendi menfaatlerinden ötesini göremiyorlar, Halife'ye durumu bildirmesi için Ammar'a ısrar ediyorlardı. Ammar ise onları, menfaat çekişmelerinin ötesine taşımak istiyor, İslam'ın özünü kavratmaya çabalıyordu. Derken orada bulunanlardan biri, Vali Ammar'ın alçak gönüllülüğünden ve merhametinden güç alarak ileri atıldı ve şöyle dedi:

"Seni kulağı kesik köle seni! Biz, ne diye kılıcımızın gücüyle ve kanımızın bedeliyle aldığımız yerleri Basralılar'a bırakalım?"

Böyle bir sözü, Bizans döneminde söyleme cesaretini kimse gösteremeyeceği gibi, kazara

gösteren olursa oracıkta kellesinden olurdu. Samimi müslümanlar, henüz menfaat müslümanlığını aşamamış bu kişiye, nefretle baktılar ama onun etrafında bir büyük menfaat şebekesi oluşmuştu. Ammar, çok üzüldü, hatta Allah Rasulü'nün kendisi hakkında söylediğini hatırlayarak, bu sözleri söyleyenin Allah'ın lânetine uğramaması için dua etti. Adama döndü ve şöyle dedi:

"Kardeşim, sen, benim en çok sevdiğim kulağıma küfrettin. Ben o kulağı, Yemen'de İslam düşmanlarıyla savaşırken kaybettim. Keşke öbür kulağım da ona yetişebilseydi!.."

Bu durum, gerçek müslümanları canevinden vurdu. Ammar, fitnenin büyümemesi için onları teskin etti. Ne var ki menfaatlerinin esiri olanlar giderek çoğalmaktaydı. Bunun sonucu olarak da Kûfelilerle Basralılar arasındaki çekişme iyiden iyiye sertleşti. Basralılar, Ebu Musa zamanında fethedilen yerleri, özellikle Mahin ve Masin ovalarını ısrarla istiyorlardı. Kûfeliler ise:

"O zaman siz, bize yardıma gelmiştiniz ama siz geldiğinizde fetih tamamlanmıştı. Buna rağmen size, bunun karşılığında ganimetten hakkınıza

düşeni verdik. Fakat toprak bizim toprağımızdır," dediler.

Kûfelilerle Basralılar arasındaki bu çekişmeden haberdar olan Halife Ömer, Kûfeliler'i haklı bulmuş; Basralılar'a da, Kûfeliler'in muvafakatını alarak yüz dinar yardımda bulunmuştu. Böylece iki vilayet arasındaki anlaşmazlık giderilmiş oldu. Ne var ki, Kûfedeki menfaatperestler, bir kere Ammar'a cephe alma cesaretini göstermişlerdi ve sürekli ondan şikâyetle bulunuyorlardı. Onun, kendilerinin haklarını koruyamadığını ileri sürüyorlardı. Ammar'ın alçak gönüllülüğü ve merhameti, menfaatçileri iyice azdırdı.

Durumdan haberdar olan Halife Ömer, Ammar'ı Medine'ye çağırdı. Çünkü fitnenin daha fazla büyümesini ve Ammar'ın üzülmesini istemiyordu. Halife Ömer, Ammar'a başka görevler teklit etti ama Ammar hiçbirini kabul etmedi. Ve Halife Ammar'a sordu:

"Pekiye, valilikten ayrıldığına müteesir oldun mu? Onu söyle hiç olmazsa..."

Çünkü Halife, Ammar'ın üzülmesini asla istemiyordu; Ammar'ı hoşnut etmenin Allah'ı ve

Rasul'ünü hoşnut etmek olduğunu çok iyi biliyordu. Ammar, gayet yumuşak cevap verdi:

"Valiliğe tayinimden memnun olmamıştım; fakat azlimden biraz müteessir oldum..."

Ammar'ın bu cevabı, Halife Ömer'in yüreğini sızlattı. Bin tane Kûfe'yi, bin tane Basra'yı Ammar'a hiç değişir miydi Halife Ömer? Gel gör ki o, şimdi Halife'ydi; İslam âleminin sükununu sağlamakla görevliydi. Ammar'a çok iltifat etti, dilediği vilayetin valiliğine gidebileceğini söyledi, fakat Ammar hiç bir vazifeyi kabul etmedi. Medine'de Süheyb ve Selman ile kalmayı tercih etti. Türkistan'ın İslam'a uyanacağı günü artık burada, bizzat kendi elleriyle yaptığı Peygamber Mescidi'nde bekleyecekti.

Ã

SELMAN EVLENİYOR

Selman, Ammar ve Süheyb ile birlikte olmasına rağmen, Medine'de bir türlü duramıyordu; ya bir an önce Allah Rasulü'ne kavuşmalı ya da cepheye gitmeliydi. Israr ederse Halife Ömer, onun cepheye gitmesine mutlaka izin verirdi; Habbab ve Bilal'e verdiği göre, ona da verirdi. İran, ha

fethedildi, ha edilecekti, Selman hâla Medine'deydi. Süheyb de aynı durumdaydı ama o da Medine'den bir türlü ayrılamıyordu; işte Musul, İslam toprağı olmuştu, fakat Süheyb gidemiyordu. Ammar, kırgındı; Medine dışında huzur bulamayacağını sezmekteydi. Sonunda Süheyb'i de ikna etti; bir süre daha Medine'de kalacaklardı. Fakat Selman'ı burada nasıl tutacaklardı? Sonunda çareyi buldular: Selman'ı evlendireceklerdi. Hemen araştırmalara başladılar ve kısa sürede Kinde kabilesinden bir kadınla Selman'ı evlendirdiler.

Selman'ın Medine'de bir aileyi barındıracak evi yoktu. Çünkü o, dünya malından hep uzak durmuş, dünya malının insanın ayağını belli bir mekâna bağlayan tuzak olduğuna inanmıştı. Bu nedenle zifafa, evlendiği kadının evinde girecekti. Zifaf gecesi, kadının evine kadar Ammar ve Süheyb ile gelen Selman, eve yaklaştıklarında:

"Haydi siz dönün, Allah sizden razı olsun... Her şey için çok teşekkürler," dedi.

Ammar ile Süheyb, Selman'ı bir yuva sahibi yapmanın mutluluğuyla geri döndüler. Bundan böyle Selman, Medine'den ayrılmak için ikide bir diretmeyecekti artık.

Selman, yeni evlendiği hanımın evine girdiğinde, etrafa şöyle bir gözattı. Evi çok süslü ve şatafatlı buldu. Kadının birkaç akrabası da oradaydı; evi düzenlemek için gelmişlerdi. Selman tekrar etrafa baktı ve şöyle dedi:

"Burası, sıtmaya mı yakalandı, yoksa Kinde kabilesinin Kâbesi mi oldu?"

Oradakiler, hayretle Selman'a baktılar:

"Hayır," dediler, "ne sıtmaya tutuldu, ne de Kinde kabilesinin Kâbesi oldu!.."

Selman, kapı perdesinden başka süs için takılmış bütün perdeler sökülmedikçe eve girmeyeceğini söyledi. Oradakiler, onun kararlı olduğunu görünce, süs için asılmış perdeleri topladılar. İçeri giren Selman'ın gözleri, bu kez de odadaki eşyalara takıldı:

"Bu kadar eşya kimin?" diye sordu.

"Senin ve karının..."

"Dostumun yani Allah Rasulü'nün bana vasiyeti bu değildir. O, bana, dünyadaki eşyamın ancak bir yolcunun eşyası kadar olmasını tavsiye etmişti."

Oradakiler, Selman'a bakıyorlardı. Onun dünyaya önem vermediğini biliyorlardı ama bu kadarını da beklemiyorlardı. Bu sırada hizmetçiler göründü.

"Bunlar da kim?" dedi Selman.

"Senin ve hanımının hizmetçileri..."

Selman'ın yüzü gölgelendi:

"Dostumun vasiyeti bana bu değildir. O, bana, sadece evleneceğim veya evlendirip başgöz edebileceğim kadar insanı yanımda bulundurmamı tavsiye etti. Eğer böyle yapmaz da daha fazla hizmetçi yanımda tutarsam, onlar nefislerine uyup günaha girebilirler. O zaman onların işledikleri günahın vebalini ben de yüklenmiş olurum."

Bir süre daldı Selman. Sonra etrafındakilere baktı ve ekledi:

"Siz dışarıya çıkmayacak mısınız? Beni, hanımımınla başbaşa bırakmayacak mısınız?"

Bunun üzerine orada bulunanlar dışarıya çıktılar. Şimdi Selman, hanımıyla başbaşaydı; perdeleri çekti, hanımının yanına gelip oturdu. Allah

Rasulü'nün 'Selman ailemdendir' dediğı bir zatla evlenmenin mutluluğı kadının yüzüne yansımıştı. Selman, onun alnını okşadı ve evliliğın hayırlı olması için dua etti. Ardından da hanımının gözlerinin içine bakarak şöyle dedi:

"Sen, benim sana emrettiklerimi yapacak mısın?"

"Elbette... Sana itaat, benim birinci vazifemdir..."

"Dostum Rasulüllah, bana, hanımımle ilk defa bir araya geldiğimde, öncelikle onunla Allah'a itaat hususunda anlaşmamızı tavsiye etmişti."

"Ben, önce Allah'a ve Rasul'üne, sonrada sana itaat edeceğim. Sen ki Rasul'ün en yakınlarındandın; senin söyleyeceğın her şeyde bir hayır aramak ve söylediğini anında yapmak düşer bana..."

Selman, hanımının bu sözlerine çok sevindi ve hemen kalkıp şükür namazına durdu. Bunu gören hanımı da aynı şeyi yaptı.

Selman'ın, Kinde kabilesinden olan hanımıyla mutlu bir beraberliğı başladı. Böylece, Allah Rasulü'nün evlilik konusundaki tavsiyesi de yerine gelmiş oldu.

Sabahleyin bazı dostları ziyarete geldiler. Selman özellikle Ammar ile Süheyb'i bekliyordu ama henüz onlar görünürlerde yoktular. Gelenler, Selman'a sordular:

"Hanımını nasıl buldun?"

Selman, onların sözlerini duymamazlıktan gelerek başka tarafa döndü. Fakat onlar, sorularında ısrar ettiler. Besbelli bu, eski bir âdetti. Ama Selman'a göre kötü bir âdetti. Onlar ısrarlarını sürdürünce Selman, öfkeleni ve onlara çıkıştı:

"Allah Teala, perdelerin ve kapıların kullanılması; dışarıdakilerin içeride olan biteni görmemesi için emretmiştir. Siz bana, sorulması gerekenleri sorun, üstünüze vazife olmayan şeyleri sormayın..."

Oradakiler mahcup oldular ve önlerine baktılar. Onların hatalarını anladıklarını ve üzüldüklerini gören Selman ekledi:

"Ben, Allah Rasulü'nün şöyle dediğini duydum: Hanımı ile münasebetlerini başkalarına anlatanlar, yollarda çiftleşen eşekler gibidirler..."

Ã

SELMAN İRAN YOLLARINDA

Yalnız karısı değil, bütün Kinde kabilesi, Selman'a büyük ilgi gösteriyorlar, onun bir dediğini iki etmiyorlardı. Allah Rasulü'nün, Ehl-i Beyt'ten saydığı bir insanla akraba olmak, Kinde kabilesi için büyük bir övnçtü. Böyle bir şeref, öyle kolay kolay kimseye nasip olmazdı. Fakat Selman'ın gönlü hep cepheye gitmekte, hayali, İran'ın fethinde... Bu kadar ilgi, bu kadar mutlu bir evlilik bile onun Medine'de kalması, İran'ı unutması için yeterli olamamıştı. Ammar ile Süheyb'in ısrarları da kâfi gelmedi. Bir gün, Halife Ömer'in huzuruna çıktı, cepheye gitmek üzere izin istedi. Yakında İran'a girecek olan orduda mutlaka bulunmak istediğini ifade etti. Halife, onun kararlılığını anladı; gönlü Selman'ın Medine'de kalmasından yana olduğu halde, ona istediği izni verdi. Bu sırada Selman'ın yaşı da ilerlemiş sayılırdı; Halife, onun başına bir kaza gelmesinden korkuyordu. Cepheelerde cihat edecek binlerce insan vardı ama ikinci bir Selman-ı Farisi yoktu.

Selman, özellikle kendi soydaşlarıyla yapılacak savaşlara katılmak üzere Medine'den hareket etti. Onun tek arzusu, öz yurdunda ezan sesleri duymaktı. Selman, bir zamanlar Ammuriyye'deki

rahabin müjdelediği Ahir zaman Peygamber'i'ni bulmak için katettiği yolları, şimdi de Allah Rasulü'nün Hendek günü verdiği müjdeyi, İran saraylarının müslümanların eline geçiş müjdesini gerçekleştirmek üzere katediyordu. O zaman bu yollar, tehlikelerle doluydu ve Selman, bu yollarda hürriyetini bile kaybetmiş, sıradan bir köle olmuştu. Şimdi ise bu yollar, Selman'a büyük saygı gösteren, onu misafir etmek için can atan insanlarla doluydu. Yürüyordu Selman, Medine'den İran saraylarına Allah Rasulü'nün kıvılcım kıvılcım aydınlattığı yollardan; İran saraylarının Kur'an sesleriyle çınlayışını, İranlılar'ın, İslam aydınlığına uyanışını görmek için yürüyordu.

Günler süren heyecanlı, heyecanlı olduğu kadar da zevkli bir yolculuktan sonra İran cephesine ulaştı Selman. Saad komutasındaki İslam ordusu, bütün hazırlıklarını tamamlamış, İran'a saldırmak üzere emir bekliyordu. Başkomutan Saad bin Ebi Vakkas'a Selman'ın gelişini haber verdiler. Saad ki, Uhud savaşında Allah Rasulü'nün önünde düşmana siper olmuş ve onun verdiği okları ardarda fırlatarak, müşriklerin Rasul'e ulaşmasını önlemişti. Selman-ı Farisinin gelişini öğrenince derhal onu karşılamaya koştu. Onun gelişini zafer

işareti sayıyordu Başkomutan Saad... Biliyordu ki, Allah Rasulü "Selman bizdendir" buyurmuştu ve yine biliyordu ki, Hendek günü, hendek fikrini Selman ortaya atmış, böylece müslümanları büyük bir felaketten kurtarmıştı. Saad, Selman'a çok iltifat etti, Selman da Saad'a bir başkomutana gösterilmesi gereken saygının da ötesinde bir saygı göteriyordu; Saad'ın ordusunun, Allah Rasulü'nün kıvılcım kıvılcım aydınlattığı İran saraylarına girişini görüyordu. İki büyük sahabi, sevinç gözyaşlarıyla birbirlerine sarılmışlardı.

Saad, sabah namazıyla birlikte orduya hücum emri vermeyi düşünüyordu, ama ordunun önünde Dicle nehri vardı. Bu nehri geçmek zorundaydı. Selman, ordugâha akşam inerken Dicle kıyısında durmuş, suların aynasına dökülmeye başlayan yıldızlara bakıyordu. Her bir yıldız, bir göz olmuş, Selman'a gülümsüyordu... Ve Selman, her bir yıldızda Süheyb'in bakışlarını görüyordu; Süheyb'in gözlerinden akan Dicle ve Fırat, kimbilir kaç kez ıslatmıştı Mekke'nin kızgın kumlarını!.. Şimdi Selman, Dicle'nin önündeydi ama Süheyb nerede? Buraların gerçek sahibi o değil midir? Tam bu anda Başkomutan Saad, Selman'ın yanına geldi ve onunla beraber o da nehre bakmaya koyuldu. Kafasında nehri geçmek

için binbir soru vardı. Yanıbaşında
Başkomutan'ın durduğunu gören Selman:

"Allah ve Rasulü, bu gece sana bir yol açacaklardır," dedi ve bakışlarını ötelere, ta İran içlerine kaydırды.

Selman'ın yüzüne bakan Başkomutan Saad, bu aydınlık yüzde İran'ı gördü:

"Sen ki, Allah Rasulü sana Farisî dedi... İşte Fars ülkesi karşımızda!.."

"Evet," dedi Selman, "Fars diyarı bizi bekliyor!.."

Ã

Başkomutan Saad, bir rüya görüyordu. Ordusunun öncü birliği, Dicle'ye dalıyordu. Atlar, sularla boğuşarak, süvarileri karşı kıyıya ulaştırıyorlardı. Onları gören düşman askerleri ise tek bir ok bile atamadan kaçıyorlardı.

Heyecanla uyandı Başkomutan ve hemen yatağından fırladı. Vakit, şafak vaktiydi. Abdest aldı ve Kur'an okumaya başladı. Okuduğu Fetih suresi, Dicle üzerine köprü oluyor; İran kaleleri, kapı kapı açılıyordu.

Yanına Selman-ı Farisi'yi alan Başkomutan Saad, sabah namazından sonra komutanlarını topladı ve onlara şöyle dedi:

"Düşmanlarımız bu nehir sayesinde bizden kurtulup korundular. Şimdi biz, onlara ulaşamıyoruz. Fakat onlar, her an bize ulaşabilirler; gemilerle gelip bizi helak edebilirler. Ben, hiç vakit kaybetmeden atlarımızla bu nehri geçmeye karar verdim."

Başkomutan'ın yanında Selman-ı Farisi'yi gören komutanlar, büyük bir heyecan duyuyorlar ve fethi şimdiden yaşıyorlardı. Komutanlar, hiç bir fikir beyan etmeksizin hep bir ağızdan şöyle dediler:

"Allah'ın gösterdiği yol, senin ve bizim lehimizedir. Sen kararını icra et!.."

Bunun üzerine Saad, komutanlarına gördüğü rüyayı anlattı. Sonra da sordu:

"Düşmanların bizim çıkışımıza engel olmamaları ve bizi nehirde avlamamaları için karşı kıyıyı tutmak üzere nehri kim geçmek ister?"

Komutanların hepsi de bu görevi üstlenmek istediklerini bildirdiler. Bunun üzerine Başkomutan, Amr oğlu Asım'ı bu işe görevlendirdi. Asım birliğine vardı, Başkomutan'ın verdiği görevi anlattı ve sordu:

"Kim benimle gelip karşı kıyıyı kontrol altına almak ister?"

Bütün birlik, bu görevi yapmak üzere öne atıldı. Komutan Asım, içlerinden altıyüz süvariye seçti. Hiç vakit kaybetmeden atlarını Dicle'ye sürdüler. Atlar öyle hızlı yüzüyorlardı ki, göz açıp kapayana kadar Asım, hiç zayıatsız karşıya geçip tertibat aldı. Onların ardınca, birliğin geri kalanı da karşıya geçti. Başkomutan Saad, rüyasının gerçekleştiğini görmenin heyecan ve sevinciyle bütün ordusuna nehri geçme emrini verdi. O an binlerce asker nehre daldı; Başkomutan da yanında Selman olduğu halde atını nehre sürdü. Dicle, simsiyah köpükler saçarak, İslam ordusunu İran'a taşıyordu. Selman, Hendek savaşında küfre set olan suların burada müslümanlara geçit olduğunu görüyor; atını, Başkomutan Saad'la birlikte ata yurdu İran'a sürüyordu. Ve can dostu Süheyb'i görüyordu Diclenin siyaha kesmiş köpüklerinde... Başkomutan Saad, Selman'a şöyle diyordu:

"Allah bize kâfidir. O, ne güzel bir dayanaktır. Eğer orduda bir isyan çıkmaz ve iyilikten daha çok günah işlenmezse Allah, dostlarına mutlaka yardım eder; dinini mutlak hakim kılar. Düşmanlarını mutlak hezimete uğrattır."

Selman da Saad'a şöyle diyordu:

"İslam yepyeni ve her daim taptazedir. Vallahi Allah, karaları olduğu gibi suları da müslümanların emrine âmade kılmıştır. Kudret ve iradesiyle yaşadığımız Allah'a yemin ederim ki müslümanlar, Dicle'ye girdikleri gibi sağsalım ve bölük bölük karşı kıyıya çıkacaklardır..."

"Bu, aziz ve alim olan Allah'ın takdiridir," diyordu Saad.

Su, boylarını aştığı için Başkomutan Saad ile Selman'ın atları bir dalıp bir çıkıyordu.

İranlılar, bu akıl almaz olayı uzaktan dehşet içinde seyrediyorlardı. Bugüne kadar böyle bir şey ne duyulmuş, ne de görülmüştü. Onlar olanlara şaşkınlık içinde bakakalmışlarken, müslüman süvarilerin üzerlerine saldırdığını gördüler. Gerçekten bunlar, Dicle'yi geçerek mi

gelmişlerdi?.. Ve İran askerleri bağırmaya başladılar:

"Şeytanlar geliyor!.. Şeytanlar geliyor!.."

İranlı komutanlar, kendi aralarında şöyle konuşuyorlardı:

"Vallahi siz, insanlarla değil, cinlerle savaşıyorsunuz!.."

O an İran ordusunda panik başladı ve askerler, arkalarına bakmadan kaçıyorlardı...

İran askerleri, Medain kalesine sığındılar. Medain, İran'ın en büyük şehirlerinden biriydi; kalesi de oldukça muhkemdi, içindekilerin yeterli erzakı varsa aylarca direnebilirlerdi. Başkomutan Saad bunu biliyordu; bir karar vermeden önce Selman'la istişare etti, çünkü Selman, kavminin âdetlerini biliyordu. Selman, kaleye muhasara için bir birlik gönderilmesini ve neticenin beklenmesini tavsiye etti. Bunun üzerine Başkomutan Saad, bir öncü birlik hazırladı, başlarına da Selman'ı komutan tatin etti. Kendisi de, Dicle kıyısında karargâhını kurdu.

Selman, emrindeki birliği alarak Medain kalesine yürüdü. Şimdi o, dünyanın en mutlu insanıydı; milletini kurtarmaya gelen bir komutan olarak, İran topraklarında ilerliyordu. Birliğiyle Medain kalesinin önüne varıp konakladı Selman. Kalede hiçbir hareket yoktu; anlaşılan İranlılar henüz şoku atlatamamışlardı. Birlikte bulunanlar, hemen hücum edilip edilmeyeceğini sordular. Selman, bir süre istirahat etmelerini söyledi. İstirahatten sonra askerlerini topladı ve şöyle dedi:

"Müsade edin de, Rasulüllah'tan duyduğum gibi önce onları İslam'a davet edeyim."

Askerler şaşırdılar; komutanları onları nasıl İslam'a davet edecekti? Onlar İranlı'ydı ve Arapça bilmezlerdi. Askerlerinin tereddüdünü fark eden Selman:

"Ben Selman-ı Farisiyim!.. Benim anadilim Farsçadır ve ben bu millettenim..."

Gerçi orduda Selman'ı tanıyan birkaç kişi vardı ama çoğunluk gençlerden ve yeni müslüman olanlardandı. Birçokları, Selman-ı Farisi adını duymuştu ama, onun buralara kadar gelip başlarına komutan olabileceğini düşünmemişlerdi. Fakat durumu öğrenince bütün askerler

rahatladılar ve zaferden emin oldular, çünkü başlarında Allah Rasulü'nün en yakınlarından olan İranlı bir komutan vardı.

Selman'ın kalbi, kan dökülmeden ülkesinin İslam'a uyanacağını söylüyordu. Tek başına kaleye yürüdü, içinde en ufak bir korku yoktu. Kaledelikler, hayretler içindeydiler; nasıl oluyordu da bir komutan, tek başına kendilerine doğru gelebiliyordu? İslam askerlerinin içinde bir endişe vardı; ya kaleden bir ok atılır da komutanları şehit olursa!.. Kalenin kapısına varıp durdu Selman-ı Farisi. İki tarafta da nefesler kesilmişti; herkes endişe içinde olacakları bekliyordu. Tam bu sırada Selman'ın sesi duyuldu:

"Ey İranlılar! Ben de sizin gibi bir İranlı'yım! İşte görüyorsunuz ki Araplar, bana itaat ediyorlar ve şu an ben onların komutanıyım. Eğer müslüman olursanız, siz de benim gibi hak ve vazifelere sahip olacaksınız. Eğer dininizde kalmakta ısrar ederseniz, sizi, kendi dininizde bırakırız, müslüman olmanız için zorlamayız. Bu durumda sadece cizye vermekle yükümlü olursunuz. Bu da sizin için sıkıntılı olur. Yok eğer, bütün bunları reddederseniz, eli silah tutanları kılıçtan geçiririz!.."

İranlılar şaşırdılar: İşte karşılarında anadillerini konuşan ve kendilerinden olduğunu söyleyen bir komutan!.. Birçokları kalenin burçlarına tırmanıp baktılar, kale kapısında kendilerine seslenen komutanın yaşı da ileri sayılırdı, kendi çıkarını düşünmeyeceği her halinden belliydi. Üstelik gerçekten kendilerine benziyordu. Durumun nezaketini fark eden İranlı bir komutan bağırdı:

"Biz, ne dinimizden döneriz; ne cizye veririz! Sizinle sonuna kadar savaşaacağız!.."

O an bir kazaya uğrama ihtimalini düşünen Selman, oradan uzaklaşarak, birliğin başına döndü. Askerleri marekla etrafını sardılar. Selman, üç gün bu şekilde davranacağını söyledi. Bir sonuç alamazsa hücumla geçeceklerini belirtti. Böylece umut dolu bir bekleyiş başladı. Başkomutan Saad da, Selman'ın kararını yerinde bulmuştu.

Üç gün süreyle Selman, kale kapısına giderek çağrısını tekrarladı. Artık içeriden hiç ses gelmiyordu; İranlılar, bakmakla ve dinlemekle yetiniyorlardı. Fakat kendi milletlerinden olan bir komutana teslim olmak da giderek akıllarına yatıyordu. Selman da kaledeliklerde bir tereddüt belirmediğini hissediyordu. Fakat daha fazla

beklemek de askeri açıdan yanlış olurdu. Hücuma geçmenin tam zamanıydı; içindeki ses, kalenin direnmeden teslim olacağını söylüyordu. Komutan Selman-ı Farisi, dördüncü günün sabahında Medain kalesine hücum etti. Hiçbir direniş olmadan kalenin kapıları açıldı ve Selman'ın birliği kaleye girdi.

İranlılar gelip Selman'a teslim oldular. Selman, onlarla Farsça konuşuyordu. Bu durum onların kitleler halinde müslüman olmalarını sağlıyordu. Medain kalesinin düştüğünü, İran ordusunun teslim olduğunu öğrenen Başkomutan Saad, bizzat kaleye gelerek Selman'ı tebik etti. İşte Selman-ı Farisi, Hendek savaşında olduğu gibi müslümanları yine büyük bir sıkıntıdan kurtarmıştı. Koca Fars ülkesi, hiç kan dökülmeden müslümanların eline geçmişti.

İran'ın tamamı fethedildikten ve her tarafında huzur sağlandıktan sonra Selman, Medine'ye dönmeye karar verdi. Artık o, vazifesini tamamlamanın huzuru içindeydi. Medine'de can dostları Ammar ve Süheyb ile birlikte olacak ve buraya gelmeden önce kurmuş olduğu aile yuvasında, Allah Rasulü'ne kavuşacağı günü bekleyecekti. Saad'ın ısrarları fayda etmedi; ha-

zırlıklarını tamamlayan Selman-ı Farisi,
Medine'nin yolunu tuttu.

Ã

BİLAL'İN SON EZANI

Bilal-i Habeşi, vazifesini hakkıyla yapmış olmanın huzuruyla Şam'a yerleşmiş; çoğu zaman ibadetle ve Kur'an okumakla meşgul oluyor, fırsatını buldukça da insanlara İslam'ı anlatıyordu. Şamlılar, onu çok seviyorlar; Allah Rasulü'yle ilgili hatıralarını dinlemek için sık sık yanına uğruyorlardı. Bilal'in en mutlu olduğu zamanlar, işte bu hatıraları anlattığı anlardı. Aslında tek arzusu da bir an önce Rasul'e kavuşmaktı. Bu ayrılık çok uzamıştı; artık savaş edecek takati de yoktu ve cepheye gidemiyordu. Halife Ömer ise onu, sürekli Medine'ye çağırırmaktaydı, fakat Allah Rasulü'nden sonra orada kalmaya dayanamıyordu; onsuz Medine'de yaşanamazdı ki?

Bilal, her gece Rasul'e kavuşma arzusuyla yatağına uzanıyordu. Yine bir gece, gecenin ilerleyen saatlerine kadar ibadet etmiş, uykunun ağır bastığı bir an yatağına uzanmıştı. Allah Rasulü'nü gördü rüyasında. Rasul: "Bilal, bizi

ziyaret etmeyecek misin?" dedi. O an uyandı ve yatağından fırladı Bilal... Yıllar var ki Medine'den uzaklardaydı. Allah Rasulü, onu Medine'ye çağırıyordu; bu, pek yakında onu yanına alacağını işaretiydi. Sabah olmak üzereydi. Hemen abdestini aldı, doğruca Mescide vardı. İnsanlar henüz gelmekteydiler. Gelenler, Bilal'in etrafında toplanıyorlardı. Bilal'de bir gariplik vardı; bazıları hemen bunu fark ettiler. Namazın bitiminde, Bilal, etrafındakilerle vedalaşmaya başladı. Dostlarının şaşırdıklarını görünce:

"Allah Rasulü, beni çağırıyor; bugün Medine'ye hareket edeceğim," dedi.

Bilal'in Medine'ye döneceği haberini alanlar, onu uğurlamaya geldiler. Bilal ve ailesinin ancak bir deve yükü eşyası vardı; bir yolcunun eşyası kadar...

Bir gece yarısı Medine'ye varan Bilal, doğruca Ravza-i Mutahhara'ya koştu. Onun Medine'ye gelişini kimse görmemişti; bu da Bilal için mutlu bir tesadüftü. İşte Allah Rasulü'nün mezarı başındaydı ve etrafında kimse yoktu. Rasul'ün mezarına yüz sürüp doya doya ağlıyordu Bilal. Ağlamanın bu kadar güzel olduğunu bugüne kadar fark edememişti; meğer Allah Rasulü'yle

olunca her şey güzelmış, üzüntü bile... Bu sırada hemen yanınında bir gölgenin peyda olduğunu fark etti Bilal, fakat aldırmadı. Ve bir gölge daha düştü önüne; o zaman dönüp baktı: Hasan ile Hüseyin... Allah Rasulü'nün sevgili torunlarına sarıldı Bilal, onlar da Bilal'e sarıldılar ve bir süre ağlaştılar. Vakitlerden seher vaktiydi; kâinat, Allah'ı tesbih etmek üzere uyanıyordu. Hasan ile Hüseyin, Bilal'den sabah ezanını okumasını istediler. Bilal, ezan okuyacak halde değildi; zaten Rasul olmadan Medine'de ezan okumanın ne anlamı vardı? Ama Rasul'ün torunları ısrar ediyorlardı ve Rasul onları hiçbir zaman kırmamıştı. Bilal nasıl kırabilirdi? Onların arzusu, Allah Rasulü'nün arzusuymuş gibi bir his doğdu Bilal'in kalbine ve seher vaktinde, Peygamber Mescidi'nden Bilal'in sesi yükseldi Medine göklerine ve bütün kâinata...

Bilal'in sesini duyan Medineliler yataklarından fırladılar. Duydukları gerçekten Bilal'in sesi miydi? Gördükleri bir rüya mıydı yoksa? Peygamber zamanının mutlu günlerine mi uyanmışlardı? Bilal, yıllardır Şam'da değil miydi? Ama bu ses, Bilal'in sesiydi... Bir an herkes, Allah Rasulü'nün mezarından kalkmış olduğuna inandı ve insanlar Peygamber Mescidi'ne koşuştular. Önce sevinç gözyaşları sonra hasret

gözyaşları... Rasul'ün mezarı başına toplanan ashab, Bilal'in ezanı hiç bitmesin istiyorlardı.

Bilal'in Medine'ye gelişinden habersiz olan Ammar, Süheyb ve Selman hemen Mescide koştular. Selman, İran fethinden henüz dönmüştü; Bilal, onu da herkes gibi Peygamber günlerine yani asr-ı saadete alıp götürmüştü. Ammar, Medine'de bulunmanın hazzını yaşarken; Süheyb, Bilal'in ezanında ebediyeti yaşıyordu. İşte Bilal yanlarındaydı; Ammar için bu anı yaşamak, bin Kûfe valiliğine değerdı. Selman için bu an, bütün bir İran fethine bedeldi...

Peygamber Mescidi'nde bir sevinç, bir coşku... Tıpkı Allah Rasulü'nün Medine'ye geldiği günkü gibi bir canlılık, bir heyecan; gözlerde sevinç ve hasret gözyaşları içiçe... Halife Ömer, heyecan ve sevinç içinde Mescide geldi. Bütün Medine oradaydı. Halife Ömer, Bilal'i candan bir sevgiyle kucakladı. Bilal, hıçkıra hıçkıra ağlıyor, herkesi de ağlatıyordu. Hasan ile Hüseyin, Bilal'in kendilerine yaşattığı bu mutlu anı doyasıya yaşıyorlardı. Peygamber Mescidi'nde gelecek bütün zamanlara bedel tarihî bir an yaşanıyordu.

Halife Ömer, namaz kıldırmak üzere mihraba geçmekte bir an tereddüt etti; müezzın Bilal'di,

İmam da Rasulüllah olmalıydı... Ömer'in mihrabdan geri durduğunu gören bütün sahabiler de aynı duyguyu yaşıyorlardı.

Başta Halife Ömer olmak üzere, Ammar, Süheyb, Selman ve bütün sahabiler, Bilal'in Medine'de kalmasını istiyorlardı. Fakat Bilal, Şam'a dönmek istiyordu. Çünkü Allah Rasulü, ondan sadece kendisini ziyaret etmesini istemişti; o da bu ziyareti yapmıştı. Tekrar Şam'a dönecek ve Allah Rasulü'ne kavuşacağı günü bekleyecekti. Bütün ısrarlar boşunaydı ve Bilal, Şam'a dönüyordu.

Bilal, bir an için de olsa asr-ı saadeti yaşamış ve yaşatmıştı; artık bu anın aşk ve heyecanıyla ölümü bekleyebilirdi, daha doğrusu sevgili Peygamber'ine kavuşacağı günü bekliyordu. Yaşı ilerlemiş, cihad edecek gücü de kalmamıştı; bu dünyada daha fazla oyalanarak, Rasul'den ayrı kalmanın anlamı var mıydı?

Bilal'in Medine'den ayrılışı, Medine'dekileri üzerken; tekrar Şam'a dönüşü, Şam'dakileri sevindirmişti. Aslında Şamlılar, Bilal'in tekrar geleceğini ummuyorlardı, bu, onlar için çok büyük bir mutluluktu.

Ã

SELMAN MEDAİN VALİSİ

Bilal'in gidişinden sonra Selman'a bir gariplik çöktü. Kısra'nın hazineleri ve sarayları, müslümanların eline geçmiş, İran fethi tamamlanmıştı. Bu fetihde en büyük rolü oynayan Selman'dı. Hendek savaşının en önemli adamı oydu. Allah Rasulü'nün parçaladığı taş, onun kazdığı yerden çıkmıştı ve Rasul, bu taştan çıkan kıvılcımlarla aydınlanan İran saraylarını Selman'a göstermişti; Selman da onun aydınlattığı yoldan giderek, İran saraylarına ulaşmış, onları, kendi elleriyle müslümanlara teslim etmişti. İran göklerini dolduran ezan seslerini bizzat kulaklarıyla duyduktan ve İranlılar'ın müslüman olduklarını bizzat gözleriyle gördükten sonra Medine'ye dönmüştü. Bundan böyle tek arzusu, bir an önce Allah Rasulü'ne kavuşmak ve Medine'ye gömülmekti. Gece gündüz ibadet ediyor, sevgili Peygamber'ine kavuşmak için dua ediyordu.

Bu sırada Halife Ömer, Selman'a Medain valiliğini teklif etti. Selman, bu teklif karşısında ne yapacağını şaşırdı; o, Medine'den ayrılmak istemiyordu. Ammar'ın başına gelenleri de düşünüyordu; ya kavminin menfaat kavgasına girdiğini görürse!.. Şimdi İran, onun için güzel bir

rüyaydı; bu rüyadan uyanmak istemiyordu. Fakat Halife ısrarlı: Selman, Medain valisi olursa, İran'da İslamiyet bir daha sarsılmamak üzere kökleşecektir.

"Sana," dedi Halife, "yirmi bin asker veriyorum, beş bin dirhem de maaş..."

Selman, bu vazifeden affını istemek için davranırsa da, Allah Rasulü'nün 'faruk' yani iyiyi kötüden ayırdeden, adını verdiği Halife Ömer'in ısrarına direnemedi. Ertesi sabah Selman'ı, bizzat Halife uğurlamaya geldi. Ammar ile Süheyb de can dostları Selman'ın yanındaydılar. Bilal'den tekrar ayrılmanın burukluğu henüz yüreklerindeyken, bu kez de Selman'ı uğurluyorlardı. Selman'ın içine çöken gariplik, azalacağı yerde çoğalıyordu; buna bir de yolculuk hüznü eklenmişti.

Selman, Medain'e vardı. İranlılar, kendilerinden bir valiye sahip olmanın sevincini yaşıyorlardı. Medain, medain olalı böyle bir sevinç yaşamamıştı. Bir zamanlar Selman'a teslim olan Medain kalesi, şimdi kendini onun kollarına bırakmanın mutluluğunu duyuyordu.

Vali Selman, maaşını olduğu gibi fakirlere dağıtıyor, bir lokma, bir hırka yaşamasını sürdürüyordu. Medainliler ise, onun böyle yaşamasını istemiyorlar; her şeylerini ona vermek için çırpınıyorlardı. Fakat o, onlardan daha önce davranıyor, bütün maddi ve manevi varlığını onlara sunuyordu. O ki, Rasul, ona "Farişi" lakabını vermişti; o da Rasul'ün yanında yıllar yılı İran'ı temsil etmişti. Şimdi de, İranlılar'ın Allah Rasulü'ne lâayık birer müslüman olarak, İslam Ümmeti içinde yerlerini almaları için çırpınıyordu.

Selman, bu dünyada evi olmasını istemiyordu; ev, onu sanki bu dünyaya bağlayacakmış ve Rasul'e kavuşmayı önleyecekmiş gibi geliyordu. Medainliler ise, valilerine ve kurtarıcılarına İran'ın en şirin evini yapmak istiyorlardı. Selman, her defasında soruyordu:

"Bana nasıl bir ev yapacaksınız?"

Medainliler, yapacakları evi uzun uzun anlatıyorlardı, fakat Selman reddediyordu. Bir gün tekrar Selman'a geldiler ve yapmak istedikleri evi anlattılar:

"Sana öyle bir ev yapacağız ki, ayağa kalktığın zaman başın tavana değecek. Yatağına uzandığında, başın bir duvara, ayakların bir duvara değecek!.."

Onlar anlattıkça Selman keyifleniyordu. Sonunda gülümseyerek şöyle dedi:

"Bu evi çok sevdim, hemen yapın!.."

Bu, tam bir mezar tarifiydi. Oradakiler, işin şaka-sındaydılar ama Selman samimiydi çünkü o, Allah Rasulü'ne bu kez mezardan geçerek kavuşabilecekti.

Vali Selman, sırtına alelade bir aba, bir gömlek ve bir şalvar giyiyordu. Bu kıyafetini hiç değiştirmiyor, çarşıları denetlerken de, halka hitap ederken de, kendisine gelen heyetleri kabul ederken de hep bu kıyafetiyleydi. İranlılar, hiç böyle vali görmemişlerdi. Onlara göre vali demek, debdebe demekti, ihtişam ve gurur demekti; Vali Selman ise sıradan bir insan gibi davranıyor, sıradan bir insan gibi giyiniyordu. Selman'ın sokaklarda bu kıyafetiyle gezdiğini gören çocuklar:

"Gürk âmed, gürk âmed/ kurt geldi, kurt geldi!.." diyorlardı.

Az kumaş gitsin diye, gömleğini mümkün olduğu kadar dar yaptırırdı. Bir gün ata binmesi icap etti. Aslında mecbur kalmadıkça ata binmez, yaya dolaşırdı. Ata binerken gömleği söküldü, çünkü çok dardı. Çarşı pazar teftişini bu sökükle tamamladı. Onu bu halde görenler, büyük bir şaşkınlık içinde bakıyorlardı.

Mümkün olduğu kadar az yemek yer, sırtındakiler iyice yıpranana kadar giymeye devam ederdi. Buna karşılık, elinde ne varsa dağıtır, yedirir içirirdi. Cebindeki parayı bir fakire vermeden uyumazdı. Selman, eşi, benzeri gelmemiş ve bundan sonra da gelmesi mümkün olmayan bir valiydi. İran, bu asil evladının yönetiminden çok memnundu. Selman demek, İran demektir; İran demek, Selman demektir. İranlılar, herşeylerini ona borçlu olduklarını biliyorlardı ve Vali Selman, onlar için daha şimdiden bir efsaneydi; binlerce yıllık İran efsanelerinin bütün kahramanlarını gölgede bırakan bir efsanevî kahraman...

Ã

BİLAL EFENDİ Mİ ZDİR

Yüreğinde Peygamber hasretiyle tekrar Şam'a döndü Bilal. Yaşlı ve yorgun bünyesi, bu yolculukta çok sarsılmıştı; ayakta duracak hali kalmamıştı. Hanımı, ona elinden gelen ihtimamı gösterdiyse de Bilal, sonunda yatağa düştü. Hastalığı giderek ilerledi ve bünyesi iyice zayıfladı. Ateşler ve acılar içinde sabahlara kadar kıvranıyordu. Allah Rasulü'nün delaletiyle Bilal'e eş olma şerefine ermiş olan hanımı, onun bu haline dayanamıyor, başucunda:

"Ah ne acı! Ah ne acı!.." diye ağlıyordu.

Bilal ise, yıllar önce Batha vadisinde öldürücü işkencelere uğradığında yaptığı gibi, yine Allah ve Rasulü'nün adlarını sayıklıyordu. Görüyordu işte, Rasul, onu bekliyordu. Hanımının acı dolu feryadına Bilal:

"Oh ne tatlı! Oh ne tatlı!.." diye cevap veriyordu.

Bilal'i üzen tek şey ise, ruhunun bir türlü şu vücut kafesinden fırlayıp çıkamamasıydı. Artık kendisine büyük bir yük olmaya başlayan vücudundan bir kurtulabilse, hemen Allah Rasulü'ne koşacaktı.

Bir akşamüstü, Bilal'in hastalığı iyice ağırlaştı. Şam'daki dostları, yatağının çevresinde toplanmışlar, ona şifalar diliyorlar; onu kendilerine bağışlaması için Allah'a dua ediyorlardı. Bir taraftan da Bilal'in çektiği acıları görerek üzülmüyorlar, gözyaşlarını içlerine akıtıyorlardı. Bilal, onlara tebessüm ediyor ve şöyle diyordu:

"Yarın sevgililerle, Mus'ab, Hamza ve daha niceleriyle buluşacağım. Bakın işte Allah Rasulü, orada beni bekliyor. Bilal, bana ne zaman geleceksin? diyor."

Tam seher vakti, Medine'de Rasul'ün mezarına varıp yüz sürdüğü, Mescidinde ezan okuduğu vakitte ebediyete geçip sevdiklerine yürüdü Bilal... Ruhu, ten kafesinden çıkarak, Allah Rasulü'nün huzuruna uçup gitti. Yatağının etrafında bekleyenler, bu kez gözyaşlarını, Bilal'in bu dünyada bıraktığı can kafesine bakarak doya doya akıttılar. Sonra da bu aziz naşı, Şam'ın Babü's-Sagir mevkiine defnettiler. Şam toprağı, Allah Rasulü'nün huzurunda Habeşistan'ı temsil etmiş olan insanlığın bu büyük evladını koynuna almanın heyecanıyla kabardı ve titredi.

Bilal'in ölüm haberi Medine'ye ulaştığında, şehri bir hüzün rüzgârı yaladı. Halife Ömer, bir tarafına Ammar'ı, bir tarafına Süheyb'i alarak, Peygamber Mescidi'nde Bilal için cenaze namazı kıldırdı. Bilal'in mezarı, her ne kadar Şam'da Babü's-Sagır tarafındaysa da ruhu buradaydı; Allah Rasulü'nün Ravza-i Mutahharasına gelip konmuş, kendisi için cenaze namazı kılan can dostlarına bakıyordu.

Bilal'in cenaze namazını kıldıran Halife, gözleri dolu dolu, cemaate döndü ve şöyle dedi:

"Ebu Bekir, bizim efendimizdir ve bizim efendimiz, seyyidimiz olan Bilal'i azat etmiştir..."

Halife'nin sözlerini duyan Ammar ile Süheyb, Batha vâdisindeki işkence günlerine dalıp gittiler: Bir yanda Bilal inliyor, bir yanda Ammar ve bir yanda Süheyb... Habeşistan, Irak, Yemen, Türkistan... şimdi daha bir hüzünle bakıyorlar Mekke'nin Batha vâdisine...

Ã

SÜHEYB'İN HİLAFETİ

İslam orduları, doğu, batı, güney, kuzey bütün cephelerde ilerliyorlardı. Yemen, Irak, Suriye, İran... hep müslümanların eline geçmiş; ezan-ı Muhammedî neredeyse bütün cihanı fethetmek üzere... Halife Ömer, şimdiden cihan devletinin başkanı olmuştu. Allah Rasulü'nün, Yemen'den Türkistan'a çizdiği yol, çoktan açılmıştı ve Ammar, bu yolu, kılıcıyla yürümüştü ama İran'ın ötesindeki Turan'a, Türkistan yaylalarına bir türlü ulaşamamıştı; onun hayali ve gönlü hep o cephede idi. Selman, muradına ermiş, ülkesi İran'ın fethini gerçekleştirmekle kalmamış, şimdi de milletin İslam'la iyice kaynaşabilmesi için Medain'de valilik yapıyordu. Ammar, annesi Sümeyye'nin memleketini ve milletini düşünüyordu sürekli; Türkistan yaylalarında ezan sesiyle türkü sesi içiçe duyulmadıkça gönlü bir türlü rahat etmeyecek, görevini tamamladığını kabullenmeyecekti. Ancak Türkler'in, İslam'la şereflendiklerini gördüğü gün bu dünyadaki vazifesi bitecek ve Rabbine yürüyüp Rasul'e kavuşacaktı. İran cephesinden haberler geldikçe heyecanlanıyor, cepheye koşacak gücünün sürekli arttığını hissediyordu. Yaşı, sekseni geçmişti ama içindeki heyecan ve fetih ruhu taptazeydi ve her dem yenileniyordu.

Bütün varlığını müşriklere bırakarak hicret etmiş olan Süheyb'in durumu şimdi çok iyiydi; herkese maddi ve manevi yardım elini uzatıyordu. Aslında Ammar'ı, Medine'de tutan Süheyb'di. Süheyb de şimdi ezan sesleriyle çınlamakta olan memleketine gitmek istiyordu ama Halife Ömer, onun Medine'den ayrılmasına izin vermiyordu; o da buradaki vazifesini daha önemli gördüğünden, baba yurduna gitme arzusunu dışa vuramıyordu. Öte yandan her gün Ammar'la buluşuyorlar; geçmiş günleri yadedip gelecek günleri düşünüyorlardı. Halife, Ammar'ın da Medine'de kalmasından yanaydı; yalnız halife değil, bütün müslümanlar, Allah Rasulü'nün Ehl-i Beyt'ten saydığı bu iki büyük sahabinin Medine'de kalmasından yanaydılar; hele Bilal'in ölümünden sonra bu arzularını daha da öne çıkarmışlardı. Herkesin içinde bir korku vardı: Onlar Medine'den ayrılırlarsa bir daha geri gelmezlerdi; nitekim Bilal gelmemiştir.

İskenderiye'den Yemen'e, Yemen'den İran içlerine uzanan İslam devletinin adâlet timsali büyük Halifesi Ömer, Peygamber Mescidi'nde, sabah namazını kıldırırken Feyruz adlı mecusi bir köle tarafından hançerlendi. Hemen Halife'nin arkasında namaza durmuş olan Ammar ile

Süheyb, saldırganı yakaladııarsa da, adam elindeki hançerle intihar ettiğinden, ancak cesedi ellerinde kaldı. Olay da belki hiç bir zaman aydınlanmamak üzere bir sır perdesiyle örtülü kaldı.

Halife Ömer, evine baygın vaziyette getirildi. Halife, üç gün ateşler içinde ecelle pençeleşti. Bütün İslam dünyası mateme bürünmüştü, bir taraftan da Halife'nin şifa bulması için dualar ediliyordu. Halife'yi hançerleyen bir Mecusi olması, İran'da çok daha büyük üzüntü yarattı. Medain Valisi Selman, Mescide kapanmış, gece-gündüz Halife'nin bir an önce şifa bulması için dua ediyordu. Halife, bir İranlı mecusinin hançer yarasıyla can verirse, kıyamete dek İranlılar'ın kalbinin kanayacağı açıktı.

Üç gün ölümle pençeleştikten sonra canını teslim eden Halife Ömer, Rabbine yürüdü ve sevgili Peygamber'inin huzuruna uçup gitti. Halife'nin en yakın yardımcılarında olan Süheyb, Halife Ömer'in cenaze namazını kıldırdı ve onu Allah Rasulü'nün yanına, Halife Ebu Bekir'in yanına defnetti. Henüz yeni bir halife de seçilmediğinden, Hilafet makamı da kendiliğinden Süheyb'e kaldı ve şimdi müslümanların Halifesi, Süheyb-i Rumi idi. Bir gün Halife Ömer, Habbab'ı Medine'den uğurlarken, kendi

makamına oturtmuş ve ona "bu makama oturmaya senden daha haklı bir tek kişi vardır: Ammar..." demişti. Bilal'in ölüm haberi üzerine de: "Bilal efendimizdir, seyyidimizdir," demişti. Selman'ı ise İran valisi yapmıştı. Ölümüyle de Süheyb'i Hilafet makamına oturtuyordu. Süheyb, bütün bunları düşünüyor ve Halife Ömer'in bu beş can dostu birbirinden ayırmadığını, hepsini aynı gördüğünü fark ediyordu. Şimdi bu beş can dostun temsil ettikleri milletlerden dördü, İslam Ümmeti içindeki yerlerini almışlardı; bir eksik vardı, Türkler... Ammar, can dostu Halife Süheyb'in yanı başında, İslam'ın ilk şehidini vermiş olan Türkler'in müslümanlığa uyanacakları günün hayalini görüyordu.

Süheyb'in Hilafeti üç gün sürdü ve müslümanlar Osman'ı Halife seçtiler. Süheyb, halifeliği süresince herkesin takdirini kazandı. Cephelerdeki zafer haberleri, Medine'ye kesintisiz ulaşmaya devam etti; hiç bir yerde en ufak bir sarsıntı bile olmadı. Süheyb'in en yakın yardımcısı ise Ammar'dı. O Süheyb-i Rumi ki, bir valinin oğlu olarak dünyaya gelmişti. Kader, onu köle yapmış ve Mekke'ye getirmişti. Burada da Allah Rasulü'yle karşılaştırmıştı ve sonunda da Müslümanların Halifesi, Rum diyarının hü-

kümdarı yapmıştı. Ve Süheyb, hilafeti Osman'a devretti, Ammar'ı da yanına alarak Peygamber Mescidi'ne yürüdü...

Süheyb, herkese yemek yedirir ve yardım ederdi. Maddi ve manevi varlığını, müslümanların hizmetine sunmaktan büyük zevk alırdı. Ammar, onun bu halini çok sever ve takdir ederdi. Bir gün ona dedi ki:

"Sen, oğlun olmadığı halde Ebu Yahya /Yahya'nın babası künyesiyle anılıyorsun. Arap olduğunu söylüyorsun ama Musullu'sun... İhtiyaç sahibi olmayanlara da yemek ikram ediyorsun; bu, israf değil mi?"

Süheyb, can dostu Ammar'a gülümseyerek baktı ve şöyle cevap verdi:

"Allah Rasulü, bana Ebu Yahya künyesini bizzat verdi. Nesebim hakkındaki sözüne gelince, ben, Musul ahalisinden olan Nemr bin Kasıt hanedanından bir adamım... Babam, Kisra'nın valisi olarak Musul'da bulunuyordu. Bir gün memleketimizi düşmanlar bastı. Bütün aile fertlerimi kaybettim, kendim de esir düştüm. O günleri, hayal meyal hatırlıyorum; beş yaşlarında filandım. İhtiyacı olmayanlara da yemek ikram et-

meme gelince, Allah Rasulü: Sizin en hayırlılarınız, tanıdığına ve tanımadığına yemek yediren ve selam verenlerinizdir, buyurmuştur. Bundan dolayıdır ki, herkese yemek ikram ediyorum ve tanıdığıma, tanımadığıma selam veriyorum..."

Kûfe Valisi Ammar ile Halife Süheyb, Peygamber Mescidi'ne girdiler ve bir köşeye oturup Allah Rasulü'yle geçen günlere daldılar. Onları gören müslümanlar, halka halka etraflarını sardılar; az sonra öğle vakti girecekti ve Halife Osman, gelip namaz kıldıracaktı, Ammar ile Süheyb'in hemen önlerinde durarak.

Ã

SELMAN DOSTUNUN YANINDA

Selman-ı Farisi, basit bir çiftçi çocuğu olarak ayrıldığı İran'a, önce bir komutan olarak dönmüş ve Medain kalesine sığınan İran ordusunun kan dökülmeden teslim olmasını sağlamış; ülkesinde ezan seslerini dinledikten sonra tekrar Medine'ye, Ahir zaman Peygamber'i'ne kavuştuğu şehre dönmüştü, çünkü o Peygamber burada yatıyordu. Daha sonra Halife Ömer'in teklifi üzerine Medain valiliğini kabul ederek, tekrar İran'a dönmüştü.

Burada, kendi ülkesinde ve kendi kavmi içinde çok başarılı bir valilik görevi yürütüyordu. Yaşı hayli ilerlemişti; belki yüz, belki daha fazla... Ama o, yaşını bilmediği gibi, merak da etmiyordu. Şimdi onu ilgilendiren, İran halkının İslam'ı hazmederek, insanlığa faydalı bir millet olmasını sağlamaktı. Selman, ashabın en yaşlısıydı, bu kadar uzun ve sağlıklı yaşamasını hiç kuşkusuz, Ahir zaman Peygamber'ini uzun süre aramasına ve görür görmez de teslim olmasına borçluydu; onunki mutlak bir teslimiyetti. Ayrıca Tevrat ve İncil'i bütün ayrıntı ve yorumlarıyla bilirdi Selman. Allah Rasulü, Hendek günü, onun önündeki kayadan çıkan kıvılcımlarla İslam devletinin sınırlarını göstermeye çalışmış ve bunu Selman hakkıyla görebilmişti. Görüşleri o anı ve bulundukları bölgeyi aşamayanlar ise, Allah Rasulü'nün göstermek istediği hedefi, hayal bile edemedikleri gibi, onunla alay etmişlerdi.

Medain Valisi Selman-ı Farisi, ilk kez hastalandığını kabullenerek yatağa düştü. Bu hastalığın ardından ölümün geleceğini hissedince de çok sevindi, çünkü uzun zamandır ayrı kaldığı Ahir zaman Peygamberi'ne kavuşacaktı. Onun hastalandığını duyanlar, akın akın ziyaretine

gelmeye başladılar; herkes, onun bir an önce şifa bulması için dua ederken, o, ölümü iple çekiyordu; zira Rasul onu bekliyordu. Selman-ı Farisi, ziyaretine gelenlere şu öğütlerde bulunuyordu:

"Üç şey beni güldürür; üç şey de ağlatır. Ölüm, peşinde olduğu halde dünya için uzun emeller besleyenlere, devamlı gözetim ve denetim altında bulunan gafillere, Rabbinin rızasını mı, yoksa gazabını mı kazandığını bilmeden kahkaha ile gülenlere... gülerim. Şu üç şeye de ağlarım: Çok sevdiğim Allah Rasulü ve arkadaşlarından ayrılmak, ölüm anında karşılaşılabilecek olan korku, cennete mi, cehenneme mi gideceğimi bilmeden Allah huzurunda hesap vermek üzere beklemek... Allah, bir kul için kötülük murat eder ve onun helâkini dilerse; ondan utanma duygusunu kaldırır. Sen o zaman onu, Allah'ın gazabına uğramış olarak görürsün. Allah'ın gazabına uğrayınca da, ondan merhamet ve acıma duyguları sıyrılıp gider. O zaman sen onu, kaba ve insafsız olarak görürsün. Böyle olunca da o, cennete gitmeyi düşünmez. O zaman onun hainliği, başkalarınca da kabul edilmiş olur. O, bu duruma düşünce, boynunudaki İslam bağı çıkarılır. Yani dinin emir ve yasaklarını dinlemez olur. Artık o, hakikaten mel'un ve herkesce

lânetlenmiş olur. Müminin dünyadaki durumu, doktorunun derdini ve ilacını bildiği bir hastanın durumu gibidir. Hasta, kendisine zararlı olanı ister, doktor onu meneder: Ona yaklaşma, eğer onu yersen seni öldürür, der. Bu yasaklama, hastanın hastalığından kurtulmasına kadar devam eder. Müminin durumu da böyle; hayatta diğerlerinden daha çok sevdiği birçok şeyleri arzu eder, fakat Allah, onu, o şeylerden meneder. Bu yasaklamayı Allah, mümin cennete girinceye kadar devam ettirir."

Yanına gelen ziyaretçiler, Selman-ı Farisi'nin bu nasihatlerini can kulağıyla dinlerler; Allah'ın, onu kendilerine bağışlaması için dua ederlerdi.

Selman'ın hastalığının giderek ağırlaştığını öğrenen Saad bin Ebi Vakkas, onun ziyaretine geldi. Saad, İran fethinde başkomutandı; Selman'ın gelişiyle birlikte İran fethinin hemen gerçekleşeceğine inanmıştı. Gerçekten de Selman'ı yanına alarak ordusuyla tarihte ilk defa Dicle nehrini geçmişti. Sonra da Selman'ı öncü birliğin komutanı yaparak, İran fethinin hiç kan dökülmeden tamamlanmasını sağlamıştı. Bu büyük insanın bir gün yatağa düşebileceği Saad'ın aklına bile gelmezdi. Büyük bir üzüntü içinde varıp Selman'ın bulunduğu odaya girdi. Gördü ki,

Selman ağlamakta!.. Bir süre şaşkınlık içinde onu seyreden Saad şöyle dedi:

"Niçin ağlıyorsun? Ben senin, ölümü çok arzuladığını, Kevser havuzunun başında Allah Rasulü ve arkadaşlarıyla buluşmak için can attığını biliyorum. O Allah Rasulü ki, seni kendi ailesinden sayardı: Selman, benim Ehl-i Beytimdendir, buyururdu..."

Selman, Saad'ın yüzüne baktı; Selman biliyordu ki, Allah Rasulü, Uhud'da müşriklerin ortasında kaldığı zaman, Saad, onu korumak için tek başına bir ordu kesilmiş ve attığı oklarla müşrikleri, Allah Rasulü'nden uzaklaştırmaya çalışmıştı ve Rasul de ona, müşriklere atması için oklar uzatmıştı. Selman, Allah Rasulü'yle olan günlerin hasretiyle ağlayarak:

"Ne ölümden korktuğum için, ne de dünyadan ayrılmak istemediğim için ağlıyorum," dedi Selman. Bir süre daldı ve şöyle devam etti: "Allah Rasulü, bize şöyle vasiyet etmişti... dünyada, her birinizin sahip olacağı mal, yolcunun taşıdığı azık kadar olmalıdır... Oysa şimdi benim çevremde bunca servet var!..."

Selman'ın sözlerini duyan Saad da, Allah Rasulü'yle olan günlere daldı ve gözleri yaşardı. O günlerin bir saatini satın alabilmek için bütün servetini vermeye hazırdı. O an, Saad da büyük bir servetin sahibi olmanın utancını duydu ve Selman'a bakarak şöyle dedi:

"Bize öyle bir öğüt ver ki, senden sonra onu tutalım..."

"Bir şeye karar verirken, herhangi bir hususta hüküm verirken, bir malı taksim ederken mutlaka Rabbini hatırla."

Büyük Komutan Saad, Allah Rasulü'yle olan günlerin hasretini bütün kalbiyle hissederek, Selman'ın yanından ayrıldı. Selman'ı görmenin, onun sözlerini işitmenin dünyadaki bütün servetinden çok daha değerli olduğunun farkındaydı...

Saad'dan hemen sonra Abdullah bin Selam, Selman'ın ziyaretine geldi. Selman, ona dedi ki:

"Abdullah, kardeşim, hangimiz önce ölürse, sağ kalan, öleni rüyasında görmeye çalışsın!..."

"Bu, olur mu ki?.." dedi Abdullah.

"Evet, müminin ruhu serbesttir; yeryüzünde dilediği yere gider. Kâfirin ruhu ise hapistir!.."

Saad ile Abdullah bin Selam'ın ziyaret ettikleri günün akşamı, Medain Valisi Selman vefat etti. Bütün mal varlığı toplandı; hepsi on beş dirhem kadardı. Görüldü ki, bütün serveti, gerçekten bir yolcunun azığını geçmiyordu...

Abdullah bin Selam, Selman'ın ölüm haberini alınca çok üzüldü, günlerce onun için dua etti, fakat onunla aralarında geçen konuşmayı unuttu. Aradan epeyce zaman geçmiş, Abdullah, Selman'ı unutup tekrar dünya işlerine dalmıştı. Bir kuşluk vakti, sedirine uzandı ve uyuyup kaldı. Rüyasında Selman'ı gördü. Selman, ona yaklaşarak:

"Esselamü aleyke ve rahmetullahi ve berekatühü..."

"Esselamü aleyke ve rahmetullah ey Selman! Vardığın yeri nasıl buldun?"

"İyi, çok iyi... Tevekkülü elden bırakma. Ne güzel şeydir tevekkül!.. Tevekkülü elden bırakma. Ne güzel şeydir tevekkül!.."

"Pekiyi, amellerin hangisini daha faziletli buldun?"

"Tevekkülün, hayret edilecek derecede faziletli bir amel olduğunu gördüm; sakın tevekkülü elden bırakma!.."

Abdullah, o sırada uyandı ve hemen sedirinin üzerine oturdu. İşte Selman'ın ruhu, gelip onu bulmuştu...Düşündü Abdullah bin Selam: Selman, genç yaşta hakikati aramak için yollara düşmüş, zamanının bütün ilimlerini ve dinlerini tetkik etmiş ama ruhu bir türlü doymamıştı. Hiç yorulmamış ve daima tevekkül içinde umudunu yitirmemişti. Aradı, aradı ve sonunda sabır ve tevekkülle Kainatın Efendisi'ni buldu ve onun Ehl-i Beyt'inden oldu. Tekrar memleketine döndü, İslam'ı kavmine ulaştırdı. Ve genç yaşta, basit bir çiftçi çocuğu olarak ayrıldığı memleketine bir komutan, bir fâtiğ ve bir vali olarak geri döndü. Çok uzun yaşadı ama bir saniyesini bile boş geçirmede. Bu dünyadaki vazifesini hakkıyla yaptı ve Allah'a yürüdü; cennette Ahir zaman Peygamber'iyle tekrar buluştu... Abdullah bin Selam yakinen gördü ki, müminin ruhu, gerçekten serbesttir; zaman ve mekânı aşmıştır...

Ã

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

FİTNE

KARIŞIKLIKLARA DOĞRU

Halife Ömer'in şehit olmasından sonra da fetihler devam etmiş, İslam Devleti'nin sınırları Türkistan'a kadar dayanmıştı; müslümanların karşısında, Bizans'tan başka ciddi bir güç de kalmamıştı. Ammar, yakın bir gelecekte annesinin kavmi Türkler'in de müslüman olacaklarına inanıyordu; bu inançla her daim annesi Sümeyye'yi hatırlıyor, gözleri yaşla doluyordu. Selman'ın vefatından sonra kendini biraz daha yalnız hissetmeye başlayan Ammar, sık sık Süheyb'e gidiyor ve onunla asr-ı saadet günlerini yadediyorlardı. Mekke müşriklerinin kendisini kuyuya sarkıttıkları zaman, yakın bir gelecekte İslam'ın sesinin, Yemen'den Türkistan'a uzanacağını hayal ederek, onların istedikleri gibi konuştuğu ve ölümden kurtulduğu ânı hatırlıyordu. Allah Rasülü'nün: "Bir gün insanlar Yemen'den Türkistan'a kadar korkusuzca gideceklerdir," müjdesinin gerçekleştiği günleri yaşamanın heyecanını duyuyordu. Allah, ona bugünleri göstermişti ya, gerisi zaten gelecekti ve

bütün insanlık İslam'ın sesini duyacaktı. Şimdi Allah Rasulü'nün yanına, annesi Sümeyye'nin, babası Yasir'in yanlarına rahatlıkla gidebilirdi. Can dostları Mus'ab, Bilal, Selman... onu bekliyorlardı. Ammar'ın yaşı da doksanı geçmişti. Zaten dünyanın tadı da kaçmak üzereydi; müslümanlar, zenginlik ve refaha kavuşmuşlardı. Zenginlik ve refahın da menfaat çekişmelerini körüklemesi, ahireti unutturup dünyayı öne çıkarması kaçınılmazdı. Nitekim bunun ilk belirtilerini Kûfe valiliği sırasında görmüştü. Can dostu Selman'ın, ölüm döşeğindeyken Saad'a ettiği nasihatleri duymuş; Allah Rasulü'nün "dünyada sizden her birinizin sahip olacağı mal, yolcunun azığı kadar olmalıdır" sözünün anlamını şimdi yakinen görmüştü. Bir an önce Rasul'e gitmek en hayırlısıydı.

Halife Osman, menfaat çekişmelerini önleyemiyor, üstelik bu çekişmeler zaman zaman ona da sığıyordu veya sığartılıyordu. Ammar, bunları duydukça üzülüyor, bir an önce bütün bunları ardında bırakarak, Rabbine yürümek ve sevgili Peygamber'ine kavuşmak istiyordu. Bu sıralarda Halife Osman, ashabın ileri gelenlerini çeşitli bölgelere göndererek, durumu incelemelerini istedi. Böylece menfaat

çekişmelerinden doğan huzursuzlukların önünü almayı düşünüyordu. Bir gün Ammar'ı çağırır Halife ve ondan Mısır'a giderek, oradaki durumu tahkik etmesini istedi. Mısır, İslam dünyasının en önemli bölgesiydi; Ammar, bu vazifeyi reddedemedi.

Ammar, Halife Osman'ın arzusu üzerine hemen hazırlıklarına başladı, hazırlıklarını tamamlar tamamlamaz da Mısır'a hareket etti. Menfaat çekişmelerini, Mısır'ın zenginliği iyice kö-rüklemiş ve burası karışıklıkların odak noktası haline gelmişti. Ammar'ın Mısır'a geleceğini öğrenen menfaat ve fitne grupları, hemen harekete geçmişler; Ammar'ı avuçlarının içine alarak yanıltma ve gerçekleri görmesini engelleme planları yapmaya başlamışlardı. Ammar, Mısır'a ayak basar basmaz, gerçekten de fitnecilerin tam ortasına düştü. Bunlar, başladılar Halife Osman'dan şikâyetle... Başka kimselerle temas yollarını tıkadıkları için Ammar, hadiseleri zorunlu olarak bunların gözüyle görmek, kulağıyla işitmek durumunda kaldı. Oysa ki Mısır'da, Abdullah ibn Sebe adlı bir Yahudi dönmesiydi bütün fitneyi kaynatan. Dönme Abdullah, Halife Osman'dan ziyade İslam'a karşı fitne kazanını kaynatıyordu; Halife'yi bu işte kılıf

olarak kullanıyordu. Ammar, fitnenin ötesini bir türlü fark edemedi; öyle ki, Mısır Valisi Abdullah bin Ebi Serh ile bile görüşme gereği duymadı.

Halife Osman, İslam dünyasının diğer bölgelerine gönderdiklerinden ayrıtılı raporlar almış ve buna göre tedbirler alarak, fitneyi bölge bölge söndürmeye başlamıştı. Ne var ki, fitnenin bütün İslam dünyasını tehdit eder hale geldiği Mısır'dan bir türlü haber gelmiyordu. Halbuki Halife, Ammar'a çok güveniyor ve onun tecrübelerinden yararlanmak istiyor ve bunun için de sabırsızlanıyordu. Tam bu sırada Mısır Valisi Abdullah bin Ebi Serh'den bir mektup geldi. Vali, mektubunda Halife'ye şunları yazıyordu: "Yasir oğlu Ammar'ı, Mısır'da bir taife kendilerine çekmiş ve onun etrafını sımsıkı sarmıştır. Bu fitnenin elebaşı olan Yahudi Abdullah ibn Seb'e, Ammar'ı tamamıyla etkisi altına almış ve bize karşı kışkırtma çabasına girmiştir. Benim Ammar ile temasım mümkün olamamıştır."

Halife Osman, Vali'nin bu mektubu üzerine ne yapacağını şaşırdı; bir tarafta devlet, bir tarafta Allah Rasulü'nün en çok sevdiklerinden biri olan İslam'ın büyük çilekeşi Ammar... Halife, büyük bir tereddüt ve sıkıntı içindeyken Ammar, Medine'ye döndü ve doğruca Halife Osman'ın

evine koştu. Büyük bir tereddüt içinde bocalamakta olan Halife, ani bir kararla Ammar’la görüşemeyeceğini bildirdi. Halife’nin yakınlarına menfaat sağlayıp sağlamadığı hususunda henüz kesin bir karar verememiş olan Ammar, karşılaştığı bu tavır üzerine, Halife’nin hatalı olduğa inanarak evine döndü.

Artık olan olmuştu; Halife Osman’a kırılan Ammar, onun aleyhinde konuşmaya başladı. Halife’nin yakınlarına yani Emeviler’e menfaat sağladığını söyleyen Ammar, bundan böyle onun meşruiyetini yitirdiğini iddia ediyordu. Ali ile Süheyb, bu davadan vaz geçmesi için Ammar’ı sürekli uyarıyorlardı. Ne var ki Ammar, Halife’nin tarafsız olmadığına inanmıştı bir kez; şayet Halife Osman, yaptıklarının doğru ve âdil olduğuna inansaydı, oturup kendisiyle konuşurdu... Onu, Mısır’daki durumu tetkik için göndermiş, şimdi de onunla konuşmuyordu!.. Ammar, kendisinin haklılığına kesinlikle inanıyordu.

Mısır’da alevlenen fitne, kısa zamanda bütün İşlam dünyasını sardı. Halife Osman, âsilerle bir türlü başedemiyordu. Sonunda âsiler, Medine’yi muhasara ettiler. Bunu öğrenen Ammar, evine kapandı ve hiç kimseyle konuşmamaya karar

verdi. Ashabın ileri gelenleri, Medine'yi terk ettiler. Ortada Ali, Talha, Zübeyr ve Süheyb gibi birkaç kişi kalmıştı. Bunlar, âsileri yatıştırmak için ellerinden geleni yapıyorlar, Halife'ye bir zarar gelmemesi için büyük gayret gösteriyorlardı. Halife Osman'ın evinin sarıldığını öğrenen Ammar, kalbini saran sıkıntıdan kurtulmak için kendini ibadete vermiş; müslümanların bir an önce selamete çıkması için gece gündüz dua ediyordu. Medine, korku ve telaş içindeydi; muhasara çemberi giderek daralıyor, âsiler gemi azıya aldıklarını her fırsatta gösteriyorlardı. Ammar, başı secdede, gözleri yaşlı, kalbi kan ağlayarak düşünüyordu: Mus'ab ne iyi kuldu, Bilal ne iyi kuldu, Selman ne iyi kuldu!.. Birden hatırladı Ammar: Allah Rasulü'nün Kuba'ya geldiği ve burada ilk cuma namazını kıldırıldığı gündü. Medine'deki müslümanlar onu karşılamaya gelmişlerdi. Mekke'nin en zengin ve en yakışıklı genci Mus'ab, beline doladığı bir koyun postuyla çıkagelmişti. Onu gören Allah Rasulü buyurmuştu:

"Allah'ın kalbini nurlandırdığı şu adama bakın. Vaktiyle ben onun üzerinde iki yüz dirheme alınmış bir elbise görmüştüm... Allah ve Rasul'üne olan sevgisi, onu bu hale düşürdü.

Kureyş gençleri içinde bunun gibi rahat yaşayanı yoktu. İleride bir takım hadiseler olacak: Allah, size Fars ve Rum ülkelerinin fethini müyesser kılacak. O zaman siz, çok zenginleşeceksiniz. Öyle ki, sabah ayrı, akşam ayrı elbise giyecek; sabah ve akşam en güzel yemekler yiyeceksiniz."

Oradakiler sormuşlardı:

"Ey Allah'ın Rasulü, bizim için bugün mü daha hayırlıdır, yoksa o gün mü?"

İyice hatırlıyordu Ammar, Allah Rasulü aynen şöyle buyurmuştu:

"Bugün sizin için daha hayırlıdır. Eğer dünya malı hakkında benim bildiklerimi bilseydiniz, onu istemekten vaz geçerdiniz..."

İşte şimdi öğrenmişti Ammar, dünya malının ne büyük felaketler getirdiğini!.. Kûfe valisiyken karşısına çıkan dünya malı fitnesi, şimdi çil çil altınlar halinde Medine üzerine ve bütün İslam dünyasına alev saçan korlar halinde yağıyordu. Kurtulmak istiyordu Ammar bu tufandan ve bir an önce Allah Rasulü'ne ve sevgili dostlarına kavuşmak istiyordu.

Ali, oğulları Hasan ile Hüseyin'i, Halife Osman'ın kapısına nöbetçi dikmişti. Çünkü âsilerin, Peygamber'in torunlarına el sürmeye cesaret edemeyeceklerine inanıyordu. Böylece de Osman'ın canını emniyete aldığına inanıyordu. Ali biliyordu ki, Halife Osman'a bir şey olursa, İslam âlemi bir daha fitneden kurtulamazdı. Fakat bütün çabalar boşunaydı; âsiler ne söz dinliyorlar, ne nasihatten anlıyorlardı: Kulakları sağır, kalpleri mühürlüydü!..

Ã

Allah Rasulü'nün sevgili torunları Hasan ile Hüseyin, âsileri durduramıyorlar ve âsiler, Halife Osman'ın evine saldırıyorlar. O sırada Halife Osman, bütün benliğini vererek Kur'an okumaktadır. Şu an bir tek arzusu vardır; İslam âleminde huzurun sağlanması. Bundan sonra bir an önce Allah Rasulü'ne kavuşmak için Allah'a yalvaracaktır, çünkü bu dünya hayatı artık ona sıkıntı vermektedir. Öte yandan Allah Rasulü'nü de çok özlemiştir. Halife Osman'ın odasına dalan âsiler, gözlerini kırpmadan onu şehit ediyorlar ve kanını Kur'an sayfaları üzerine akıtıyorlar.

Halife Osman'ın şehit edildiği haberi, Medine'ye bir yıldırım gibi düşüyor. Yıldırım, en çok da

Medine'yi muhasara eden âsilere çarpıyor. İslam devleti başsız... Ali, Halife Osman'ın evine koşuyor; hâla orada beklemekte olan oğulları Hasan ile Hüseyin'e çıkışıyor:

"Osman şehit edilirken siz neredeydiniz? Niçin onu korumak için canınızı feda edene kadar savaşmadınız? Yarın Allah Rasulü'ne ne cevap vereceksiniz? Rasul'ün halifesinin şehit edilmesine nasıl seyirci kalabildiniz?"

Hasan ile Hüseyin, babalarının yüzüne bakamıyorlar ve hiç bir cevap da veremiyorlar. Aslında onlar, ellerinden geleni fazlasıyla yapmışlar, kılıçlarını çekip âsilerle çarpışmışlardı ama o kadar insanı durdurmaya güçleri yetmemişti.

İlk şoku atlatan âsiler, hemen Allah Rasulü'nün damadı Ali'ye koşuyorlar ve Hilafeti kabul etmesi için ona yalvarıyorlar. Ali, Halife Osman'ın katillerini kovuyor. Bunun üzerine âsiler Talha'ya koşuyorlar, o da onları kovuyor. Son umut olarak Zübeyr'e müracat ediyorlar hilefeti kabul etmesi için, o da onları tersliyor. Asiler ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Üzerlerine ilahî bir gazap inmesinden korkuyorlar ve bir an önce İslam âleminin başına bir Halife seçilmezse, Halife

Osman'ın kanında boğulacakları vehmine kapılıyorlar ve Medine sokaklarında bağırmaya başlıyorlar:

"Ali, Talha veya Zübeyr'den birine biat edip halife seçmezseniz, Medine'yi yakarız!.. Medine halkının tamamını da kılıçtan geçiririz!.."

Bütün bunlar, Allah Rasulü'nün ravza-i mutahharasında, Peygamber Mescidi'nin etrafında oluyor. Asilerin tehdidi üzerine Ammar, hemen mescide koşuyor ve burada Süheyb ile karşılaşılıyor. Süheyb'in gözlerinde yaş: Fırat ve Dicle gibi... Ammar'ın gözleri bir yanıp bir sönüyor: Yemen ve Türkistan gibi... Batha vadisinde, anne ve babasıyla birlikte müşriklerin işkenceleri altında inledikleri zamanı hatırlıyor. Allah Rasulü, o gün yanında Osman'la birlikte onlara gelmişti ve onlar için dua etmiş ve şehitlik müjdesi vermişti. Sonra da Batha vadisinde akşam olmuştu. Batha vadisinde, anne ve babasının ölüleri başında, bütün vücudu yara bere içinde geçirdiği geceyi hatırlıyor; o gece bile bu gün kadar sıkıntılı değildi çünkü orada Yemen'den Türkistan'a uzanan bir aydınlık yol vardı önünde, şimdi ise koyu bir karanlık!.. Ammar, oyuna geldiğinin farkında ama yine de Osman'a

kırgın... Mısır'dan döndüğünde kendisiyle ne diye görüşmedi sanki?..

Medineliler, korku ve endişe içinde Peygamber Mescidi'ne koşuyorlar. Bir süre sonra Talha ile Zübeyr de geliyorlar. Talha ve Zübeyr, Allah Rasulü'nün cennetle müjdelediklerinden... Süheyb ile Ammar, Ehl-i Beyt'ten saydıklarından... Ve Ali geliyor; Allah Rasulü'nün damadı ve Ehl-i Beyt'in temeli... Talha ve Zübeyr, Ali'ye yalvarıyorlar Hilafeti kabul etmesi için fakat Ali kabule yanaşmıyor. Asiler, Peygamber Mescidi'nin etrafını sarıyorlar; derhal halife seçilmezse, hemen Medine'yi ateşe vereceklerini haykırıyorlar. Bunda kararlı oldukları her hallerinden belli... Ali, Allah Rasulü'nün ravza-i mutahharasına bakıyor; sanki Allah Rasulü'nden bir işaret bekler gibi... Ammar geliyor yanına, Mescidin yapımında bütün gücünü ortaya koyan Ammar... sonra Süheyb-i Rumi... Ali, bakıyor Yemen'den Türkistan'a ve gözlerinde iki damla yaş Dicle ve Fırat'a eş... ve hilafeti kabul ediyor.

Ali'nin hilafeti kabul ettiğini öğrenen âsiler, rahat bir nefes alıyorlar ve hemen koşup ona biat ediyorlar. Medine, derin bir nefes alıyor. Fakat âsiler, Medine'deki işgali hâla sürdürüyorlar;

yakın bir zamanda buradan gideceğ'e de benzemiyorlar.

Talha ile Zübeyr, Halife Ali'nin huzuruna geliyorlar ve Osman'ın katillerini bir an önce buldurup cezalandırmasını istiyorlar. Asilerin ve katillerin işgalindeki bir şehirde, katiller ve asiler nasıl cezalandırılabilirler? Halife Ali, Osman'ın katillerini bulup cezalandırmayı herkesten çok istiyor; nitekim onun kapısına da iki oğlunu nöbetçi dikmişti. Ama zaman gerek, ortalık durulur durulmaz biliyor onlara yapacağını. Yalnız katillerin değil, bütün âsilerin başını ezecek Halife Ali ilk fırsatta... Fakat Talha ile Zübeyr'e derdini bir türlü anlatamıyor.

Zübeyr ile Talha, Medine'yi terk ediyorlar; Mekke'ye, Allah Rasulü'nün sevgili eşi Aişe'nin yanına gidiyorlar. Mekke'den, Halife Ali'ye haber gönderiyorlar:

"Şayet Osman'ın katillerini bir an önce bulup cezalandırmazsan, biz burada büyük bir ordu toplayacağız ve Medine'ye gideceğiz. Bütün âsileri kılıçtan geçireceğiz ve böylece Halife olarak senin yapmadığını biz yapacağız..."

Halife Ali, âsilerin işgalindeki Medine’de yapayalnız hisediyor kendini. Talha ile Zübeyr’e kırgın; hilafeti onların ısrarıyla kabul etmişti, şimdi de onu bırakıp gittikleri yetmiyormuş gibi, bir de ona karşı tavır alıyorlar. Süheyb de gidip evine kapanmış... Ashabın önde gelenlerinin hepsi de Medine’yi terk etmişler.

Ammar geliyor Halife Ali’nin yanına; onun Ali’ye aşırı sevgisi var; Ammar ki, Allah Rasulü, onu Ehl-i Beyt’inden kabul etmiştir, Ehl-i Beyt’in temeli de Ali’dir. Bu sırada Medine’ye ulaşan haber: Talha ile Zübeyr, yanlarına Aişe’yi de alarak, Mekke’de topladıkları bir orduyla Basra’ya gitmişler ve orayı ele geçirmişler... Osmanın kanını aradıklarını söylüyorlar. Durum çok kiritik... İslam dünyasında parçalanmanın ilk işareti ve bunun sonu felaket... Halife Ali, felaketi görebiliyor ve İslam dünyasını uçurumun kıyısından kurtarmak için çırpınıyor. İlk tedbir olarak Ammar ile oğlu Hasan’ı Kûfe’ye gönderiyor. Ammar’ın, Kûfe’de sükuneti sağlayacağına inanıyor, çünkü Kûfeliler, valiliği sırasında üzdükleri için Ammar’a karşı mahcuplar. Halife, İslam dünyasının birliğini sağladığı anda Osman’ın katillerini hemen enseleyecek... Bunu yaptığında da Talha ile

Zübeyr, davalarından vaz geçecekler ve tekrar Medine'ye, onun yanına dönecekler ve yönetimde ona yardımcı olacaklar. Halife Ali'nin kanaati bu...

Kûfe Valisi Ebu Musa, Ammar ile Hasan'ı karşılıyor; Hasan'ı bağrına basıyor ama Ammar'a kırgınlığını belli ediyor. Ammar'ın üzüldüğünü görünce de şöyle diyor:

"Ey Sümeyye oğlu! Sen de mi Osman'a saldıranlara karıştın? Sen de mi fâcirlerle birleştin?.."

Ammar'ın yüzünü bir hüznün yalıyor:

"Hayır, ben asla öyle bir şey yapmadım!.." Yutkunuyor ve ekliyor Ammar: "Fakat olanlardan da pek müteessir olmadım..."

Ebu Musa, hayretle Ammar'ın yüzüne bakıyor; Allah Rasulü'nün, Ammar için söylediklerini hatırlıyor, yüreği titriyor, içi ürperiyor. Ammar'ın ailesi, Allah'ın gufranına mazhar olmuş bir ailedir, Ebu Musa biliyor bunu, Ammar'a gazap edene Allah da gazap eder, Ebu Musa bunu da biliyor... Allah Rasulü'nün fitneyle ilgili sözlerini hatırlıyor Ebu Musa ve fitnenin ayak seslerini

duyuyor; o an Ammar'a sarılmak istiyor ama yapamıyor.

Ammar, Ebu Musa'nın takınacağı tavrın, halkı, Halife Ali'ye katılmaktan alıkoyacağını ve bunun da fitneyi iyice körükleyeceğini düşünüyor. Halife Ali'nin etrafında kenetlenmek gerektiğini, aksi takdirde fitnenin alevleneceğini ve ümmetin dağılacağını, Vali Ebu Musa'ya anlatmaya çalışıyor. Bunun üzerine durumun nezaketini kavrayan Vali Ebu Musa, halkı Kûfe camisine çağırıyor. Kûfeliler, akın akın camiye geliyorlar.

Ã

AMMAR KÜRSÜDE

Ammar, yanında Vali Ebu Musa olduğu halde, Kûfe camisinde kürsüye çıkıyor ve halka şöyle hitap ediyor:

"Ey insanlar! Sizi, Allah Rasulü'nün dünya ve ahiret temiz zevcesi Aîşe davet ediyor. Oysa ki Allah, Rasul'ünün zevcelerinin evlerinde yerleşmelerini ve ortalıkta dolaşmamalarını emretmiştir, çünkü onlar müminlerin anneleridirler; annelerin ise evlatları arasında ayırım yapmaları

mümkün değildir. Şimdi siz, dilerseniz Aişe'ye, dilerseniz Allah'ın emrine itaat ediniz!.."

Ammar'ın sözleri, Kûfeliler üzerinde tesirli oldu. Zaten onun Kûfe valiliği sırasında, bir takım densizlerin hataları yüzünden içlerinde bir eziklik de vardı. Şimdi de basit bir dünya menfaati uğruna tekrar Ammar'ı üzerlerse, dünya ve ahiret kendilerini suçlu hissedeceklerdi. Bu nedenle Ammar'ın her dediğine itaat etmeye hazır bir halleri vardı. Bütün Kûfeliler, kayıtsız şartsız Halife Ali'nin yanında olduklarını bildirdiler.

Ammar ile Hasan'ın, Kûfe'de kesin bir hâkimiyet kazandıklarını öğrenen Halife Ali, toplayabildiği kadar bir kuvvetle Kûfe'ye hareket etti. Kûfeliler, Halife Ali'nin gelişini büyük sevinçle karşıladılar ve Kûfe, İslam dünyasının hilafet merkezi oldu. Böylece Medine'deki karışıklıkların dışına çıkmış olan Halife, daha rahat hareket etme ve daha sağlıklı düşünüp karar verme imkânına kavuşmuş oldu. Yanında en yakın yardımcı olarak Ammar vardı.

Halife Ali, yanına Ammar'ı da alarak Basra'ya gitti. Burada Talha, Zübeyr ve Aişe ile buluştular. Halife Ali, Osman'ın katillerini mutlaka bulup cezalandıracağını onlara uzun uzun anlattı. İşte

hilafet merkezini de Kûfe'ye nakletmişti ve âsilerden hesap sormakta kararlıydı. Dökülecek bir kan varsa, o da Osman'ı katleden âsilerin kanıdır; müslümanlar arasına kan girerse, kıyamete kadar bunun vebali üzerimizde olur... bütün bunları anlattı Halife Ali. Talha, Zübeyr ve Aişe de ona hak verdiler; böylece sulh yapılmış oldu ve herkes rahat bir nefes aldı.

Sulhün gerçekleştiği, müslümanlar arasında birlik ve beraberliğin sağlandığı, kısa sürede bütün Basra'ya yayıldı. Basra, geceye kadar büyük bir bayram havası yaşadı ve gecenin ilerleyen saatlerinde de rahat bir uykuya daldı.

Allah Rasulü: "Ashabım yıldızlar gibidirler; hangisine uyarsanız kurtuluşa erersiniz," buyurmuştur. Onlara karşı kim kılıç çekebilir ki? Basralılar, Ali, Ammar, Talha, Zübeyr... gibi insanlığın en büyük yıldızlarına bakarak, dünya ve ahiretten emin olduklarını hissediyorlardı.

Sabahın alaca karanlığında bütün Basra'yı ayağa kaldıran bir çığlık... At kişnemeleri... Kılıç şakırtıları... Başta Halife Ali olmak üzere herkes çığlıkların geldiği yere koşuyor: Bir grup asker, Talha, Zübeyr ve Aişe'nin bulunduğu yere saldırmışlar, önüne geleni kılçtan geçiriyorlar.

Halife, yanındakilerle birlikte kavganın ortasına dalıyor ve ilk iş olarak Aişe'yi korumaya alıyor. Saldırganların hedefi Aişe, ama karşılarında Halife Ali'yi görünce hemen toz oluyorlar. Az sonra anlaşıyor ki, Talha ve Zübeyr şehit olmuşlardır. İlk Halife Ebu Bekir'in oğlu Muhammed, Halife Ali'nin yanında... Herkes son derece üzgün... Halife Ali, Peygamber'in zevcesini, onun kardeşi Muhammed'e teslim ediyor. Muhammed, ablasını, sağ salim Medine'ye götürüp yerleştiriyor.

Talha ve Zübeyr'in kanını dökenler, dönme İbn Seb'e taraftarlarıdır ve Medine'den Halife Ali'nin ordusuna katılarak gelmişlerdir. Aslında Osman'ı şehit edenler de bunlar. Halife Ali, İslam dünyasını parçalamak isteyen bu katillerin defterini hemen dürecektir ama bu sırada Şam Valisi Muaviye'nin, Osman'ın kanını bahane ederek isyan ettiği haberi geliyor. Halife Ali, çok zor durumda: Ayrılıkçıların başlarını vurdursa, emrindeki ordu dağılacak ve bundan sonra İslam âleminde önü alınmaz bir kaos olacak, kıyamete kadar her gün biraz daha yeşerecek olan fitne tohumları atılacak. Ama Şam'ı da itaat altına aldıktan sonra birlik sağlanmış olacak ve fitnenin başı, bir daha yeşermemek üzere koparılacak. İşte

bu düşüncelerle Kûfe'yi hükümet merkezi edinen Halife Ali, Muaviye'yi valilikten azlediyor ve Şam'daki isyanı bastırmak üzere, daha güçlü bir ordu toplama hazırlıklarına başlıyor. Çünkü Muaviye, isyancıların başına geçmiş, Halife Ali ile savaş hazırlıklarına girişmiştir. Aslında Muaviye'nin niyeti belli: Hilafeti ele geçirmek!..

Ã

HABBAB AĞIR HASTA

Halife Ali ile birlikte Ammar da Kûfe'ye döndü. Hazırlıklar artık hep Kûfe'den yürütülecekti. Şam meselesi de hallolduktan sonra Halife Ali, hilafet merkezini tekrar Medine'ye taşımayı planlıyordu. Ammar, olayların biraz hafiflemesi üzerine can dostu Habbab'ı hatırladı. Süheyb, hâla Medine'deydi ve bütün olayların dışındaydı. Ortada Ali olmasa, Ammar da tıpkı Süheyb gibi Medine'de köşesine çekilip ibadetle meşgul olacak ve bir an önce Allah Rasulü'ne kavuşmak için dua edecekti. Ammar, Habbab'ı aradı. Onun hâla Kûfe'deki evinde olduğunu ve hasta yatağında yattığını öğrendi. Şimdi onunla dertleşmeye ne kadar da ihtiyacı vardı. Hiç vakit yitirmeden doğruca can dostu, çile arkadaşı Habbab'a koştu.

Ağır bir hastalıkla peneleşen ve yatağında acılar içinde kıvranan Habbab, başucunda can dostu Ammar'ı görünce, bütün acılarını unutup doğrulmaya çalıştı. Ammar, onun yatağında oturmasına yardım etti. İki can dost, bir süre birbirlerinin gözüne baktılar: En büyük ileler, en büyük umutlar, en büyük sevinçler... Habbab, gülümsemeye çalışarak derinden bir sesle:

"Allah Rasulü, eğer ölümü istemeyi bize yasaklamasaydı, şu anda ölmek isterdim!.."

Ammar, Habbab'ın ellerini tutmuş, onu teselli vermeye ve acılarını dindirmeye alışıyor. Habbab, Ammar'ın yüzüne uzun uzun baktıktan sonra hıçkırarak hıçkırarak ağlamaya başlıyor.

Ammar, Mekke'de birlikte çektikleri ileleri hatırlıyor. Habbab'ın göğsünün ve sırtının kızgın demirlerle dağlanışını görür gibi oluyor; yüreğine kan damlıyor. Bakıyor tekrar Habbab'a; acı çektiği her halinden belli. Oysa ki müşriklerin işkenceleri ona 'uf' bile dedirtememiş ve bütün acılara metanetle göğüs germişti. O zaman gençti, şimdi ise yaşı yetmiş iki... Buna bir de uzun süredir çektiği hastalığın yorgunluğu eklenmiş... Ama Habbab'ı asıl yıkan, İslam lemini saran

fitne... Kur'an'ın en önemli âyetlerinden birini mı-
rıldanıyor Kur'an öğreticisi Habbab:

"Fitne, katilden eşettir..."

Bu âyeti, Habbab'ın ağzından duyan Ammar, sar-
sılıyor ve fitnenin boyutlarını kavramaya
çalışıyor: Bir yanda Allah Rasulü'nün damadı ve
Ehl-i Beyt'in temeli Halife Ali, bir yanda Allah
Rasulü'nün zevcesi, müminlerin annesi Aişe... Ve
Basra toprağına bulaşan Talha ile Zübeyr'in
kanları!.. Ammar, kaynayan fitne kazanına
bakıyor, bakıyor ve şöyle diyor:

"Ey Habbab! Müjdeler olsun sana, üzülme sakın!
Belki de yarın en çok sevdiklerinin yanına
varacaksın; Allah Rasulü'ne, Mus'ab'a, Bilal'e,
Selman'a kavuşacaksın... Şimdi ağlayacak biri
varsa, o da benim!.. Görüyorsun işte bir kasırgada
sürüklenip gidiyorum. Yaşamak, beni çok
ürkütüyor!.."

Ammar'ın bu sözleri üzerine Habbab, bütün gü-
cünü toplayarak konuşmaya davrandı:

"Allah'a yemin ederim ki, ölümden
korkmuyorum. Fakat dünyanın tadını ve rahatını
görmeden ömürlerini cefa içinde geçirip iyi

ameller ile göçüp giden kardeşlerimizi düşünüyorum. Onların bütün ömürleri, eza ve cefa ile geçti. Ama onlar, iyi ve faydalı işler yapmaktan asla geri kalmadılar. Bize gelince: Halimiz malum... Allah Rasulü'nden sonra dünya bize döndü, fazlasıyla onun nimetlerine kavuştuk. Hazırladığım kefenime bakıyorum; ince ipekten yapılmış. Halime ağlıyorum. Kardeşimiz Mus'ab'ı düşünüyorum: Uhut savaşında şehit düşmüştü. Gömleği kısa geliyordu; başını örtsek bacakları açıkta kalıyor, bacaklarını örtsek başı açıkta kalıyordu. Allah Rasulü'ne sorduk ne yapalım diye. Nihayet gömleğini baş tarafına örttük, mezara indirdik, bacaklarını da otla örttük. Evet, Mus'ab'a bir kefen bulamamıştık. Şimdi ise benim kefen olarak en halis kumaşım var. Oysa ki, o zamanlar ne dinarım vardı, ne dirhemim, ne de kefenim!.. Halbuki şimdi evimin bir kısmı satılsa kırk bin altın eder. İşte ben, bunun için korkuyorum. Yüce Allah, yaptığımız amellerin karşılığını şimdi bize bu dünyada verdi. Ahirette nasibimiz kalmadı. Hatırlıyor musun Mus'ab'ın, Hicret esnasında Kuba'ya geldiği günü? O zaman Allah Rasulü, bize, Fars ve Rum ülkelerini fethedeceğimizi söylemişti; fakat bizim bugünlerimizden endişelendiğini de belirtmişti... İşte

bugünlere erdik; şimdi dünya malının başımıza açtığı belaları görüyoruz!.."

Habbab'ın sözleri, Ammar'ın ta yüreğine işledi... Bu sırada Habbab'ın ziyaretine birkaç kişi daha gelmişti. Ammar, gözleri yerde susuyordu. Orada bulunanlardan biri Habbab'a şöyle dedi:

"Bunu sen mi söylüyorsun? Sen ki, bu din uğruna ne akla hayale gelmedik işkencelere katlandın!.."

Habbab, Ammar'a baktı; Ammar ağlıyordu. Habbab devam etti:

"Nereden bilelim ki, Allah bu işkenceleri kabul buyurdu da, bizi dünyadayken mükafatlandırdı... Siz, Allah Rasulü'nün, Osman bin Mazun'un vefatı sırasında söylediklerini bilmiyor musunuz?"

Habbab'ın başucundakiler, soran gözlerle bakıyorlardı ve Habbab devam etti:

"Bir kadın, Osman'ın cennetlik olduğunu söylüyordu. Biliyorsunuz Osman, dünyadan elini eteğini çekmiş, her şeyini Allah ve Rasul'üne adanmış bir insandı. Rasul, o kadına şöyle demişti: 'Allah'ın ona ikram ettiğini nereden biliyorsun? Muhakkak ki ben, Allah'ın Rasulü'yüm ama

Cenab-ı Hakk'ın bana ne yapacağını bilmiyorum...' Bunu duyduktan sonra yaptığımız amellerle nasıl olur da rahat ederiz ve bu amellere güveniriz? Üstelik de bu dünyada her şeyin fazlasıyla karşılığını almışken!.."

Ammar, Habbab'ın haline dayanamadı, sözlerini daha fazla dinlemeye güç yetiremedi. Burada, şu birkaç dakika içinde bütün bir ömrü baştan sona birkaç kez yaşamıştı. Yaşlı gözlerle Habbab'a veda etti. Dışarıya çıktığında ne yapacağını bilemiyordu. Her şeyi bir tarafa bırakıp kendini tamamıyla ibadete vermeyi, dünyadan el etek çekmeyi düşündü... Fakat Ali'yi yalnız bırakmak olmazdı ki; Allah Rasulü'nün hiç bir zaman dizinin dibinden ayırmadığı bir insanı nasıl yalnız bırakabilirdi? Sonra nasıl bakardı Allah Rasulü'nün yüzüne?..

Ã

Ammar'ın ayrılmasından sonra Habbab iyice ağırlaştı. Öleceğini hissedince oğlunu yanına çağırdı ve ona şunları söyledi:

"Oğlum! Öldüğüm zaman beni, Kûfe'nin dışına gömün. Burada halk, ölülerini evlerinin yakınına gömmeyi âdet edinmişlerdir. Ben bu âdeti

beğenmiyorum. İnsanlar, senin, beni Kûfe'nin dışına defnettiğini görürlerse, Allah Rasulü'nün sahabilerinden biri Kûfe dışına defnedilmiş, diyecekler; bundan sonra da ölülerini benim yanıma defnedeceklerdir."

Ölümüyle bile insanlara örnek olmak isteyen Habbab, ertesi sabah, ruhunu Allah'a teslim etti. Ölüm haberi duyulur duyulmaz, Halife Ali ile Ammar derhal Habbab'ın evine gittiler. Ammar, ağlıyordu. Özellikle Habbab'la son konuşmaları, onu çok etkilemişti. Ammar, Habbab'ı bizzat kefenledi, bu sırada Uhut günü kendisine kefen bulunamayan Mus'ab'ı hep karşısında görüyordu. Şehitler efendisi Allah Rasulü'nün amcası Hamza'yı hatırladı; Uhut'ta ona da kefen bulunamamıştı.

Habbab'ın cenaze namazını bizzat Halife Ali kıldırdı. Bütün Kûfe yaşlıydı ve bu yas, dalga dalga bütün İslam dünyasına yayılıyordu. Allah Rasulü'nün en büyük sahabilerinden ve ilk Kur'an öğreticisi Habbab da ebediyete gitmişti. Kûfe toprağı kabarıyordu; bu mübarek cesedin kendisine emanet edilmesinin heyecanı içindeydi. Çünkü o burada oldukça küfür, burada barınamazdı. Ve Habbab, Kûfe'nin mânevî bekçiliğini üstlenmişti.

Vasiyetine uyarak, Habbab'ı Kûfe dışına defnettiller; üzerine kara toprak atıp Allah'a ismarladılar. Bundan böyle Habbab'ın çevresinde Kûfe mezarlığı oluşacaktı.

Halife Ali ile Ammar, Habbab'ı kaybetmenin derin üzüntüsü içinde, yepyeni ve yeni olduğu kadar da zorlu bir imtihana yürüdüler...

Ã

SÜHEYB ÜZGÜN

Süheyb'in bütün günleri, evi ile Peygamber Mes-cidi arasında geçiyordu. Medine'de durum hâla karışıktı ama Süheyb, buradan ayrılmak istemiyordu. Burada kendini daha huzurlu hissediyordu çünkü Allah Rasulü'nün yanındaydı. Artık günlerinin sayılı olduğunun farkındaydı ve işte Habbab da çekip gitmişti bu dünyadan. Kala kala bir Ammar kalmıştı; o da olayların içinde sürüklenip gidiyordu. Aslında en çok Ammar'a yanıyordu Süheyb... Kûfe'den gelen haberler hiç de iç açıcı değildi: Talha ile Zübeyr'in şehit olmaları, Süheyb'i derinden sarsmıştı. Ammar için Allah Rasulü'nün söylediklerini bir bir hatırlayarak, onun için dua edip ağlayan Süheyb, bu kez de Rasul'ün, Zübeyr için söylediklerini

hatırlayarak gözyaşı döküyordu. Zübeyr için Allah Rasulü buyurmuştu: "Her Peygamber'in bir havarisi vardır, benim havarim de Zübeyr'dir." Zübeyr, âsiler tarafından şehit edilmiş ve sevgili Peygamber'ine kavuşmuştu. Ya Ammar? Rasul onun için "Ammar'ı azgın bir topluluk şehit edecektir," dememiş miydi? Talha ile Zübeyr'i şehit edenler, şimdi görünüşte de olsa Ammar'ın yanında değiller miydi?

Ağlıyordu Süheyb-i Rumi, gözyaşları İslam dünyasını sarmakta olan fitneyi söndürmek istercesine Fırat ve Dicle misali çağılıyordu. Araya dünya girmişti bir kez; bir zamanlar onlardan yüz çevirmiş olan dünya, şimdi bütün zenginliklerini müslümanların önüne sermişti. Kimseyi suçlamıyordu Süheyb, olanlara üzülüyor ve her bir müslüman için gözyaşı döküyordu. Keşke Kûfe'ye gidebilseydi de Ammar'ı alıp Medine'ye getirebilseydi!..

Medine'nin üzerine çöken kara bulutlar henüz dağılmamıştı ve Medine, Halife Osman'ın yasını tutuyordu. Peygamber şehri Medine susuyor, hep susuyordu; Kûfe konuşuyordu, Şam konuşuyordu, Basra konuşuyordu... Bakıyordu Süheyb, Musul'a, Basra'ya; Dicle ve Fırat, müslümanların atlarına su veren bu iki nehir, gözlerinin önünden

akıp gidiyordu. O kadar istediği halde doğup büyüdüğü Musul'u bir türlü dünya gözüyle görmemişti; artık görmek de istemiyordu...

Süheyb, bütün bir ömrün muhasebesini yaparak, eviyle Peygamber Mescidi arasında gidip geliyordu; ne bir fikir beyan ediyor, ne kimseye bir şey söylüyordu. Bilal'e, Selman'a imreniyordu ve bir an önce onlara kavuşmak için Allah'a yalvarıyordu. Habbab bile şanslıydı, hiç olmazsa bundan sonra olacakları görmeyecekti. Ya kendisi? Acaba daha da acı haberler almaya yüreği yetecek miydi? Sabır küpü çatlamadan dayanabilecek miydi? Peygamber Mescidi'ne her girişinde, buranın yapımı için canla başla çalışan Ammar'ı görüyordu; Ammar'ın üzerindeki tozları silkeleyen Allah Rasulü'nü görüyordu ve Rasul buyuruyordu: "Vah Ammar vah! Ammar'ı azgın bir topluluk öldürecektir!.." Süheyb, bütün bunları düşündükçe Allah'a yalvarıyordu:

"Allah'ım! Ammar'ın şehit olduğu günü bana gösterme!.."

Halife Ömer'in şehit olmasından sonra üç gün hilafet makamına oturmuş olan Musul valisinin oğlu Süheyb-i Rumî, İslam dünyası büyüklüğünde bir acıyı yüreğinde taşımanın dayanılmaz yüküyle

Allah Rasulü'nün ravza-i mutahharasına varıp mezarının başucunda durdu. İşte Halife Ebu Bekir ve İşte Halife Ömer; ne olurdu burada Süheyb'e de küçücük bir yer açsalar!..

Â

AMMAR MUHAREBE MEYDANINDA

İslam dünyası ikiye bölünmüştü; bir yanda Halife Ali, bir yanda Şam Valisi Muaviye... Halife, aslında Muaviye'yi valilikten azletmişti ama o, bunu kabul etmemiş, Halife'ye isyan etmişti. Şimdi iki merkezli bir devlet vardı: Kûfe ve Şam...

Halife Ali, hazırlıklarını tamamladı ve sonbaharda Şam'a hareket etti. Şam'daki isyanı bastırdıktan sonra gerisi kolaydı; kısa sürede birliği sağlayabilir, fitneyi büyümeden yokedebilirdi. Halife Ali'nin bir ordu ile Kûfe'den hareket ettiğini öğrenen Muaviye de hazırladığı bir orduyla Şam'dan hareket etti. Halife Ali, bütün bir İslam dünyasını düşünüyor; müslümanlar arasına girmekte olan fitnenin bir an önce kurutulmasını hedefliyordu. Muaviye ise, Halife Osman'ın kanını bahane ederek, Hilafet'in Emeviler'e geçmesi ve bir Emevi saltanatının başlaması

gayretindeydi. Halife Ali'nin ufku, bütün insanlığı kuşatırken, Muaviye, kavmiyet asabiyetine saplanıp kalmıştı. Daha da önemlisi, araya dünya menfaati girmişti.

Halife Ali'nin en önemli komutanlarından biri Ammar'dı. İslam orduları tam da Türkistan sınırına dayanmışken, İslam dünyasının dünya menfaatinden kaynaklanan bir fitneyle karşı karşıya gelmesi, Ammar'ı canevinden vurmuştu. Annesi Sümeyye, Türkistan yaylalarında ezan sesini bekliyordu; oğlu Ammar'ı bekliyordu. Baba yurdu Yemen'i, âsilerden temizleyen Ammar, anayurdu Türkistan'a ezan sesini bir türlü ulaştıramıyordu. Ah bu Emeviler, Ebu Süfyan'dan bu yana İslam ordularının karşısına çıkmışlardı; işte şimdi de onun oğlu Muaviye duruyordu önlerinde!..

Halife'nin ordusu Fırat kenarında karargâh kurmuştu. Ammar, Fırat'ın aynasında can dostu Süheyb'i görüyordu. Fakat Süheyb, hiç konuşmuyor, sürekli Medine tarafına bakıyordu. Ammar yürüdü Süheyb'e doğru; Fırat'ın mavi suları, Süheyb'i göklerin derinliğine alıp götürdü. Ammar, üzgün ve düşünceli, Fırat boyunca yürüyor; çevresindekilerin farkında bile değil ve kendi kendine konuşuyor:

"Allah'ım! Bilsem ki şu kayalardan kendimi atarak parçalanmama razısın, hemen kendimi atarım. Kendimi şu Fırat'ın suyuna atarak boğulmama razı olduğunu bilsem, tereddütsüz atarım. Muhakkak ki ben, ancak ve ancak senin rızanı kazanmak için savaşıyorum. Ya Rab! Sana yalvarıyorum... beni ziyanda bırakma! Ben ne mal istiyorum, ne de mevki; ben yalnız senin rızanı istiyorum!.. Ve Sevgili Rasul'ünün duasını tekrarlıyorum: Ya Rabbi! Yasir ailesini gufranına mazhar et!.."

Ammar'ın sıkıntı içinde olduğunu görenler ve sözlerini işitenler sordular:

"Size, Allah Rasulü, bizim bilmediğimiz bir şey mi söyledi?"

Ammar, o an daldığı düşüncelerden sıyrıldı ve etrafındakilere baktı; hepsi de merakla ona bakıyorlardı. Ammar, tereddütsüz cevap verdi:

"Hayır, Allah Rasulü bize, sizin bilmediğiniz hiçbir şey söylemedi..."

Ammar'ın etrafındakiler hayret ve şaşkınlıkla sordular:

"O halde niçin buraya savaşa geldiniz?"

Ammar, bir süre Fırat'ın sularına baktı ve cevap verdi:

"Ben, kendi görüşüme uyarak hareket ediyorum; haklı olan Ali'dir, Muaviye âsidir..."

Ammar'ın bu açık sözlülüğü, herkesi şaşırttı; hal-buki insanlar, onun her sözünü kabule hazırđılar. Fakat insanları kandırmak, bulunduğ pozisyondan istifade etmek, Ammar'ın aklından bile geçmiyordu. şimdi Ammar, tam doksan bir yaşındaydı ve dimdik ayaktaydı. Bütün bu mr, Allah rızasını kazanmak ve onun dinini yaymak için harcamıştı; kendine ayıracak hiç vakti olmamıştı. Hatta istirahat ettiğ bir günü bile hatırlamıyordu.

 

Kasım ayının serin bir seher vakti... .Frat, günlerdir müslü-manların atlarına su veriyor; bu seher vaktinde de kıyısında abdest alanlara bakıyor. Bir tarafta Halife Ali, bir tarafta Muaviye ve her iki tarafta da Allah Rasulü'nün, "ashabım yıldızlar gibidirler, hangisine uyarsanız doğru yolu bulursunuz," dediğ sahabiler... Her şey

sükutta; göklerdeki ve yerdekiler biraz sonra olabilecekleri düşünmek bile istemiyorlar. Evet, tarihte ilk kez sahabiler birbirleriyle savaşıyorlar. Fırat, dünden beri puslu ve karanlık; Ammar'ın sözlerini duymak, Fırat'ın sularını kararttı. Fırat, ne akacağını biliyor, ne duracağını. Sularına bir damla sahabe kanı karışacak olursa, kıyamete dek ağlar Fırat, sürekli ağıtlar besteler. Melekler üzgün, şeytan sevinçte... Böyle bir günün üzerine doğmamak için güneş, dağların ardında bekliyor.

Ve zaman çaresiz işliyor; ortalık iyice aydınlanıyor. Halife Ali, Allah'a dua ediyor, isyancı Vali Muaviye'nin, kalbinin sesini dinleyerek, bu savaştan vaz geçmesi için; böyle bir durumda Halife Ali, onu affetmeye hazır. Biliyor ki Halife, burada yapılacak bir savaş, İslam dünyasında kıyamete dek sürekli kanayıp derinleşecek yaralar açacaktır.

Fırat nehri boyunca uzanan Sıffın ovasına güneş doğuyor ve günlerin en acıısı başlıyor. Muaviye, ordusuna hücum emri veriyor! Halife Ali de içi kan ağlayarak kılıcını kınından çıkarıyor ve savaş işareti veriyor. İki taraf, amansızca birbirine saldırıyorlar.

Yıllar yılı, muharebe meydanlarında küfre karşı kılıç sallayan, İslam'ın ilk şehitleri Sümeyye ile Yasir'in oğlu Ammar, bir kez daha iç hesaplaşmasını yapıyor: Evet, haklı olan Halife'dir, bir valinin bu tavrı açıkça isyandır... Birden atını mahmuzluyor ve karşı tarafın safları arasına dalıyor. Ammar ki, Allah Rasulü'nün en yakınlarından, Ammar ki, ona buğzedene Allah da buğzeder; Ammar'a kim kılıç çalabilir ki!.. Ammar, savaşın en şiddetli anında ilerleye ilerleye Amr ibn As'ın yanına varıyor. Amr, İslam'ın en büyük komutanlarından biri ve Mısır fâtihi... Burada mücadelede, Muaviye tarafında yer almış, Halife Ali'ye karşı savaşıyor. Ammar, Amr'a iyice yaklaştıktan sonra şöyle haykırıyor:

"Ey Amr! Mısır valiliğini ele geçirmek için dinini sattın!.."

"Kesinlikle değil, zaten Mısır'ı ben fethettim, istesen valiliğini alırdım. Ben burada Osman'ın kanını arıyorum..."

Ammar, Amr'a daha da yaklaşıyor ve etraftakileri de duyurmak için bağıra bağıra konuşuyor:

"Ben, seni nasıl tanıyorsam öyle şahadet ediyorum: Sen, Allah rızası için böyle bir şey

yapmazsın, belki bugün ölmezsin ama yarın ölebilirsin. Herkese niyetine göre hakettiği verildiği zaman sana ne verileceğini düşün. Sen, bugünün bayrağını taşıyan Ali'ye karşı, Allah Rasulü'nün sağlığında da üç defa harbe girmiştin!.. İşte bugünkü de dördüncüsü... Senin şu anda yaptığın daha önceki yaptıklarından daha iyi ve doğru değildir. Zaten bunu sen de biliyorsun!.."

Amr, canevinden vurulmuştu. Gerçekten de Bedir, Uhut ve Hendek savaşlarında müşrik ordusunda komutandı. Hatta bir zamanlar Habeşistan'a hicret eden müslümanları istemeye bile gitmişti ve onların arasında Ali'nin kardeşi Cafer de vardı. Cafer ki, Mute savaşında şehit düşerek uçup gitmiş ve Cafer Tayyar adını almıştı. Amr, müslüman olduktan sonra, kâfirlerle yapılan bütün savaşlara katılmış, birçoklarında başkomutanlık yapmış ve böylece geçmiş günahlarını affettirmeye çalışmıştı. Halit de aynı durumdaydı ama araya dünya menfaatinin girdiğini fark edince hiçbir tarafta yer almayarak köşesine çekilmişti. Ya Amr ne yapıyordu? Burada Allah Rasulü'nün en yakınıyla savaşıyordu... İçinde büyüyen bir tereddüt... Atını mahmuzlayarak, Ammar'ın yanından hızla uzaklaştı.

Amr ibn As'ın içinde iki ses birbirine giriyordu: Halife Ali, bu noktadan sonra ona ordu komutanlığı vermezdi, Ali'nin kendisine komutanlık vereceğinden bir emin olabilse hemen onun tarafına geçerdi. Amr, Mısır valiliği filan istemiyordu; onun istediği başkomutanlıktı; ordusuyla ülkeler fethetmekti tek arzusu. Bunu da İslam'ın yayılması için yapacaktı. Pekiyi, burada Ali'ye bir şey olursa, yarın Allah Rasulü'nün yüzüne nasıl bakardı? Yapacağı fetihler, onu kurtarır mıydı? Amr, Fırat'a doğru ilerledi; savaş olanca şiddetiyle sürüyordu. Bir süre Fırat'ın aynasında kendine baktıktan sonra Amr, atını tekrar savaşın ortasına sürdü...

Ã

AMMAR ŞEHİT

Sıffin ovasındaki savaşın üçüncü günü... Her iki taraftan da ölenler ve yaralananlar var... Fırat nehrine karışan müslüman kanı; Dicle, bu yükü taşıyamama korkusuyla Fırat'tan uzaklaşmaya çalışıyor. Aradan yüzyıllar geçmiş gibi; hatırlıyor sahabelerden bazıları, bir gün Allah Rasulü buyurmuştu:

"Fırat ve Dicle, içindeki hazineleri atmadan kıyamet kopmayacaktır..."

Allah Rasulü'nün bu sözünü hatırlayanlar, müslüman kanı karışan Fırat'a bakıyorlar; zaman sanki kıyamet sonrasıdır.

Güneş, batıya düşünce, Fırat'ın sularını bir kızılık kapladı; Ammar, Fırat'a baktı ve içine bir sevinç düştü. Fırat'ın kızaran sularında, Mus'ab'ı, Bilal'i, Selman'ı, Habbab'ı ve daha nice can dostunu görür gibi oldu. Annesi Sümeyye ile Babası Yasir, kollarını açmışlar, gülümseyerek onu bekliyorlar. Birden Süheyb'in gözleri çıktı önüne; Fırat ve Dicle gibi kızarmış!.. Birden atını mahmuzladı Ammar ve bağırdı:

"Cennet, kılıçların gölgesi altındadır. Ben bugün dostlara; Allah Rasulü'ne, Mus'ab'a, Bilal'e, Selman'a, Habbab'a kavuşacağım... Onlar, beni çağırıyorlar ve işte karşımdalar!.."

Bu sırada güneş batmıştı; Ammar oruçluydu ve orucunu açmak için su istedi. Yanındakilerden biri, ona bir bardak süt uzattı. Sütü eline alan Ammar güldü ve sütü içti. Etrafindakiler, onun bu gülüşüne bir anlam veremediler. Bunu fark eden Ammar açıkladı:

"Bu süt, benim dünyada son azığımdır..." Herkes şaşırmıştı. Ammar devam etti: "Habibim, Sevgilim, Rasulm şöyle buyurmuştu: Ammar! Senin dünyada son azığın süt olacaktır; onu içeceklerin ve leceklerin!.."

Ammar'ın komuta ettiği birliğin askerleri, onun bu sözleri karşısında donup kalmışlardı. Aslında akşam karanlığı inmekteydi ve savaş bitmişti. Orucunu açan Ammar, komuta ettiği birliğin sancaktarına haykırdı:

"Ey Haşim! İleri! Anam babam sana feda olsun!"

Ammar, tıpkı Yemen'de olduğu gibi tek başına bir ordu kesildi ve Muaviye ordusunun saflarına daldı. Hiç kimse, Ammar'a vurmaya cesaret edemiyordu ve Ammar yle bir orduydı ki, şu an bütün dünyayla savaşabilirdi. Tekrar Ammar'ın sesi duyuldu:

"Kim Allah'a gider, kim cennete gider?.."

Sıffın ovasına nemli bir karanlık iniyordu ve bu, göklerin az sonra başlayacak mteme hazırlığıydı. Tam bu sırada, karanlıktan istifade İbn Cadiye, kılıcını Ammar'ın başına indirdi. Yoksa göz göre

göre kim vurmaya cesaret edebilirdi bu büyük sahabiye?.. Ammar, atından düştü ve şehit oldu...

Sıffın ovasını titreten bir çığlık:

"Sümeyye oğlu Ammar şehit oldu!.."

O an ortalık sükuta kesti. Gece karanlığı, ıslak bir yorgan gibi indi Sıffın ovasına; kâinat kapanmıştı Ammar'ın üzerine şefkatle. Fırat'ın iniltisi kaldı sadece derinden derine ve heceliyordu Fırat: Ammar şehit!..

İslam'ın ilk şehitleri Sümeyye ile Yasir'in oğlu Ammar, Sıffın ovasında şehit düştü. Yemen'den Türkistan'a uzanan yollar, gelip Sıffın ovasında düğümlendi. Ammar'ın kanı, Fırat'ın sularına bulaştı ve Fırat gidip Dicle'ye karıştı. Süheyb-i Rumi'nin gözlerinden, Allah Rasulü'nün mezarına iki damla yaş düştü. Fırat ve Dicle, Rum diyarının çatlamış dudaklarını bir kez daha yaladı. İslam dünyasının kalbinde, bir daha kapanmamak üzere açılan yara kanadı, kanadı...

Ã

Muaviye ile Amr, karargâh çadırında, yarınki savaşın planlarını yapıyorlardı. Amr, Ammar'la

karşılaştığından beri, üzerindeki şaşkınlığı bir türlü atamamıştı; bundan sonra Muaviye'yi de terk edip gidemezdi ve bir yerde kendini olayların akışına bırakmıştı. Muaviye de, ondaki bu durgunluğun farkındaydı ve bu durumdan ürküntü duyuyordu, çünkü Amr'ı kaybetmek demek, yarı yarıya savaşı kaybetmek demektir. Bu saatten sonra Halife Ali'nin Muaviye'yi cezasız bırakması düşünülemezdi bile...

Amr, binbir tereddüt içinde Muaviye'yi dinlerken, oğlu Abdullah, heyecanla çadıra daldı. Gece karanlığı inmiş, savaş, bugünlük bitmişti; Amr, heyecan ve korku içindeki oğluna baktı, acaba onu bu hale getiren neydi? Abdullah, hiç duraksamadan babası Amr'ın yüzüne haykırdı:

"Ammar'ı ne diye öldürdünüz? Onun için Allah Rasulü'nün ne buyurduğunu bilmiyor musuz?"

Yüzlerce savaşa katılmış, binlerce ölü görmüş olan Amr'ın âdeta dili tutuldu ve bir kuru yaprak gibi titremeye başladı:

"Ne buyurdu Rasul?" diyebildi.

Abdullah heyecanla ve ağlamaklı bir sesle anlatmaya başladı:

"Peygamber Mescidi'nin yapımı sırasında, herkes birer taş taşırken, Ammar iki taş taşıyordu. Çalışırken bir de şarkı tutturmıştu. Onun bu şarkısından alınanlar, Ammar'a sitem ettiler. Ammar'ın üzüldüğünü gören Allah Rasulü, Ammar'ı okşamış, üzerindeki tozları silkelemiş ve şöyle buyurmuştu: "Sümeyye oğlu! Herkes birer taş taşırken sen ikişer taşıyorsun. Fazla ecir kazanmak istiyorsun... Bununla beraber seni azgın bir topluluk katledecektir!.."

Amr, titriyordu, yer ayaklarının altından kayıp gidiyor, korkunç bir uçuruma doğru sürükleniyordu. Dün, Ammar'la karşılaştığında sanki ne diye uzaklaşmamıştı buralardan? Şimdi bu büyük suça ortak olmaktan nasıl kurtulabilirdi? Dünya karar-mıştı. İslam'ın ilk şehitleri Sümeyye ile Yasir, gelip karşısına dikilmişlerdi. Yemen üzerine geliyordu, Türkistan üzerine geliyordu. Bugüne kadar kazandığı zaferler ondan kaçıyor. Kanını aramak için bu işe kalkıştığı Halife Osman, üzgün üzgün bakıyordu gözlerinin ta içine!.. Amr, yaşamaktan korkuyordu; Amr, ölmekten korkuyordu ve Amr, kendinden korkuyordu...

Bütün olanları, oturduğu köşeden sessizce seyreden Muaviye, ordusunun en büyük komutanı Amr'ın âdeta felç olduğunu görünce teleşa

kapıldı. Bir süre zihnini toparlamaya çalıştı. Sonra şöyle araya girdi:

"Ammar'ı biz öldürmedik. Onu, buraya getirenler, herkesi evinden ve çadırından alarak buraya, Sıffin ovasına getirenler öldürmüştür!.."

Ne var ki o anda hatırladığı bir olay, Muaviye'yi de çarptı: Bir gün Ammar'ı ziyarete gitmişti.

Şimdi zamanını tam kestiremiyordu ama, ona daha dünmüş gibi geliyordu. Ammar hastaydı.

Ona şifalar diledikten sonra yanından ayrılmış ve yolda kendi kendine şöyle mırıldanmıştı:

"Allah'ım, Ammar'ın ölümü, bizim elimizden olmasın, çünkü ben, Allah Rasulü'nün 'Ammar'ı zâlimler öldürecekler' dediğini işittim..." İşte, şimdi Ammar şehit olmuştu; hem de kendisinin de taraf olduğu bir savaşta!..

Muaviye, hırsının esiri olarak diliyle çevresindekileri, bu çıkmazdan kurtarıp bir an önce kızı atlatmaya çalışsa da, kalbini yatıştıramıyordu. Gözleri doldu. Gözyaşlarının yanaklarına süzüldüğünü hissedince de, kendini hemen çadırdan dışarı attı. Gözyaşlarını kimseye ve özellikle de Amr'a göstermek istemiyordu, çünkü bu, savaşın kaybedilmesi ve kendisinin felaketi olurdu.

Oğlu Abdullah da çadırdan çıkınca Amr, sadece bu karargâh çadırında değil, bütün dünyada yapayalnız kalmıştı. Dün savaş sırasında Ammar'ın kendisine söylediklerini hatırladıkça eli ayağı titriyordu. Ne bu dünyaya bakabiliyordu, ne öte dünyaya: Verilmesi imkansız bir hesabın altına girmişti. Keşke hiç yaratılmasaydım, diye düşündü. Bu sırada gayr-i ihtiyari nöbetçiye seslendi. Nöbetçinin içeri girdiğini görünce de, cansız ve titrek bir sesle mırıldandı:

"İçeriye kimseyi alma!..."

Amr, sırtüstü yere uzandı; bütün bir ömrün muhasebesini yaptı defalarca: Her taraf karanlık, bir tek umut ışığı bile yok... Ve Amr, bir dehlizde ilerlemeye çalışıyor düşe kalka; bütün ışıkları Ammar alıp gitti bu dünyadan... Zihninin dağınıklığını, kalbinin isyanını, gözyaşlarına vererek avunmaya çalışıyordu Amr...

Â

Ammar'ın şehit olduğu haberi Halife Ali'ye ulaştığında, gözleri doldu. Allah Rasulü'nün damadı, Ehl-i Beyt'in temeli, müslümanların Halifesi, ilmin kapısı ve Allah'ın aslanı Ali şöyle dedi:

"Cenab-ı Hak, Ammar'a rahmet eylesin. Kendisi, Allah Rasulü'nün etrafında dört beş müslüman bulunduğu zaman ona inanmış, müşriklerin akıl almaz işkencelerine katlanmış ve bir an bile Allah Rasulü'nün yanından ayrılmamıştı. Kendisi, hiç şüphesiz gufrana mazhardır. Çünkü Allah Rasulü, onun ailesi için Allah'tan rahmet dilemişti. Buyurmuştu ki: Allah'ım! Yasir ailesini gufranına mazhar eyle..."

Halife Ali'nin etrafındakiler, gözyaşlarına boğulmuşlardı. Bir süre Sıffın ovasına bakan, Fırat'ın ağıtını dinleyen Müminlerin Emiri Ali ekledi:

"Ammar'ın katili cehennemliktir!..."

Ã

Ammar'ın cenaze namazını, bizzat Halife Ali kıldırdı. Göklerdeki ve yerdekiler, Ammar için dua edip, mağfiret diliyorlardı. Bundan böyle Sıffın ovası, kıyamete dek Fırat'ın ağıtını dinleyerek, Ammar için hüzünlenecekti.

Ammar'ı götürüp Kûfe mezarlığına, can dostu Habbab'ın yanına defnettiler. Kûfe toprağı, Habbab'dan sonra Ammar'ı da kucaklamanın engin sevinci ve gururuyla dünyaya baktı...

Ã

SÜHEYB'İN VEDASI

Ammar'ın şehit olduğunu duyan Süheyb'in eli ayağı kesildi, beyni uyuştı, zihni darmadağın oldu. Şoka girmiş gibiydi. Biraz kendini toparlar gibi olunca hemen Peygamber Mescidi'ne koştu. İlk olarak Ravza-i Mutahhara'ya girdi, Allah Rasulü'nün mezarına yüz sürdü. Sanki dün gibiydi; Ammar'ı alıp Erkam'ın evine götürmüş ve Allah Rasulü'nün huzuruna çıkarmıştı. Ammar, Allah Rasulü'nü görür görmez iman etmiş, hemen o akşam annesi Sümeyye ile babası Yasir de oğullarının anlattıklarını dinlemişler ve Allah Rasulü'nü daha görmeden ona inanmışlardı. Bu uğurda akıl almaz işkencelere uğramışlar; zulüm ve işkence, sadece onların imanlarını artırmıştı. Allah Rasulü de onlar için dua etmiş ve Allah'ın rahmetini dilemişti. Rasul'ün bu duasından sonra Ammar'ın annesiyle babası, şehitlik şerbetini içerek, kendilerinden sonra gelecek şehitleri karşılamak üzere cennete uçmuşlardı. Ammar'ın elini tutup tekrar Rasul'ün huzuruna getiremez miydi Süheyb? Mus'ab, Bilal, Selman, Habbab ve Ammar... işte yine Allah Rasulü'nün çevresindeydiler; Süheyb, onların halkasına katılmak için çırpınıyordu ama bir türlü onlara

ulaşamıyordu. Süheyb, birden kendini yapayalnız hissetti. Hemen Mescide koştu ve secdeye kapandı. Mescide gelenler, Süheyb'in etrafında toplandılar. Süheyb'in secdesi bir türlü bitmiyordu. Bazıları, onun ebediyete yürüdüğünü, can kafesini, secdede bırakıp gittiğini sandılar. Fakat kimse ona seslenmeye ve dokunmaya cesaret edemiyordu. Öyle ki, Süheyb'in secdede kaldığını duyan bazı müslümanlar, Peygamber Mescidi'ne koştular. Şimdi herkes, merakla Süheyb'in secdesinin bitmesini bekliyordu, çünkü nefes alıp verdiğini fark etmişler ve sevinmişlerdi. Bilal, Habbab, Selman, Ammar... hepsi gitmişlerdi; Allah Rasulü'nün son emaneti Süheyb kalmıştı. O ki, Hicret sırasında, her şeyini müşriklere bırakmış ve canını satın alarak Medine'ye ulaşmıştı. Allah Rasulü, onun bu alışverişte en kârlı çıktığını söylemişti. Süheyb'in etrafında toplananlar, bu yaşayan efsane insanın, kendilerini bir süre daha bırakmaması için dua ediyorlardı.

Sonunda Süheyb'in bitmeyecek sanılan secdesi bitti ve Süheyb, yaşlı gözlerle etrafındakilere baktı: Sanki bütün Medine oradaydı. Ve Süheyb, bir zamanlar Allah Rasulü'nün kendisine anlatmış olduğu hikâyeyi, yaşlı gözlerle anlatmaya başladı.

Dilinde biraz pelteklik vardı, bu onun işkence gördüğü günlerden kalmaydı. Bu durum, onun anlattıklarını daha bir etkileyici hale getiriyordu.

"Allah Rasulü, şöyle buyurdu," diye söze başladı Süheyb-i Rumi:

"Vaktiyle bir hükümdar vardı, hükümdarın da bir sihirbazı vardı. Sihirbaz, ihtiyarladıktan sonra hükümdara dedi ki: Artık ben, yaşımı başımı aldım; ölümüm yaklaştı. Bana bir genç gönder de sihirbazlık sanatını öğreteyim. Hükümdar, onun bu teklifini uygun buldu ve kendisine bir genç gönderdi. Sihirbaz, bu gence, sanatını öğretmeye başladı. Fakat hükümdarın konağı ile sihirbazın evi arasında bir zâhit vardı. Sihir öğrenmeye başlayan genç, bir gün bu zâhide uğradı. Onu dinledi ve sözlerini beğendi. Genç, zâhidin sohbetlerine öylesine daldı ki, sihirbaza gidemedi. Ertesi gün sihirbaza vardığında; sihirbaz ona: Niçin geciktin? dedi. Bir taraftan da genci tokatlıyordu. Genç, sihirbaza hiç direnmedi ve ona hiçbir şey söylemedi. Sihirbazın yanından çıktığında, tekrar zâhide uğradı ve yine onun sözlerine dalıp gitti. Bu kez de evine gitmeyi unuttu. Eve vardığında vakit çok geç olmuştu. Bu kez de babası, geç kaldığı için onu dövdü. Böylece iki azar ve iki dayak arasında kalan genç,

sabahleyin soluğu zâhidin yanında aldı. Durumu ona anlattı. Zâhit, ona şöyle dedi: Sihirbaz, seni dövmek istediği zaman, beni akrabam bırakmadı, de. Baban, seni dövmeye kalkarsa, sihirbaz beni alıkoydu, de... Genç, zâhidin dediklerini yaptı ve her iki tarafın da azarından ve sopasından kurtuldu. Zâhidin sohbetini, her iki tarafa da gecikme korkusu olmadan dinlemeye başladı.

Bir gün evinden çıkmış giderken, ırmağın üzerindeki köprüde bir canavarla karşılaştı. Canavar, köprüyü tutmuş ve kimse köprüden geçemiyor, insanlar iki tarafta bekliyorlar. Genç, bu fırsatı ganimet bildi ve şöyle dedi: İşte bugün işin doğrusu anlaşılacaktır. Bakalım zâhidin sözü mü, sihirbazın sözü mü Allah katında daha makbuldür? Genç, eline bir taş aldı ve şöyle dedi: Ey Allah'ım, zâhidin söyledikleri, senin katında sihirbazın söylediklerinden makbulsa, şu atacağım taşla bu canavar ölsün ve herkes köprüden sağ salim geçsin!.. Sonra da elindeki taşı, canavara fırlattı. Taş, canavarın tam kafasına isabet etti ve canavar, cansız yere yuvarlandı. Köprünün iki tarafındakiler, bunu görüp sevindiler ve yollarına devam ettiler. Genç de köprüden geçerek, doğruca zâhide koştu ve olanları anlattı. Zâhit ona: "Oğlum! Sen, benden daha faziletlisin ama çok

büyük imtihanlar geçireceksin. Bu imtihanlar sırasında beni ele verme ve benden kimseye söz etme,” dedi. Genç, halk arasında giderek büyük şöhret kazandı: Her türlü hastalığı iyileştiriyor, gözleri kör olanların bile gözlerini -Allah’ın izniyle- açıyordu.

Bu sırada, hükümdarın yakınlarından birinin gözü bozuldu. Hemen o da, bu gence koştu; bir çok hediyeler takdim ederek, kendisine de şifa vermesini diledi. Genç, ona şu cevabı verdi: Ben, kimseye şifa veremem. Şifayı veren Allah’tır. Eğer sen, Allah’a iman edersen, ben de Allah’a yalvarır ve senin için şifa dilerim. Hükümdarın yakını, bunu kabul etti ve Allah’a inandı. Genç de Allah’a dua ederek, onun gözünün açılmasına vesile oldu. Hükümdarın yakını iyileştikten sonra tekrar hükümdarın meclisine devam etmeye başladı. Hükümdar, onun gözlerindeki arızanın gittiğini fark edince sordu:

"Senin gözünü kim iyileştirdi?"

"Rabbim..."

Hükümdar, tanrılık iddiasındaydı ve şöyle dedi:

"Yani ben iyileştirdim..."

"Hayır, sen değil; senin de, benim de rabbimiz olan Allah!.."

"Senin benden başka nasıl Rabbin olabilir ki?.."

"Hepimizin rabbi Allah'tır."

Bunun üzerine hükümdar, o adama kızdı ve türlü işkencelere tabi tuttu. İşkencelere dayanamayan adam, sonunda genci ele verdi. Hükümdar, derhal o genci getirtti ve şunları söyledi:

"Sen, sihirbazlıkta o kadar ileri gitmişsin ki, körlerin gözlerini bile açabiliyorsun..."

Genç, hükümdara şu cevabı verdi:

"Hayır, ben kimseye şifa vermiyorum; şifayı veren ancak Allah'tır."

Hükümdar gülümsedi, çünkü bu genci, bizzat kendisi seçerek ihtiyar sihirbazına teslim etmişti.

"Yani benim, değil mi, şifayı veren?"

Gencin cevabı kesindi:

"Hayır, Allah!.."

Hükümdarın kaşları çatıldı:

"Senin benden başka rabbın var mı? Benden başka bir tanrı olduğunu nasıl söyleyebiliyorsun?"

"Evet var... Senin de, benim de rabbimiz olan Allah var..."

Bunun üzerine hükümdar, genci yakalatıp zincire vurdurdu ve türlü türlü işkencelere tabi tuttu.

Genç, bütün bu işkencelere dayandı ve kesinlikle zâhitten söz etmedi. Fakat iş, o noktaya geldi ki, genç, dayanma gücünü yitirdi ve zâhidin adını ağzından kaçırdı. Bunu duyan hükümdar, zâhidin derhal getirilmesini emretti. Zâhidi karşısına getirdiklerinde, hükümdar bağırdı:

"Derhal dininden vaz geç!.."

Zâhidin dininde ısrar etmesi üzerine, hükümdar bir testere getirtti. Bununla zâhidin başını ikiye biçtirdi. Sonra gencin gözlerini iyileştirmiş olduğu kendi adamını getirtti ve ona da dininden dönmesini söyledi. O da reddedince, hükümdar, onun kafasını da testereyle ikiye biçtirdi. Şimdi sıra gence gelmişti. Hükümdar, bütün bu olanları seyreden gence haykırdı:

"Derhal dininden vaz geç!.."

Genç, tereddütsüz cevap verdi:

"Hayır!.."

Hükümdar, adamlarına emretti:

"Bunu alınız, en yüksek dağın tepesine çıkarınız. Orada tekrar dininden dönmesini söyleyiniz. Benim tanrılığımı kabul eder de dininden dönerse, geri getiriniz. Kabul etmezse, dağın tepesinden uçuruma yuvarlayınız ki, paramparça olarak ölsün ve benim azabımın dehşetini görsün!.."

Hükümdarın adamları, genci aldılar, yüksek bir dağın tepesine çıkardılar. Genci, atacakları yeri araştırmaya koyuldular. O zaman genç, ellerini kaldırıp şöyle dua etti:

"Allah'ım! Beni, bunların şerrinden sen koru!"

O anda, dağ sarsıldı ve hükümdarın adamları uçurumdan aşağıya yuvarlandılar. Genç, geri döndü ve hükümdarın huzuruna vardı. Hükümdar hayretle sordu:

"Sen nasıl geldin? Benim adamlarım neredeler?"

"Allah'ım beni, onlardan korudu, onları helâk etti, beni kurtardı."

Hükümdar çıldıracak gibiydi. Etrafındaki muhafızlara bağırdı:

"Bunu, bir sandığa tıkın. Bu sandığı alıp götürün. Bir gemiye binin. Tam denizin ortasına vardığınızda, onun dininden dönmesini teklif edin. Yine kabul etmezse, denize atın!.."

Hükümdarın adamları, emredileni yaptılar. Tam denizin ortasına vardıklarında gencin içinde bulunduğu sandığı suya atacaklardı ki, genç Allah'a yalvardı:

"Allah'ım! Beni, bunların şerrinden koru!"

O anda müthiş bir fırtına koptu; gemi battı, içindekilerin hepsi boğuldular. Gencin içinde bulunduğu sandık da denize düştü. Dalgalar, sandığı kıyıya attı ve genç boğulmaktan kurtuldu. Genç, hemen hükümdarın huzuruna koştu. Hükümdar, onu karşısında görünce donakaldı. Ağzını açıp da tek kelime söyleyemiyordu. Bunu gören genç, hükümdara şöyle dedi:

"Sen, beni ancak bir şekilde öldürebilirsin. İstiyorsan bunu, sana söyleyeyim, yoksa beni öldüremezsın."

Hükümdar, şaşkın bir vaziyette sordu:

"Pekiyi, söyle bakalım, nedir o?"

"Ahaliyi topla. Onların önünde beni bir ağaca bağla. Sonra benim sadağımdan bir ok al ve 'bu gencin rabbi Allah adına,' diyerek oku bana at. İşte o ok, beni öldürecektir."

Hükümdar, ahaliyi topladı. Genci bir ağaca bağladı. Gencin sadağından aldığı oku, yayına koydu, 'bu gencin rabbi Allah adına,' deyip oku attı. Ok, gidip gencin yanağına saplandı. Genç, elini okun saplandığı noktaya götürdü ve öldü.

Bunu gören halk, hep bir ağızdan bağırdılar:

"Biz, bu gencin rabbi olan Allah'a iman ettik!.."

Çünkü bütün ahali, gencin başından geçenleri biliyordu ve hepsi de ona inanıyordu.

Gencin istediği olmuş ve bütün herkes Allah'a iman etmişti. Hükümdar, şimdi iyice şaşırmişti.

Bu sırada, adamlarından biri, hükümdara yaklaştı ve dedi:

"Gördün mü? İşte sonunda korktuğun başına geldi. Bütün halkın Allah'a iman etti ve senin tanrılığın bitti!.."

Hükümdar, öfkeden kudurmuştu. Adamlarına haykırdı:

"Bütün yolları tutun!.. Kimse bu meydandan kaçmasın. Hendekler kazın ve içlerinde ateşler yakın. Benden başka ilah olduğunu söyleyenleri, tek tek hendeklerdeki harlı ateşlere atın!.."

Hükümdarın dediği, hemen adamları tarafından yerine getirildi. Fakat insanlar, Allah'ı inkâr etmektense ateşe atılmayı tercih ediyorlardı. Bu sırada kucağında çocuğuyla bir kadın, ateş dolu hendeğin kıyısına geldi. Çocuk, hâla annesinin göğsünü emiyordu. Kadın, tam ateşe atılacakken, tereddüde düştü, kendisini değil, çocuğunu düşünüyordu. Tam da dininden döndüğünü söyleyecekti ki, annesinin göğsünden başını kaldıran çocuk, dile geldi ve şöyle dedi:

"Anneciğim, korkma!.. Elbette sen hak üzerinde-
sin. Unutma ki, bu ateş seni, cennete
götürecektir!.."

Bunu görenler, şaşkına döndüler. Bir an önce
ateşe atlamak için acele etmeye başladılar. Artık
Allah'ın dininin nûrunu söndürmek imkânsızdı;
hükümdar ve adamları, bunu çok iyi gördüler ve
anladılar... Ve Allah nûrunu mutlaka tamamlaya-
caktı..."

Ã

Peygamber Mescidi'nde toplananlar, can kulakla-
rıyla Süheyb'i dinliyorlardı. Allah Rasulü'nün
anlatmış olduğu bu hikâyeyi naklâden Süheyb,
yürekleri titreten bir sesle Büruc suresini okumaya
başladı:

"Burçlar sahibi göğe andolsun,

Vaad edilen güne andolsun,

O gün şahitlik edene ve edilene andolsun.

Lanet olsun tutuşturulmuş ateş hendeklerinin
sahiplerine.

Onları yakan zâlimler, ateş dolu hendeklerin başında oturmuşlardı.

İçine attıkları müminlere yaptıklarını seyrediyorlardı.

Müminler, sırf övülmeye layık ve güçlü olan Allah'a inandıkları için, onlar, bu müminlerden öc almışlardı.

O Allah ki, göklerin ve yerin hükümrânlığı kendisine aittir. Allah her şeye şahittir.

İnanmış erkek ve kadınlara işkence edip onları, dinlerinden çevirmeye uğraşanlar yok mu; eğer tövbe etmezlerse, onlar için cehennem azabı vardır. Yakıcı azap da onlar içindir.

İnanıp iyi işler işleyen kimseler için içlerinden ırmaklar akan cennetler vardır. İşte büyük kurtuluş budur.

Şüphesiz Rabbinin yakalaması amansızdır.

İlki var eden, sonra bunu tekrar eden O'dur.

O, çok bağışlayan ve çok sevendir.

Yüce arşın sahibidir.

Her dilediğini mutlaka yapandır.

Geldi mi sana o orduların haberi,

Firavun ve Semut ordularının?

Doğrusu inkâr edenler, hep yalanlama içindedir-
ler.

Oysa Allah, onları ardlarından kuşatmıştır.

Hayır, o şerefli bir Kur'an'dır.

Aslı, Levh-i Mahfuz'dadır..."

Ã

Süheyb'i dinleyenler, gözyaşlarını tutamıyorlardı. Süheyb-i Rumi'nin gözlerinde yaşayan Fırat ve Dicle, şimdi Peygamber Mescidi'ni dolduranların gözlerinden akıyordu İslam dünyasındaki bütün kötülükleri yıkamak üzere. Süheyb'in anlattığı hikâyede Allah Rasulü, Ammar'ı, Bilal'i, Habbab'ı, Selman'ı, Süheyb'i ve daha nice çilekeş müslümanı anlatmıştı. Onlar ki, bu hikâyede anlatılanlardan da büyük işkencelere katlanmış-

lardı... Süheyb'in okuduğu Büruc suresi ise, anlatılanları daha da etkili hâle getirmişti. Müslümanlar, ateş dolu hendeklerden geçip gelmişlerdi. Vücutlarındaki yağların, hendeklerdeki közlerin üzerine damladığını görmüşlerdi. Bütün bunlar olurken, kendilerini ve dünyayı asla akıllarına getirmemişler; sadece Allah ve Rasul'ünün rızasını düşünmüşlerdi.

Şimdi ise, dünya, hiç istemedikleri halde önlerine serilmişti. Süheyb ağlıyordu ve Ammar'ı şehit eden bu dünyadan bir an önce kurtulmak istiyordu.

Ã

Süheyb, Peygamber Mescidi'nden çıkarak evine gitti. Onu dinleyenler, derin düşünceler ve büyük üzüntüler içinde kalakalmışlardı. Birkaç gün sonra da Süheyb'in ölüm haberiyle sarsıldılar.

Allah Rasulü'ne, sevgili dostları Mus'ab'a, Bilal'e, Selman'a, Habbab'a ve Ammar'a kavuşan Süheyb, Medine'deki Baki mezarlığına defnedildi.

Şimdi Mus'ab Uhud'da, Bilal Şam'da, Habbab ve Ammar Kûfe'de, Selman ve Süheyb Medine'de...

İşte Selman orada, gülümsüyor ve diyor:
"Müminin ruhu serbesttir; dilediği yere gider..."
Her biri, Allah Rasulü'nün yanında bir milleti
temsil etmiş olan bu can dostların ruhları ise Allah
Rasulü'nün huzurunda... ve her yerde...

Ã

Sonsöz

Bu kitap, ilk kez 1981 yılında "Çilekeş Müslümanlar" adıyla 1982'de basıldı. Daha sonra bazı düzeltmeler ve eklemelerle birçok defa basıldı ve okurdan büyük ilgi gördü. Yıllardır, içimdeki bir ses, bu eseri tekrar ele almamı söyleyip durdu. Fakat her nedense ben kendimi buna bir türlü hazır hissetmiyordum. Nihayet 1999 yılı Haziran'ında, bu eseri yazmak üzere bilgisayarımın başına oturdum. Mekân da Lefkoşa idi. Çalışmama İstanbul'da devam ettim ve 30 Ağustos 1999 Pazartesi günü Bodrum'da tamamladım.

Bu kitapta, sahih olmayan hiç bir rivayete itibar edilmemiştir. Bütün kaynaklar taranmıştır, belirttiğim gibi 10 yıl boyunca araştırmalarım sürmüştür ve bana göre eser tamamlanmıştır. Mükemmele ulaştığımı söylemem tabii ki mümkün değildir. Ben burada, çağdaş roman tekniğinin imkânlarını kullanarak "İlk İslam Ümmetini" oluşturanları anlatmaya çalıştım ve dediğim gibi, kesinlikle sahih kaynakların dışında bir bilgiye itibar etmedim.

Bu kitapta anlatılan zatlar, İslam Tarihlerince köle olarak vasıflandırılırlar. Konumları itibariyle böyledirler ama mensup oldukları soylar itibariyle farklıdır. Öte yandan her birinin ayrı bir milletten olması da çok dikkat çekicidir. Zaten beni, bu çalışmaya yönelten esas unsur da bu olmuştur.

İslam'ın ilk şehidi olan Sümeyye, Türkistan'dan gelmiştir. Onun kocası ve yine onunla birlikte şehit olan Yasir, Yemen'den gelmiştir. Oğulları Ammar, bu itibarla baba tarafından Yemenli, ana tarafından Türkistanlıdır. Süheyb-i Rumi, adı üstünde Rum diyarından yani bugün Anadolu dediğimiz bölgeden gelmiştir. Bilal-i Habeşi, yine adı üstünde Habeşistan'dan gelmiştir. Selman-ı Farisi ise İran'dan gelmiştir. Allah Rasulü, bunların hepsini de Ehl-i Beyt'ten saymıştır. Bunlarla konuşurken de, en sıkıntılı günlerde bile Yemen'den İran'a, Diyar-ı Rum'a, Turan'a... uzanan bir büyük İslam Devletinden söz etmiştir. Bunlar, Allah Rasulü'nün çevresinde henüz üçbeş kişiye bile bu büyük ideale yürekten inanmışlardır. Bu inançladır ki, bütün Mekke müşriklerinin akla hayale gelmedik işkencelerini sabırla göğüslemişlerdir. Sonuçta da gerçekten insanlık tarihinde bir kere daha tekrarlanması mümkün olmayan bir olay gerçekleşmiş ve bunlar, Allah Rasulü'nün müjdelediği bu büyük devleti görmüşlerdir.

Kitabın akışını bozmamak için, kitapta anlatılan sahabilerin adlarının başına "Hazret" veya sonuna "radıyallahü anh" kelimeleri eklenmemiştir. Zaten onların adları anıldığı anda, her müslümanın yüreğine kelimelerle anlatılamaz bir saygı dolar. O bakımdan şekle takılıp kalmayı gereksiz gördüm.

Bu kitapta anlatılanlar, ön yargısız ve dikkatle okunursa, İslam dünyasını yüzyıllardır rahatsız eden ve adına alevi-sünni çekişmesi denen olayın da teme-

linde yatanlar anlaşılacaktır. Ben anlattığım her olayda insani yönü esas aldım ve asla önyargılı ve alışlagelmiş bir tutum içinde olmadım.

Elbette ki karar, okurundur. Bence kararı okuruna bırakabilmeyi başaran bir yazarın eseri başarılı sayılır.

ÃÃ